



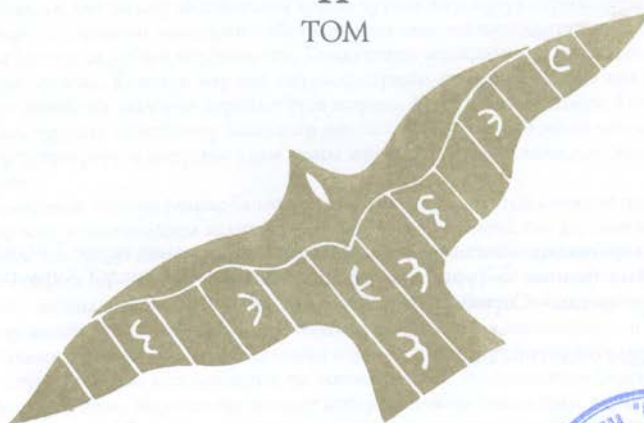
КЫРГЫЗ
ПОЭЗИЯСЫНЫН
АНТОЛОГИЯСЫ



«КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНДА ГУМАНИТАРДЫК БИЛИМ БЕРҮҮНҮ ӨЗГӨРТҮҮ» ПРОГРАММАСЫ

КЫРГЫЗ ПОЭЗИЯСЫНЫН АНТОЛОГИЯСЫ

II
ТОМ



«КЫРГЫЗСТАН – СОРОС» ФОНДУ

БИШКЕК 2000

ББК 84Ки 7-5

К—97

Бул китеп «Кыргыз Республикасында гуманитардык билим берүүнү өзгөртүү» программасынын талаптарына ылайык Кыргыз Республикасынын Билим берүү, илим жана маданият министрлиги менен бирдикте «Кыргызстан—Сорос» фонду тарабынан чыгарылды.

Программанын демөөрчүсү — америкалык белгилүү финансист жана ойчул Жорж Сорос.

К—97 Кыргыз поэзиясынын антологиясы: 2 томдон турат: 2-китеп / Түз. С. Акматбекова, С. Тургунбаев, Т. Самудинов; Сүрөтчүсү Т.Курманов.—Б.: «Кыргызстан—Сорос» фонду, 2000. — 528 б.

ISBN 9967-11-066-X

Колуңуздардагы кыргыз поэзиясынын антологиясынын 2-китебине негизинен совет доорундагы, ошондой эле кийинки муундагы жаш акындардын ырлары кирди. Алар хронологиялык тартипте жайгаштырылды. Поэзия ышкыбоздоруна арналган бул китеп кыргыз поэзиясынын жалпы изденүүчүлүк деңгээлин, көркөмдүк табылгаларын толук чагылдырат.

«Кыргызстан—Сорос» фонду бул китепке өздөрүнүн ой-пикирлерин, сунуштары менен каалоолорун айтуучуларга ыраазычылыгын билдирет.

К 4702300200-2000 ББК 84Ки 7-5

ISBN 9967-11-066-X © «Кыргызстан — Сорос» фонду, 2000

АРУУЛУККА ДАНАКЕР ПОЭЗИЯ

Кыргыз поэзиясынын антологиясы — бул мухиттей чалкыган улуу поэзиянын алтын чөйчөккө куюлуп сунулган бир жутуму, ал сан тоолордун сансыз гүлдөрүнөн тандалып таберик мисал жыттоо үчүн берилген жыпар гүлдесте сыңары. Ырас эле, антология келген сый конокко сый кылып атыңдын күлүгүн, кушундун кыраанын, кызыңдын сулуусун көргөзгөн менен барабар. Колуңуздардагы кыргыз поэзиясынын эки томдугун да ошондой улуу урматтуу конокко арналган балкымыз деп элестеткениң оң, окурман.

Кыргыз поэзиясынын тарыхында мындай антология экинчи гана жолу чыгып турат. Эгерде СССР мезгилиндеги антологияга партия, Ленин, достук жөнүндөгү ырлар басымдуу кирип келсе, бул жолку антологияга арноо, тууган жер, арзуу лирикалары, ошондо эле дайрадай оодарылган замандын көйгөйлүү маселелерин чагылдырган, б.а. социалдык багыттагы ырлар да арбын киргизилген. Томдуктагы ырлардын тематикасы ар түрдүү, формалары ар кыл. Ушунун өзү эле окурмандардын поэзияга болгон көз карашын, түшүнүгүн кеңейтип, ойлорун тереңдетүүгө жардам берет деген ойдомун. Анткени поэзия — адам, турмуш жөнүндөгү башкалар менен мамиле түзүүгө жана чексиз дүйнөдө өзүн табууга, түшүнүүгө умтулган адам жаны жөнүндө монолог экендиги жалпыга маалым эмеспи.

Антологиянын томуна Манас баштаган залкар сүрдүү эпостор сыяктуу поэмалардан тартып, ар кыл тематикадагы элдик ырлар, элге кеңири таанылган да, тааныла элек да кийинки эле мезгилде жарык көргөн агыл-төгүл лирикалык ырларга чейин камтылган. II томуна Тоголок Молдо, Токтогулдан баштап, жаңыдан бирин-экин ыр жыйнагын чыгарган жаш акындарга чейин киргендиги кимди да болбосун кубандырбай койбойт. Түзүүчүлөр менен редакторлордун иш билгилиги аркасында антологиянын авторлору хронологиялык тартипте жайгаштырылган жана ал негизги үч бөлүмгө бөлүнгөн. Мындай бөлүштүрүү кыргыз поэзиясынын табиятын таасын билгендиктин белгиси деп түшүнсө болот, анткени, көрөңгөлүк милдет аткарган төкмө акындарды өзүнчө, Октябрь революциясынан кийинки жазма акындарды өзүнчө, эртеңди үмүттүү тиктеткен жаштарды өзүнчө бөлүү, бөлүнгөн бөлүмдөрдүн маани-маңызын терең чагылдырган көркөм сүрөттөр менен шөкөттөө — антологиянын көзгө көрүмдүү, купулга толумдуу болушун шарттаган.

Төкмө акындар топтолгон «Алтын чачыла» бөлүмүндө кыргыз элинин башынан өткөн тарыхый чындыгын туура чагылдырган «Кайран эл» сыяктуу тарыхый поэзия, залкар акындардын өмүрү, өлүмү, арзуу темасындагы кайталангыс ырлары жакшы иргелген. Ал эми жазма акындар бөлүмүндө кыргыз классиктери К.Тыныстанов, А.Токомбаев, Ж.Турусбеков, М.Элебаев, Ж. Бөкөнбаев жана башкалардын кылым карытып келаткан ырлары бүгүнкү окуучулардын да купулуна толот деген ишеним бар. Мурда чыккан антологияда жаштарга өтө аз орун берилген эле, бу жолу андан айырмаланып жаш акындарга арбын орун берилиптир. Бул кубана турган көрүнүш, анткени жаштар «Үмүттүү толкун — жаш толкун» деп туура белгиленгендей — биздин эртеңкибиз. Эртеңки поэзия ушул жаштардын ырлары менен өлчөнөт. Эртеңи болбогон поэзиянын

өткөнү тозуп, учуру упурап, акыры, куйруктуу жылдыз сымал жалп өчөт. Бул антологиядан улам кыргыз поэзиясынын өрүшү кең, келечеги жаркын экени мени абдан кубанычка бөлөдү. Соңку бөлүмгө кирген жаш толкун акындарыбыздын ырларын көз жүгүртүп, ой калчап олтуруп ушундай жагымдуу сезимге бөлөндүм, кыргыз поэзиясы дагы кыйланы тамшандырар дараметке эгедер экенине ынандым. Буга далил: алардын башка акындар жүрөкзаада болуп, анча батына албай келген темаларга же из түшө элек тараптарга жөн эле тийип качуу үчүн эмес, тайманбай тике качырып кирүү аркылуу аларды жаңы табылгаларга, поэзия «олжосуна» айландыруу, кайсы бир эскирген тажрыйбаларды, канондорду тескөө менен аларга үстөмдүк кыла билүү, же болбосо аркырап согуп турган шамалдарга төш тосуп, ар кыл үндөрдү, жазгы ыргактарды өз төшүнө кабыл алып турган аскалар сыяктуу турмуш кубулуштарын өз жүрөгү менен туюп, аларды өз дүйнөсүнө айлантип башкаларга сунуш эте билүү аракеттери.

Ушундай чоң көлөмдөгү китеп эмес, гезит чыгара албай тукулжурап турган убакта төрт тарабы төп келген «Кыргыз поэзиясынын антологиясынын» эки томдугун кабагым-кашым дебей чыгарып берген «Кыргызстан—Сорос» фондуна алкыш айтып, ыраазылык билдиргим келет. Кир кол менен кармагыс, кунуна баа жетпес бул асыл баа китептер сатылбастан мектептерге, жогорку окуу жайларга берилиши — көөнөрбөс улуу дөөлөткө жасалган жогорку адамгерчилик жана бийик маданият. Эмесе антология ар бир үйгө, ар бир жүрөккө жакшылык апкелип, ишенич, үмүт уялатып, ак жаандай күт чачсын деп тилейм. Дүйнөнү ырас эле сулуулук, анын ичинде сөз керемети поэзия сактап калат дегим келет. Ыры өчпөгөн улуттун учугу узун болот. Ушуга каниет этүү менен сиздерди ажайып поэзия сапарына чакыргым келет, азиз окурман. Бил, үйрөн, тазар, аруулан! Анткени поэзия — улуттун жүзү, бийик зоболосу.

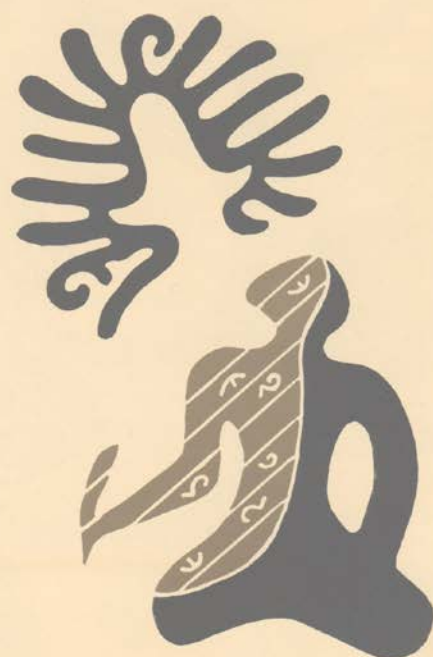
Сүйүнбай ЭРАЛИЕВ,
Кыргыз эл акыны

II БАП

УЛУУЛАРДАН ЖУККАН СӨЗ

II
БАП

УЛУУЛАРДАН ЖУККАН СӨЗ





Карымшак Ташбаев

АКЫН ЖАНА ЭРДИК

Алтын казна — асыл ойду шилеген,
Акылынан ыр саптарын күрөгөн,
Далай улуу акындардын көзү өттү
Кыйырына кылымдардын түнөгөн.
Алар азыр уктап жатат
Азиянын боорун мазар жай кылып.
Канча заман өттү аларга кошулуп
Санак жеткис күндөр батып, ай чыгып.
Бирок дагы...

Акын болуу жөнүндөгү бир аңыз
Ооздон оозго бизге жетти айтылып:

Ата уулун асырады, өстүрдү,
Ардактады, эрезеге жеткирди.
Аралатты элди-жерди, калааны
Аралатты жазда ачылган көп гүлдү.
Ата касмин улантып
Алдыга жол баштап кетээр деп турду.

Перзенти үчүн тынбайт ата санаасы,
Ал экөөнүн алыс болчу арасы.
Ата касмин улантпастан
Башка жолго түшкөндүгүн карачы?! —
Окуп алып ал Жусуптун ырларын, —
«Акын болом» — деди бир күн баласы.
Уулунун бул тилегине
Атасы анын караса да кызыгып
«Олдо балам,

Мындай оор иш келээр бекен колуңан»
—

Деген сөздү айтты ичтен сызылып!
Бирок, ата уулуна ак жол тиледи,
Аткарылса кана жаштын тилеги?

Акындыктын жол-жобосун
Буга кимдер үйрөтөт?
Алга сүрөп алып чыгат ким эми?!
Акын деген атагына жараша

Азап-ыйы бар экенин алдыда, —
Бул жаш гөөдөк билеби?!
Анда муну шакирттикке берейин
Акын болуп туулган болсо жүрөгү!» —
Деп ойлонуп уулун бир күн ээрчитип,
Басып өтүп Ала-Тоонун арасын,
Арытышып Чүйдүн кенен талаасын,
Алып келип тапшырыптыр
Жусуп Баласагынга —
Акындыкка үйрөткүн деп баласын.

Алып калып акын Жусуп
Акын болом деген ошол баланы,
Атасынын өчкөн кезде карааны,
Баштап келип бак ичине акырын
Айткан экен ага мындай акылын:
«Карагым сен бул жагдайга карап ал, —
Акын деген — душмандарды беттеген
Айбаты зор баатырларга барабар.
Кээ бирде сен сайып жыксаң
душманды,
Кээде кайра сен болосуң жарадар.
Жоону жеңүү болбойт дайым оңунан,
Мындай оор иш келген эмес эч качан
Коркоктордун колунан!
Сен биринчи үйрөнгүн —
Душман жеңген баатырлардын
мүнөзүн.

Алгач өзүң аңдагын
Кандай ишке жарактуусуң бир өзүң?
Өз элиңдин акыл кебин оюңа ал,
Жашоодогу талыкпаган күрөшүн!
Андан кийин тирүүлүктүн

Эмне экенин билесиң?!
Жоо колунан эгер жараат албаса,
Ошол жигит баатыр боло алабы?
Жүрөгү анын жараланып турбаса,
Ошол акын — акын сымал жалындап,
Сезимине башканын от жагабы?!
Баатыр жоого аттанса эли кайгыда,
Мертинсе эгер — баатыр жары каралуу!

Алоолонуп махабатты даңктаса —
Акын жары — күйүтүнөн жаралуу.
Жашоонун бул айыгышкан күрөшү
Жаңылбаган сабак болсун сага бу!
Коргой билүү ар-намысын элиндин —
Жакындыктын эч ким билбес сабагы!
Бул өнөргө далай адам асылган,
Бирок дагы...

Кайраты ага жеткен эмес көбүнүн.
Эрөөлдөргө чыккан эрдин бириндей
Бул өнөргө саюу керек өмүрүн.
Ажыратып туруу керек ар убак
Бул жашоонун чындык менен төгүнүн.
Кана, буга эмне дейсиң, карагым,
Түпкүрүнө чөктүң мынча санаанын?
Акын жүрөк ылгап турат ар убак
Ар бир сөздүн жакшы жагын, жаманын.
Аткарылып кетээр балким күрөшсөң
Алдыга сен койгон ушул талабың» —
Деген тура акын Жусуп мурутун
Сыпаа сылап, көзүн тиктеп баланын...

Бул окуя болгон дешет
От ойнотуп жүрөк менен сезимге,
Акын Жусуп «Кут билимди»
Жазып бүткөн кезинде.

Андан бери сайлардан суу көп акты.
Мезгил — чиркин соолтту далай
булакты.
Далай татаал замандарды аралап
Бизге жетти «Кут билим»
Сарптаган бүт жаштык өткүр куракты.
Көрсө Жусуп бул дастанга бериптир
Жаш өмүрүн курал кылып кубаттуу!

Гүлдү мактап жазгы жашыл чөптөгү,
Жылдыздарды даңктап ырдап көктөгү,
Бирок, билбей бул өнөрдүн сырларын

Бизге маалым далай акын өткөнү...
Жалбырактай күзгү желге отолуп
Көбүнүн андан үнү бизге жетпеди.

Ал мезгилдин алыс калды карааны.
Салыштыргым келбейт бүгүн сага аны.
Канткен менен качан болсо керектир
Жусуп Баласагындын
Акындарга койгон улуу талабы?!

Арасында арыш көргөн жылдардын
Мизи кайтты элге айтылчу сырлардын.
Жалыны жок жазмакейлер көбөйдү
Жардыланды табити ойго ырлардын.
Поэзия — куралы болду бийликтин,
Байлык,

Мансап башкарып турган жыргалдын.

Эч карабай ыйман менен ырайга,
Жамачылап миң ыр жазып бир айда..
Эрдик, эрки жетпегендер бүгүнкү
Бул өнөрдү — жакын турган Кудайга,—
Учкуну жок саптар менен булгашып
Тебелешти таманында ылайга!!

Махабатка — «өлөмүн» деп жалынып,
Журттун атын,

Мекен атын, —

Колко кылып жалынып,

Жалган жерден жар салгандар,

Жатат бүгүн жанын сабап ак уруп,

Акын деген ыйык атты

Кор кылгандар көбөйдү

Орден кылып көөдөнүнө тагынып.

Ысык оттуу курларына

Байыркыдай бөлөп турат Жерди Күн!

Дале бүгүн сактап келет

Бүт эл салтын, элдигин.

Ооз көптүргөн ыйманы жок сөздөргө

Толуп бүттү Жер бүгүн?!

Акын болом! — деген бардык жаштарга

Каалар элем мен бүгүн —

Жусуп Баласагындын,

Алыкулдун,

Эрки менен эрдигин!!

Сарман Асанбеков

* * *

Канча тийсе күндүн жерге жарыгы,
Ошончо узайт тирүүлүктүн арымы.
Мен өзгөчө кейиш менен эскерем,
Түн кучактап кеткен өмүр жарымын.

Ырас, түндө бакырчылык кылабыз,
Көзгө түшпөс көңүл үнүн угабыз.
«Бүгүн кечке бүтүрдүм — деп, — кайсы
ишти?»

Көп ойлонуп, териштирип чыгабыз.

Бүтсө жакшы. Өзүңдү өзүң: «Дагылап...»
Жылдыргыч бар башталганын арылап.
Раазылык бийлеп ойду, сезимди,
Кырк тамырды эс алдырат, дарылап.

Бошко кетсе күнүм түн деп билесиң,
Жети өмүрүң түшүп, жерге киресиң.
Кирпик какпай курган жүрөк ачышып,
Көрүнбөгөн миздер менен тилесиң.

Дагы ойлойсуң: — Мен ооруткан
жокмунбу
(Байкоосуздан жалын бүрккөн от
сындуу),

Ак жеринен күнөөсүздү күйгүзүп?.. —
Абийир келет ошол кезде сот сындуу.

Же бирөөнү кылалдыңбы ыраазы?
Ачуу, бирок чыкса кептин ырасы.
Адам үчүн аппак жашап өткөн күн,
Билгендерге, барк алганга бир ашуу.

Ансыз деле нервибизди тыткалап,
Көп жолугат маанайларды бүзчү убак.
Бирөөлөрдүн кеспей калса кендирик,
Калган өңдүү кадимкидей туз сурап.

Жанын такыр жай алдырбай жүргөн
бар,

Жамандыкты кесип өмүр сүргөн бар.
Жакшылыкка каш-кабагы бүркөлсө,
Мөгдөп турсаң табаа кылып күлгөн бар.

Чоң сөз сүйлөп, жашоо зили мажүрөө,
Адам өңдүү арабызда кай бирөө.
Басып жүрсө сырты сылык көрүнүп,
Сырыңды ачып бере көрбө эр-бүлө.

Эчен-эчен жабыр тарткан андайдан,
Паразитсыз чаң чыгарса таңдайдан.
Ичтен ыза, сырттан макул болот да,
Башын салат журт олтуруп калдайган.

Ойго түшүп ошолордун бардыгы,
Кээде байлап ойду шарттын тардыгы.
Өзүң менен алпурушуп жатасың,
Алсыз болсоң бөлөк аргаң калдыбы...

Жолуксам кезек-кезек бир өзүңө,
Суктанып, тартыламын мүнөзүңө.
Бир келген тирүүлүктө колго тийбей,
Башканын колтугунда жүрөсүң ээ?!..

Унутуп, кол үзүшүп кетсемби дейм,
Бирок да аргам жетип, анте албайм
бейм?!

Жолумдун болбостугун билип туруп,
Неге мен кыйноо тартып, азапты
жейм?!

Тартылып жакындасам койдун түртүп,
Жүрөмүн көңүл кургур түтүн бүркүп.
Тагдырдын тамашасын моюнга илип,
Өзүмдөн өзүм жүрөм жалгыз чүнчүп.

Байлаган жипсиз эркти — амалымды,
Барк кылам, кадыр тутам жамалыңды.
Көрүнбөй калсаң көпкө кусаланып,

Караймын издеп туш-туш тарабымды...

* * *

Билесиң, Саади улуу, Саади акылман
Адамды титиреткен ырлар жазган.
Күчүнө улуу Гёте — таазим кылган,
Таланты мухит сындуу толкуп ташкан.

Бирок сен билесиңби, билбейсиңби?
Картайып, өмүрүнүн акырында
Колуна аса-муса кармап үндүү?
Жамачы кийим кийип, кеткен кумга

Өзүңдөй дервиштерге аралашып,
Бет келген жерге түнөп, тамактанып
Колуна тийген менен, каралашып

Алсызга, калган кезде абдан карып,

Түшүнүп дүйнө эмне экендигин,
Адамдар кур үмүткө алданарын:
— «Кылычтын мизи менен
«көсөмдүгүң»
Күнүмдүк, өтө турган жалган аның...»

Дегенди кайталаган эчен курдай,
Кара-Кум, Кызыл-Кумду мүлдө кесип.
Рух бай, дүнүйөдөн болгон журдай,
Ал өзү дүнүйөдөн койгон кечип.

Күн ысык. Өрттөчүдөй кум да ысык,
Үч дервиш жана Саади бара жатты.

Жол алыс бир тамчы суу көздөп учуп,
Шилекей кургады да таңдай катты.

Аңгыча алды жактан чаң көрүндү,
Жакындап келсе аксак Темир экен.
Тааныды аны Саади: «Чаң өңүмдү,
Жамаачы кийимимден тааныр бекен?»

Ойлонуп Саади аксакты карап калды,
Үч дервиш жол бошотуп кача берди.
«Жолумдан качпай турган алак
барбы?...

Саадиге Темир каарын чача берди.

Сурады жанындагы нөкөрүнөн:

— Ким деген бул макулук, жол
бербеген? —

— Бул дервиш көпкө маалим Саади
деген, —

Дегенде демейде аксак көтөрүлгөн
Бир азга ал Саадини тиктеп туруп,
Шарт буруп аттын башын чаап кеткен...

Кылычтап, зордук менен элди кырып,
Өлбөстөй болуп жүргөн Темир да өткөн.

Дүйнөнү ыры менен багындырып,

Дүйнөдөн өлбөс болуп Саади көчкөн.

* * *

Мен үчүн ким болосуң билесиңби?
Калкыган тоо башында аппак булут,
Чокуга тиер-тийбес болуп туруп,
Каалгып бийиктикте бара жаткан,
Көрк төгүп тууган жерге, шаани куруп.

Мен үчүн ким болосуң билесиңби?
Жай-кышы бийиктикте касабасың,
Мүрөктүн суусу жана таза абасың,
Жаз келсе өмүргө өмүр кошкон экөө,
Сергиткен дары делип аталасың.

Мен үчүн ким болосуң билесиңби?
Сызылып ай дөшүдөн чыккан булак,
Шылдырап өз алдыңча сен үн курап,
Жол салып сапарында бара жатсаң,
Жээгиңе буркураган жалбыз чыгат.

Мен үчүн ким болосуң билесиңби?
Жайында гүл жайнаган чексиз талаа,
Түрлүүчө дааргы бар жашыл калаа,
Талааңа, калааңа да барганымда,
Дүйнөгө төрөлгөнсүйм жаңы гана.

Мен үчүн ким болосуң билесиңби?
Алдымда жетсем деген асыл максат,
Колумдан түшүрбөгөн назик аспап,

Ээрчитип экөө тең кошо жүрөт,
Оюмду бири жөлөп, бири баштап.

Мен үчүн ким болосуң билесиңби?
Кыйналсам жардамдашчу сүйөп, таяр,
Жабыксам маңдайымда сылап аяр,

Тайгак жол, тар коңулдап бассам дагы,
Өмүрлүк жолдошумсуң бирге бараар.

Мен үчүн ким болосуң билесиңби?
Чынарсың, бутактары дайым жашыл,
Эскертип эч көөнөрбөс өмүр жазын,
Булбулдар ар бурчунда жаагын жанса,
Шуудурап жалбырагы кошул-ташыл.

Мен үчүн ким болосуң билесиңби?
Жаныңда жүрсөм жанып жалынарым,
Алыстап калсаң күйүп сагынарым,
Мен үчүн акыркы дем тартканымча,
Жүрөккө медеп кылып тагынарым.

МАЙРАМКАН АБЫЛКАСИМОВА

ҮШҮК

(Бір түрмөгү)

Үшүк урду жеримди да, элимди,
Жүзүмдөрүм өлүп калды ылаңдап.
Үшүк менен мен да бастым демимди,
Эми кимге кубанамын ыр арнап.

Көзүңдү да көрбөй калдым байчечек,
Сени дагы бара- бара унутам.
Быйыл дагы кымбат болот жай дешет,

Быйыл анча кубандырбайт буурул таң.
* * *

Байчечекей үшүп калган болуу керек,
Капыстан шыбыргакка кабылганда
Кырсыкты жан жаныбар чогуу көрөт,
Жамандык жан жагынан жабылганда

I

Суук урду үлпүлдөгөн жалбыракты,
Кыроолор ээлеп алды тал, булакты.
Бирине-бирин каршы коё албаймын,
Мыкты деп айталбаймын кай куракты.

II

Ооду оомат, жаштык кетти кайрылбай,
Булбул үнү түшкө чындап кирбеген.
Жалгыз башты батыра албай жайла-
жай,

Күңгүрөндүм туман түшкөн түн менен.

Эчки талдай өзөн боюн каптаган,
Кызыл гүлдөр анда өңдөн азбаган.
Өр талааны жайпап күчтүү ташкындап,
Арыгыма кана, суулар батпаган?

Дагы жаан каптап келет күндүн артын,
Май айы жылуулукка оронбоду.

Өзгөртүп салышканбы жаздын салтын,
Өспөдү жылга, кырдын согондору.

Кайың, тал көздүн жоосун ороп өтчү,
Уялап чөп түбүндө коён өсчү.
Чиесин, ит мурунун элжиретип,
Күзүндө, күздүн оту боёп өтчү.

Амансыңбы, сары гүлүм, көк гүлүм,
Сен төгүлүп жаткан кезиң жакшына
Чындыгында айтсам сөздүн ачыгын,

Туш болбогондой болуп кетем бактыма
* * *

Дары чачып, кең талаама ким койду.
Көрөбүз го курт жегенди ушундан.
Ичиркентип суук көрүнөт түн койну,

Чочунткан үн колдон кушум учурган.
* * *

Кайкып учкан жылкычыны бир көрдүм,
Ошо бойдон билинбеди кабары.

Көркү кетпейт көз алдыман гүл белдин,

Көптөн бери оюн салбай жел аргы.
* * *

Амансыңбы, өтөп өмүр карызымды,
Мен келатам

өзүң жакка бел байлап.
Дене-башым

сар-санаага жанчылды,
Үмүт, азап

бул тарапка келди айдап.
Бой саласың

боз плащчан камышым,
Көрчү сага

келчү жолдун алысын.
Кышы менен

ооруп жүрдүм саргайып,
Кулагыма жетпей

сенин дабышың.

Жаз кечигет артын карап кылчактап,
Жаркын досум сенин жапжаш элесин.
Көзүң муңдуу терең турат сыр сактап,
Аштык бекен бир өмүрдүн белесин.

Дарак кыйып, агызгандай өмүрдү,
Дарыялар чаңдак кумга басылды.
Издеп таппай, досторум ай, көбүңдү,
Муңга батып оорутамын башымды.

Соолугандай булактары тоолордун,
Сорулгандай мөңгүлөрдүн тамчысы.
Кемигендей керемети зоолордун,

Кедеринен түштү өмүрдүн жартысы.
* * *

Өрдөп келем, кургак, такыр жерлерди,
Кайда кеткен бадалы деп шек санап.
Анда булак мен мында деп жиберди,

Суусуз өрөөн сумсайыңкы сести алат.
* * *

Көк бөрүгө алгансып барат турмуш,
Кээ бир күндүн өңү жок карап тургуз.

Көңүлчөөктүк күндөрүм кайда кеткен,
Көңүлдөшкө көз артпай жадап турбуз.
* * *

Шумдук ай, бир нерсеге таң каламын,
Өзгөрбөйт буурул тарткан таң карагым.
Бир гана мен тааныган кээ бир адам,

Таанылтпай боёп алган чамгарагын.
* * *

Камыштар жапырылып сынган белем,
Шыраалжын сеңселе албай

жыгылышкан.

Көк гүлдөр жабалактап тозуучу эле,

Көк көйнөк кийген кыздай бурулуштан.
* * *

Кайыңдын саамай чачы кыркылганбы,
Кабыгы түтөп кеткен жыртылганбы.
Көңүлдү үшүтпөсө жылыта албайт,
Көңүл кош, көйкөлбөстөн бул турганы.

Ашыгып апта сайын издеп келем,
Ай жаркын жүзүң менен тосчу кана
Сен гана сезимиңди кирдетпесең,

Тарытып кең дүйнөмдү тосту калаа.
* * *

Тоодо кар да, тоо этеги жаз күтөт,
Арык ичин ээлеп алган таш бүтөп.
Жалгыз аяк жолдор ооп кеткенсийт,
Бала чактан өскөн элем бак күсөп.

Кайда менин шыраалжыным, бадалым,
Булактагы камышымды оруппу?
Алда менин кырсык чалган кадамым,

Кош кайыңым буту сынып жолукту.
* * *

Тоо, талаага толуп кетти таз жору,
Бүлүк салып жатпаса экен кас колу.
Эрдин эри, мыктылардын мыктысы,
Бир азабым, десин элге баш болуу.

* * *

Мунун баары эске келбейт жаш чакта,
Заман заңын, мезгил үнүн угалы.
Биз өмүрдүн дабандарын ашсак да,

Кимге тиет жаш балдардын убалы.
* * *

Кимдер жарайт, кимдер ага жарабайт,
Журтун жыйнап тура турчу намыска.

Өзүмчүлдөр алдын алып каралайт,
Даяр турат элин кырып салышка.

Жаныш, Байыш, Курманбектер аз
чыгар,
Чолпонбайлар, Дүйшөнкулдар өспөдү.

Көп жигиттер эл мүдөөсүн унутуп,

Мансап, арды тартып жүрөт көк бөрү.

* * *

Күн-түн кээде бирикчүдөй көрүнүп,
Деңиз ташып аласалып көбүрүп.
Тоо силкинип чочулатып кээ бирде,
Жер огунан кетүүчүдөй бөлүнүп.

Ажырадым жаштык кезден кечээги,
Бош күндөрүм зор түйшүккө айланган.
Оорубаган баш ооруну сезеби,
Менин жашоом заманама байланган.

КАМБАРАЛЫ БОБУЛОВ

Тоолорум

Караганда көз кайкыган тоолорум,
Ак мөңгүсү алтын сымак жер соорум.
Кайда жүрсөм көңүлүмдө турасың,
Төрөлгөндөн эгиз өскөн бир боорум.

Өркөчтөнгөн өкүмү күч тоолорум,
Өзгөчөсүң — сенден ашык не сонун?
Бабаларым өзүн сактап жан берип,
Талкалаган сай батпаган жоолорун.

Асман менен эрк талашкан тоолорум,
Сенден бийик, сенден таза не сонун?
Аппак карың көздөрүмдүн нүрүбү,
Ак калпагым сенден алган порумун.

Кыш айында көркүн ачкан эң сонун,
Кымбатымсың касиеттүү тоолорум.
Араласам атчан жүрүп койнуңду,
Атырылат асман тиреп ойлорум.

Жай айында жагалданган эң сонун,
Жаркынымсың жарашыктуу тоолорум.
Бетегеңе бетим тийип уктасам,
Бекемделет пейли таза ойлорум.

Алыс жүрсөм карааныңды сагынам,
Кадырыңа, келбетиңе жагынам.
Ыйык көргөн мекенимсиң, жеримсиң,
Бийик койгон, артык койгон баарынан.

ДАТКА ЭНЕМДИН СҮРӨТҮНӨ

Таң калам Курманжандын тагдырына,
Бороон-күн, кан аралаш тардыгына.

Чөгөлөп башым ийип мүрзөңүзгө,
Мактанам Сиздей энем бардыгына!

Илинип сүрөтүңүз төркү үйүмдө,
Жанаша апам менен көрк берүүдө.
Экөөңөр ардакталып турасыңар,
Дүйнөдө өзүм барда, мен тирүүдө.

Укканмын атыңызды бала кезден,
Атакем жомок кылып айтып берген.
Жашырбайм чын сырымды энем

Сизден:

Мен болом тукумуңуз Камбар деген.

Капасыз: баарын билем, түшүнөмүн,
Ойлоном, өзүм дагы үшкүрөмүн.
Калп эмес, кылымдарга ой жүгүртүп,
Ар дайым кан аралаш түш көрөмүн.

Не бүркөө кабагыңыз, асыл энем,
Кайрылып өзүңүзгө суроо берем?
Бир кылым өтсө дагы арасынан,
Унутпай жашайсызбы күйүт менен?

Жүрөгүн канга боёп Камчыбегиң,
Балдардан артык көргөн кенже
эрмегиң.
Мүрзөңдөн угулгансыйт улуу күйүт,
Камчым деп арман айтып жан
бергениң...

Түшүнөм: улуу кемпир унчукпайсыз,
Жер карап тиштенесиз, уу жутпайсыз.
Ар-намыс эркектерден ашып түшкөн,
Чыгыштан жанып чыккан аял затсыз.

Энекем таң калдырат кылым жашың,
Муңайба, бекер төгүп көздүн жашын.
Артыңда канча сенин уулдарың бар,
Өксүбөй, кайрат кылып, көтөр башың!

Сиз биздин атабыз да, энебиз да,
Чөгөлөп мүрзөңүзгө келебиз да,
Бата алып уулдарың кыйын кезде,
Күч алып, кайраттанып кетебиз да!

Таң калам Курманжандын тагдырына,
Бороон күн, кан аралаш тардыгына.
Чөгөлөп башым ийип мүрзөңүзгө,
Мактанам Сиздей энем бардыгына!

ТОКТОГУЛДУН ЭСТЕЛИГИНЕ!

Тоо бүркүтү Токтогул,
Канатың кайда шаңшыган?
Ак калпак элиң тыңшаган
Аваның кайда таңшыган?
Манаптар коркуп жалтанган,
Кайратың кайда ташыган?
Сибирден келген жөө жүрүп,
Азабың кайда ашынган?
Үңкүйүп мында турасың,
Ой, Токо, койчу белең кашынган?

СҮРӨТТӨРҮҢӨ

Кайрадан карап чыгып сүрөттөрүн,
Эстедим эң бир сонун доор өткөнүн.
Мен кантип унутайын тирүү кезде,
Жалбарып сен өпкөнүң, мен өпкөнүм!..

Биринчи бирге түшкөн биздин сүрөт,
Уялып унчукпайсың, толкуп жүрөк.
Мен турам чекем тердеп сол жагында,
Сүр басып, анын баары эсте жүрөт.

Мынакей башка сүрөт катарлашкан,
Жүрөктөр жалын чачып жакындашкан.
Көрүнбөйт башка жандар көзүбүзгө
Макулбуз түшүп кетсе көпкөк асман.

Дагы да отурабыз моюндашып,
Дүйнөдө биз жалгыздай ашып-ташып.
Капыстан кол үзүшүп каска айландык,
Тагдырга биз экөөбүз кайдан жаздык?

Карасам: башка сүрөт, жалгыз өзүң,
Арбайсың кадимкидей сүзүп көзүң.
Азыр да чынын айтсам күйүп кетем,
Эстесем мага жаккан шок мүнөзүң...

Сен билген бирге түшкөн далай сүрөт,
Карасам жүрөк эзип, ич күүдүрөт.
Канчалык биз экөөбүз жоо болсок да
Сүрөттөр өз алдынча өмүр сүрөт!

Кайрадан карап чыгып сүрөттөрүн,
Эстедим эң бир сонун доор өткөнүн.
Мен кантип унутайын тирүү кезде,
Жалбарып сен өпкөнүң, мен өпкөнүм...

АКТАМАК

Сулуулардын периштеси Актамак,
Куп жарашат жалгыз бассаң чалкалап.
Сыймыгысың борборумдун,
шаарымдын,
Арт жагыңдан дайым калат эл карап.

Тик караштан ак жүзүңдөн жалтанам,
Билгизбестен көп ээрчиймин артыңан.
Салам айтып, сүйлөшсөм дейм —
тартынам,
О, кантейин, жүрөгүм бар жалкыган...

Көргүм келет көркөмү артык түрүңдү,
Уксам деймин укмуш сенин үнүңдү.
Карабайсың ээрчип жүрсөм артыңдан,
Караңгылап жарык турган күнүмдү!

Кайраттанып тике чыгып жолуңдан,
Кармасам дейм аппак билек колуңдан.
Күлүп койсоң маңдайымда Актамак,
Айыкмакмын жүрөк эзген оорумдан!

ШАКЕН МАМБЕТАИПОВА

АТА ЖУРТКА

Ойлонсом жазаарыма барак болуп,
Ысысам көлөкөлүү дарак болуп.
Кыялды учурасың бийиктикке,
Каржалтпас карчыгадай канат болуп.

Тайгылсам тагдырыма жөлөк болуп,
Ташысам талантыма өбөк болуп.
Адашсам жол көрсөтүп бийиктикке,
Акылга акыл кошуп көмөк болуп.

Чаңкасам ичериме булак болуп,
Чаалыксам алга сүрөп кубат болуп.
Тынчтыкта атпай журтум аман болсо,
Таалайым таңкы гүлдөй куунак болуп.

Толкусаң үйрүлөйүн чардак болуп,
Тоздуксаң айланаңа чарбак болуп.
Турмуштун таразасы тарткан болсо,
Турайын сен жагында салмак болуп.

Сылтысаң сыныгыңа балдак болуп,
Кемисең көп ишиңе тармак болуп.
Ата журт ар ишиңе мен даярмын,
Алтын жан калмайынча арбак болуп.

ЖАШ АКЫНГА

Поэзияң кристаллдай жаркырап,
Кирсиз болсун окулса да канча убак.
Карыбасын мезгил менен жарышып,
Кетсе дагы кылымдаган жыл чубап.

Андай болсо жүрөгүңдү берип жаз,
Арты-кийнин акыл менен көрүп жаз.

Талантыңдын ташкын кезин өткөзбөй,
Тизе бүгүп, кулдук уруп чөгүп жаз.

Сезим толсун, сөздүн гүлүн терип жаз,
Сүрөттөрүн каухар таштан чегип жаз.
Эки миң жыл өтсө дагы арадан,
Ээрип же аган ыйлап турсун кара таш.

БИРГЕМИН ДАЙЫМ ЭЛ МЕНЕН

Негедир жалгыз жүрсөм жабыркабайм,
Наалып башкалардай сабыркабайм.
Себеби жүрөгүмдө дайым элим,
Сөздөрүн сөөлөт кылып багып карайм.

Сүйлөшөм, кичүүсүнө-улуусуна,
Сырдашып кыял менен черден чыга
Жылынам ошолордун мага кылган,
Жылдыздүү мээриминин жылуусуна

Бөлүшүп кубанычын, кайгыларын,
Бүтүндөй тагдырына кайрыламын.
Күлүшсө кошо күлүп, кейип турса,
Кайратым айтып көөнүн жай кыламын.

Ошентип ыр аркылуу сүйлөшөмүн,
Оюнда эмне болсо үндөшөмүн.

Аларга сырдаш болуп, курдаш болуп,
Аларды чыгармада сүйлөтөмүн.

Андыктан жалгызчылык менден алыс,
Аныма жазып жаткан ырым калыс.
Дайыма өзүм менен элим бирге,
Дайыма алар үчүн тоодой намыс.

ЭГИЗ КЕСИП

Менде бар үзөнгүлөш эки кесип,
Маган ал рахаттуу ырыс-кешик.
Утур бирин бапестейм тынымы жок
Уул чоңойткон энедей эгиз бешик.

Өмүр тилейм аларга ойлор кезип
Өмөчөктөп уктабай белим чечип.
Тынымы жок кургур дейт кээ бирөөлөр

Түйшүк тартып жүдөгөн түрүм сезип.
Сүрөткө деп кисти алсам, ырлар жазып,

Ыр жазам деп олтурсам, сүрөт тартып.
Экөө мага сезилет бир кесиптей
Өмүрүмдү жашартып ышкым артып.

Текке кетпей агызган ушул терим
Телчиксе экен бой жетип эгиздерим.
Алкышталып адамдын далайынан
Ата журттун жаза алса көңүл черин.

КЫЗЫЛ ШЫРДАК

Изилдеп боёк түрүн, чөптүн гүлүн,
Изденип байкоо кылып ар бир бүрүн.
Ыр кошуп ышкын түптүн тамырынан,
Түс кошуп арча, четин кабыгынан.

Үлгүлөп каркыранын канатынан,
Үртүктөп улуулардын талантынан.
Көчүрүп, кулжа, бугу мүйүзүнөн,
Көрк кошуп, кыз-жигиттин сүйүүсүнөн.

Өмүрүн саптап алып учугуна,
Өрнөгүн калтырууга тукумуна.
Жасады кыргыз эне кызыл шырдак,
Жаккыдай улуу тарых купулуна

Ыргагын оюулардын уйкаштырып,
Ырыскы ынтымакка купташтырып.
Айлакер уздук менен көк-кызылды,
Айрылгыс эгиздердей учкаштырып.

Көргөндөр көз талытып моокум канбай,

Көркүнөн поэмалар окулгандай.
Жасады кыргыз эне кызыл шырдак,
Жалпы журт суктанарлык көзүн албай.

Ал шырдак түшүнгөнгө улуу дастан,
Абалкы кыргыздардын сырын жазган.
Ал шырдак байкаганга укмуш сүрөт,
Оюусу ой, кылымдардын кыйрын
баскан.

Кызыл өң — чоң казаттын аккан каны,
Көк түсү — жеңиштерди жаратканы.
Сары боёк — сайсөөгүнөн жалын ыгып,

Самсыган жокчулукка талатканы.

Кара түс — ууну жуткан капалыгы,
Ханынын калкка кылган катаалдыгы.
Жашылы — жашоо үмүтү гүлүн ачып,
Жалпы журт жеңиш менен күч алганы.

Оюуга үмүт отун милте кылып,
Ойлорун ободого айткан шырып.
Кызыл шырдак кыргыздын тарых жолу,
Кылымдардан кылымга келген жыйып.

КҮНДҮ СҮЙҮП

Таң нуруна чайынып,
Татына гүл сайынып.
Тосуп чыктым, Күн, сени,
Толкуп канат жайылып.

Көркөмүңө багынып,
Көргөнүмчө сагынып.
Ырдап келем, Күн, сага,
Ыргагыңда жаңырып.

Кубат берип көңүлгө,
Күн, дарысың өмүргө.
Кантип сени калтырып,
Кетээр экем өлүмгө.

Бүт ааламга көрк берген,
Ал көрк үчүн өрттөнгөн.
Жан-жаныбар баарынын,
Жашоосуна эрк берген.

Алоолонгон денеси,
Жер шарынын энеси.
Аалам деңиз учу жок,
Ал сен — жашоо кемеси.

МУРЗА ГАПАРОВ

ПРОЗАЛАШКАН ЫРЛАР



Куйун

Бүгүн кыйын
Бүгүн куйун...
Чыкпа эшикке.
Эшикте...

Шаарды шаардын чаңы каптап,
Чаңдалды үйлөр дагы, дарактар да.
Көчөлөрдө куйугуп жинди шамал,
Чуркап жүрөт туш келди каталактап,
Чимирилип жез кемпирдин ийигиндей,
Ажыдаардын бийин бийлейт
аянттарда...

Ар каяктан ар каякка баш аламан
Качып барат калайык каратаман...
Оозу-мурду түмчугуп буйукканда,
Көзү көрбөй урунуп түйуктарга,
Каңырыгы түтөгөн кайран эл-журт
Каарын төгөт карарган булуттарга.
Анткен менен айып жок булуттарда...

Боз түштү баш калаага...
Бозорду кызыл асаба..
Бүгүн кыйын.
Бүгүн куйун...

КӨҢҮЛ ЖУБАНТУУ

Коркпо өлүмдөн,
Коркконго кош көрүнөт...
Көз алдыңа элестеп гүлкайырлар,
гөр үстүндө гүлдөгөн,
сен көмүлгөн...

Жапыс тамда жалдырап жаткан болуп,
Жалгыздыктын азабын тарткан болуп,

Көздөрүң жашка толуп,
Көөдөнүң муңга тойуп...

Арманыңды айтылган өз төрүндөн,
Адам аттуу эч бир жан укпай койуп...
Саратанда ныксырайт гөрүстаның,
Мунарыкта тунжурайт гүлкайырлар...
Андыктан, айтканымды унутпагын,
Коркпо өлүмдөн, коркконго кош
көрүнөт...

Андан көрө... унут баарын... унут
баарын...

Өткөнүңдү эстебе, эстен чыгар,
Келечегин эңсебе — кесир кылаар...
Кыйылбагын кылчайып чыгыш жакка,
Аттиң этпе, ай, күнүң эрте батса...
Аллага миң мертебе алкыш айтып,
Жашагын учур чакта — ушул тапта..
Айлап, жылдап саналбайт бакыт деген,
Бактың сенин куралат көз ирмемден.
Бул дагы берилет бир билгенге...
Сен билгенде: күн сайын күнүң куунак,
Жүз жылга сага, карегим — күлгүн
курак...

Коркпо өлүмдөн,
Коркконго кош көрүнөт...

АЖАЛДЫН АЖАРЫ

Каухарым-ай, кайдан кезиктиң,
Карааны кайберендей кайып болуп,
Эскиргенде эсимде элестери...

Эскерип эми сен, өзүңдүн керемет
көркүң менен,
Сулуну мен сүйгөн кумар канбай...

Кумдуу чөлдө көз күйгөн көк аралдай,
Аңчы аңдып, ок тийбес, ак маралдай...
Жараткан жараткан эле периштесин
Ойлорун тунук кылып, сөздөрүн ширин
кылып...

Сурмасыз суктандырчу каректери,

Эндиксиз эритчү эле эриндери...
Каштары кырлуу кырды кыялаган.
Көкүрөктө кош көгүчкөн уялаган...
Эңкейишип эңилчектер — кара ыраң —
Жаап турат баркыттай, жапыс тулаң...
Улар үндүү үнүңдөн, Үрдүн кызы,
Ак кайыңым ыргалган белестеги...
Жазгы кечтин жаш айы эмес белең.

Тумандагы жылдызым... элестедиң...
О, каухарым, эми эстедим:
сен — жаштыктын жаңырыгы...
Жаңырттың жан дүйнөмдү, акылым
азгырылды,

Угузуп авазыңды,

Узарттың азабымды...

Күз күндүн нөшөрүндө,

Кыш түнгө өтөрүмдө,

(О дүйнө кетээримде),

Чартылдап чагылганың

Өрттөдү өзөгүмдү...

Анаке күйүп барам,

Акыры тынчып санаам...

Каухарым, сен — менин ажалымсың,

ажарын алып жүргөн,

алыскы ашык жардын...

САЛИЖАН ЖИГИТОВ

Жайкы түндө кыштакта

Түн караңгы...

Сыбызгыдай эң ичке

Бир калыпта чыр-чыр этет чегиртке.

Аптап табы сууй элек абада

Аңкыйт түркүн чөптүн жыты наристе.

Өркөчтөнөт карарыңкы тоо кыры
Шуу-шуу этет дарыянын шоокуму.
Мемиреген бейкут түндү алдейлеп
Алда кайдан келет ырдын толкуну.

Тоо ичине чачып буурул мунарык
Чыгып келет ай кыраңдан кылайып.
Дилбарымды мажүрүм тал түбүндө
Күтө-күтө басып турам муңайып.

Келмек эле зарыктырбай жан теңим
Анын түркөй энесинде бар шегим,
Курлай шекшип койду белем
жибербей...

Ай ушу эски расмини кантейин!

Чөптүн башын дирилдетет жел ыргап,
Чегирткенин жаагы тынбайт чырылдап.
А мен болсо кармап эски адатты,
Коңур түнгө муңумду айтам
кыңылдап...

Сага

Мен баштатан сени жакшы билчү элем,
Айтчу эмесмин, бирок ичтен сүйчү
элем.

Капысынан мени карап жымыйсаң
Өз оюмда медеп кылып жүрчү элем.

Алда кайдан мени тартып азгырган
Текеберлүү сенин моймол көз гинаң:
«Болбойт десем кантер элең?» —

дегенсип,
Сынап карайт жазы маңдай астынан.

Кантмек элем? Тагдырыма баш ием,
Жүрөктөгү жанган отту өчүрөм.
Сенден улук бир асылды тапсам да,
Өмүр бою өкүнөрүн өкүнөм!..

Өкүнгөнүм кимдерге таң, сага эмне?
Туш болорсуң ыкыбалдуу бир эрге.
Жеңден кирген аарыга окшоп
билинбей,
Бирок өкүт калбас бекен тереңде?

Улам-улам күн кеч кирип, атып таң,
Опаасыз жаш оодарылса отуздан.
Аарыга окшоп дайым сени ал өкүт,
Тыз-тыз чагып жүрбөс бекен кокустан?

Мен барам

Өрүк бышып, пахта шана байлаган
Айда барам, тууган жерге мен барам.
Бирок күздө келгин кушка аралаш
Мен шаарыма учуп келбейм кайрадан...

Куштар кетер кеткен жагын таптырбай,
А мен калам сынган канат ак куудай...
Дал ошондо качкым келер кыштактан
Түбөлүккө мени кармап калчудай.

Же кечкурун балет, бийге баралбай
Бук болгондо кусага сеп таба албай.
Эске түшүп студенттик күндөрүм
Ич жылытар эски тааныш авандай.

Сапар кетсең самап-самап сагынар
Шаардын көп жайлары бар, багы бар.
Калсамбы анда кур кайгы жеп
наалыбай?

Мага мындан деги бир иш табылар.

Бирок өйкөйт жүрөгүмдү көп себеп:
Тууган жерде шуулдаган көп терек.

Ашык жардай кадыр салып өпкөлөп,
Чакыргансыйт келе гөр деп эртерээк.

Түндө муңдуу күңгүрөнсө калың бак
Эске түшүп элеттеги айыл жак.

Санаа тартам: «Сатканы аткан жапжаш
кыз

Ушу тапта отурабы зар ыйлап».

Шуулдаса шуулдасын теректер,
Дүйнөдө көп бак-дарактуу бөлөк жер.

Баарынан да мага сүйкүм көрүнөт
Мени күткөн жылаңайлак бөбөктөр.

Жок, калалбайм!

Пахта шана байлаган

Айда барам, тууган жерге мен барам.

Бирок күздө келгин куштай кылактап

Мен шаарыма учуп келбейм кайрадан...

Ооруканада жазылган ыр

Ооруп жатам. Шайым куруйт алсырап.

Дем кыстыгат, нымшып муздак тер
чыгат.

Уктап кетсем жаман сырдуу түш көрүп,

көңлүм чөгөт, сарсанаага тумчугат.

Тышта дүйнө кадимкидей соо турат,
кылк-кылк этип тоо артынан күн чыгат,
өмүр, шаттык, көрккө тунган жер бети
ич бышырып, көз кызартып кулпурат.

Мен көз жумсам, кызмат ордум бош
калар,

бирок дароо орун басар башкалар.
Турмуштун түк токтолбосун белгилеп
ошол күнү далай бөбөк көз жарар.

Мен көз жумсам, сыртта агайын, дос
калар,

алар мени аз убакка эске алар,

бир гана арман: айтылбастан сөз калар

жомок болуп эл эсинде сакталар.

Мен көз жумсам, жарык дүйнө соо
калар,

тыным албай Жер өз огун айланар.

Тамак ичип, эмгек кылып, жер басып

соо жүргөндөн артык бакыт кайда бар?!

Өткөн бир күн эске түшүп

Жайдын күнү канат жайып

үстүбүздө айланып

кечке дейре жалын бүркөт.

Түнү салкын

Ай жарык.

Үч күн жатты эстен танып,

тили такыр байланып.

Үч күн жатты жан далбастап

узай албай кыйналып.

Үч күн бою бүткөн шамдай

даяр турду өчүшкө.

Төртүнчү күн

Араң-зорго

кылды ишарат эшикке.

Алпчыгышты

Көздөрүн тек

ачууга араң жарады,

асманды бир аянычтуу

айландыра карады.

Асман тунук,

асман тунук,

асман тунук, туптунук

тоо башына барат жылып

жалгыз булут, ак булут.

Жарык дүйнө көз алдында

тегеренди кулпуруп,

жалыны өчкөн көздөр гана
турду тилсиз кыйкырып:

«Тоолор башы,
тоолор башы
көйкөлгөн көк шибердүү,
тоолор башы, садагасы,
кантип кыям силерди?!

Жолдор, жолдор.

жаркын жолдор,
сени тепсеп, чаңдатып
басып жүргөн,
басып жүргөн
баа жетпеген зор бакыт!

О күн нуру! О күн нуру!
Ушу сенден айрылуу
кандай гана,
кандай гана,
кандай гана кайгылуу!..

О адамдар! О адамдар!
Билбейсиңер тирүүңдө
кандай сонун,
кандай сонун,
кандай сонун бу дүйнө!!»

А эртеси кайран апам
калды жердин түбүндө...

Элегия

Чоочун үйдө жатамын мен суналып,
санаа менен алышам уйку калып.
Терезенин түбүндө топ теректер
шуу-шуу этет күйүттүү күү чыгарып,
шуу-шуу этет, шуулдайт тынчымы алып.

Шуулдаба, теректер, теректерим,
шуулдасаң эсиме келет менин
топ терекке оролгон атам үйү,
тоо башында жоголгон элет жерим.

Шуулдаба, теректер, теректерим...

А кезде мен бактылуу бир баламын,
эртели-кеч күлкү-оюн уулаганым,
уйку ичине чөмүлүп кетер элем
угуп жатып теректин шуулаганын.

Шуулдаба, теректер, теректерим!

Маркум агам, сен дайым оюмдасың.
Сен экөөбүз, кайраным, коюндашып
уктап жатсак теректер ойготчу эле
таң атканда угумдуу шыбырлашып,
там артынан жагымдуу шуулдашып.

Шуулдаба, теректер, теректерим,
шуулдасаң ыйлагым келет менин...

Апам өлүп, андан соң атам ооруп
акыр бир күн а дагы каза болуп
калганда да теректер шуулдаган,
шуулдаган капалуу созолонуп.

Шуулдаба, теректер, теректерим...

Өтүп барат бул заман зуулдаган,
өтүп барат зуулдап улуу заман,
кайрандарым, а силер жатасыңар
терек муңун туйбастан шуулдаган.

Арманыман ачышат жүрөк, ичим.
Алыспы же жакынбы түгөнүшүм —
аны билбей жүрөмүн, кайрандарым,
терек күүсүн эшитип силер үчүн.

Шуулдаба, теректер, теректерим,
шуулдасаң ачышып каректерим
шуу үшкүрүп ыйлагым келет менин!..

ЖАЗ

Жаркырайт так төбөңдөн күн күлүңдөп
Капыстан шатыр-шутур өткүн келет.
Көк мейкин. Жылуу жамгыр.
Шүүдүрүм чөп.

Туйлаган кулун болуп кеткиң келет.

Булайып булут көчөт, булут көчөт,
ээрчитип көлөкөсүн салкын төгөт.

Сыдырым. Торгой ыры. Чырымтал чөп.
Чалкаңан ойсуз, камсыз жаткың келет.

Көпкөк түс көзүңдү арбап чар тараптан,
түркүн жыт аптыктырып мурдуңду
өрдөйт.

Жашаң жер. Жашыл дүйнө. Чаңкай
асман.

Бир гана өлгүң келбейт, өлгүң келбейт!

БИЛИМ КАРАГУЛОВ

АНТИЛЬ АРАЛДАРЫНЫН БЕРМЕТИ

*«Мекен үчүн курман болуу —
демек жашоо...»*

(Жүз жылдан ашуун
убакыттан бери
ырдалып келе жаткан
Кубанын
улуттук гимнинен)

I

Индеецтер,

Сибонийлер, таиндердин жергеси —
Куба аралы —
Антилдердин бермети.
Кубанарлык кулпунушу дагы бар,
Курсант кылып тартып турган жагы бар.

Куба жери —
Кереметтүү жер көркү.

Кант камышы, апельсиндер макталуу,
Грейфруттар, банан, манго бактары.
Деңиздерден серүүн, сергек жел келип,
Пейлин төгүп, бейкуттукта термелип,

Берекелүү

бейиш эле

накта бу.

Жаратылыш жакшы сыйын арнаган;
Мезгил кышсыз, мемиреген жай
жалаң.

Аңкып турган эчен гүлдөр буралып,
Атырына аралаш сээп кубаныч,
Арал эркин —
адам басып барбаган.

Тоо көрүнбөйт,
Тоодой, тоодой көч жүрөт,

Толкун сүрөт жээктерин тепкилеп.
Миңден ашуун аралчанын баштары
Шыкаалашат океандан баш багып:
Далай кылым
чайкап,
чайнап кетти деп.

Ошолордон обочороок бөлүнгөн,
Антилдердин асылы деп көрүнгөн,
Көлдүн көркүн осмо тартып көзүнө,
Көктүн көркүн жаап коюп өзүнө,
Көп аралга
Куба аралы өзү мең.

Алыс жактан
сапар келип сынаган;
Алгач ага ашык болгон бир адам,
Көркүн көрүп,
көңүлү эргип,
таңданып,
Көзү канбай,
маңдайына ай жанып,
Көөдөнү көөп,
жүрөгү араң чыдаган.

Ал ким өзү?

Атайы издеп учурун,
Кесиби да кесиптердин кызыгы:
Сүзүп өткөн океанга карабай,

Кесип өткөн тоону, ташты аралай,
Жаңы дүйнө сырын ачып утуру.
Испан дешет
саякатчы кыдырма,
Деңиз ашып,
жолун тапкан кыйын да.
Аны тартып Антиль өңдүү алыс жак,
Өлкөсүнөн өмүр кечип алыстап,
Бирок даңкы
таңдандырган, чынында.
Маяковский
Даңктуу совет акыны,
Даана баалап айткан экен акыры:
«Дело верное:
вот вам карта.
Это океан,
а это — мы.
Пунктиром путь —
и бриллиантов караты
на каждый полтинник,
данный взаймы.
Тесно торгашам.
Томятся непоседы.
Посуху и в год
не обернется караван.
И закапали

флорины и пезеты
Христофору¹
в продырявленный карман».
Кыйла мезгил,
Кылым өттү, жыл өттү.
Карылык жеп
Адамдагы жүрөктү.
Соодагерлер
каптап кирип аралды,
Колонисттер
андан ашкан амалдуу
Алдап-соолап
аборигенди² түгөттү.
Күн көрүшүп
кулдар менен, күң менен
Веласкестер,
Мачадолор бийлеген.
Испандардын
ач көздүгү ашынып,
Африкадан³
жалаң кулдар ташылып,
Куба соолуп,
Куба ооруп, кирдеген.

¹ Христофор — Христофор Колумб, саякатчы

² Абориген — жергиликтүү калк, индеецтер.

³ Колониялык бийликтин учурунда Африкадан 816 378 негр-кулдар алынып келинген.

Мактанычы
Мачадонун бар дагы:
Кыйноо,
түрмө¹

анын сүйгөн ардагы.
Кан жыттанып
ичкен ашы таза эмес,
Капырыңдын күнөөсү тоо, аз эмес,
Канча адамды
Эркисиздикте кармады.

Кайнап турган

Кант булагын эске алып,

Кийинчерээк

Кошмо Штаттар көз салып,

«Күч атасын
таанымакпы», чынында,

Күчтүүлөргө
айбат кылуу кыйын да,

Төрө испанды
төштөн ары тепти анык.

Колонисттик
бузук ишке сак турат,

Кошмо Штаттар кол узунун жактырат.

Муссолини,

¹ 1926-жылы Кубанын президент-диктатору Мачадо Латын Америкасында оркестрдин салтанаттуу коштоосу менен биринчи үлгүлүү түрмөнүн фундаментин койдурган.

Гитлер өңдүү ылгый куу,
Фульхенсио Батистаны бий кылды,
Даана фашист далысынан чапкылап.

Бүркөө кабак
түндү кийип ачылбай,
Элдин ыйы,

элдин муңу басылбай,

Бийлик ээси билсе дагы көгөрдү,

Ак тилектүү
адамдардын көбү өлдү,

Адат болуп:
асуу менен атылмай.

Карнавалдар —
оюн-зооктор тыйылып,

Кайгы-муңдар
Көкүрөктө жыйылып...

Бирок элдер ырдап, бийлеп жүрүштү:
«Куба ыйын», «Эне Инести» сүйүшчү.

Сонго² кошуп
күдөр үзгөн күйүттү.

Колониянын арбын илдет жактары:
Ишсиздер көп,
илмеңдеген жаш, кары.

Кошмо Штаттан
контейндер келсе эле

Кол кабыштык —

² Сон — африкалык эл бийи.

«жардам» болуп өлкөгө,

Жалаң согуш
базалары каптады.

Көкүрөктө

кыжыр кайнап толтура,

Эл толкуган,

Эчен жолу толкуган.

Диктаторлор чара көрүп шашылып,

Куугунтуктап,

Курал менен басылып,

Аянттарда адам баскыз, толчу кан.

Антонио Масеонун¹ үлгүсүн

Ар убакта

Колдогонун билгизип,

Элди үгүттөп

Хосе Марти жеңишке,

Эң оболу эмгек,

теңдик беришке,

Эркиндиктин

Шамын турду күйгүзүп.

¹ Генерал Антонио Масео — революционер.

Мариям Буларкиева

XX КЫЛЫМДЫН ГОМЕРИ

Саякбай Манас айтканда
Жансызды дагы ырдатып,
Сакалы ылдый жаш кетип,
Буркурап, элди ыйлатып,
Ээрчитип башка дүйнөгө
Кайрадан келчү, жыргатып.

Саякбай Манас айтканда
Алакан жайып күркүрөп.
Сар жайлоо... толо сансыз мал...
Жылкылар чубап күтүрөп...
Кайыктай көлдүн үстүндө
Калкылдап калчу күн-түндөп.

Саякбай Манас айтканда
Шыпырып терди, чекени.
Байкалып турчу кыргыздын —
Байыркы, чоң эл экени.
Ажайган аппак Ала-Тоо
Болгону — Ата Мекени...

Саякбай Манас айтканда,
От болуп күйүп... Кыргыздар.
Төбөдөн ылдый шыркырап,
Төгүлүп турчу жылдыздар.

Саякбай Манас айтканда
Түн-күнгө ооп, күнүгө.
Коңурбай келе жаткандай
Кол жаңсап, алыс үңүлө.
Жан салып ийчү баарына
Жабылуу, түнүп... турса да
Жаркырай түшчү дүнүйө.

АЙЫБЫҢ ЖОК

Эргип көңүл, элесиңе кубангам,
Булуттарың чуудалардай чубалган.
Алтын туткам, аппак бойдон элесиң,
Айыбың жок, алакандай кылайган.

Канат байлап, жаңылбасам сөзүмдөн,
Бакыт таптым, таалай таптым өзүңдөн.
Кусалантып сагынтасың көбүрөөк,
Көрбөй калсам, учуп күндө көзүмдөн.

Аруу өстүм, айтпай койсом жарабас,
Азабыңа, жыргалыңа аралаш.
Аптабыңа куйкаланып түүрулүп,
Ак сырыңды бөлүштүрүп санаалаш.

Тууган жерим — асылзатым, ардагым,
Ыйык мага, тоо, таш, жапан талдарың.
Тутам эске, туюп турам өзүм да,
Турпагыңдан жуурулушуп калганым

ЭНЕМДЕЙ ЫСЫК КӨРҮНӨТ

Коңур күз, жыттуу айылым
Коюнуң жылга-жыбыттуу.
Кол менен шилеп бүтө алгыс
Коюнуң толо ырыскы.

Күн чыкса күлүп ободон
Күлпөткө мен да ороном.
Албырып кызыл боёкко
Аскалар жүзүн боёгон.

Көргөндө көңүл кубанып,
Көз кадайм сага, бул анык!
Ак булут сүзөт алдында
Ак чууда болуп чубалып...

Өмүрүм сендик, жүрөгүм
Өчпөгөн үмүт, тилегим.
Карааның — мага күч-кубат,
Кадиксиз, чындап сүйөөрүм.

Сенде жок, эч бир бөксөлүк
Турмушуң гүлдөп өзгөрүп.
Кыртыштар таман алдында
Эленет миң бир, өлчөнүп.

Табият — дүйнө, ал, жаңы
Турмуш ал, түлкү айдалуу.

Жашоо бул — күрөш бүтпөгөн,
Күргүчтөп аккан сайдагы.

Акыры утуп чыгат тирүү жүргөн.

Бейпил түн басып мемиреп,
Берекең ташып төгүлөт.
Бал кымыз ашып сабадан
Баржактап, чертип көбүрөт.
Энчима бүткөн айылым,
Энемдей ысык көрүнөт.

ЫНАГЫМ

Бир нерсени сезесиңбы, ынагым
Кол тийбеген буюм таза турарын.
Жашоо үчүн пайдаланып урунсаң
Же кирдээрин же болбосо сынаарын.

Ойлоп көрсөң, жашоо жолу табышмак,
Турмуш өзү карап көрөр калыстап.
Же жүрөбүз өмүр бою сыйлашып,
Же кетербиз, кол шилтешип алыстап.

Көңүл чөгөт эстеп күндүн батаарын
Адамдардын аз мезгилге жашаарын.
Сезип кээде селт дей түшөм эстесем,
Эстеп сенин бир күн четтеп басарың.

ТИРҮҮЛҮК

Тирүүлүк — түркүн обон кайрыгында
Чалкыган күр жайлоолор...айдыңында.
Чоң бакыт, сени менен катар жүрүш,
Уч бийик, бир күүлөнүп алгының да

Эске албай, кээде тепсеп тепселерди
Кыдырып ой, талааны, кеңселерди.
Жанындай жакшы көрөт бардык адам,
Бүркүттөй бийиктикти эңсегенди.

Болбоско болбойт дечи теригишке
Туш болуп жеңиштерге, жеңилишке.
Алышып өмүр бою түйшүктөргө
Келебиз, бизге жол жок эригишке.

Тирүүлүк — ажайып бир дүйнө күлгөн
Таңдары — сулуулуктун алган күндөн.
Арстандын арстандыгы мындай калып,

Кудайберген Жуманазаров

ЭРКИНДИК ЫРЫ

Кылымдардын шамалы кыйрын баскан,
Ала-Тоонун үстүндө көпкөк асман.
Аккуланын ай туяк изи түшүп,
Ашууларын кыргыздын көчү ашкан...

Асабасы асмандап Күн чыгыштан,
Күндү тосуп бараткан Кыргызстан!

Кызгалдактай албырган кызыл таңы,
Эркиндигин коргогон Кыргыз ханы.
Түрмөктөлгөн булуттар көгүндөгү,
Шейит кеткен эрлердин ыйык жаны...

Асабасы асмандап Күн чыгыштан,
Күндү тосуп бараткан Кыргызстан!

Пейли таза элинин сууларындай,
Көөнү көркөм гүлбурак тулаңындай.
Өз беделин түшүрбөй бийик кармап,
Өзгө элди барктаган тууганындай...

Асабасы асмандап Күн чыгыштан,
Күндү тосуп бараткан Кыргызстан!

КЫЗЫК КҮНДӨР

Кыр-кырлардан кылактайт кызык
күндөр,

Кызыл жоолук колго алып булгап
турган.

Ортобузда от болуп кызыл гүлдөр,
Ойду-тоону жалынга чулгап турган.

Кызык күндөр карматпас азоо аттай,
Жаадай атып жалына жеткирбеген.
Чыккан күнү тургансыйт такыр батпай,
Бейиш белем түбөлүк кеч кирбеген.

Жетемин деп келетам, жетпей келем,
Жай таптырбай жанымды талпынамын.
Бешенемди бурбастан беттей келем,
Магниттей жан таштап тартыламын.

Жашап келем мен ошол күндөр үчүн,
Кайыл болуп бүгүнкү тагдырыма.
Ортодогу кыпкызыл гүлдөр үчүн,
Отко түшүп турмуштун тагдырына.

КҮЗ

Улуу тоого кар түштү аппак кылып,
Кыш келетат кар ылдый аттап жылып.
Көкүрөгү түктүү жер көлбүп жатат,
Көк асманды өзүнө капкак кылып.

Мокок араа дарактын жанын кыйнайт,
Момун дарак тымызын сыздап ыйлайт.
Буурул чачып сапырып күзгү шамал,
Бугуң төк деп асмандан булут
жыйнайт...

Кара чачым жылдарым аппак кылып,
Карылык кууп келатат аттап жылып.
Кайсыл күнү?.. мен дагы жамынам ээ,
Кара жерди үстүмө капкак кылып...

АЙЫЛДЫК АКЫНДЫН ТУРМУШУ

Жөнөкөй, айылдын бир адамындай,
Жөө басып келе жатам, кадамым жай.
Өзгөнүн бактысына көз артпаймын,
Өмүрдө арамым аз, адалым бай.

Жазында короом толоо гүлдөр
жайнайт,

Багымда куштар чачкан үндөр жайнайт.
Алчалар аппак гүлүн жерге төгүп,
Мөндүрдөй мөлтүрөгөн мөмө байлайт.

Келгин куш учуп келсе чарбагыма,
Деп тилейм: «кетпегиле, чардагыла!»
Келгиндер учуп кетсе күздө кайра,
«Келгиле, жазда күтөм, чанбагыла!»

Деп калам куса толуп көңүлүмө,
Олтуруп Ала-Тоонун өңүрүндө.
Жолумдан жолугуулар арбын болуп,
Айрылуу аз болсо экен өмүрүмдө!

Үйүмдө бышкан кызыл нанды сүйөм,
Насибин жерден тапкан жанды сүйөм.
Уйкунун таттуулугун танбайм, бирок,
Жарыкты жакшы көрөм, таңды сүйөм!

Ошентип ашык болуп куштарына,
Ой багып жашап жүрөм кыштагымда.
Каякта жүрүшсө да, ушул чарбак,
Кайрылаар уя болуп кыздарыма...

ЖАЙ ТУРМУШ

Келген күндүн бересеси бар мага,
Кеткен күндүн аласасы бар менде.
Жашап келет: күлүп, күйүп, арманда,
Күндү тосуп, күндү узаткан бир пенде.

Короосуна олтургузган шабдалы,
Жемишинен гүлүн жакшы көргөндөн.
Күлгүн гүлүн карап коюп шактагы,
Сөрүүсүндө олтурууга көнгөндөн.

Ырлар жазат шабдалынын гүлүндөй,
Назик сезим жүрөктөргө багыштап.
Күндөр жок деп апрелдин күнүндөй,
Күлүп коёт: «жаз бул сырдуу
табышмак!»

Түн киргенде уйку татат аманат,
Шабдалынын гүлүн көрүп түшүндө.
Түндү узатат тургуздуң деп саламат,
Түшүн жооруп быйылкы мол түшүмгө.

ДОСТОРУМА

Комузду билгениңе бергилечи,
Досторум, ыр ырдайлы, келгилечи?!
Жолугуу бүгүнкүдөй бир кечүүдө,
Болбосун дайым эле билгилечи!
Досторум, ыр ырдайлы, келгилечи!

Бир жүргөн тээ балалык күндү самап,
Негедир көздөрүмдөн жашым тамат.
Досторум, ыр ырдайлы, келгилечи,
Ыр менен кусалыктар кетсин тарап.
Негедир көздөрүмдөн жашым тамат...

Комузуң неге мынча жүрөк эзет,
Кайрадан бөлүнүүнү ал да сезет.
Кездешүү дагы ушинтип бир кечүүдө,
Болобу же болбойбу андай кезек?!
Кайрадан бөлүнүүнү жүрөк сезет...

Турмушта жашап жүрүп аттуу, жөөлөп,
Достордун жолугушу бул да дөөлөт.
Бактылуу сезип бүгүн мен өзүмдү,
Олтурам араңарда кармап сөөлөт.
Досторум, жолугушуу бул да дөөлөт!

Ташмат Арыков

СҮЙҮКТҮҮ ЖЕР

Айлыма кышта барам, жазда барам,
Айлыма күздө барам, жайда барам.
Төгөрөктүн төрт бурчун кыдырсам да,
Ал жердей сүйүктүү жер кайда маган.

Аскердей тизилишкен теректери,
Сонун го качан барсаң элет жери.
Жеримдин кайталангыс сүрөттөрүн,
Көз албай карап тургум келет деги.

Шаркырап өзөн толо агат суулар,
Багында сайрайт түркүн канаттуулар.
Кырманда, талааларда, фермаларда,
Жеңиштин белгисиндей жанат туулар.

Иш менен алга кеткен кадамдары,
Эмгекчил, кичипейил адамдары.
Алардын өзүн мындай коё тургун,
Алардын мага кымбат караандары.

Мен барсам, барганыма курсант болуп,
Келишет улуу, кичүү үйгө толуп.
Ортодо аңгеменин оту күйөт,
Аз-аздан, андан кийин алоолонуп.

Айтышат өздөрүнүн ийгилигин,
Айтышат өздөрүнүн кемчилигин.
Көңүлүм көтөрүлүп, мен олтурам,
Сөзүнө кулак түрүп ар биринин.

Айтышса алар ишти талаа жакта,
Мен айтам иш кандайын калаа жакта.

Нанын жеп, суусун ичип тууган жердин,
Батабыз өзүнчө бир ыракатка

Айлыма кышта барам, жазда барам,
Айлыма күздө барам, жайда барам.
Төгөрөктүн төрт бурчун кыдырсам да,
Ал жердей сүйүктүү жер кайда маган.

СЕНСИҢ

Ичкиликти ким тапты экен кудай ай!
Адамдардын башын жутту бу далай.
ЛТПга бергендер бар тапшырып,
Күйөөсүнүн ичкенине чыдабай.

Оромпой тээп мен да далай чардадым,
Убакыттын көбүн ага арнадым.
Дарылаттың эмканага жаткырып,
Бирок, андай катаалдыкка барбадың.

Күндүр-түндүр тынчыңды алып
кыйнадым,
Көрүнөө да, көмүскө да ыйладың.
Турса дагы кабыргаңа таш батып,
Мени такыр жамандыкка кыйбадың.

Ниетиңди, пейилиңди түздөдүң,
Оңолор деп үмүтүңдү үзбөдүң.
«Ар нерсенин чеги болот, берекем,
Эми бейкут жашайлычы биз» — дедиң.

Жылуу сөзгө жылан чыгат ийинден,
Өтүп кеткен менен дагы чийинден.

Кайра айланып таап алып ордумду,
Өзүмө өзүм окшоп калдым кийин мен.

Сен турганда эч кенебей тосомун,
Бул турмуштун бороон-чапкын тозогун.
Мага дайым компас болуп келесиң,
Адаштырбай так көрсөтүп жол оңун.

Сага болгон махабатым терең да,
Сагынышып жуурулушуп келем да.
Жалаң эле жарым эмес өмүрлүк,
Сенсиң менин Атам дагы, Энем да.

Кереги эмне сөздүн айтып бекерин,
Бекер сөздүн билем күнөө экенин:
Жалаң эле эмес менин сүйгөнүм,
Сенсиң менин Ата-Журтум, Мекеним!

КҮНӨӨЛӨБӨС

Мукай дагы, Жусуп дагы эмесмин,
Алар менен ар убакта кеңештим.
Шагы ийилип бышып турган алардын,
Жемишинен кангычакты жеп өстүм.

Жоомарт дагы, Мидин дагы эмесмин,
Алар менен ар убакта кеңештим.
Ырларынын сырын ачып купуя,
Кыял минип жылдыздарга теңештим.

Кубанычбек, Райкан да эмесмин,
Алар менен ар убакта кеңештим.
Түгөнбөгөн кенчин казып олтуруп,
Үзүлбөгөн үмүт жибин мен эштим.

Аалы дагы, Алыкул да эмесмин,
Алар менен ар убакта кеңештим.
Өз оюмду өз алыма жараша,
Ырдап берсем күнөөлөбөс мени эч ким.

КҮРДӨБӨТ

Кубанычтын орбитасын айланып,
Сени эстесем жүрөк калат жайланып.
Короочу элең, тынбай үрүп күнү-түн,
Жаткандырсың үй артында байланып.

Адамдарга ыйык милдет иш деген,
Мен жүрөмүн алыс жакта иш менен.
Жанымды үрөп, баш катырып жатсам
да,

Нерселер көп билгенимден билбеген.

Ишим кыйын экендигин айта алам,
Тетир кетсем ал жолуман кайта алам.
Сен турасың бир гана үйдү кайтарып,
А мен болсом элдин мүлкүн кайтарам.

Экөөбүздөн өмүр кыска таза эле,
Бу жарыкта биз жашайбыз аз эле.
Экөөбүздө эки башка түшүнүк,
Экөөбүздө эки башка маселе.

Экөөбүздү «өлүм» аттуу түн тооруп,
Бүтүп калса биз жашаган күн толук:
Сен эч качан адам болуп өлбөйсүң,
Демек, мен да өлбөстүрмүн ит болуп.

Гүлсайра Момунова

МЕН ҮЙҮМӨ ШАШЫП БАРАМЫН

Оо адамдар, жол бергилечи,
Мен үйүмө эрте жетейин.
Уулум күтөт анда апалап,
Мотурайган секет кетейин.

Автобустар, келгилечи тез,
Мен үйүмө бачым барайын.
Отургандыр умсунуп коюп,
Эрбеңдеген жаным чабайын.

Кадамдарым чимирик болуп,
Мен үйүмө шашып барамын.
Жатты бекен эзилип ыйлап,
Көздөн учуп менин карааным.

Сыртым токтоо, жалындап ичим,
Алиге мен жолдо жүрөмүн.
Бөбөк көзү тинтет үй ичин,
Учуп жетти менин жүрөгүм.

Ал деп мага өзүн ыргытар,
Адатынча кош колун сунуп.
Бул дүйнө кетер көңүлдөн учуп,
Сезимдер жалаң шаттыкка тунуп.

БАЛАМДЫН БЕТИНЕН ӨӨП КОЙ

Балаңа жөнөдүң кошуна,

Менин да баламды көрүп кой.

Өзүмдү издейт го жаныңдан,

Имерип бетинен өөп кой.

Балдарга жөнөдүң кошуна,

Мени бир өзгөчө сыйлап кой.
Жаныңа келгенде жалжылдап,
Баламдын башынан сылап кой.

Балдарга жөнөдүң кошуна,
Эненин белегин берип кой.

Кандай деп ээгинен көтөрүп,
Мен болуп бир жолу эрип кой.

Эс алуу жакшы го көл жээги,
Антсе да абалын сурап кой.
Таарынткан жокпу деп бирөөлөр,
Сыр сурап көңүлүн улап кой.

Өзүңдүн балаңды өпкөндө,
Ага да мээримин төгүп кой.
Томсоро түшпөсүн жалдырап,
Баламдын бетинен өөп кой!

СЫР

Жалбардың, мен назданып каада
күттүм,

Жүрөгүм сүйсө дагы чыдап түттүм.
Да бир аз зарылсын деп, жалынсын
деп,

Назданып чын сезимди ары түрттүм.

Сен болсо эрип атып агып бүттүң,
Көп күтүп аз калганда үмүт үздүң.

Мен бийик чыңга чыгып карап турдум,

Салбырап жетер кезде кулап түштүң.

Да бир аз жалынганда билинмекмин,
Мөмөдөй мен сага ийилмекмин.
Агынан аңтарылып ичтеги сыр,
Алдыңа ак чатырдай тигилмекмин.

Да бир аз зарылганда көрүнмөкмүн,
Үстүңө ак жаандай төгүлмөкмүн.
Айныбас ал сүйүүңө башымды уруп,
Алдыңа аппак таңдай сөгүлмөкмүн.

ТАБААР БЕЛЕМ...

Кайдасың, ажарланган айлуу түнүм,
Кайдасың, жылаажындай жаштык
үнүм?

Сен мынча таттуу белең, баалуу белең,
Жаралып кайра экинчи келбес үчүн.

Кайдасың, шаңкылдаган шаттуу кездер,
Кайдасың, жан терметкен таттуу
сөздөр.

Карашы сырга толуп жанып турган,
Кайдасың, жаркын үмүт оттуу көздөр.

А көрсө, көз жок экен сенден сулуу,
Дүйнөдө сөз жок экен сенден сырлуу.
Денени ток жүргөндөй чымыраткан,
Жүрөккө от жок экен сенден жылуу.

Азыр мен ал көзүңдү табаар белем,
Анда сен абалкыңдай жанаар белең?
Болбосо өзгөрүлүп ал көз караш,
Кайдыгер байкамаксан караар белең?

ТАГДЫРГА

Мейли тагдыр, мага башың ийбегин,
Маңдай жарып мага жарык тийбегин.
Бул жашоодо жүрсүн жарык күн чыгып,

Жалгыз гана ак сүйүүмө тийбегин.

Мейли мени өкчө, калча, бийлегин,
Каалашыңча камыр кылып ийлегин.
Мен өзүңдөн башка нерсе сурабайм,
Медер туткан балдарыма тийбегин.

Мейли көгөр, айткан тилди албагын,
Бошко согуп, ташка согуп алдагын.
Келер күндөн үмүтүмдү өчүрбө,
Жүрөктөгү сүйүүмө шек салбагын.

Мейли тагдыр, бакытыңды бербегин,
Байлыгыңды маңдайыма илбегин.
Андан көрө мага байлык, бакыт жок,
Жалгыз гана балдарыма тийбегин.

ЭСЕНГУЛ ЧОПИЕВ

МАССАЛЫК МАС

Тамактын тандап майлуусун,
кымызды барктап — сыйлаган,
максымды мактап ырдаган,
бозого тойсо жыргаган,
Кыргызым, ачкыл жандуусуң.
Өзүңө кудай эгедер,
азыркы кезде негедир
атаң да мас, энең мас,
агаң да мас, жеңең мас,
уулуң да мас, кызың мас,
таякең да мас, жээниң мас,
жолдошуң мас, досуң мас,
коюң да мас, козуң мас,
ниетиң мас, дитиң мас,
жада калса итиң мас...
Массалык мас көнүмүш
көрүнүшкө айланды.
Болобузбу маскара,
Кыргызстан — маскана..
Самопалга ууланып,
колу-бутуң байланды.
Унутуп сүттү, айранды,
кетирип арак айлаңды,
ачкыл жандуу Кыргызым,
тебеленип жылдызың,
тукум курут болбойсуңбу?
Келечегиң...
ойлойсуңбу?

ТИЛДЕ СӨӨК БАРБЫ?

— Опол тоодой шордуунун
кимге тиет кереги?
Табиятка ал түгөт

кылдай пайда береби?
Жоготуу зарыл тезирээк
олчойгон көпшөк немени!
Сазайын берип колуна,
азыр эле анын

ысык канын
ичпесем элеби! —
деп Чиркей зыңылдап,
кимдир бирөөгө
ызырынып жатты.
Учуп жүргөн закымдап,
Көгөн ага жакындап,
кызыгып суроо катты:

— Баятан берки сөздөрүң
жанга батты.

Айтчы, Чыке, ачууң
келип жатат кимге?

— Өзүбүздүн Пилге! —
деди Чиркей

кыжырланган түрдө.
* * *

Бирди дарбыткан миңге
айла жок ээ... тилге?

БАА БЕРҮҮ

Келатып озуп жарышта
(түнкүсүн эмес — жарыкта)
мүдүрүлүп жыгылып,
Тулпар майып болуптур...
Ушул жагдай жөнүндө
эшек сүйлөйт олуттуу:

— Көөп кетип жаныбар,

көйрөңдөндү,
оолукту.

Ошондуктан, ушинтип
мажестикке жолукту.
Мындан башка не дейин?
Кайдагы калпты дарбытып,
көпшөк сөздү арбытып,
ыйманымды жебейин,
жылдызы түшкөн Түкеме
аныктап баа берейин:

От чачырап туягынан,
шам күйчү эле кулагынан!
Өкүткө салды өзүмдү
эрте кетип убагынан!
Алдына күлүк салбаган
арышын керип...
талбаган

маркум тулпар экөөбүз
далай жолу жарыштык.
Кээде менден ат чабым

артта калчу жарыктык!
* * *

Бул баа берүү — каралообу?
Алкыш айтып мактообу?
Же болбосо, табалообу?

ДООМАТ

Аракеттенип баятан
аппак жумуртканы
чегип чыккан Балапан,
Күндүн нуру
өтүп денесине

телчигээр менен минтип доомат артты
өзүнүн энесине:

— Акылың кем белем?..

Үстүмө үйрүлүп түшүп дембе-дем
эркелеткениңден эмне пайда?!

Мен жей турган жем кайда?!

Ичээриме суу барбы белен?

Ичиркенип үнчүкпайсың,
жабыркап турасың эмнеден?

Жакшылап көңүл бөлбөйбү,
камылганы алдын-ала көрбөйбү

камбыл эне деген!..

Жосунсуз жоругуңа
жок экен го ченем!..

Ушинтип...

эмитен жапса жалаа,

ашка жүк башка жүк болбойбу

дооматчыл балапан бала?

Биримкул Алыбаев

АЙЫЛЫМДЫ САГЫНЫП

Мен олтурам байтерекке сүйөнүп,
Тээ алыскы тоолорго көз жиберип.
Ата конуш айылымды сагынып,
«Ай, аттиң!» — деп көзүмө жаш
тирелип.

Суусу тунук, асманы ачык жашыл төр,
Мен ойногон, мен чоңойгон асыл жер.
Сырдаш элек, ынак элек бөтөнчө,
Менсиз кантип жаттың экен азыр сен.

Кайнар булак, кайың-талдуу айылым,
Кантсе дагы сени аябай сагыңдым.
Сезим оту жанып, кайра жалп өчүп,
Сенсиз мында куса болгон тайыңмын.

Акын үчүн эң кымбаты эл экен,
Анан дагы ата конуш жер экен.
Бассам-турсам эч оюмдан кетпейсиң
Жашыл өрөөн, күкүктөгөн көк өзөн.

БИР ТҮП ЖАЛБЫЗ

Мен ойгонсом жаздын, жайдын
таңында,

Мээ сергитип басам гүлзар багымда.
Бирок менин жан дүйнөмө жакыны,
Бир түп жалбыз эшигимдин алдында.

Уйкум качып, учсуз ойду ыктасам,

Ыр жаратып кээде үйүмдөн чыкпасам.

Укмуш, укмуш

Укмуш сезем өзүмдү,

Ушул бир түп жалбыз жытын жыттасам.

Томсоргондой тигил тоолор уларсыз,
Чырайына чыкпагандай түн айсыз.
Чыйрыктырып бул жашоонун запкысы,

Чынын айтсам, жашай албайм мен
ансыз.

Бир түп жалбыз...

Мага конгон бакыт бул,
Кереметтүү жыпар жытын чачып тур.
Мезгил менен жарышкын, — деп, —

Биримкул!»

Ыр жаздырып жаткан дагы мына
ушул,—

Бир түп жалбыз...

Туу тутканым —

Тууган жерим асманы.

Арзыганым —

Ата журттун ак таңы.

Таянганым, мактанганым — кыргызым!

Окуганым — улуу «Манас» дастаны.

Алыкулдун ырларындай канатчан
Суктанамын тоо суусуна шар аккан.
Күлүктөрдүн дүбүртүнөн жаралган
Күү жаңырат күнгөй,
Тескей тараптан.

Ыйык дешип кайберендүү зоорлорду,
Менин элим мекендептир тоолорду.
Ыр дүйнөгө келген бала кезимден
Ырдаганым —
Көл болду Да, тоо болду-

Медер туткан менин Чолпон
жылдызым,
Мен силерсиз акындыгым курусун.

Каалайм сага кагылайын кыргызым —
Итиң чөп жеп,

Ишиң алга жылышын!

* * *

Телчиккен кезде канымда
Тебишип ойноп от жүрөт.

Жазылган ар бир жаңы ырга
Жалынын чачат от жүрөк.

Сырымды айтсам жашырбай
Сырдашка жана жакынга, —
Ыр жазып таңды атырмай
Кайдагы уйку акында

Деңиздей каптап ой сели
Дем берип жатса акынга
Толкутса оттуу ой сени,
Кайдагы уйку акында

От керек, күлүк ой керек,
Орошон бийик акынга.
Ошондо ыр да бой керет,
Ошондо күчтүү акын да

Телчиккен кезден канымда
Тебишип ойноп от жүрөт.
Жазылган ар бир жаңы ырга
Жалынын сүртөт от жүрөк...

БИЗ ОТПУЗ

Кечинен берсе берсин бир өлүмдү,
Кечигип келиптирбиз бул жашоого.
Сүйөбүз ошону үчүн биз өмүрдү,
Замандаш, макулсуңбу сен ошого.

Жашоого келгенибиз чындык болсо,
А демек, кетээрибиз андан чындык.
Тагдырдын табышмагы мына ошондо,
Табууга жандырмагы сан-миң жылдык.

Өмүрдү өтөсө да он кылымдык,
Өлүмдөн кутулбаптыр Улукман да.
Бул өзү билгиң келсе ачуу чындык,
Бүркөлбө, бирок ага капаланба.

Жылытып, көөдөй түнгө жарык чачып,
Тээ тиги Күн сыяктуу бийик турган.
Өрттөнүп, өмүр менен кучакташып,
Биз отпуз алоолонуп күйүп турган.

Кечинен берсе берсин бир өлүмдү,
Кечигип келиптирбиз бул жашоого.
Арнаган Ата Жүртка бүт өмүрдү,
Биз отпуз, макулсуңбу сен ошого?..

ОЙЧУЛ АКЫН

Ар бир доордун акындары ар башка,
Түшөт алар дүнүйөлүк кармашка.
Күн карама кээ бир акын сөрөйдү
Күндөн бийик акынга сен алмашпа

Ойго терең, олуя акын бир келет,
Оош-кыйыш дүйнө ошондо иргелет.
Кылымдардын кыйырына уланчу
Ырларына жашоо берет, түр берет.

Көрбөй туруп келе турган заманды,
Көрбөй туруп төрөлө элек балаңды.
Айтып коёт жүз жылдардан арыраак
Биз билбеген булуң-бурчун караңгы.

Жашоо-турмуш, жондо жүгүң оордо
Ана ошондой акын керек доорго.
Аргымактай чуркай берет баш чулгуп
Акыл-эсти чаап турса зоорго.

Байлык үчүн падышага жалданбас,
Аял затка, асыл затка алданбас.
Олуя акын, ойчул акын дегениң
Пайгамбардан, кудайдан да жалтанбас.

Ар бир доордун акындары ар башка,
Түшөт алар дүнүйөлүк кармашка
Жердин эмес, Аалам жүгүн көтөргөн
Акын гана жеңип чыгат кармашта.

Ойчул акын ошону үчүн акын да,
Сөздөрү да куюлушкан асыл баа.
Биздин күндүн, биздин доордун адамы
Суусап турат дал ошондой акынга

ТӨЛӨГӨН МАМЕЕВ

ӨКСҮТӨТ КАЛКЫМ АЗДЫГЫҢ

Уктабай кээде чыланып жашка
жаздыгым,
Өзөктү өрттөйт уругуң, элим, аздыгың.
Тартылат көзгө кездериң жүргөн кан
кечип,

Каргаймын анан тагдырдын боору
таштыгын.

Тагдырдын таш боор торуна кээде
камалып,

Көзүңөн жашың, бооруңан жошо кан
агып.

Келгениң эстеп, кейиймин түтөп ар
дайым,

Жан соога сурап, тоолорго качып
таянып.

Өзөгүң өрттөп, кайгылуу күнгө түш
кылып,

Канаты сынган капаста алсыз куш
кылып.

Айдыңдуу жериң алдуулар тартып
алышып,
Артыңдан жебе көп кууган экен
ышкырып.

Сыйынып атка, сыйынып жалгыз
күчүңө,

Сыйынып эмген эненин ыйык сүтүнө.
Жамынып тоону, жай кылып өмүр
өтөпсүң,

Уругуң сенин каларда такыр үзүлө.

Аскасын жүргөн ар дайым кетпей
мекендеп,

Аз урук бул эл бүркүткө окшош экен
деп.

Асырап тоолор алыптыр сени ошондо,

Бүркүттөй кыйбай койнумда жашаар
бекен деп.

Алыста калып Эне-Сай, Шыбыр жер
анан,

Койнуңда курчуп тоолордун алсыз эл
анан.

Ала-Тоо сага эмизип сүтүн энеңдей,

Бүркүтү болуп калыпсың тоонун сен
анан.

СЕН КЕТКЕНДЕ

Сен кеткенде сары саамай күз эле,
Сары болчу дарактарда жалбырак.
Азыр мына жаап жатат кар бурап,
Терезеде олтурамын жалдырап.

Кыш күздү кууп кирип келди түз эле.

Чабалекей таштап күздө Уясын,
Ушул үйдү бир айланып учту да
кетти сендей, өз ужы кушту да
сагынтабы? Азыр сыртта кыш мына

Айланага төгүп аппак сыжын.

Назик куштун тоңуп турат ужы,
Ушул үйдүн айбанында шыптагы,
Кычагандай суук быйыл кыш дагы.

Өз Уясын сагынгандыр куш дагы
Ужы да сагынгандай кыязы...

Сыртта уя, мен үйдөмүн тунжурап,
Башты мыкчып ойлоп турам эченди
Чабалекей тобу менен эсенби?

А эшикте апакай кар түр бурап.

ЧЕКИТ КОЮП

Калаадан көңүл калып көргүс болуп,
Айылга кетким келет келгис болуп.
Ак уруп түнөп мүрзө, мазарларга,
Ааламды кезгим келет дербиш болуп.

Асынып ак куржунду айылчылап,
Айрыкча алсыздардын жайын сурап.
Ыйлаган жетимдерге бергим келет,
Нан сурап, адамдардан кайыр сурап.

Бир кайрык билген жалгыз дубамы
окуп,

Ичимден жүз кайталап улам окуп.
Олтургум келет элсиз боз талаада,
Кайт болгон досторума куран окуп.

Жадымдан собол берип улам ага,
Жолуккум келет айкөл уламага.
Дубана болуп элден тыйын жыйнап,
Кайтара бергим келет дубанага

Өзүмдү шаардан алыс ала качып,
Жарадар улагына каралашып.
Жашагым келет эркин тоо койнунда,
Кадимки кайберенге аралашып.

Каректи кең асманга улам кадап,
Учсам деп шумкар болуп улам самап.
Жанкечти, ыймансыздар толуп алган,
Жашоодон шаардагы турам жадап.

Кыргызга келген ырыс-кешик болуп,
Кылымдар турган дайым бешик болуп.
Тоолорго кетким келип турат азыр,
Жасалма бул жашоого чекит коюп...

КАРЫЯНЫН ӨЛҮМҮ

Каруусу кетип мурдагы,
Каректин өчүп нурлары.
Кыялбай жарык дүйнөнү
Кыйналып жатты бир кары.

Өткөргөн баштан канчаны,
Өлүмдү кары байкады.
Эки көз бир аз чачырап
Эшикке колун жаңсады.

Айтканын анын кылышты,
Акырын алып чыгышты.
Туш-туштан жөлөп балдары
Тунжурап карап турушту.

Акырын жутуп абаны,
Ааламга кейий карады.
Жаркыган күнгө тигилди
Жалдырай тиктеп чал аны.

Ким билет анын аныгын,
Калтырап колу карынын.
Жаткансып кетти суранып
Жаркыган Күндүн жарыгын.

Бурулуп кетти достору,
Туралбас анда жан чыдап.
Көшүлө түштү карыя
Көзүнөн бир жаш тамчылап

Көзүнөн бир жаш тамганы,
Болбосун балким арманы.
А мүмкүн жарык дүйнөнүн
Кадырын билбей калганы...

ИТ МЕНЕН ЧАЛ

Күйүп келген куу согуштун отуна,
Бир чал менен жашап калдык кошуна

Куу согуштун аягында болжолу,
Варшавада калган экен сол колу.

Көртирликке көрбөдүм баш ийгенин,
Салып коюп чөнтөгүнө бир жеңин.

Оң кол менен багын багып баладай,
Оокатына тың эле чал аябай.

Кээде гана өткөн чагын эстесе,
Папиросту тарта берчү кечкече.

Төрт сөз эле анын өмүр баяны,
Бир кыз төрөп, каза тааптыр аялы.

Айтып берди ал сөзүнүн биринде,
Жашайт имиш... каралдысы Сибирде.

Туугандарым бар дечү... алыс жакта
алар,
А билбейм, келчү да эмес кат-кабар.

Барбы алары, кимдин эмне чатагы,
Бир үйдө ал бир ит экөө жашады.

Ити гана байкуш чалды кыйчу эмес,
Ооруп калса улуганын тыйчу эмес.

Бир кошунам айтканынан жазбаган,
Бир жолу итин атып сала жаздаган.

Бардык жанда бул дүйнөдөн кайтыш
бар,

Май айында каза болду байкуш чал.

Он сом үчүн эч ким кылбай бакылдык,
Чогулттук да, чалды жерге жашырдык.

Кор кылат ээ, кээде турмуш пендени,
Туугандары, кызы дагы келбеди.

Чал тагдыры жүрөгүмдү жүрдү өйүп,
Келейин деп мүрзөсүнө гүл коюп.

Барсам мени байлап бир күч кишендей,
Туруп калдым өз көзүмө ишенбей.

Жасай албайт мындай ишти киши да,
Жатат өлүп чал жанында ити да.

Ыйлагандай... көзүнөн кан, жаш тамып,
Калыптыр ит чал мүрзөсүн жазданып.

КАЛЫБАЙ ОСМОНАЛИЕВ

АТА-ЖУРТ

Чоң акынбы, же жигитпи жаш калам,
Кимдер гана арнап саа ыр жазбаган?
Кээси бышып... кээси чийки чыкса да,
Ал ырларда сүйүү бар дат баспаган.

Кийиктер жок канжар зоону ашпаган,
Жолборстор жок душман кууса
качпаган.

Кайда качсын, кайда гана кетпесин,
Эч бири жок өз коңулун таштаган.

Ошол коңул көзгө камсоо көрүнгөн,
Күңүрт тартып, айырмасыз көмүрдөн.
Бирок анын ысык табы бар тура,
Ашып түшкөн күн нурунан төгүлгөн.

Кайда гана, кайсы жерде жүрбөйлүк,
Канча гана каткырышып күлбөдүк.
Бирок сенде жана бөтөн жерлерде,
Күлгөнүмдө, эч-эч бир жок бирдейлик.

Адамдар жок жашоо баркын сезбеген,
Баатырлар жок алган жардан четтеген.
Бирок душман тепсеп өтсө чегинди,
Ошол баатыр окко төшүн кептеген.

«Мунусу анын тойгондук деп өмүргө,
Мунусу анын жарын албай көңүлгө,
Таруудай бир окко учуп, жок болду» —
Деп айтабы ошол баатыр жөнүндө.

Эч ким айтпайт. «Бул дүйнөдө
жашоонун,
Эң кызыгы... сонуну» — деп атоонун.

Башкы сыры бир өзүндө, Ата-Журт!

Төрүндө мен жел жетпеген азоомун.

* * *

Эрип карлар... тоо-тоолордон түлөп
бел,
Эңиш ылдый мөңкүп суулар, жүрөт сел
Күңгөйдө эмес, тескейлерде түнөп жел,
Күңгөйлөрдө гүлдөр өсүп — күлөт жер.

Жамгыр буттуу булуттарды ат кылып,
Жаз асманда жүрөт кылыч чаптырып.
Көгүш тулаң кас-кас туруп, кас туруп,
Көөлгүйт жерде көк көйнөкчөн жазгы
ымык.

Жашыл тартып өзөн менен колоттор...
Жатат сулап талааларда бороздор.
Таңдан мурда талпынышып короздор
Так кыйкырат: «Эги-ин быйыл бол-оот
мол».

ТҮРКМӨН КЫЗЫ АБАДАКАН

Кундуздай кара сиздин чачыңызды,
Жаңырган айдай сиздин кашыңызды.
Мен карай-карай берип кайра-кайра,
Ичимден кайталаймын атыңызды:
Абадакан!

Суусундай тоонун түнүк дилиңизде,
Көөнүңүз түшүп жүрөт кимибизге?
Арманы болбос эч деп ойлой берем,
Арзыган сиздин ууз сүйүүңүзгө.
Абадакан!

ЖЭЭНБАЙ МАМБЕТАЛИЕВ

КАРЫЯЛАР

Карыялар — ыйык аталар,
Сөздөрүнөн соолбос гүл өнгөн.
Карыялар — тарых дастаны,
Гималайдын чокусу өңдөнгөн.

Ден соолуктун символу сымак,
Булчуңдары, жумур билеги...
Бирге турсаң бир пас ургансыйт,
Узак жаштын ууздай илеби.

Кыргыз жери тоосуз көркү жок,
Бир сулуулук жетпей калгандай.
Карыясыз айыл көркү жок,
Иштеринин баары жалгандай.

Карыялар — ыйык аталар,
Тилек, ырыс... баарын тең бөлгөн.
Карыялар — тарых дастаны,
Тынч океан тереңи өңдөнгөн.

ЭСТЕЙ ЖҮР

Болжолдо убак түш эле,
Болжоштук — гүлдүү түз эле.
Бүркөлүп күндүн кабагы,
Бүлүндү булут тез эле.
Жалт этип учса чагылган,
Жармаша түштүң кишиге.

Эсимден танып таптаза,
Эс алдым демиң каптаса.
Денеңдин ысык жалыны,
Денемди чокко кактаса.

Сүйүүмдү кантип сүрөттөйм,
Сүйгүнчөк жүрөк жазбаса.

Жаанга мен такыр карабай,
Жапканга сени жарабай.
Жүрөгүң соккон дабышы,
Жүлүндү кетти аралай.
Энтелеп төккөн жамгырдан,
Энтиктик жапжаш баладай.

Жамгырдын таптык аргасын,
Жамынып жардын далдаасын.
Эзилген ошол мүнөттөр,
Эсиңде кантип калбасын.
Экөөбүз жаандан коргонгон,
Эстей жүр, жардын далдаасын.

ТУУЛГАН ЖЕРГЕ

Туулган жерим — асыл турагым,
Сезимимде өчпөс чырагым.
Симфония болсоң сен эгер,
Нота болуп сага турамын.

Толгон токой күүлөр кубулуп,
Кулагымда турат угулуп.
Туулган жерим сенде турбайбы,
Айтып бүтпөс кооз сулуулук.

Түшкө кирсе гүлгүн жамалың,
Жүз көрүшүп тунуп каламын.
А сен болсо бүтпөс зор дастан,
Бар болгону мен бир сабагың.

Обон салган талаа жаңыртуу,
Кайрыктары миң бир кыялдын.
Дептер болсоң сансыз барактуу,
Из калтыраар мен бир сыяңмын.

Толгон-токой күүлөр кубулуп,
Кулагымда турат угулуп.
Туулган жерим — ыйык башатым,
Сезилет ээ сенден улуулук!

ЖҮЛҮНДӨ ЖҮРГӨН СУРООЛОР

Тоолорго эмне кумармын —
Тоо жыттап туулгандыктанбы?..
Тулпарга неге кумармын —
Канымда ылдамдыктанбы?..

Ачуум не чукул «чарт» этип —
Адамдын сырын билбеймби?..
Алиге толуп бүтпөгөн,
Ал жылды жектеп тилдеймби?..

Кылгырат көзүм кыздарга,
Кылычым мокоп калганда.
Эч ойсуз жүргөн мезгил ай!
Эргитет келбес жалганга.

Эңсеймин жаанда калганды,
Шөмтүрөп өтмө суу болуп.

Эңсеймин жаздын үйөрүн,
Өзөндө акса ээ, муз толуп.

Эңсеймин, койчу эңсеймин,
Эргитээр бир ыр жазганды.
Эңсеймин зор иш бүтүрүп,
Эс алып эркин басканды.

ӨЗҮҢӨ

Биз сүйүнүп, биз эңсеген, самаган,
Күндөр өтүп, айлар учту арадан.
Ак аралап, суйдаң тартты чачтарым,
Салааң менен саамайымдан тараган.

Гүлдөр жапжаш биз кучактап, биз
өпкөн,
Ай да ошондой аяп карайт тээ көктөн.
Жаңырыктайт жалгыз гана тоо суусу:
«Силер сүйгөн, силер жүргөн күн
өткөн!»

Нур чагылып сенин кара чачыңа,
Гүл көрүнүп көздөрүңөн татына
Кара жамгыр төгүп өтсө капыстан,
Калаар элең колтугума жашына.

Меңде калып жаш элесиң сакталып,
Унут калбай улам келет такталып.
Сезимиңе таасир эткен кездерим,
Сенде дагы жүрсө болду жатталып.

ТУРСУНБАЙ АДАШБАЕВ

КАРАҢГЫДА БИЛБЕСТЕН

Бул эмнеси, сандыкка
Бирөө колун салыптыр,
Бир баштыкта жаңгактан,
Беш даанасы калыптыр.
Ой, баласы кургуруң,
Жаңгактарды ким жеди? —
деп Нурматтын энеси
Акырын суроо берди.
Нурмат жооп кайтарды
Башын жерден көтөрбөй:
— Караңгыда бешөөсүн,
Калсам керек мен көрбөй...

Пахтазарга бурулуп суу
Ырдап жатат шат ырын...

ТАЛ ЖАНА ТЕРЕК

Тал теректин өсүшүн
Көралбастан айтты: — Досум,
Боюңду анча өстүрбөгүн,
Көккө түркүк болбойсуң.
— Көп кайгырба, анча тууган,
Бийиктиктин сыны бар.
«Мырза терек — үйгө керек»,
деген элдин ыры бар.

БАЙГЕ

Таштан ташка урунуп,
Аккан сууну көрдү да
Чуркап кетти Муратбек
Чыгамын деп алдыга.

Бирде төмөн, бирде өргө,
Чыгат, чуркайт, шашылат.
А суу дагы жулкунууда
Ак көбүгү чачырап...

Мурат барат өзүнчө ойлоп,
«Суудан артка калбасам...»
А суу ойнойт, күлөт, ырдайт
Ага көңүл бурбастан.

Мурат токтоп аркасына
Кылчайды эле акырын

КАР

Жердин бети чоң супура,
Булут көктөн кар себет.
Бир заматта талаа-түздү,
Ороп калды ак шейшеп.
А биз самап турсак дагы,
Чок салынган сандалды.
Жылдызчадай аппак карлар,
Бийлеп алган кыялды.
Бак ичинде ала күчүк,
Ойнойт эски терини.
Камал байкем колун үйлөп,
Отун жарат эринип...
Дарактар ак кийинишип,
Чыкпайт балдар жолго көп.
Көк автобус таң азандан,
Жолду жатат үтүктөп...
Даалы бабам колунан

Түшпөйт күрөк, шыпыргы.
Тазаланган жер бетине,
Жаайт ак кар утуру.
Шамал карды чачып кетет,
Бирде катуу ышкырат.
Сыртка чыгып басып көрсөм,
Өтүк коркот кычырап.
А морлордон чыккан түтүн,
Калат замат кесилип.
Мурдун тартып турат иним,
Тумагын пас түшүрүп.

ЖАЗ КЕЛГЕНДЕ

Кыштын кары сапырылды,
Күн ырдады жашыл ырды,
Айланада жалбыз жыты
Жаз келгенде.

Чагылгандар жаңгак чакты,
Кызгалдактар селд^e акты,

Күн каткырып күлүп жатты,
Жаз келгенде!

Козу карын тердик тоодон,
Жалкоо Адыл барбай койгон,

Апам кууруп, жыргап тойгом,
Жаз келгенде.

УУЛУМА

Катаал турмуш турган бийлеп,
Өтүк анда түшкө кирбейт.
Жакасы кир кийип көйнөк,
Таң калбагын, өстүк жүдөө.
Жылаң аяк, туфлий кайда,
Машак тердик ээн сайда.

Зыгыра нан, дүмбүл жедик,
Жарма болсо шүгүр дедик.
Согуш десе көңүл чөгөт...
Сени карап кушум түшөт.

Ойлоп көрчү өзүң деле,
Кош-кош костюм, көйнөк белен.
Биздин жаштык оор өткөн,
Жүрөк зырп деп чыккан өрттөн.

Ак иш кылгын тууган элге,
Жатып ичер боло көрбө.
Байлыкка мол Ата-Журттун,
Топурагын ыйык туткун.

Нурпаис Жаркынбаев

КАРЕГИМДЕ КАЛКЫЛДАЙТ

«Волга» келет жеңил, жумшак айдалып,
Мен да келем ичинде анын жайланып.
Калып жатат мелмилдеген түздүктөр,
Патефондун табагындай айланып.

Туулган жерге аз калганда жеткени,
Санаам туудай желбиреп бир кеткени.
Ана чиркин, карекке да чалдыкты,
Айылымдын бүлбүлдөгөн четтери...

Алдын-ала сезип келем баарысын:
Аттаганда өз үйүмдүн далисин.
Апам шашып башыман суу айлантат,
Таштай салып колундагы бар ишин.

Карап келем ак кар баскан жондорду,
Көп андагы кыйма чыйыр жолдорду-
Коломтонун табы өтөт жүрөккө,
Көргөн сайын түтүн созгон морлорду.

Туулган жерим! Сага күч жок теңелээр,
Көрсөм сени көңүлүм ийип, кеңелээр...
Ак чач болуп, кыркка таяп калсам да,
«Кичине бала» — деп чакырат жеңелер.

Кичинемин, бир сен үчүн жерим, мен
Чабак болуп ойнойм сууңда, элирем.
Дөңдөн далай «тай күлүк» деп кулаткан
Ташыңа да бала бойдон көрүнөм.

...«Волга» келет жумшак, жеңил
айдалып,

Мен да келем ичинде анын жайланып.
Карегимде калкылдайт жай туулган
жер,

Патефондун табагындай айланып.

ӨМҮРДҮН ДРАМАСЫ

Күн батат сапарлап өз чыйырында,
бир жерде тоо артына көмөрүлө

бир жерде океандын кыйырында,
кылкылдайт, аз-аз калып чөгөөрүнө.

Күн чыгат кайра тоодон, океандан,
үмүттөр кошо чыгат чагылышып.
Көздөрү бөбөктөрдүн бакырайган,
ар таңда дүйнө көрөт жаңы, кызык.

Адамдар — өлөт, туулат жаңы кайта,
күрөшөт, жеңет чексиз уламасы.
Өмүрдүн көшөгөсү жабылбайт да —
өмүрдүн жүрө берет драмасы!

БИЗДИН МУРАС

Биз тоолордун бийигинде төрөлүп,
Биз тоолорго сыйынганды билбейт
ким?

Таштак турсун, саздак жерин ээн көрүп,
Жат таманга келбейт бир күн
бийлетким.

Ушул тоолор — жайлоо болуп күтүрөп,
Аргымактар каптал салып жалт урган...
Боз үй тигип, биздер үчүн күч үрөп,
Чоң энелер ыйык очок калтырган.

Бул жайлоолор — ат соорундай
жалтылдайт,
Ата-баба конуш тандап көчүшкөн.
Кылка туруп бир жерин да калтырбай,
Тизе бүгө таазим этип өтүшкөн...

Биздер дагы — бош жай койбой бир
үзүм,

Бул тоолорду кыдырабыз, кезебиз.
Мурас кылып, бизден соңку муун үчүн,
Тоону таштап, намыс таштап кетебиз!

ТЕРЕБЕЛ

Чагылып текши нур-күнгө,
Талаа-түс жашыл мамыкпы.
Жондоно жаткан жылгалар —
Кургакта калган балыкпы?..

Чыктым да тамдын үстүнө,
Карадым ойлуу алыска:
Чагылып текши нур-күнгө,
Талаа-түс жашыл мамыкта

БОЗ ТОРГОЮМ

Таң менен чурулдаган боз торгоюм,
Көкөлө, көкөлөп уч — кош колдоюн.
Мезгилд^e ушунча көп аткараар иш,
Өзүңдү көрүү кайда бош болмоюн.

Торгоюм, тилиң таттуу, дилиң ширин,
Төрөлгөн эң алгачкы сүйгүнчүгүм.
Куба жүз, бадырак көз сен болбосоң,
Кубантып бермек мага сүйүнчү ким?..

Торгоюм, ар сөз айтып быдылдаган,
Таарынып бир конфетке чырылдаган.
Бейпил, тынч, жыргал күнгө тушташ
болгон,

Бактыңа атаң ичтен кымыңдаган.

...Өзүңдөй мен да атанын торгою элем,
Озунуп, оромпой тээп ойноор элем.
Башыман ал сайраным өттү, кетти,
Басамын эми салмак ойлор менен.

Басамын торгойлуу кең талаа кезип,
Басамын момундай дил, санаа сезип:
«Эртеси эл ырысын кайра термээр,
Өмүрдүн куту экен го бала бешик»...

Торгоюм, ушунча кооз сенин дүйнөң
Талапка канат серме, өнөр үйрөн.
Кай жерде, кай асманда учсаң дагы —
Жупуну торгойдой бол элиң сүйгөн.

Таң менен чурулдаган боз торгоюм,
Көкөлө, көкөлөп уч — кош колдоюн...

БИР БУЛБУЛ КОНУП ТУРАТ

Жазгы баар — мезгилдин чот-
теспесинде,

Үч акын олтурабыз кеч бешимде.
Маңдайда Жоомарт турат бизди тиктеп,
Өзүнүн сыйы көтөргөн текчесинде.

Ар кимден уккандарды бирден талдап,
Акынды сөзгө алабыз алмак-салмак.
«О, Жокөң анткен экен, минткен экен,
Эмгиче бир чоң эмгек жазып салмак...»

Ал ырас, жазыш андан качмак беле,
Алтындай ай кыздарды жазмак дале.
Бектемек «Чептен эрдин күчүн» дагы,
Айтымда кыялы экен учкул жебе.

Биз кеттик кош айтышып. Калды
Жоомарт,
Кезинде күлкүгө да, ойго да март.
Ала-Тоо аскасынан ашып ыры,
Бүгүн да жүрүп турат ага оомат.

Эң бир кооз Дзержинский бульварында,
Эрте-кеч эл үзүлбөй турчу агымда.

Угулуп бүт кыргызга таңшык үнү,
Бир булбул конуп турат гүл шагында.

КҮЛҮК КАЧЫРУУ

Күлүк барат сапырып куйрук-жалын,
Шуулдаган жебедей желде закым.
Жигит артта, жайдак ат колтугуна,
Жиги жоктой кыпчылган эки такым.

Кайым болот колотко кирип ылдам,
Кайра чыгат туу болуп тиги кырдан.

Күлүк оюм күлүктөн аша кетип,
Өзүнчө эле элирип зымырылган.

Кош чекитке айланып тигил экөө,
Караандарын үзүшөт бүлбүлдөтө.
Карт жылкычы ачуулуу токмокко алат,
Качкан күлүк мамысын дүпүлдөтө.

Жигит келер күлүктү кармап кайра,
Жер үстүнөн ал качып бармак кайда!

Турган кезде тоолуктун шумкарлары,
Ат үстүндө ойногон бармактайда.

КАДЫРБАЙ МАМБЕТАКУНОВ

Өтүнүч

Жакшылыкка жагылган
Жакшы адамдар шам чырак.
Карып болмок канча өмүр
Жагылбаса ал чырак.

Өрүшүм — кырктын белинде,
Өрөөнгө көчүм түшө элек.
Шашылба өмүр кербени —
Сага айтаар сөзүм бүтө элек.

Ширинден ширин эмине?
Сүйүүнүн ысык кучагы.
Ачуудан ачуу эмине?
Ажалдын мукур бычагы.

Байлыгың колдун кири экен —
Баптанба, көппө, алданба.
Өмүрүң көргөн түш экен —
Өкүнбө, жаша, жайдаңда.

Кайгы бир эзет жүрөктү,
Каалаган сезет жүрөктү.
Каркыра куштай кайран кез
Кайкалап келип бир өттү!

Аялуу буюм тез сынаар,
Ак нерсе бачым булганаар.
Ар кимдин сугу азгырып,
Сулуулар көп-көп алданаар.

Өп-чап бир кылып койгон соң,
Өктөсү канбайт толгон соң.

Өтөсүнө чыгып ал
Өмүрүң жалкы болгон соң.

Кармашта билек түрүнүп,
Каныңда сыймык түрүлүп.

Каалаган тилек ишке ашкан
Капкалуу шаар Тирүүлүк!

Тайпайган асман алдында
Тагдыр-көч төөдөй чубашып...
Көз жаштан кызыл гүл өнсүн
Күрөшүң болуп күлазык.

Бирөөлөр мени төмөн дээр —
Бийиктик жагын талашпайм.
Бирөөлөр мени жалтак дээр —
Өткүргө төмөн карашпайм.

Мага акыл айткан кишинин
Акылы канча болду экен?
Турмушта жолу түз бекен,
Өмүрү муңсуз, мол бекен?

Убайым тартпай күймөлө
Умтулган жокпу бакытка?
Жаркырап жарык дүйнөдө
Жашоонун өзү бакыт да!

Жашоонун куту чеберлер —
Жан биргем аял, энем жер.
Сенде өткөн өмүр таалайлуу,
Жашасын турмуш кемеңгер!

Өңүрү бороон-чапкындүү
Өмүрүң талаа, тоом жол.
Жолуңда дайра ташкындүү
Жолоочу курбум, эсен бол!

Сулууга ар ким суктанат
Жүрөгүн анын ким билет.
Суугуна тоңуп сулуунун
Жүргөндөр билсе, бир билет.

БЕШ САПТАР

Атыңды жазам сенин
Өчпөгөн тамга менен
Өмүрдүн турагына.
Өлүмдүн колу жеткис
Сүйүүнүн мунарына.

Чагылган боосун үздү —
Чачылды сансыз мончок.
Бий аянт — асфальт үстү,
А жамгыр — балерина,
Асман, жер бийге түштү.

Мен ай болсом, сен — күнүм,
Сенден менин күн-түнүм.
Күлсөң жүрөк нур чачат,
Сенсиз мени муң басат —
Сүйүп өтчү, өмүрүм!

Сен экөөбүз — эки көз
Бир махабат ширеткен.
Жарык жанаар жанашса,
Өчүп калаар — адашса,
Сен экөөбүз — эки көз.

Тууган жер сенин көркүң ай!
Булагы миң бир ыр курап,
Аскасы желге зыңгырап.
Обонун коштойт жаштыктын
Ободо жылдыз шыңгырап...

Ар кай жерде ажал чачкан от күйөт,
Ок ылгайбы мээлегенин өлтүрөт.
Жүрөгүмдө болгон ушул бир тилек:

Карыялар кан какшабай сөөлөттүү,
Жаштар өмүр сүрсө экен мөлтүрөп

АЛТЫ САПТАР

Жол самап аттанабыз.
Куюндап желдей учса,
Жол кыска автобуска
Кыйыры кылк-кылк этип,
Жол узак, өмүр кыска,
А биз дайым жолдобуз...

Тартыш кезде март жашап
Биз турмушту багынтык.
Барчылыкта калтырап,
Жоомарттыкты сагынтык.

Берген сайын суранат,
Байлык не мынча сугалак?

Шуу дей түшөт жүрөгүм
Акты кара жеңгенде.
Туудай толкуйт иреңим
Караны ак жеңгенде.
Бапырап калам өзүмчө
Баары ордуна келгенде.

ЖЕТИ САПТАР

Акылдын уюткусу,
Очоктун ырыс-куту;
Өмүрдүн сулуулугу,
Көңүлдүн жылуулугу;
Тукумдун өлбөстүгү,
Турмуштун кызыл гүлү —
Таазим сага аялзат!

Үмүт кушу бийикте
Канча учса конбогон.
Карк болсо да бактыга
Жеткенине тойбогон.
Кырбуусунан ашырып
Куюп турса толбогон —
Тешик белең кем дүйнө!

Күткөмүн, күткөм сени
Болгондо улуу шашке.

Ашыгып арзуум сага
Толгондо ай он бешке...
Жүрөсүң, жаным, кайда?
Күн кечтеп батып барат,
Кетилди толгон ай да...

Балалык чакты эстесем —
Кылайган тоодон күн көрөм.
Чертилип тагдыр кылында
Ал күндөн чыккан бир таман
Жол менен илкип мен келем.
Алдыда сапар сүрдөнтөт
Айдыңын эч ким билбеген...

ЫР

Ыр — менин кереметтүү жарык дүйнөм,

Оргуштап көөдөнүмдө оту күйгөн.
Ал менин айтаар сөзүм түгөнбөгөн,
Ал менин асылкечим жандай сүйгөн.

Ыр — менин ыйык туум баштап жүргөн,
Өкүмү өмүрүмдүн өзүм сүргөн.
Күүлөрү күмүш чачкан жаштыгымдын
Күндөрү көк астынан булут түргөн.

Ыр — менин жан азыгым жонумдагы,
Ырыскым ыйык тутаар колумдагы.
Ал менин адамдарга бараар жолум,
Ал менин калаар изим соңумдагы.

КЕЧМЕЛИК БЕР

Өмүр берип өлчөмүнөн ашырбай,
Кыска, тунук бакыттын көз жашындай;
Катуу келдим кырк жашыма сүрдүгүп
Ак боз буудан Алыкулдун атындай...

Кечмелик бер, Поэзия — зор дайра!
Ашыгайын, үлгүрбөскө жок айла
Кыска жашым куюп кетти жылдарга,
Узун жашым жетпей барат айларга...

Дүйшөбүбү Жамансартова

БАЛАЛЫКТЫН ӨЧПӨС ИЗИ КЫЯЛДА

Бажырап балалыктын бийлеп шаңы,
Өскөн жер... бир башкача айыл таңы.
Жылдардын тогошунда жасалгалап,
Койгон кез көзгө элестейт балатыны.

Кинонун тасмасындай эркиң бүлөп,
Жылтылдап оюнчуктар күндөй күлөт.
Мамалак, кызыл таажы короздорго,
Тамаша куруп дале түлкү жүрөт.

Ак бубак көйнөктөрүн кийип анан,
Дарактар мончокторун жылтылдаган.
Тагынып көчө көркү бой тирешип,
Кубаныч күчү бийлейт сагынгандан.

Кутман жер, башатысың балалыктын,
Торолуу, өспүрүм бул аралыктын.
Койнуңда күү сырындай эң жагымдуу,
Байсалдуу баяны бар калайыктын.

Ошол күүң кудуреттүү таасир берген,
Бөртүлүп жашыл бүчүр ушул жерден.
Балалык өчпөс изи эртеңкиге,
Бүрдөткөн өнөрүнө үрөн сенден.

Каттаган адамдардан сурамжылап,
Кусалык артып жүрөк тынчсызданат.
Балалык балдан таттуу кумарын айт,
Өскөн жер ой терметет учкул канат...

ЖАДЫРАГАН ЖҮЗҮҢДӨН

Жадырап жыпар гүлгө окшоп кеткен,
Эненин үмүтүндө жашоо көктөм.
Үйүнө чексиз бакыт тартуулаган,
Бөбөктөр кагылайын жүзүңөрдөн.

Кыздарым жылаажын үн шаңга бөлөп,
Уулумдун табияты мээрим төгөт.
Изимди улап, ишим аркалаган,
Кубатым силерсиңер өмүргө өбөк.

Бактылуу заманыңдын таңы менен,
Эмгекте канат серпип улам кенен.
Балалык мээриминден нур төгүлсө,
Ата-эне ырахаты силер менен.

Жадырап жыпар гүлгө окшоп кеткен,
Келечек үмүтүндө жашоо көктөм.
Энелик бакытымды тартуулаган,
Күйүмдүү кагылайын жүзүңөрдөн.

БАЛДАР ЖӨНҮ

Дүйнө жарык күлсөң төгүп мээримин,
Эркелетип эт жүрөгүм эририм.
Иреңиңде жадыраган жаз гүлү,
Эсен жүрчү эл баласы, зеригим.

Түнүм бейкут өмүрүңө гүл өссө,
Жаркып маанай, бейпилдикте күн өтсө.
Сен кыйналып, нүрүң өчсө жүзүңдөн,
Пейлим бөксө, үйүм бөксө, ой бөксө...

Эне сүйкүм кооз гүлдөрдүн чанагы,
Бала эненин өскөн жашыл дарагы.
Ишин улап, изин улар жашоодо,
Соолубасын ошол дарак сабагы.

ГҮЛ ӨМҮРДҮ КОШТОП ТУРАТ

Айтышат булак мөлтүр тунуктугун,
Жазында таратышып жыйган бүгүн.
Жылаажын ыргагына кулак төшөп,
Жээгинде акын сунат эргип ырын.
Ошентип пейилдеши жаратылыш,
Тазалык сактап келет канча кылым.

Ак тонун талаа силкип жашыл тартып,
Көктөмдүн көркү сонун жыты аңкып.

Мээримдүү күн да төгүп шоодур нурун,
Жер Эне көөлгүп турат бою балкып.
Түркүн куш күү дайрасын кубулжуткан,
Жаз айы кооздук болбос сенден артык.

Жарашык, жаштык демдин кышын
кынап,

Эмгекке эзелтеден күчүн сынап.
Көөдөнгө жаш бүчүрдү чачыратып,
Жадырап аруу сезим берет улап.
Керемет булак, эне, жаздын сыры,
Адамзат гүл өмүрүн коштоп турат.

Дооронбек Садырбаев

ШАГЫМ СЫНДЫ

Чыгыштан чыгаандыгы ашып-ташкан,
Чыйырсыз татаал өмүр жолун баскан.
Эл көрдүм бизден эптүү, бизден эстүү,
Илимде ийне менен кудук казган.

Батыштан бизден арбын, бизден
балбан,

Бабасы сазга таштан тамдар салган.
Эл көрдүм ырысы мол, ынтымактуу,
Эрки бек, эч бир жоодон жалтанбаган.

Кылымды кылымдарга жалгаштырып,
Кыйырын кирдетпеген чаң бастырып,
Кыйын эл жашайт экен түштүк жакта,
Кыр-кырда кылыч-найза алмаштырып.

Кыдырып кыйла сапар чыгып келдим,
Кыйла журт кыраандыгын угуп келдим.
Кыргыздан кор эл таппай жер бетинен,
Кыйналып кыйын шагым сынып
келдим.

Көп жерден көз жашымды төгүп
келдим,

Көңүлүм караңгылап чөгүп келдим.
Менден кор эркек таппай эч бир элден,
Мезгилсиз денем сууп өлүп келдим.

КЫЙНАЛЫП ТУРАТ ЖҮРӨГҮМ

Жыргалды сенден көрсөм да,
Жытыңа жыпар көнсөм да,
Жалбарып жатып өзүңө,

Жанымды бөлүп берсем да,

Атың,

Затың,

Ажарыңды,

Кыялга катып жүрөмүн.
Антпешке такыр аргам жок,
Азапка батты жүрөгүм.

Арзууга күйүп-жансак да,
Ашыктык күүсүн чалсак да,

Махабат отун өксүтүп,
Максатка жетпей калсак да,

Атың,

Затың,

Асылдыгың,

Көңүлгө түйүп жүрөмүн.
Көрүнөө сүйүп күн көрбөй,
Көп түйшүктөндү жүрөгүм.

Үй-үйгө балдар чапканда,
Үстүмө кымкап жапканда,
Зыркырап ыйлап агайын,
Зыйнатым өтүп жатканда,
Атың,
Затың,

Кыялың эстеп,
Кыйылып көзүм ачаармын.
Атыңа илеп тийгизип,
Затыңа таажы кийгизип,
Анан мен сапар тартаармын.

Атың,

Затың,

Асылдыгың,

Кыялга катып жүрөмүн,
Кылмышка батып калгандай,
Кыйналып турат жүрөгүм...

КАЙРАН КӨЗДӨР

Көп кыздын карек нуру сынаар эле,
Көздөрүн ала качып жалтанышып,
Кыйласы жыпар төгүп тураар эле.
Кылгырып кирпигинен бал тамызып.

Айрымдар алгачкы эле карашканда,
Арзууга кашык салып турушчу эле.
Мылжыйып бойлор-бойгө жанашканда,
Мурдунун учу тердеп курутчу эле.

Табына жаштыгымдын куйкаланып,
Бар эле махабатка күйүп-жанган.
Болуптур үмүттөрү үйпаланып,
Сыртыман тонун бычып сүйүп калган.

Чырагы карылыктын жана электе,
Чынжырын мезгил шашып тагып салды.
Кумары курбулардын кана электе
Куланып курч мезгилим калып калды.

Азыр мен жазуу көрсөм өлүп-талып,
Көзүмө «тереземи» тагып окуйм.
Тамгасы майдаларын бөлүп салып,
Күндүзү иликтирди жагып окуйм.

Көчөдө теше тиктеп турсам эми,
Көп кыздар көңүл бөлбөй өтчү болгон.
Көз ымдап көп аракет кылсам эми,
«Бабайга жин тийгенби?» — дешчү
болгон.

Тиктешип титирешпей калып келет,
Сексендин сегизине чыкпасам да.
Сонунум солк этпестен уктай берет.
Сороктоп саамайынан жыттасам да.

ТААРЫНБА

Кайчылаш өтүп кетсек көрүшпөстөн,
Каректер ынтызаарлык төгүшпөстөн.

Арманда кете бермек турбайбызбы,
Анда бир арзуу даамын бөлүшпөстөн.

Ырлардын ындыны өчүп багы ачылбай,
Ыкташып түн күзөтүп таң атырбай.
Кырчын кез жалгызсырап өтмөк экен,
Кыргыздын жайдак чабар сары
атындай.

Эриндер эртели-кеч шыбырашып,
Эңсешүү эт-жүрөктү чымыратып.
Жааганын сезбей калмак турбайбызбы,
Жаштыктын жамгырлары дыбыратып.

Аркалап армандуунун шорун ташып,
Арзышкан ашыктардын жолун басып.
Калышсак айда-жылда кабак чытып,
Кайта бат табышчу элек моюндашып.

Үзүлбөс үмүт байлап дайыныңа,
Бара албайм баштагыдай айылыңа.
Баасызым, бакыр чалга таарынбачы,
Баркы жок башка түгүл зайыбына.

Чак келбей тагдырымдын табагына,
Чайналып калсам дагы заманыма.
Азыр мен тирүү жүрөм ал күндөрдүн,
Жалынып жакшысына, жаманына

ИСТАМБУЛ КАЙРЫКТАРЫ

Мечит мол мунарасы булут чийген,
Үйлөр көп окшош кызыл топу кийген.
Зардаптуу зайып арбын Истамбулда,
Зарыккан карегинен оту күйгөн.

Жер-жерде алгандардан саткан арбын,
Алданып ар кимдерге жаткан арбын.
«А» деген арибиңди тааныбастан,
Маңдайга маңкурт мөөрүн таккан
арбын.

Адам көп аркыл тагдыр аркалаган,
Алдуусу — алсызына чалкалаган.
Калп эмес кайырчынын арбындыгы,
Кадимки карып жолун кайталаган.

Эстебей ылдамдыкты болжолдогу,
Элирген өөдө-төмөн чоң жолдогу.
Көкбөрү тартып аткан кыргыздардай,
Көрүнөт көп машине чоң жолдогу.

«Аксарай» базарына шашкан арбын,
Айкырып малын мактап жаткан арбын.

Кытайдын кызыл-тазыл чүпүрөгүн,
Кыйлага кымбаттатып саткан арбын.

Казактар көргөзүп көп күрмөлөрүн,
Калтырбай кайыш-топчу түймөлөрүн.
Чарчабай алты жүзүн алып чыгат,
Чапандын этеги жер чиймелерин.

Элине СССРдин каргыш тийип,
Жабыла соодагердин кейпин кийип.
Талтаңдап басып жүрөт татар келин,
Алганга чандырына акча түйүп.

Өзбектер өтө камдуу барат экен,
Өзүнчө базар ачып салат экен.
Өтпөгөн буюмдарын соодалашып,
Биринен бири сатып алат экен.

Чал-чабыр кара жанын кыйнап жүрөт,
Чай сатып чарчаганды сыйлап жүрөт.

Өңгүрөп өзөгүнөн өрт чыгарып,
Өлө мас жалгыз кыргыз ыйлап жүрөт.

Желпинип эрке айымдар басып жүрөт,
Жел тийип этек жагын ачып жүрөт.
Майкачан орус кыздар салпаңдатып,
Май куйрук, мамактарын сатып жүрөт.

Жетпейт деп жеңе-абысын акылдары,
Кербөйт деп көчө-көйдөн жакындары.
Кысылбай кыйла иштерди жасайт экен,

Кыргыздын «турист» чыкма катындары.

Истамбул көзөл шаар, кызыл шаар,
Өлчөөсүз аяк-башы узун шаар.

Мезгили өгөйлөгөн мен сыяктуу,
Мекенсиз, мусаапырга кызыр шаар.

Малым жок маалы келсе сата турган,
Алым жок ажал кууса кача турган.
Абалтан алла-таалам буйрубаптыр,
Этекти эркектерге ача турган.
Калтырып баштагандын көбүн чала,
Артынып өмүрүмдүн азын гана.
«Асырап алса экен», — деп улгайганда,
Аркалап үмүтүмдү келдим сага.

Асылбек Медетбеков

* * *

Сен, ырым, мен үчүн уялба,
Астыңда дайыма жүз жарык.
Алданбай оюн-шоок, кыялга,
Баратам тоскоолду түз жарып.

Кезикти жолумда далайлар,
Бирде муң, а бирде кубаныч.
Айланып арт жакка жыл, айлар
Алдымда зор максат, чоң намыс.

Көңүлгө көп куса жык толгон,
Ал өзү не деген зор максат?
Бошотуп көөдөндү бук болгон,
Баскым бар алдыга жол баштап.

(Акындын козголоң көңүлү
Жаздагы ташыган дайра да).
Күрөштө кармашып өмүрү,
Жеңилсем, жеңгим бар кайра да.

Кол созуп жылдызды алгым бар,
Асманды төмкөрүп ийип мен.
Жылдыздай жаркырап калгым бар,
Дүйнөгө көз салып бийиктен.

Жердеги жамандык бүткөнчө,
Болгум бар ал үчүн бурганак.
«Кудайдан» ырайым күткөнчө,
Койгум бар ааламга нур калап.

Баратам тоскоолду түз жарып,
Алданбай оюн-шоок, кыялга.

Астыңда дайыма жүз жарык,
Сен, ырым, мен үчүн уялба

ТУУГАН ЖЕРДИ ЭҢСӨӨ

Мен бул жакка келбегени оролуп,
Куштар канча келип кайра кетиптир.
Түтүнүнө көз ачышып ышталсам,
Тууган үйдүн очогуна жетип бир.

Жатты бекен бейкут тыптынч кең өрөөн,
Булуттары үстүндө эркин каалгып.
Көп күттүм деп күңгүрөнүп алса да,
Таарынычы апакемдин саалдык.

Ордундабы агын дайра, тунук суу,
Калың токой, шуулдаган жашыл бак.
Барган кезде асмандагы күн түгүл
Буудайлар да салам айтар баш ыргап.

Баягыдай мөөрөп мага күрөң үй,
Үрсө гана ала күчүк борсулдап.
Кошунабыз тежик мүнөз абышка,
Тосуп алса ачуу менен корсулдап.

Балтырымды тикенине канатып,
Араласам кечүүсү көп аралды.
Учурашып чурулдашса куштары:
«Буга чейин кайда жүрдүң, каралды?»

Мен кечигип келбегенге таарынып,
Чыгышымдан атпаса экен ала таң.
Көздөн учуп тууган жердин карааны,
Жүрөгүмдү жалбырттатып баратам.

УГАСЫҢБЫ, СЫР АЙТАМ?

Акынды сүйбө, сулуу кыз,
Акында жүрөк түруксуз.
А бирок ойло бу жагын:
Асманбы — асман булутсуз?

Акынга, сулуу, ишенбе,
Ишенсең түштүң кишенге.
А эгер калсаң жактырып,
Сен менен кимдин иши эмне?

Сүйөм деп акын арбаса,
Сүйбөскө дарман калбаса
Сөздү ук анда, сулуу кыз,
Жөнү жок урбай далбаса.

Өзүнө чейин ырын сүй!
Ырынан барып сырын сүй!

Байкатпай ээлеп жүрбөсүн,
Башка кыздан мурун сүй!

Мен дагы ырчы — ыр айтам,
Сөзүмдү кантип кур айтам.
Улутунган сулуу кыз,
Угасыңбы, сыр айтам?

Акындарга ишенбе,
Алың жетсе кишенде.
А эгер калсаң жактырып,

Анда кимдин иши эмне?

* * *

Сен келдиң, сени менен көктөм келди,
Таптаттуу эриниңчи, өпкөн мени!
Мас болуп көрбөгөмүн бүгүнкүдөй,
Жашоонун кумарына көптөн бери.

Боюңду гүлдөй жайкап ыргалганың,
Болбостон ойду тартып сырга алганың.

Кайрадан жүрөк козгоп, эске салды
Бараткан унутулуп жыргал даамың.

Кел жаным, кел кучакка, эзилели!
Бейиштин биз издеген кези келди.
Жаштыкка үйү муздак карылыктын
Миң күнү бир күнкүдөй сезилеби?

Сен келдиң, сени менен көктөм келди,
Таптаттуу эриниңчи, өпкөн мени!
Мас болуп көрбөгөмүн бүгүнкүдөй,
Жашоонун кумарына көптөн бери.

БИЛЕСИҢБИ?

Билесиңби менин эркем, алтыным?
Биз экөөбүз башкалардан башкабыз.
Башка бозой менче сага жарашпайт,
Сенче мага сулуу эмес башка кыз.

Билесиңби менин күнүм, жаркыным?
Биздин сүйүү бүт сүйүүдөн бөлөк го.

Сен мен үчүн турмуш болсоң бүтпөгөн,
Мен сендеги өмүр үчүн жөлөк го.

Билесиңби, билесиңби? Махаббат
Өлүм коркчу азаптарга бара алган.
Туш болбосун кандай тозок, мүшкүл иш,

Жалгыз сен деп жашаганы жаралгам.

Билесиңби, билесиңби дүйнөгө
Ким үчүн сен келгениңди кыз болуп?
Туш болбосун канча бакыт, кубаныч,
Баарын коюп мага гана түз жолук.

Секет, айым, жан берекем, көлөкөм,
Сен экөөбүз чындыгында башкабыз.
Менден бөлөк сага эч ким жок болсо,
Керек эмес мага сенден башка кыз!

Омор Сооронов

УЛГАЮУ

Айылымдын жазын сагынып,
жолго чыктым ыкчам камынып,
кыялымдын экранында
бала кезим жатты чагылып:

«Гөлөгөндүн сүйкүм көктөмү,
жерди сабап жамгыр төккөнү,
кулактарын күнгө тикчийтип
кайра өч алып өскөн чөптөрү;

алмалардын аппак гүлдөрү,
ак гүлгө окшоп апам жүргөнү,
атам казып бактын түптөрүн
жаз жыттанган жерди сүйгөнү;

сыр айтышып бүтпөй бирерде
таң сүргөнчө жатчу шиберде —
кыйышпаган кымбат досторум
элжирөөнү салды жигерге».

Барганда эле салды капаны:
баягыдай таппайм атамы,

дасторконун дайым жайнаткан
дагы көрбөйм алтын апамы.

Көктөм дале көктөм чагындай,
шибер деле мурда барындай.
Бирок жатсам жерден сыз өтөт,
досторум да койду табылбай.

БИР ЧЫНДЫК

Жаш өткөндө билинет баары-баары —
жашап өткөн күндөрдүн баасы-даамы,
бирөөлөрдүн көңүлүн оорутканың,
бирөөлөргө бүгүлгөн күнүң дагы.

Жаш өткөндө кайталайт ооруларың,
жанып келбейт жаш кезди жоруганың,
сүйүү болуп, куш болуп конуп бербейт
мүлк чогултуп, ит болуп коруганың.

Ошондо да бир чындык турат оңбой,
бир жаралган өңүнөн башка болбой:
зади аруулар ак жолдон адашышпайт,
акмактыгын акмактар жасайт, койбойт.

ТИРҮҮЧҮЛҮК ЖАШАСЫН

Бир митинг бар сүйлөсөң кол чабышпай
угуучулар уга берет тунжурап,
же отурбай, же азга дем алышпай
баштарында ойлор болот муңдуураак.

Мактоо жүрөт бир кишинин үстүнөн,
терс жактары такыр кепке алынбайт.
Ал өзү да алкооңон, же күптүңөн,
бир тыйынча сүйүнбөйт да, таарынбайт.

Бул дүйнөнүн алтындары керексиз,
эбак кеткен кайтып келбес уйкуга.
Шөкөттөлгөн юбилейлик белексиз
ал ыраазы турпак салган журтуна.

Бул митингде кол чабылбайт,
сындабайт,
тургандардын ар ким түркүн ойлонот.
Көптөрүндө: «Өлүм жанды ылгабайт,
мен да бир күн кетем» деген ой болот.

Митинг бүтөт, үйгө карай басасың,
аз күн өтпөй баары чыгат эсиңен.
Ошондуктан тирүүчүлүк жашасын
чөгүү эмес, зор үмүттү ээрчиген!

ЖАН ҮРӨСӨҢ МҮЛК ҮЧҮН

Адамзатка ыйгарыптыр тулку бой
жан экенин айгинелей жүрсүн деп.
Баш бериптир сактасын деп тунук ой,
бет жасаптыр уят күтсүн, күлсүн деп.

Көз бериптир ыйлап, ымдап, көргөнгө,
ооз бүткөн тамак кайсап, сүйлөргө...
Мунун баары киши аталып жүргөндө —
ачыш үчүн барын ички дүйнөңдө.

Анан дагы ыңгайлатып жашашка
бүт мүчөңү кызматтарга чегиптир,
(демек, алар алайын деп шашат да)
напси деген жандооч кошуп бериптир.

Эгерде эле жан үрөсөң мүлк үчүн
баштан ылдый «жалт-жулттарды»
куюшат,
жылуулугун соруп алып бүпбүтүн
жүрөгүңө коргошун кан уютат.

Элден артык кумар болсоң акчага
тойсо экен деп тынбай кызмат этишет,
ыманыңды кошо салып кассага,
анан алыс элден бөлүп кетишет.

Ошондуктан ыйгарыптыр тулку бой
адамдыгын айгинелеп жүрсүн деп,
баш бериптир сактасын деп тунук ой,
бет жасаптыр уят күтсүн, күлсүн деп.

БИР ДОСКО

Ушул дүйнө ыйгарылып бактыңа
өзү дагы аманаттай бир келген,
же болбосо сен келгенсиң астына:
«Пайдалан, — деп, — мен жашаган
күндөрдөн».

Дагы канча жол жүрөбүз, ким билет,
өмүр бойлоп басып койдук далайды.
Аялыңа ыр арнайын бир ирет,
капаланбай окуп койчу, жарайбы!?

Жылдан-жылга жылдызы өчүп аяшым
чукчуңдашы улам күчөп баратат.
Күндө сабап шордуу жалгыз баласын
өзүңүн да мээңи айлантып жадатат.

Отургузуп менчиктеги «Волгаңа»
жакаларга, жайлоолорго барсаңчы.
Эл самаган (өзүбүздө кол бала)
Ысык-Көлдө үч-төрт жума калсаңчы!

Аны деле көрдү сенин үй-бүлөң
Кыдырбаган курортуңар калган жок.
Машинанын тандап минип «үйрүнөн»
бул жагынан аяшымда арман жок.

Үйбү десем, үч башыңа төрт бөлмө
көптөр самап жете албаган кабатта.
Элде сөз бар: «Жаңкы жаңы үй
бүткөндө
беш бөлмөдөн алсам деген талапта».

Анда неге пейли тарып аяшым
залга «батпай» ашканада отурат?
«Сенин канча пайдаң бар?!» — деп
баласын

катуу басса каарына алат чокулап.

Кийим илген гардеробдон канча бар,
сервиз деген толуп турат сервантта.

Ошолордун таасирлерин байкап ал,
үйдөн кууган «зомбулугун» элге айтпа.

Ошондо да бир нерсе эле кемчилдей
аяшымдын ичи катуу сыйрылат.
Нысап деген сөздү эсине келтирбей,
«Палан жетпейт, түкүн жок» деп
чыйрыгат.

ЗАРЫЛДА

Мен кайдамын, сен кайдасың, Зарылда,
(жүрсөң экен жердин үстү жагында)
чейрек кылым мурда — бала кезимде
бир жыл окуп кеттиң биздин айылд^a-

Амансыңбы, аккуу моюн Зарылда?
(Бир жан элең биздин мектеп багында)

биз билинбей бир партада отуруп,
биригишип кетиптирбиз чагымда.

Балалыктын эстелиги Зарылда,
жүргөндүрсүң жашап турмуш шарында.
Сенин таттуу мүнөзүңдөн бир үзүм
калган окшойт жашап менин канымда.

Айткан сөздү айың көрбө, Зарылда,
ал элесиң жүрсүн менин жанымда,
өспүрүм кез өтсө дагы капкачан,
уруксат бер, өзүңдү эске салууга!

Мунун баары, билгиң келсе, Зарылда,
ак ниетиң, адамдыгың жагында.
Сүйүү дешсе, мүмкүн бала сүйүүдүр
сен сезбесең, сезгениме таарынба!?

Орозбай Көчкөнов

КАШЫҢДА АКЫН ТУРАТ

Кашыңда акын турат:
баш бербей добулуңа
үшүбөй суугуңа,
кайнабай ысыгыңа,
тийбестен кытыгыңа.
Маида ишке аралашпай,
жөө туман кейиптентип
ырларын талаалатпай.

Кашыңда акын турат:
бой бербей генийлерге,
бой бербей пайгамбарга.
Дүйнөнүн бүт акылын
бир ууч түйүнчөккө
калтырбай түйүп алып,
мезгилдин аптабына
бир жолу күйүп алып,
элинин бүт күлкүсүн
карабай өз алына
ичинен күлүп алып,
тымпыйып жүрүп алып!

Жөлөнүп Ала-Тоого,
жылдызды колго кармап,
сүңгүп ал чексиздикке
сүйлөчү сөзүн камдап.
Жер шарын ийик кылып
кубалап чимирилип,
кызыктуу бул өмүрдүн
кыйрына шимирилип.
Эненин ак сүтүнө
көптүргөн камыр болуп,

куу чөлдө өсүп турган
эрменге тамыр болуп,
кашыңда акын турат!
Кашыңда акын турат:
калп күлбө, жакынсырап!
Сен турган туу чокуга
бир сөөм жакын турат.

ЖЕҢИЖОК

Карала моюн каз көрсө,
кара тер басып буулуп.
Канатын ырдап күн кечке
карыштай тили сунулуп.
Кара жерди санаттап,
каймагын кошо жууруп.
Калың топтун ичинде
какшанып миң сан кубулуп.
Төрөлгөн тура, Жеңижок,
төкмөдөн ага теңи жок!

Сарала моюн каз көрсө,
санаага батып буулуп.
Санатын ырдап күн кечке
соймоңдоп тили сунулуп.
Сары эсеп кылып тарыхты
сапырып кошо жууруп.
Сан кыргыздын ичинде
сайраса түркүн кубулуп.
Армансыз тура, Жеңижок,
акындан ага теңи жок!

Кишиге муну салбасын,
кийиктер төлдөп, жай түрдү.

Адамга муну салбасын,
асманда калкып Ай тууду.
Тутунар караан издедиң,
туяктан жолуң тайкыбы.
А, сага тагдыр буйруптур,
ак куржун толгон салт ырды!

ЧЫЧКАН СУУСУНУН ЖЭЭГИНДЕ

Буурул чач болуп көрктөнүп,
бузулбас тарых кейптенип,
булдурап не бир сырларды,
бук болуп ичтен өрттөнүп.

Үстүндө бүркүт айланып,
улары ташка корголоп,
күбүрдөн улам күбүргө,
күкүктөйт Чычкан «жорголоп».

Агының тиктеп жалбарсам,
чертилип турду «Камбаркан».
Толкунуң тиктеп жалбарсам,
Токтогул чертет «Камбаркан».

Сулуусуң, Чычкан, теңдеш жок,
сук артып канча кубандык.
Жел таман илгир мышыкча,
жээгинде жаттым ыр аңдып.

АЙ ЖАМЫНЫП

Ай жамынып
карасам терезеңде
ак шейшебин желге ойноп
жайдакталып,

албырыңкы жатыпсың уйкуда эрип,
ак чыныда сүт болуп каймактанып.
Нугун таппай үйгө кетчү таш жолдун,
өмүрүмдө бир ажайып мас болдум.

Көп күн өчүп...

карасам терезеңден:

төгүлүп коюу чачың тең экиге
өрттөнүп жатыпсың Сен жүзүм сыңар
өрүлүп бир жигиттин денесине.

Канымда үйөр жүрүп бир дүрбөлөң,
кечтим мен жийде бурак бир дүйнөдөн.

АПАМ ЖАНА АЛА ДӨБӨТ

I

Жаштыкта дүйнөнү ар ким чала көрөт.
Анда биз элес албас бала белек.
Апамдын айтуусунда...
Сыйкыры бар

көзү ачык эле биздин ала дөбөт.

Өмүрдө адам жасар аманат көп,
антсе да, апам салып аламанат кеп.

Айтчу эле «Жаман-жакшы аял сыны
эшикте баккан иттен бааланат» — деп.

Же аны күчүгүнөн бакканданбы,
боор эт баласындай эсептечү.
«Ырыскы ит менен бир үйгө конуп,
ырыскы ит менен бир кетет» — дечү.

Анан да... «Кандай кырсык кабыларын
а иттер алдын-ала билет» — дечү.
«Асманга үнү жетип улуп-уңшуп,
сен менен жатындашча күйөт» — дечү.

Качанкы бир кыйналып төрөгөнүн,
ит көп улуп, согушка эл жөнөгөнүн.
Жер титирөө кезинде аман калган
мактанч кылчу иттин бир көрөгөнүн.

Куйдуруп ысык сүттүн үстүн калпып,
ар дайым ал жөнүндө чоң сөз айтып,
бир ыйык пайгамбардай сыйлайт эле
Ит менен бул дүйнөгө төлгө тартып.

Айныбай адамдык ак пеши менен
ар ишти ченеп-бычып өзү менен.
Апама карагансып туюлчу эле
турмушка иттин гана көзү менен.

II

Жаштыкта дүйнөнү ар ким чала көрөт.
Анда биз элес албас бала белек,

Апамдын айтканындай бир иш кылды
көзү ачык белем биздин ала дөбөт.

Үч күнү атам жатты көзүн ачпай,
үч күнү ит улуду жаак баспай.
Ажалды ал аркылуу сезип апам
зиркирейт не кыларга айла таппай.

Антсе да үмүт менен жакшы самап,
жалбарып иттин гана көзүн карап,
бир шыбаа болчу өңдөнүп улам-улам
оозуна карындагы майдан салат.

Жеген жок:

эт берсе да,
май берсе да.

Болгон жок:

урса дагы,

«Кет!» десе да

Үч түндү итче тосту улуп-уңшуп,
бизге окшоп шуу үшкүрүп чөкпөсө да

Эртеси кайтыш болду кайран атам.
Дөбөттөй улуп-уңшуйм. Ыйлайт апам.
...Көп өтүп,

эстеп алып итти таппайм
жоголгон кайсы көргө,
кайда,
качан?

Болду деп бул өлүмгө ошол себеп,
бу күндө иттен да ким кара көрөт.
Атама кошул-ташыл күйүт болуп
шол бойдон көрүнгөн жок ала дөбөт.

III

Заманды калбырына турган элеп,
бу күндө шаарды ким жаман көрөт.
Элеттей итке баркы боло албастыр,
итке эмес, кээде мага тар сезилет.

Күндөрдү элегине турган элеп,
бу кезде шаарды ким жаман көрөт.
Он кабат үйдөн иттин үнү угулса,
дөбөттөй чөлгө тентип кетким келет.

Жашоону жүрөгүнө турган элеп,
акын бул асыл таштай жана берет.
Ыр чыкпай калган күнү эске келет,
жан кыйган атам үчүн ала дөбөт.

АКСЫДА

Көп жыйындар ат салышкан бул жолдо,

калемгерди касиеттүү ыр колдо!
Азыр дале айтып турган санатың
Аксылыктын ыр атасы — Нурмолдо.

Дале турат ар ташыңда күңгүрөп,
да бир талант айтканынын кеми жок
тартып турган мезгил күүсүн чеги жок,
таңдайынан шекер чачкан — Жеңижок.

Торгой уктаар талааларды кетмендеп,
Токтогулдан калган ырды кепсендеп,
төрт өмүрүн арнап чыгар бир күнү
төкмөлөрдүн тулкарасы — Эшмамбет.

Атам менен тай үйрөтүп бирге өскөн,
ала жазда, сары күздө бир көчкөн.
Дале турат булагыңда шылдырттап
Ниязалы — куу жыгачты сүйлөткөн.

Бул болгону — кечээги эле бир азы...
Калган сөздү Аксым, өзүң улачы!
Кандай кылып төрөйм десең эрк сенде,
ыр түнөгү — таланттардын ужы.

КЕРЕК ЭЛЕ

А, мүмкүн айтышкандыр:

— «А, койчу ушуну деп,
жарытпайт кишини деп.

Керсейип өпкө каккан,
тажаал деп сөз талашкан».

Не айтпайт оозуна алы жетпегендер,
турмушту өзү менен өкчөгөндөр.

Жан эркем! кылаар ишиң бөлөк эле:

өмүрдү бирге калчап,
өткөөлдү бирге малтап,
салмактап сан элестен,
өткөрүп жан электен,
көрүшүң керек беле?

Керек эле!

Сен деген көңүл калып,
эртерээк өчүп алып:

зил басып майышканда,
кабыргам кайышканда,

көзүндөй темененин
дүйнөнү тарытканда
Не айтпайт оозуна алы жетпегендер
жашоону жеңил-желпи өкчөгөндөр.
Жан эркем! кылаар ишиң бөлөк эле:
Таарынба, мен сендик деп,
тагдырга өлчөлдүк деп,
ыйласам жашымы арчып,
ырдасам — баян тартып
турушуң керек беле?
Керек эле!

Сага тең табамын деп,
көп кызга жагамын деп:
күлкүлдөп көчөлөрдө,
шыңкылдап кечелерде,
шапар тээп кеткенимде
шарына жетеленме.
Не айтпайт

Оозуна алы жетпегендер,
Сүйүүнүн ысык-суугун кечпегендер.
Жан эркем! кылаар ишиң бөлөк эле:
өмүрдөн алып сабак,
дүйнөгө сергек карап,
сен дагы битке өчөшүп,
көйнөгүң отко салбай,
түгөнгөн көрөнгөсү
сабадай какшып калбай,
чакырып ыйык жолго
кол булгап күнү-түнү
жандырып үмүтүмү,
сан көздөн мени коргоп
алышың керек беле?
Керек эле!

ЖАЙЛООБЕК БЕКНИЯЗОВ

МАХАБАТ

Гүл сунуп күлпөттөбөй
Ыр сунуп делдектебей
Жаныңда жүргүм келет
Түбөлүк күлгүм келет
Ичимден күлкүм келет
Жасалма
Же

Ыйлактаган нерселерге.
Сүйүү деп айтпас элем
Сүйөм деп айтпас элем
Сүрдүгүп тайгак жолдо
Сүзүшүп тагдыр менен
Кансырап жатканымда
Жанымда сен отурсаң
Колуң кармап

Жылмаюудан кайтпас элем.
* * *

Караңгыны тешип өткөн нурлардай,
Сүйүү өтөт мезгилдердин үстүнөн.
Ак, кызылы аралашкан гүлзардай
Көз тайгылат анын көркөм түсүнөн.

Ак, кызылы аралашкан гүлдөрдү,
Карап-карап кыялымда учамын.
Сен деп өткөн, сен деп өткөн күндөрдү,

Гүлгө окшотуп кучагыма кысамын.
* * *

Жетүү кыйын көктө жаткан чокуга,
Мөңгүлөргө дайым таза жаркырак.
Жылынамын махабаттын отуна,
Көңүл дайым сага карай тартылат.

Айдын нуру, күндүн нуру мөңгүнү,
Эркелетет, ал ансайын жаркырак.
Адамдардын көңүлү да өмүрү,
Дайым жарык, сулуулукка тартылат.

Өткөн кездин ысыгы да, жалыны,
Өчүп калбайт, өтө узак сакталат.
Алды жакты, самай берүү жаңыны,
Тирүүлүктүн белгиси деп акталат.

Өткөн күндүн жалыны да ысыгы,
Өтө назик жүрөктөрдө сакталат.
Сени күткөн далай түндөр кызыгы,
Меңде жүргөн атың менен акталат.

* * *

Сулуулугуң билгендерге айтылуу,
Сага гана тиешелүү нерсе эмес.
Суктанууга ар ким, ар ким акылуу,
Тартип ошо, сунулат кол келсе кез.

Сулуулугуң суудан, оттон, шамалдан,
Суктанышкан биздин жүрөк дилдирек.
Оттой ысык ырлар, күүлөр камалган,

Атып чыгып жашоо көркүн билдирет.
* * *

Колуң кармап эринимди тийгиздим,
Козголушту мендеги көл дайралар.
Айтыш кыйын, кандай сезим
билгиздиң,
Эрк болбоду манжаларың кайра алар.

Көл дайралар көз ирмемге тереңдей,
Көл дайралар багыт алып бир акты.
Зор дүйнөнүн башталышы дегендей,

Зор дүйнөнүн жыйынтыгы сыяктуу.
* * *

О байкуш кайберендер
Аска зоонун арасын мекендеген.
Автоматтан, карабинден,
Ата-бабаң калтырган туяк менен.

Жаратылыш эптеген сезим менен
Кутулуп кетем деген.
Корукта элең

Корукчундун акеси келбедиби,
Капкачанкы жазанды бербедиби.
Үзүлүп буту-колунуң,
Чачылып иче-кардың,
Кызыл ала гүл кылдың ар кай жерин
Айыпсыз аппак карды.
Чубатмадан өтөсүң,
Алдыңкыңа жол берет...
Андан кийин кулаганың
Же айталбайт арткыга...
Мен силерге айтаар элем:
«Бирден мылтык тапкыла
Адам көрсөң аткыла!»
Мен силерге көп нерсени айтаар элем...
* * *
Жалганды жыктык дешти кубанычтуу,
«Жалганды тургус кылдык» деп
жатышты.
Учурашуу, колдорду кысып, кысып,
Тамашалар,
Күлкү.
Түштөн кийин
Майда-барат иштерди бүтүп коюп
Токойго басып бардым.
Жалганды жаткан жерден көрөйүн деп.
Күн мемирейт,
Эрте бешим.
Аба салкын.
Токой ичи бейиштей.
«Жалганды ушул жерге жыктык» дешти,

«Жалганды ушул жерге чаптык» дешти.
Эч нерсе жок,
Бир аз гана чөп уйпалып калган тура
Жалгандын жыгылганы жалган тура.
* * *
Картаң мерген үйүндөмүн
Капкачанкы терилер,
Кескич, тешкич,
Кереги жок ок куюучу калыптар.
Бир кеседен айран турат алдыда.
Айтам ичтен өзүмчө:
«Сүйлөп сага эмине,
Сүйлөгөндү көрүп калгын,
Атка бергис сөз угасың
Күкүм койбой алып кал».
Бирок мерген окко сараң жашында
Кепти төкпөйт чакалап...
Көз алдынан жылдар өтөт элестеп,
Арттан кууйт карателдер
Алды жактан ачарчылык жакалап.
Кайран жаштык,
Кайран өнөр,
Аяй билген айбанды
Ата билген айбанга окшош адамды.
Көпкө отурдук
Аз сүйлөштүк.
Андан бери унуталбайм

Кайыш жытын,

Чети сынган ок куюучу калыптарды.

СҮЙӨРКУЛ ТУРГУНБАЕВ

ТАТТУУ КЫЗЫ БИР ЭЛДИН

*Таттыбүбү Турсунбаеванын
эстелигине*

Эл ичинде козголгондон ариет
сен жөнүндө андай деп да, мындай деп
айтылды окшойт ачуу, таттуу далай кеп.
Айтканда не — айнек көзүң өткөн соң
арман каткан узун сөздү эбиреп
аныбыздан алмакпыз не каниет.

Таттуу кызы болсунчу деп элинин
Таттыбүбү атың койгон ата-энең
таттуу болуп өстүң (мүмкүн, бу да айып)

бу тирликтин катаалдыгын билбеген.

Сырын сыртка чыгарбаган атпай журт
«Кош!» дей албай шашып калды
апкаарып,
көзгө тартып көрк-келбетиң айпери,
жибек мүнөз пейилиңди ак жарык.

Мөөрдү ойносоң — эл ынанып Мөөр
деген,
чынында да сен Ак Мөөрдөн кем
белең?

Чырай менен, өзүңдөгү мээр менен
биздер үчүн биздин күндүн Мөөрү
элең.

Өзүң түзгөн элестерде бүрдөгөн
сенин дүйнөң эмгегиң сиңген эл менен

Ала-Тоонун тоо, суулары, токою
шыбыр кылып айтып турар жел менен.

Шыңгыр үнүң жүрөк черткен лирадай
акын жазган терең ырдай сырга бай.
Ажыраган айнектей бир кызынан
эл сезимин ким туралмак ырдабай.

Айчачыбы, Күнчачыбы — кайсы гүл
таңдын үрүл-бүрүлүндө гүлдөгөн?
Азга туруп, анан өзүн таптырбай
ал жашынмак ойнойт экен күн менен.

Сен ошол гүл, гүл да эмес нур элең,
нур болбосоң — жанга айткысыз сыр
элең,
дагы арылап салыштыруу издеген
акын сенин жарыгыңды бир гана
теңээр, мүмкүн, жан жашарткан ыр
менен.

«Чулп» деп акак түпсүз көлгө чөккөндөй
жазмыш сага артык өмүр эп көрбөй
биздин жээкке азга келген ак куудай,
биздин бакка бир күн конгон
кептердей..

Же табият сага каарын чачтыбы?
Же тирилик кирдеттиби бир күнүң?
Карлыгачтай канатыңы бир сермеп
Кайтпас закым караңгыга сүңгүдүң...

Кайсы таң бул?
Кайсыл үрүл, кай бүрүл?

Жылт деп өткөн,
Үлп деп өчкөн бир өмүр?

Кыйры кырдуу кыргыз элдей
кыртыштан
качан эми гүлдөөр экен сендей гүл.

Жан «Болеро», жамалым
Кудуреттүү сенин чалган улуу күүң
Кулагымда жаңырыктап күнү-түн,
Миң бир тилде, миң бир үндө
сыбызгып,

Чубагансыйт бүтпөс чуусун тирликтин.

Жаз — Бөлөрө, жан Болеро, жамалым
Жаңырыгың ээрчип толкуп барамын,
Жомок кылып жаткансыйсың бүт жанга

Жан бүткөндөн берки жазмыш баянын.

Ыргагыңа эрип, көшүп, термелдим
Музыкалар садагасы, жан перим,
Айгеримим, арзып күткөн Ак Мөөрүм,
Жер, асмандын ортосунда үлбүрөп
кай жол беттеп, не максатты көздөдүң?

Дир-дир бийлеп, арасында нурлардын
шыңгырадың, дирхем болуп ырдадың,
сан сулуунун саадасы да, саадаты
санаа кушу сага түштү бүт жандын.

Көңүл рухум көкөлөтүп көктөмдөй,
алып кеттиң бийигине дүйнөнүн,
жетегинде желек болуп желбиреп
жети катар көк үстүндө күүлөндүм.

Айдайгактын ай төгүлгөн айдыңын
арыбастан алыс кезип барасың,
ыраак жолдо ыры болуп жалгыздын
бийи болуп, күнү болуп жанасың.

Куш учпаган кыйырларды түргүлөп,
Жер сапырган шамалдарды тизгиндеп,
Кайдан чыктың, кайда бара жатасың,
түбү барбы? Сен көздөгөн не милдет?

Бул өтмүштүн чөлдөрүндө мөгдөп миң
сан кылымдын этек-жеңин сермедин,
тирлик жүгүн желе кылып жетелеп
жер-жеберге жетчү көчтөй термелдин.

Жан Болеро, жаз Болеро жамалым
Жаңырыгың ээрчип кетип барамын,
Сабак кылып айтып бердиң мага сен
байыркыдан берки жазмыш баянын.

Канатыңда кайкып учуп шердендим
бүт турпатым албырып от койгондой,

бул жанымды шумкар сездим азга мен
Хан-Теңирдин кыл учуна конгондой.

Калпакчан жигитке

Сен, калпакчан!

карсылдап эл алдында сүйлөп
жатсаң
ар сөзүң ооздон чыккан

сөз болсун калпагыңа куп
жарашкан,
жалыны, оту болсун
жаркытып көңүлдөргө чырак жаккан.

Сен, калпакчан!

кыз жандап келе жатсаң
алдыңдан бирөө чыкса

кыл чайнаган,
кыңк этпей
кынга кирип,
кыйгач бассаң,
калпагың түшүп баштан

кызыңды таштай качсаң —
кийбей кал сен калпакты —
айлангын сен калпактан!

Эй, калпакчан!
Сен боз атчан

калдайып калың топто келе жатсаң
кара ылаачын деми урсун карааныңан,
канат байлап,

шам жанып кабагыңан
канжыгалуу кайып чык
таймаштардан.

Эй, калпакчан!

Насип буйруп алыскы кыйырлардан
Кокус бир

дүйнө кезип жолго чыксаң —
аралап аянттарды эл жайнаган
Римде,
Токиодо,

же Лондондо
Кайкайып

калпак кийип келе жатсаң —
түрүңдөн

уруп турсун тоонун сүрү,
сөзүңдөн

келип турсун тоонун деми,
көзүңдө
жансын тоонун касиети.

Калпагыңды аздекте

кадырын билип,
Кайда болсун кийбе аны аваз көрүп,
сен башыңа

жөн гана кийим кийбей
билгин дайым
жүргөнүң тоо көтөрүп.

Калпак кийип баратсаң

сен зыңкыйып
канааттансын

көргөндүн көзү курчуп,
тоо айбарын сактаган

баш кийимиңден
турсун тунук
кармалбас нурлар учуп.

Элдин шондо урунуп

назарына
ал кийимдин арзыйсың

нак баасына —
жарашасың куп гана

сен калпакка
жарашат саа
куп гана калпагың да

Турмуш

Турмуш куу, турмуш кашка
кечээги бүгүн башка,

чаркына түшүп кайра
чамаң жок чаркталбаска

Бу тирлик будоосунан
буура сан, бука моюн
буулугуп кетет алы,
шалдаят шаанын шаасы,
алсырайт алптын алпы.

Жүгү анын миң-миң гирдей
Үйүлөт жалгыз башка,
менсинген эрдин эрин
мертинтип жыгат ташка

Көөнөртөт көөнөрбөстү,
маң кылат акылманды,
чарчатат атан төөнү,
кар кылат лөктү, нарды.

Ийилтет ийилбести,
бүгүлтөт бүгүлбөстү,
демдүүнүн десин алып
ноютат ноюбасты.

Жетсе эгер күнү, сааты
бурчамга келбейт жандар
буркулдак бейсалакы,
тиранды тырпыратат
тыйынча калбайт баркы.

Дүйнөң бул — бир карасаң
көрүнгөн андан-мындан
кайыптан бүткөн тайган,
жетпессиң миң куугандан,
кайрылып бир карасаң
кажырлуу каптагайдай

атаңды буйлалаган,
кайра да бир карасаң
ал ыкчам, сенден сыйкы,
азгырык бүткүл нурку,
таймаштан бүткөн тулку:
дөөлөрү дөөлөр менен
шаалары шаалар менен,
элдери элдер менен,
адамы адам менен,
шамалы шамал менен,

деңизи жээги менен,
ысыгы суугу менен,
жырткычы жырткыч менен
кармашып келген, келет
түбүнө жетпейт ченем.
Суу кылып сулууларды,
ууктуруп улууларды,

жайратып жакшыларды,
жалмантып жамандарды
карабай алды-артына
калдастап кете берген
эгеңиз турмуш деген
наркы ушул жер бүткөндөн.

ЖОЛОН МАМЫТОВ

Менин доорум

Менин доорум — ойлор Күндү чапчыган,

Менин доорум — көз ирмебес чакчыгай.

Ааламдарга ракеталар жөнөтүп,
Бүт дүйнөнү тиктеп турган сакчыдай.

Татаал ойлоп, не бир татаал жашаган,
Менин доорум сезгич, сергек жаш адам.

Канааттанбай тубасага тулк-боюн,
Бүт жасатын кайра жууруп жасаган.

Менин доорум — окторулган тоо суусу,
Октой учкан замандарды тосуучу.

Менин доорум — баары келген колунан,

Табийгаттын алуу, теңдөө, кошуусу.

Менин доорум — түйүлдүгү эргүүнүн,
Башталышы зор жаңылык, зор күүнүн.
Соолбостон куюп турган булагы,
Шарактаган кайноо менен оргуунун.

Менин доорум — кызыл кечтер, ак таңдар,

Чаңкай түштөр, жылдыз толо асмандар.

Менин доорум — адилеттик, жаңы ойго,

Зор байгени баштап бара жаткандар.

Романтика

Бир үңкүр бар тоолордун арасында,
Жомоктогу сулуулар жолугушат.

Жайлоо жакта ат чабым тегиздик бар,
Жомоктогу баатырлар жолугушат.

Бир суу агат тоолордун ичи менен,
Жез кемпирлер жээгинде чач тарашат.

Бир ашуу бар тоолордун өркөчүндө,
Желмаяндар, жел жетпес аттар ашат.

Кармап алсаң, балыгы сүйлөп иет:
«Кое бер — деп — эркиме, жигит мени».

Атчан өтүп баратсаң шагылдардан,
Салам айтат кайберен бийиктеги.

Жылдыз конот кырларга кыркалекей,
Жылдыз кармап эр жетет ойноок балдар.

Жылдыз алып келишет селкилерге,
Кой артынан тоо кезген бойдок балдар-

Эркин жашайт ушул эл өз өмүрүн,
Эч жамандык ойлобой башкаларга.
Бир заманда катылган жолбундардын,
Сөөгү турат илинип аскаларда.

Туулган жерге

Токочунду кармап жүрүп колума,
Жер каптаган жемишиңден жегенде.
Анын баары кубат болуп боюма,
Үмүт болуп туруп калган денемде.

Менин сага бүт өмүрүм байланып,
Төрөлгөндөн бешигиңде көшүлгөм.

Ойноп жүрүп ой-кырыңды айланып,
Мен өзүмдү жыйнап жүрөм өзүңдөн.

Эгер кетсем алыс сапар жер кезип,
Эңсеп кайра сагынганым себеби:
Өзүмдү мен кичинекей Сен сезип,
Сени даңктап ырдай берем мен эми...

Ата журт

Түн бир убак... Саман жолу бозоргон,
Көктү тилген ошол түпсүз тозоңдон.
Не бир укмуш назик ырлар угулат,
Ырлар учат кайруулары озондоп.

Укмуш доордо акыл-эстер жердеген,
Турам жалгыз түн жамынып жерде мен.

Көкүрөккө толуп алып үмүттөр,
Өкүнүчтөр жанга тынчтык бербеген.

Түгөнгөндөй ойдун таза, асылы,
Элестердин ыраңдуусу, жашылы.
Сен тууралуу ыр жаза албай Ата Журт,
Алсызданып мыкчый берем башымы.

Келди мына аймагыңа жаз кайра,
Тилге кирди кышта суусу аз дайра
Биз узаттык кыздай сулуу бир жылды,
Дагы бирге өйдөлөдү жаш кайра.

Далайлары баш кошушту теңине,
Сапарынан кайтты көбү элине.
Ушинтип эле кезигүүлөр арбындап,
Айрылуулар токтоп калса эми не.

Ата Журтум, ааламга учкан сен барчын,
Ыйык сезип сендей кутман жер баркын.

Достукка бек тоолук жүрөк толкундап,
Согуп турса, сен жашайсың, сен барсың.

Түп аталар жат колунан сак кармап,
Жалындашып, сени сүйгөн кастарлап.

Ошол тейден тирүү жетип бул күнгө,
Өсүүдөсүң ай теректей асмандап.

Мунун баары дайын сага беш колдой,
Муну билүү бизге керек беш колдой.
Биздин тагдыр сага куят, Ата Журт,
Дайра суусун көлгө келип кошкондой.

Өмүр

Бойго жетип кара кыздар кечээги,
Кызыл-тазыл түргө бөлөйт көчөнү.
Суктандырат жаш балдардын алдыда,
Сеникинен өмүрү көп экени.

Жылуу ойлор көөдөнүңө жык толуп,
Көпкө турат ыракаттуу жүк болуп.

Мөлтүлдөшүп быша түшөт сезимдер,
Бир кыйлага жалгыз жүрсөң бук болуп.

Унутулат далай сууну кечкениң,
Далай үйдөн далай үйгө көчкөнүң.
Улуу күндүн маегинен бошобой,
Унутасың жылдар кантип өткөнүн.

Уюлгуган түнүк ойлор андайда,
Чырак болуп жанып турат маңдайда.
Кызык, таттуу, табышмактуу жашоонун,
Бирок, даамы калбайт тура таңдайда.

Болбогондой дайым тегиз көл бети,
Көп кездешет добулдарга жер бети.
Тирүүлүккө төрөлмөй бар, кайтмай бар,

Жигиттик бар калыбына келбечү.

Булчуңдай дирт сезим түйүп түйүнгө,
Маани бербей акча, даңкка, кийимге.
Поэзия коңшу болуп күн өтөйт,
Кыймылдагы жанар тоонун түбүндө.

Токтотпостон өмүр чыйрак жүрүшүн,
Табийгаттан алат каткан үлүшүн.
Тууган жерде жүрөк калат от болуп,
Жалбырттаган сүйүү болуп бир үзүм.

Түйбайсың сен турпатымдан күмөндөп.
Калаар бөлсөм сезимдерди үнөмдөп:
Качандыр бир кайра баштан жаралсак,
Мен өзүңө келээр элем «Сүйөм!» деп...

Ысык-көл

Жалгыз сулуу сан адамдын карегин,
Талыткандай чырайына каратып.
Кылымдарга таркай берет дарегин,
Тирүүлүккө үзөңгүлөш баратып.

Тоо тамырын апчып турган чеңгелиң,
Таасир сунат таасын, баёо ойлорго.
Жалтылдаган сендей алпты пенденин,
Күчү жетпес көрүп, сүйбөй койгонго.

Сен бир балык, ортосуна тоолордун,
Түшүп калып, өзөн-сайды шимирип.
Арбын кылым алдын келген
жоолордун,
Торош үчүн туруп калган тирилип.

Күзгү болсоң миң-миң жылдык
турмушка,
Мөлтүр кашка эбегейсиз денесиң.
Сен бешинчи Океансың кыргызга,

Берип турган океандын элесин...

* * *

Катыңа жооп жазгым келбейт сенин,
сүйүү жок жүрөгүмдө азыр менин.
Антсе да көөдөн толгон муңду сүрүп
ал сезим келээрине ишенемин.

Жаз өтүп, күн илеби демеп тийген,
жай өтүп мөмөлөрү шагын ийген,
мен азыр күзгө сала дымып калган
булактай сызыламын тереңимден.

Адамдын өмүр жолу татаалдыгын
кезинде дале тагдыр катаалдыгын
ойлонуп, бир чекиттен көзүмдү албай
кусалуу керебетте жатам бүгүн.

Түбү жок санааларга батып, батып
эстеймин ар нерсенин башын чатып.
Шуу этип өлүм деген бир түшүнүк
элесте: атын чабат катыратып.

Чымынды учургандай конгон жүзгө
айдаймын бул оопаны кара күчкө.
Кайыктай күндөн күнгө ала салып
каалгып жылып барам өзгөрүшкө...

Арноо

Кезигип жылдардын бир жылдарында,
Кыйырсыз айлардын бир айларында.
Кайдадыр алып кеттиң жаштыгымды
Жер чийген чачтарыңа байладың да

Тирүүлүк бүтүн бойдон тушап алып
Түшүүдө өмүр менден ушаланып.
Узун түн элесиңди унута албай
Унчукпас болуп кеттим кусаланып.

Коноктой күндөр өтөт алчыланып,
Күмүш сап камчы менен камчыланып.
Бой таштап тегирмендин парасына
Кээ күнү калгым келет кайчыланып.

Көз бүтүп көк көйнөкчөн убагыңдан,
Арбын жыл атың кетпей кулагыман.
Түшүмө киришиңди күндө тилеп
Уктаарда угузбастан дуба кылам.

Кезигип жылдардын бир жылдарында,
Кыйырсыз айлардын бир айларында.
Кайдадыр алып кеттиң жаштыгымды
Жер чийген чачтарыңа байладың да

Акын менен убакыт

Жүрөгүм буюрса,
кайтпастан

Күнгө да бой таштаар элем мен.
Кумарсың неликтен байкатпай
Жоюуга ал күчтү денемден?

Кылдаттап кол салып сезимге
Оюңду куюуга башыма,
Айтканың аткарып кезинде
Жетсем деп жеңишке шашыла.

«Алсам, — деп эңсейсиң — кул кылып»,
Кың дебей орундаар буйрукту,
Ойлобой, —
ойлорум кыйырды
Түргөнүн

Жылдыздай куйруктуу.

Чыккынчы өзүнө ал акын —
Ийисе даңкына жылдардын;
Көңүлүн улайм деп жалгандын,
Көңүлүн сындырса ырлардын...

Оо, анда

ал өзүн жазалайт,

Өзүнөн турмушту тазалайт.

Жашоону жалгандан арылтат,

Жарыкта

бир тыным

жашабайт.

БАЙТЕМИР АСАНАЛИЕВ

ЧЫНДЫК

Чындыкты көргөн барбы, кандай түстө?

Же аның жок нерсеби кирген түшкө?
Чындык бар, бирок жолу татаал, алыс,
Сен аны табам десең, талбай изде!

Адамдар адам болуп жаралгандан,
Чындыкты ээрчий жүрөт арам, жалган.
Жок кылып койсок дешет биротоло,
Жол салып ага каршы тарамдалган.

Экөөнүн ортосунда бүтпөйт кармаш,
Таанытпай өзүн чындык тынчып
калбас...

Максаты ак иштерге көөнү жабуу —
Мансапкор, көшөкөрлөр урат далбас.

Чындык! деп далай адам жашын
төккөн,

Күтүшкөн, жерден таппай, теңир
көктөн.

Ак жерден караланып, күнөөлөнүп,
Чыңырып чындык жок деп тилдеп,
сөккөн.

Чындыкты чайкоочудай чайкаган бар,
Кылтыңдап алдын, артын байкаган бар.
Буюмдай пулдап иет, сатып иет —
Барышып чаңкай түштө базарга алар.

Тайманбай чынды чын деп айтуу эрдик,
Андайдын сөзү — калыс, иши — теңдик.

Жүгүрбөйт пайдасы үчүн керт башынын,
Жупуну, жумуш жасап дайым элдик!

Чындык бар! Бардыгына кылбайм
күмөн,

Сен аны таба албайсың болсо күнөөң...
Ар дайым чырылдайлы: чындык!
чындык!

Адамбыз ал бар үчүн жашап жүргөн.

Чындыкка алпаруучу жалгыз жол бар,

Изгилик, ич дүйнөңдө аруулук — ал!
Адил бол, ак иштерге жан тарта бил,
Издебе андан башка түркүн амал?!

КҮЗДӨГҮ ГҮЛДӨР

Күздө гүлдөр бажырайып,
Кыздай бойго жетишет.
Таба албайсың эч бир айып,
Сулуу болуп кетишет.

Аянычтуу жалжылдашып,
Сага гана карашат.
Айткан өңдүү:
Кол сун шашып,
Мезгил өтүп баратат.

Жанга жагым атырларын,
Теребелге чачышат.
Ойлогондо тагдырларын
Жүрөк онтойт, ачышат...

Күндүн нурун шимиришип,
Жалын окшоп албырат.
Күз жаанына киринишип,
Күтөт кимди жалдырап?

Соккон желге таазим этип,
Назик гана жүгүнөт.
Кош айтышар сааты жетип,
Балким эртең күбүлөт.

Айлананын көркүн ачып,
Күлүп турат наздана
Кутулушат кайда качып,
Өмүр сүрөт аз гана...

От

Боз үйдөбүз. Булут чүмкөп,
Асман капа түнөрүп.
Олтурабыз кабак бүркөп,
Отун калган түгөнүп.

Апам улам кирип-чыгат,
Билбей эмне кылышты.
Олтурабыз зорго чыдап,
Каалап отко жылышты.

Тышта небак таңкы жамгыр
Айланыптыр ак жаанга.
Ойлоп коём:
билсем сыйкыр,
Бир айласын тапканга

Көп өткөн жок.
Атам келди,
Тоодон отун артынып.
Жакшылыктан берди белги,
Түндүк жабуу тартылып.

От жагылып,
кызыл жалын
Казан түбүн аймады.
Алкагандай оттун табын
Жүздөр тартты жайдары.

Барган сайын күчөп күйдү,
Кургак арча чатырап.

Шаңга бөлөп биздин үйдү,
От жашоого чакырат.

Оюн

Жүрүштү бир топ бала согуш ойноп,
Бири атса — бири кулап, бири сойлоп.
Мен түрдүм кыймылдарын кылдат
байкап,

Согуштан кайтпай калган атамды
ойлоп...

Кыйкырып жер жаңырта ураалашып,
Чуркашат бирин-бири кубалашып.
Ок тийип, бирөө «өлүп» жаткан эле,
Жөнөдү бир аздан соң тура качып.

Жашынып, кээде туруп, кээде жатып,
Оюнчук мылтыктарын мээлеп атып...
Жүрүштү чабуул коюп, тамды айланып,
Оюндун кызыгына чексиз батып.

Сыймыктуу эл коргоого барганына,
Сүйөнүп эки бирдей балдагына,
Согуштун ветераны күлүп турду...
Суктанып тынчтык күндүн балдарына.

Боз үйдө

Түндүгүнөн боз үйдүн
Түнкү асман көрүнөт.
Ошол дүйнө сырга бай
Ойлондурут көбүрөөк.

«Жылт» дей түшүп аңгыча
Жылдыз учуп жөнөдү.
Адам бары чын бекен,
Алар бизди көрөбү?

Келише албай жылдыздар
Кетишет го чачылып?
Жанып-өчөт тынымсыз,
Жатышабы чакырып...

Жердеги Ильич шамындай,
Балким, күйгөн чырактар...

Же ошондой көрүнөөр,
Алар мага ыраактан...

Батып таттуу кыялга,
Түркүн ойлор жаралат.
Жүргүм келет эркимче,
Жылдыз шаарын аралап.

Түнкү шаар келбети
Алганбы асман көчүрүп?

Карап жатып түндүктөн,
Калам уктап көшүлүп...

МЕН ЖАШООГО ЖОЛУГАМ

Көйнөгүңдү жууп берип тим болбой,
Көңүлдөрдү арууланткан таң сымал.
АЯЛ! — десе... бет алдыңда бир элес —
Алтын казык жылдызындай жаркырар.

Бала төрөп, миң толгонуп чоңойтот,
Болсун үчүн тирүүлүктө эгедер.
Таазим кылып, башын ийген алдында:
Баатыр, ойчул, эл баштаган кемеңгер.

Түйшүктөргө түтө билген, көтөргөн,
Алсыз десем — ашкан балбан, шер
белем?!

Санжыргасы, сан байлыгы түгөнбөс —
Салыштырам касиеттүү жер менен!

Сүйүүсүнө арзый алсаң эгерде,
Аянбастан арнайт сага жүрөгүн.
Нелер бүтпөйт кудуреттүү колунан,
Кыйындыкта кыйылбаган тирегиң.

Дасторконун кенен жайып алдыңа,
Даам берет берекелүү колунан.
Аялзаты айтып бүткүс лаззатым —
Мээриминен мен жашоого жолугам!

***Адамдын жашап жаткан
катардагы***

Бирде менин өзгөлөрдөн көңүлүм шат,
Бирде менин башкалардан маанайым
пас.

Кээ бирде көңүлүмдө булуттуу күз,
Кээ бирде көңүлүмдө жаркыган жаз.

Адамдын жашап жаткан катардагы,
Ар дайым кыймылдагы, сапардагы.
Суктанткан бул турмуштун батаар күнү,

Суктанткан бул турмуштун атаар таңы.

Токтосун Самудинов

Айылдаш чал

Бала кыял болобу адам
Карганда..

Бир абышка ынак эле
Балдарга.

Сыртка чыгат тийген кезде
Күн чубак.

Чал жанында биз жүрөбүз
Чуркурап.

Ар немени айта берип,
Күлдүрүп.

Сыначу эле ким карылуу,
Ким күлүк?

Биз ошондо күрөшчүбүз
Аянбай.

Чал отурчу мактоо сөзүн
Табалбай.

Күлмүң этет байге бөлөр
Өңдөнүп.

Баарыбызга кемпут берет
Тең бөлүп.

Эч кимде жок ыза болуу,
Таарыныч.

Демек, балбан бирөө эмес,
Баарыбыз.

Жүрөгүндө жүрөт окшойт
Көп санат.

Эрикпестен эзелкиден
Кеп салат.

Жомогу анын кайгылуу да,
Муңдуу да.

Коңур чыккан добушундай
Сырдуу да

Кулак төшөп шуулдаган
Шамалга

Биз ал түнү уктабайбыз
Далайга

Ошол жомок, ошол баян
Өмүрдө.

Көп нерсени али салат
Көңүлгө.

Ойго конгон сөздөрдү элеп
Чыпкадай.

Кээ бир түнү чыкчу болдум
Уктабай.

Билинбестен кетип калган
Кар өңдүү...

Айлыбыздан ал акылман
Чал өлдү.

Жоконда

Мансап өттү —

Куру сөздүү жыйында,

Байлык өттү —

Баасы арзыбас тыйынга.

Нечен кылым көргөн жанды умсунтуп,
Сен турасың Париждеги Луврда.

Кун узаткан күлкү менен, шат менен,
Оттой ысык жалындаган жаш белең.
Кээде адамды кылмыйыңкы карайсың
Аялдагы асылкечтик наз менен.

Гүлдөй аруу,

Күндөй нурлуу дидарың,
Карашыңан көп нерсени туямын.

Миң сандаган көрүүчүлөр сени эмес,
Сен аларды теше тиктеп сынадың.

Ачык асман болор-болбос жарыктап,
Көгүлтүр тоо мунарыктайт алыстап...
Кол куушуруп, түшкөн терең санаага
Бул турушуң алигүнчө табышмак.

Жашырсаң да көөнүң бир аз чөгүңкү,
Окуялар ойлонттубу а күнкү?..
Эмнени эстеп, жымыйганың билбептир
Мен гана эмес,
Леонардо да Винчи.

Кышкы кыялдар

Учкандай аппак аарылар
Уюлгуп жерге жаады кар.
Касиет анда, күч анда
Заматта жокту бар кылар.

Ак кайың эспейт дабышын,
Санаасын айтсак — ал узун...
Кечээги бойдон көтөрбөйт
Ийнине түшкөн шалысын.

Үмүтү аны таштабас,
Кайрылып келер башка жаз.
Сүрөткө, ырга мелтирер
Ой-тоого жайган ак кагаз.

Ушундай кыйын кышта мен
Ойлорго түркүн туш келем.
Бороонго бошоп буюкпа,
Кайдасың, курбум, издеген?

Кээ көңүл ташпы, темирби?..
Курдашты курдаш жерийби.
Жаш жааган кардай агарып,
Күн тийген кардай эрийли.

Судуулук

Көлдөр сулуу кубулган күмүш нурдан,
Бирде толкуп, бирде тынч дымып
турган.

Токой сулуу, токойдо булак сулуу
Теребелге шыңгыр, шат күү уктурган.

Табийгаттын татына жарашыгы
Малга, жанга байлыгы таратылуу.
Байыртадан ыр болгон, жомок болгон
Уч-кыйыры жок созулган талаа сулуу.

Конуш издеп жумшак саз, көк
камыштан,
Сапарынан чаалыгып көз талыткан.
Ала моюн каз сулуу, өрдөк сулуу
Күүгүм талаш айылдан четтеп учкан.

Күн эңкейди батууга, жай алышка,
Булут болсо, албырат тээ алыста.
Жымжырттыкка чөмүлгөн иңир сулуу,
Оттоп жүргөн мал сулуу беде аңызда

Тоолор сулуу башына аяз турган,
Ар жылгасын түгөнгүс санат кылган.
Кызыгы көп ушундай дүйнө сулуу,
Адам сулуу буларды карап турган.

Түндүк кышы

Кайда барба, кар опоюп, кар калың,
Айланаң бүт алаң ачык, айдарым.
Аяз баатыр ар бир жандын жүзүнө
Аяр гана бүлөп өтөт канжарын.

Колго консо эритүүгө ал жетпей,
Кар бүртүгү жылдызданат сан жетпей.
Аба мында тоңуп калган муз болуп,
Зың-зың этет сынып кетчү айнектей.

Бирде жасап кардын, муздун аскасын,
Бирде жасап көркөм шаар капкасын...
Азгырмалуу нечен түркүн кубулуп,
Алды жактан көтөрүлөт ак закым.

Чырак кандай майы бүтөр кезинде,
Дал ошентип күн эңкейди бешимге.
Учкун ойнойт жерге кулап түшчүдөй
Бугулардын балбылдаган көзүндө.

Кереметтүү нурга оронуп көгүш, ак,
Түндүк кышы чынында эле перизат.
Жомогу анын жашыл жазга арналган
Карда калган чана изиндей эң узак.

Кыш

Кар жамынган тал-теректер
Башын салып кыялданат.
Кереметтүү кыш келбетин
Тереземден турам карап.

Дүйнө көркөм, кубулмалуу,
Дүйнө таза периштедей.
Бул — ак деңиз, көшүй калган
Ташкындабай, көбүктөбөй.

Анан бир кез албууттанат,
Толкун каптайт сапырылган.
Бирок, ошол бурганакта
Мээрим жүрөт жашырылган.

Ошол мээрим үстөмдүгү —
Токтойт бороон азга демеп.
Тирүүлүктө болот баары,
Кыш артынан жаз да келет.

Турам карап тереземден
Кыш келбетин кумар канбай.
Үстү-үстүнө карлар жаайт
Ырлар сөздөн куралгандай...

КУШТАР КАЙТТЫ

Тууган жерден кетип барат куш кайтып,
Тал башында уяларын сүстайтып.
Далбаң этет саргайыңкы жалбырак,
Көч соңунан ал да кошо учкансып.

Аз элеңер,

Түмөн болду башыңар...
Карк-карк этет өрдөгүңөр,
Казыңар.

Күздү чанып, жөнөйсүңөр шашылып,
Жерлерди издеп жагымталдуу жазы
бар.

Башка жерлер мындагыдан сонундай,
Издегенден келесиңер корунбай.
Асман бети толуп барат силерге
Удаа тарткан миң сан жаанын огундай.

Көк бетинде кыркаар тартып, желелеп,
Куштар көчү...
Өзүнчө бир керемет.

Балапандар үйүр алып калганда,
Ойлономун: «Бул кетиши неге?» — деп.

Элим барда менин дүйнөм түгөлдөй,
Жашап келем бөлөк жерди тиленбей.
Ата журттун ар мезгили эң кымбат,
Кыйып таштап кете албаймын силердей

АЛЫМКАН ДЕГЕНБАЕВА

* * *

Самаган тилек көп эле,
Сараңдык кылбай жеткирдиң.
Сен турмуш, кетсе каталык,
Өзүмөн гана өткөндүр.

Татына таңдар жана кеч
болушту, болор келсе кез.
Өзүмө гана көңүлүм
Ыраазы болбой келет эч...

ТААНЫШ ҮЙ

Ушул үйдөн чыгып кеткен бир адам,
Экинчи ирет эшик ачып кайрылбайт.
Кеткен үйү кеми толбос дүйнөдөй,
Барган жайы үн жетпеген айдыңда...

Жары менен тең узатып, тең күткөн
каалга да үйдөн үнүн, көчөдөн
доошун тыңшайт... Келип-кетип эл
бүткөн,

Бата тартып, адам парзын өтөгөн.

Татышып даам, тагдырлаштай
жүргөндөр
тарап бирден... Келген аяк суюлар.
Өз үйүндөй келгендерге бир кезде,
Анан бул үй өң тааныштай туюлар.

Чатыр. Бурч. Чабалекей,
Чабалекей экөө болчу.

Уясын бүтүп алар,
Биз күттүк жаңы коңшу.

Турчу эле сугу түшүп,
Бирөөнү таргыл мышык
жеген го... Экинчиси
кечинде жалгыз учуп

келди да, кетти кайра
Көрүнбөйт ошо бойдон.
Бечара жесир чымчык,
Бечара жесир чымчык!

ПРОЗА

Бул түйшүктү мага качан берди ким?
Бир башыма бир аялдык тагдырым
жетет эле... Ошол болмок дүйнөдө
эл катары жашаганым, бардыгым.

Көр окатты ким талашмак, аркалап
жүрө берсем күнөөлөбөйт эле эч ким.
Анте албадым, Ыр угулса делбиреп
кетет көңүл — менин күнөөм эместир.

Бул түйшүгүм — өз тагдырым, эч
кимден

албаганмын, бере да албайм сураса
Бул саптарым кыялымда жашаган
Поэзия жөнүндөгү проза

ТЕРЕКТЕР

Бийик үй, маңдайында
төрт терек, төрт мезгилди
төрт жолу узатышат,
Жаз келет дагы аз күндө.

Көгөрөт жылдагыдай.
Шуудурап бутактары.

Көрүнбөс көзгө багбан —
убакыт, бутак-шагын

сынайт да сылагылайт,
ийилбейт бирок алар.
Теректей көктөсө экен,
колумда төрт бала бар...

КАНЫБЕК ЖУНУШЕВ

ДЫЙКАН БОЛОМ

Өзүмө чак тыпыйтып
Кетмен жасап беришкен.
Талаада кечке жүрсөм да
Тажабаймын мен иштен.

Көп эле иш бар мисалы:
Министр, шофер, милийса..
А мен эган өстүргөн
Дыйкан болом буюрса!

Балдай ширин коонду
Айдай кылып кескенде,
Азамат деп макташат
Алып бирден жешкенде.

Жаа, жаа жамгырым!

Жалкоолонбой жаагының.
Жан-жаныбар бардыгын
Шөмтүрөтүп салгының.

СУУ ТҮТҮК

Суу түтүк бар зоңкойгон
Биздин үйдүн тушунда.
Шорголоп суу токтобойт
Жайында да кышында

Чана тээп ойногон
Балдардын алып ышкысын..
Көчөбүздү муз каптап
Тоңуп турат кышкысын.

ЭШЕК

Саат канча күн батып уясына отурду?
Десем эшек алты ирет
Ай-талааны жаңыртып
Айкырыкка толтурду.

Эшектин үнү жаңырып
Бүткөндөн кийин жабылып.
Саатты көрсөк: туптуура
Алты эле мүнөт жаңылып..

Ачыгын айтсак эшектей
Асыл жан жок жандууда
Чыдамдуу десең — чыдамдуу
Алдуу десең — алдуу Да

Бир гана анын айыбы:
Эшек болуп калганы.
Алты эле мүнөт узартып
Айкырып туруп алганы...

ЭРТЕҢ КЕЛ

Үкү байкуш каргага
Бир иш менен келиптир,
Карга «ка-арк» деп жактырбай
Мындай жооп бериптир:

— Азыр күтүп зарыкпа!
Эң шашылыш иш болсо
Эртең келчи жарыкта.

ЭЛПЕК БАЛА

— Уйду кошуп бадага
Кайтарып келчи садага —
Десем, Эшим: — ап-и-ий — дейт, —
Уктап калам талаада.

— Уйду саап, чарага
Уйутуп койгон айранын,
Куйуп келчи садага. —
Десем Эшим шып турду.
Ыраазы кантип болбойсуң
Ушундай «элпек» балага.

Чөндөлөй

Өрдөн бийик чокулар
Улам бери жакындайт.
Тээ төмөндү карасам
Жүрөк байкуш лакылдайт!

Өрдөп кетип барабыз
Бийик ашуу кыяны.
Суурлар оттоп жүрүшөт
Эч кимге жок зыяны.

Араң эле кыбырайт
Машинабыз өр жерде.
Ким болбосун таң калаар...
Суурду алгач көргөндө!

Мени дагы эң алгач
Көргөн тиги чөндөлөй.
Молтолоңдоп качты ары
Күлүк экен өлгөндөй.

Ийинине тез эле
Жеткенине кубанып.
Карайт бизди таң калып
Кайра башын чыгарып.

ЖАА

Кызыл-тасыл, көк шоола
Көктө турган ийилип —
Жааны кармап алчудай
Чуркап барам сүйүнүп!

Кармарымда аны утур,
Ары качып баратыр...

БИР ГАНА

Акын агам айылды
Кечке жүрүп аралап:
— Көрдүм, — деди, — калааны
Көңүлүм көккө сабалап.
Курулуптур жаңы үйлөр,
Эл эс алчу кара бак!

Өзгөрүптүр, өзгөрүптүр,
Баарысы тең ай, жакшы!
Өзгөрбөптүр жалгыз бир
Койдун гана маарашы...

КҮЧҮГҮМ

Татынакай тармал күчүк —
Тааныбайт ким Барбосту?
Кайда барсам ээрчип алат
Мага аябай жан дос бу!

Караанымды көргөндө
Келет мага тыз жетип.

Балдарга саал мактанып,
Папкемди коём тиштетип.

БАЛ КУРСАК

Баарында эле бар курсак...
Бирок тынбай иштеген
Аарыныкы бал курсак.

ЖАШЫЛ КУРТ

Жашыл курт жашыл чөптү жеп
Жапжашыл сонун түш көрөт.

Булуттар көчүп жапжашыл
Жашыл суу ташып төгүлөт.

Жарык да жашыл таңга маал —
Жашыл чөптөй кыскасы,
Баары эле жашыл көрүнөт.

Жапжашыл ага баарысы...
Ал тургай светофордун
Кызылы менен сарысы.
Кабылбас бекен баратып,
Жол кырсыкка ай ушу!..

ТУРАР КОЖОМБЕРДИЕВ

КЫЗГЫЛТЫМ КЕЧ

Балбылдап чарадай күн кырга жетти,
Уялайт көлөкөлөр жашыл бетти.
Алоолоп коломтодо күйгөн отту
Заматта куюн ап! деп жутуп кетти.

Упузун сөлөкөттөр ээрчип талды,
Жайыттан айыл тосот бодо малды.
Бүркүттөй шукшурулуп шамал тепсе,
Мордогу түптүз түтүн сынып калды.

Кеч каптап шыбыр берет: — Түнгө
күтүн,

Тоо-талаа көшүп барат тегиз, бүтүн.
Көл күйөт, мышыктардын көзү күйөт,
Көрүнбөйт бирок андан чыккан түтүн.

Батыштан ай тоолорго мурдун кадайт,
Жайылтып керегесин ырлар тарайт.
Кылтыңдап бирин-бири кытыгылап,

Ар кызгылт терезеден кыздар карайт.
* * *

Таңгалтты күндөрдүн заматта,
Тизгинин чечкиндүү бурганы.
Сүйкүмдүү көрүнөт жаш жаздын,
Там-туңдап жыгылып, турганы.

Жылт этип алгачкы чыйырчык,
Жыт барбы айдоонун жытындай.
Жаз азыр турумсуз, кубатсыз,
Ак чыйбыл козунун бутундай.

Кайыгып түнүндө теректер,
Карлар көп ой-тоодо жалтылдап.
Жаз азыр апарык, алы жок,
Ипичке шыйрагы калтылдап.

Чыйрыгуу күч алат, алыстан —
Ак тайлак бурганак бийлесе.
Жаз азыр жыгылып кетчүдөй

Желаргы катуурак үйлөсө.

* * *

Эрип барат караңгынын кыттары...
Селдеп кетти шыбактардын жыттары.
Андан-мындан, анан даана көрүндү
Жайкы таңдын аппак колу, буттары.

Көк мейкинди, ыр ырдашты сагынып,
Торгой учуп канаттары кагылып.
Дир! Дир! этип жамгырлатат күүлөрдү
Бир чекитте топчу болуп тагылып.

Бүт жылдыздар көздөн кайым, тарашат,

Жайдын таңы тирүүлүктө жарашат.
Ак чекелүү аппак тоолор маңкайып,
Маарап ийе тургансышып карашат.

Г.К.га

Кыл чоку батаар күндүн сырдаганы...
Сен тарап жүрөгүмдүн тыңдаганы.
Теребел ушунча сак, жымжыртчылык,
Угулат чиркейлердин ырдаганы.

Карарып капчыгайлар үргүлөдү
Катуулап тоо булагы күлдүрөдү-
Качан эми келесиң, Күкүнтайым? —
Торгойдун үнүндөгү дилдиреги...

Көрүнүп зоонун араң алп ыраагы
Капкачан өчкөн кардын жалтырагы.
Толкуткан жүрөгүмдү Күкүнтайым —
Торгойдун үнүндөгү калтырагы...

Утурлап алдын тосом тааныш үндүн
Учуру өтүп барат коюу түндүн.
Кечиктиң. Мен ишенгем көрөм го деп
Көзүңдөн кыпкызылын батаар күндүн.

ЭНЕМ ЖАНА ОТ

Мейли кышта, бурганактын шаңында,
Мейли күздө, мейли жаздын таңында
Коломтону элестетсем, энекем
Күйпөлөктөп отургансыйт жанында

Куурай терип, тезек терип жакканы,
Камданчүбүз казанга нан жапканы.
Эмнегедир от биздики дечүмүн —
Апамдардын өздөрү ойлоп тапканы.

Казан шуулдап, түбү көөлүү карарган,
От күчөөчү коломтого таралган.
Эмнегедир от бир буюм сезилчү,
Апакемдин колдорунан жаралган.

Эстен кетпейт өткөндөрдүн элеси,
Малчылардын күнгө күйгөн денеси...
А мен отту бир туугандай сезчүмүн
Апам болчу анын дагы энеси.

Тиштеримде карсылдап тоо ышкыны,
Атам мага мингизчү көк быштыны.
Тентек кылсам дүңкүлдөтчү жонумду,
Апакемдин нандай жумшак муштуму.

Көмөч ысык. Оф! фу! Кантем, калакай!
Коломтого топтой ыргып малакай.
Энем кайра алып көрүп колуна
Айтчу мага: — Ай тентек ай, жалакай!

МЕКЕНГЕ

Текей тергем, согон үзгөм аскаңдан,
Мен сендикмин, түшкөн жокмун
асмандан.

Кээде ушунча ыйык көрүп кетем да,
Уяламын таман менен баскаңдан.

Бактылуумун жүрөк сен деп сүйгөндө,
Бактылуумун жүрөк сен деп күйгөндө.
Чочуп кетем, ооруксунат деймин го,
Бир жериңе чыпалагым тийгенде.

Ашуу ашам, көл-дайралар кеземин,
Сансыз ойдон, сансыз ойго беземин.
Сенден алган бир чеңгелдек топурак,
Учуп кетчү балапан деп сеземин.

КҮН ЧЫГЫШЫМ

Улам карап туш тарапты элеңдеп,
Айтаар сөздү миң кайталап, белендеп.

Күн чыгышым, сени күтөм зарыгып,
Анык беле айткан сөзүң келем деп?

Тоонун суусу аңтарылат иримдеп,
Дарак ырдайт жалбырагы дирилдеп.
Күн чыгышым! Келсең боло күттүрбөй,
Салааланып, саамай чачың бириндеп.

Айлап-жылдап жалгыз сен деп
түгөндүм,
Жүрөгүңдүн бардыгына күмөнмүн.
Колду шилтеп кетип калбас себебим —
Боосу сенде мен катынган жүгөндүн...

Улам карап туш тарапты элеңдеп,
Айтаар сөздү миң кайталап белендеп.
Күн чыгышым! Сага деген махабат,
Жүрөгүмө батып барат тереңдеп!..

ЖОЛДОГУ ОЙЛОР

Капчыгай. Караңгылык. Жерлер башка
Секирип, мүдүрүлүп таштан-ташка.
Күшүлдөп алга карай арыш керген
Алдыда минген атым Кара-Кашка.

Ойлорум канат шилтеп, алыс безип
Жүрөктү кандайдыр бир уят эзип.
Өрдөштө алга жылам, эмнегедир
Өзүмдү бул дүйнөдө жалгыз сезип.

Таң калам табиятка — жаратканга
Ааламга — күн жарыгын таратканга.
Бир ойлоп минген атты жолдош көрүп,
Уялам аны минип баратканга.

Мурдумду тосуп тоонун закымына,
Камчыны сермеп аттын такымына.
Кайрадан бетим күйөт уялгандан,
Мен минип бараткандай жакыныма

Коркунуч көзүн кадап акырайган,
Кырсыктар төшүн тосуп такырайган.
Корком да дос көрүнүп минген атым
Көзүнөн өпкүм келет бакырайган.

Жайкы түн. Жалгыз куш да канат какпай

Калтаарыйм караңгы түн мага жакпай.
Шашылат байкуш Кашкам жанталашып,
Шагылдан тайгаланып, жолду таппай.

Капчыгай караңгыда сүрдүү келет
Капыстан кайсы бир куш добуш керет.

Оюмду түшүнбөгөн Кара-Кашка
Онтолоп өр талаша жыла берет.

Коркунуч жабалактап миң-сан көгөн
Шарылдайт тоонун суусу кулак жеген.
Алыска сапар чеккен Кара-Кашкам
Алдыңда бир максат бар: Алга! деген.

КАЙДАСЫҢ СЕН?

Алда качан сүйүү сиңип каныма
Бүткүл денем алоолонот жалында
Кайдасың сен, мен алыста деп жүргөн,
Балким жүрбө кадам жерде, жанымда?

Же соолубай, же шаркырап агалбай
Же жүрөктүн каалаганын табалбай.
Капаланам, зарыгамын, издеймин,
Алоолонтуп сүйүү отун жагалбай.

Тапкан жокмун уяңдыктын пайдасын,
Кантем эми махабаттын айласын.
Кана үнчүк, издегеним жооп бер
Кандай кызсың, кай жерликсиң,
кайдасың?

Кайдасың от, муз үстүндө жагылган?
Кайдасың сен, мен издеген, сагынган?
Каным менен учуп жүрөт ар качан
Картайбаган, канаты бар чагылган!

АСКЕР КАРЫБАЕВ

ЫСЫК-КӨЛ ЫРГАКТАРЫ

* * *

Ысык-Көл, кышта келдим, кечирип кой,

Бой таштап сага чабак уралбадым.
Кумуңа кулач жайып, дене жазып,
Жээгинде жан сергитип туралбадым.

Сага арнап канча акындар ыр жазбады,
Канчалар тартты сени сүрөт менен.
Ырдашты канча ыргакта обончулар,
Тек гана мен аларды сүрөп келем.

Ысык-Көл, кышта, жайда бирдейсиң
сен,

Толкунуң толкун улап, бийлейсиң сен.
Алыстан атыңды угуп ашык болуп,
Канчалар келип, кетет билбейсиң сен.

Ысык-Көл, кышта келдим, кечирип кой,

Кызмат го, эсептешпейт убак менен.
Кайрылып, кайнаим эмгек казаныңда,

Дагы да сенден алган кубат менен.

* * *

Жээк аппак, көл да аппак, баары аппак,

Жүрдүк биз кумдуу жээкти көпкө
таптап.

Айлуу түн, нур жамынган көлдүн
көркүн,

Жүрсөм ээ, жүрөгүмө терең сактап.

Жээк аппак, бут алдынан кар кычырайт,
Көл бийлейт толкундары желге ойноп.
Ал түнү көпкө чейин бирге болдук,
Көркөмдүү көпкөк көлдүн жээгин
бойлоп.

Кычырайт аппак кары бут алдыман,
Биз жүрдүк аппак нурдан кийим кийип.

Үмүттөр аппак нурга аралашып,
Кыялдар толкундарга качып-тийип...

Жээк аппак, айлуу түндө көл да аппак,
Келатам ыр учугун бирден саптап.
Айлуу түн, нур жамынган көлдүн
көркүн,

Аттиң ай, жүрөр белем көпкө сактап.

* * *

Курбум сен, айсыз түндө көрдүң беле,
Көл көркүн, чалкып жаткан
караңгылык...

Жел да жок, шырп деп урган толкун да
жок,

Жүрөсүң жылдыздарды караан кылып.

Көктө да, көлдө дагы жайнап жылдыз,
Толкундап, кыялыңда карк болосуң.
Чексиз бир мейкиндикте жүргөн өңдүү,
Өзүңчө бул турмушта алп болосуң.

Курбум сен, айсыз түндө көрдүң беле,
Көл көркүн чалкып жаткан
караңгылык...

Жел да жок, шырп деп урган толкун да
жок,

Жүрөсүң жылдыздарды караан кылып.

* * *

Ак мөңгүлүү Ала-Тоону ойготуп,
Чыгыш жактан аткан кезде жайкы таң.
Таңкы желге ак берметин ойнотуп,
Ысык-Көлдү тооруп түрдү таңкы шаң.

Күндүн нуру тийген кезде нурданып,
Бир ажайып көлдүн үстү, күзгүсү.
Кээде аппак толкундары кырданып,

Сөөлөтүнө жетпей калат сөз күчү...

* * *

Ак көбүгүн чачып көлдүн толкуну,
Тээ тереңден кумун чапчып ыргытып.
Кармайм десем улам кайра кол куру,
Калам бирок купуя бир сыр тутуп.

Баары бир сен ачууланба, буулукпа,
Кете албайсың, уккун менин сөзүмдү-
Жашооң сенин бекемделген суулукта,

Алп Ала-Тоо курчап турат өзүңдү...

* * *

Алыкулум, ойлор сүзүп тереңден,
Ак сезимин сага берген турбайбы.
Акындарча ойго түшүп келем мен,
Алса дагы, кээде мени кур кайгы.

Акындардын жүрөгү да сага окшоп,
Бирде толкуп, бирде тынчып басылат.
Толкунунан көбүрөөк бер ыр коштоп,
Толкубасаң токтой турчу азыраак...

* * *

Алдымдан кум, маңдайдан күн аптабы,
Ырахаттын бешигине термелтти.
Алп сезимдин күчүнөн күч артабы,
Тартып жатса көлдүн алтын бермети.
Мен ал кезде көлкүдүм да, балкыдым,
Эригендей сымап болуп бүт денем.
Бош калган бир кайык болуп калкыдым,

Көөдөнүмө батпай калды кут деген...

* * *

Жамгыр сенин ак жүзүңдү черткилеп,
Ак берметтер туйлайт тулку, денеңде.
Жаз жамгыры кытыгыңды келтирет
Тамашаңды тарткан сымал тереңге.

Шамалы жок, жамгыр төксө нөшөрлөп,
Сен да жыргап, мен да жыргап
каламын.

Кара булут башка жакка көчөөр деп,
Көк асманга мен көңүл кош карадым.

* * *

Бул көлдүн таңын айтчы, кечин айтчы,
Денеңди магдыраткан башкача бир.
Бададан уйун күтүп келээр кайтчу,
Балдары күтүп турган караңгы иңир...

Ар түрдүү сүрөт тартып ак булуттар,
Удургуй өөдө-төмөн түрмөктөлүп.
Кеч менен кошо кетет келгин куштар,
Көл самап бараар жери көк жээк
болуп...

САТЫБАЛДЫ КАДЫРОВ

ДҮНҮЙӨ — ТҮШ СЫМАЛДАЙ (жанытма)

Дүйнөнүн түркүгү окшоп,
текебер керилесиң.
Жасалма каада күтүп,
кол сунса эринесиң.
Зоболоң жайдакталса,
тулгадай ийилесиң,
жалпактап көрүнгөңө,
чимирик-чийилесиң.
Башыңды жерге төшөп,
жылдызың өчө түшөт,
чый-пыйлап айлаң түгөп,
заманаң көчө түшөт!

Кызматка кайра консоң,
каткырык-күлкүң күчөп,
көздөрүң өчүп кеткен,
кайрадан жана түшөт,
дүнүйө — түш сымалдай,
моокумуң кана түшөт!
Заматта өчүң бардай,
теңирди теңиңе албай,
көчөдөн балаңа да,
өтөсүң назар салбай!
Түшүнбөйм, түшүндүрчү,
сенин бул —
пейлиң кандай???

ЧЫЧКАН

(тамсил)

Дабыштан улам,
тээ алыстан чыккан

жаны жай таппай Чычкан

жүрөгү дүк-дүк...

өрмөлөп-жорголоп,

шыбактын түбүндө турса корголоп.

Коёндун Бөжөгү,
кыялай боолголоп,

токтоду тып,

келе жатып

таңыркай Чычканды бир топко карап.
Анан ууртун жалап,
кыял дүйнөсүндө
не бир сонундарды самап,
чыйылдатты үнүн:

— Оо, Чыке,
неге эле бүгүн,
тоотпой ысыктын күнүн,

жойлоп калгансың шыбактын түбүн?
Ошондо Чыкең,
бир азга демин алып ичине,
сүйлөп турган жери:

— Этияттабаганыңда кичине,
аз жериңен,

илине жаздадың эле тишине!
Себеби дегенде —
Мышык экен деп болжоп,
сая түштүм эле изиңе.
Бар эми, Бөжөк,
токтобой жолуңду улагын!
А мен,

жылас кылмайын Мышыкты,
канча болсо да,
күтө турамын!
Ушинтти да Чыкең,
тикчийтти кулагын...

Бирок, жүрөгүн түпөйүл коркунуч

эзип,

заматта өзүн бир бечара сезип,
негедир анан,

түбүнө кире качты тулаңдын...

ӨТҮНҮЧ

(жанытма)

Кошомат деп эсептебе,
сага ыйгарсам саламды.

Жагынат деп бүшүркөбө,
эркелетсем балаңды!
Чай куйдумбу, кылчактабай,
тоюн, кенен ичип, же,
кесирлебе дасторконго,
күмөндөбө, шүгүр де!

Ызааттасам жол бошотуп,
бут учунан караба
Төргө өт десем орун берип,
бир бечара санаба!!!

КУРБАНАЛЫ САБЫРОВ

КОЗУ-БАГЛАНЫМ!

О, менин асман көйнөк Козу- Багланым!
Тирүүлүктө бар менин бул арманым:
Дары ырлардан куралып өзүң өңдүү
Жергемде дайра болуп акпаганым.
О, менин шар күлкүлүү Козу-Багланым!

Өкүнбөйм жээгинде эр жеткениме
Өкүнөм сенден узап кеткениме.
Шарыңдан тамчылаган тамчылардай,
Көңүлдөн ырлар тамат дептериме.

О, менин акак жүздүү Козу-Багланым!
Түрмүштүн агып жаткан тунук бакты.
Бир ууртам насип буйруп, ичкен
жандын

Болосуң өмүрлүккө ылазаты.

Төрөлгөн тооң сенин — Алтын-Бешик,
Агасың көк жалтыр миң аска кесип.
Чайышып ичишкен дейт ат туягын,
Бир элден бирөө сени барса кечип...

О, менин ак тармал чач Козу-Багланым!
Сан кылым кечип өзүң келдиң ырдап.
Ырыңды илек-илек куштар тыңшап,
Түндөрдө күңгүрүңөн өрөөн уктап...

Жергемде эми сендей суунун барын,
Жар салып, чыкты ырдачу уулдарың.
Келсең да жашташ болуп кылымдарга,
Бул сенин бүгүн кайра туулганың.

ТҮШҮМДӨ

Мен аралап тууган жердин чарбагын,
Көөнүм эргип, балкуу басып денемди.
Келе жатып, карап айыл аймагын,
Токтой калдым кырдан көрүп энемди.

Жолду карап, турду көпкө ойлонуп,
Калган өңдүү ошо кырда ай конуп.

Каалгып жай кырдан жылып түштү да,
Энем үйгө кирип кетти ай болуп...

Жолду көрбөй карек толгон көз
жаштан,

Жеттим дагы, үй алдына токтолуп:
«Энекебай, мен келдим!» — деп үн
салсам,

Энем үйдөн чыга калды күн болуп...

КЫЗДАР СУЛУУ БОЛУПТУР

Козу-Багланда, жайкы аптаптын
табында
Кыздар көрдүм киринишкен, айылда.
Кыздар көрдүм — ак сымбаттуу
бойлору,

Окшош-окшош жаңы толгон кайыңга!

Ак чардактар дуулагандай деңизде,
Бүгүн дайра салтанатка толуптур!
Эжелердин кийбей эски көйнөгүн,
Эми кыздар, эх, бир сулуу болуптур!

Ийилишип, ак төштөрүн сууга уруп,
Тунуктукка чөккөн жумур алтындай.

Жайылышат кара чачтар агымда,
Жел желпиген мажрүм тал чачындай.

Булаң этип каухар түстүү балыктай,
Ак бойлорун көтөрүшө калышат.
Уялышпай, кысылышпай, камыкпай
Кыздар ойноп, чапчылашат, чачышат.

Жылтылдаган майда шуру тамчылар
Учуп гана ууз бойго жабышат.
Бирок, кайра эрип кеткен сыматпай
Токтой албай куланышат, качышат.

Кыздар бою ак жоолуктай булактап,
Кыздар боюн ороп алып нур аптап,
Кыздар боюн жигиттерден озунуп
Эң биринчи Козу-Баглан кучактап!..

Кыздар сууга күлкүлөрүн агызды —
Кыз-балалык сезимдердин чокторун.
Кайра суудан көздөрүнө тамызды
Жаш махаббат, жаңы сүйүү отторун!..

ЖААН КҮНДӨ

Канат жайып кара сургулт булуттар,
Күн бүркөлөт;
нөшөр келет дыбырап.
Күңүрт тартып көзгө каткан дүнүйөм,
Көңүлүмдөн ой козголот кыбырап.

Ушул тапта, кечээ сени Энеке,
Кыштак жакка узатканым ойлоном:
Ырайым суз, үнсүз тургам таш жолдо,
Тамчыларды тиктеп тырс-тырс ойногон.

Мен турмушка максаттарым башка эле,

Жашаймын деп сен күткөндөй, энеке.
Бардыгынын өдөөсүнөн чыгам деп,
Пайдам тийип тиричилик-керекке.

Билбейм, качан кадырыңа жетемин?
Ана деймин, мына деймин, күн өтөт.

Бул дүйнөдөн бир күн өтүп кетээриң,
Көңүлдү эзип, капалыкты күчөтөт...

Кете бердиң автобуста зыпылдап,
Кайырлашып, эмнегедир капалуу.
Кулагымда жаан күүсү ызылдап,
Кала бердим жаан күндө саналуу...

СЮИТА

Ырысбай Абдыкадыровго

Сөөгүм сөпөт болоор учурду ойлойм,
Тирүүлүк күндөрүнө такыр тойбойм.
Кез келсе: кайгы тартып, ыйлайм,
сыздайм,
Кез келсе: шаркыраймын, күлөм,
ойнойм.

Кез келсе: басмырт болом,
унчукпаймын.
Мушташканды жек көрөм, чыр
кылбаймын.

Кез келсе: жолборс сүрү, кирпич
какпайм,
Бетке урган добулдарга тумчукпаймын.

Сүйөмүн мен тазалыкты, актыкты,
Кремлде куранттардай тактыкты.
Ар бир күнүн бөлөп ысык сүйүүгө,
Ашык болуп өткөрөмүн жаштыкты.

Акыйкаттын тузун ичем ар үйдөн,
Акыйкаттын сөзүн окуйм китептен.
Калыссыздык көрсөм жолго таш үйгөн,
Каным кайнап, шап аламын билектен.

Ак дасторкон — менин ачык асманым,
Анда ырыскым жылдыз болуп чачылып.
Күндөн күнгө, айдан айга учамын,
Жылдан жылга, кылымдарды
чакырып...

Өзүмдү өзүм өтө кадырлаймын,
Өзгөнүн кадырына жетүү үчүн.
Күчүмө күч кошууга тырышамын
Күрмөлбөй агымдардан өтүү үчүн.

Чукулайм тундун көзүн,
Ачууга нурдун кенин.
Каалаймын аял заттын
Назиктик касиетин.

Караймын кыздын уктап жаткан кезин,

Кайралып албарс өңдүү аппак сезим.

Кайратым ташып чыгып жолборс сымал

Кайтамын тобо кылып өзүмө өзүм.

Бузгум келбейт жакшылыкты эч качан,
Ыраа көрбөйм акмакчылык иштерди.

Өтүп кетким келет анан дүйнөдөн
Жасап, жасап адамчылык иштерди...

МЕҢДИ МАМАЗАЙРОВА

АДАМДАРГА

Көңүлүм жарым, өксүк өмүр жылат жай,

Муңга айланаар, ырдай берсем аны мен.

А бирок да, өстөн жарган булактай
Жалгыздыктын, кусалыктын жаны мен.

Ошол өксүк үнүм менен ыргап да,
Сулуулаймын дүйнөнүн бир танабын.
Көмүп салбай ушак менен айыңга
Менин ырбаак жүрөгүмдү аягын!

Ошол жарым көңүл менен ырдап да,
Толтураармын бул жашоонун кемтигин.
Гөртирликтен колуң бошоп бир паска,
Ыр жайнаган базарыма кел бүгүн!

Ал базарда эч бир пенде укпаган,
Ажайып да, керемет да сыр болот.
Арбактар да учуп келип тыңшаган
Ышкысы күч күүлөр болот, ыр болот.

Майрам болот, көздөрүмдү жандырып,
Жылдыз кылып чачып берем жолуңа.
Ыр төрөгөн жүрөгүмдү албырып,
Чырак кылып карматамын колуңа.

Ошол чырак өмүрүңдү жаркытып,
Тамырыңа кан-сөл болот билемин.
Жалгыздыгың унуткарып түбөлүк

Адамдар!

Өзүм сенин жаның болуп киремин!

САРСАНАА ДҮЙНӨ

Бул дүйнөң эмне? Санаадан сары
бүткөнбү?

Сагындым сени, чарчап да бүттүм,
түгөндүм.

Эстеген сайын ооруткан жанды,
дилимди,

Эстебес элем бирөөсү болсоң түмөндүн.

Сагынбас элем жүрөккө үнүң жетпесе,

Саргайбас элем даргөйүң катуу өтпөсө.

Ушул күз башы ааламдан өткөн
ырчынын

Армандуу ыйы дартымды козгоп
кетпесе.

Элесиң ыйык, элесиң тиктеп аяндуу,

Ыйлаба дейсиң, өксүбө дейсиң
сооротуп.

Сен мени тапкан алтын күз келип
санаамды,

Сапырып кетти, ансайын жүрөк оорутуп.

Бул өмүр эмне? Көз жаштан ачуу
бүткөнбү?

Сыздатып жанды, оорутуп дилди
жегидей.

Акынын дагы, ырчысын дагы капилет,—

Учурган дүйнө. А бүгүн агат кемибей...

* * *

...Ыйласаң ыйлап, күлгөндө бирге
күлдүм мен,

Кошулуп сага опуртал өмүр сүрдүм мен.

Колуман түшүп, кокустан сынып калат
деп,

Күзгүдөй кылып койнума катып жүрдүм
мен.

Китептей сени кастарлап окуп билдим
мен,

Бактым деп санап, башкача баалап
сүйдүм мен.

Салаамдан кокус жылмышып түшүп
калат деп,
Мончоктой кылып мойнума тагып
жүрдүм мен.

Опуртал тагдыр акынга асти берилбе!
Оңой күн көрүп, ойногон жокпуз
өмүрдө.

Ортонго салган оймогум сымал
манжамдан

Опоңой гана алдырып тындым өлүмгө.

МЕН ДА САГА БУЙУРБАПМЫН ТҮБӨЛҮК

Мага эртелеп сен буйрубай калгандай,
Мен да сага буйрубапмын түбөлүк.
«Жалгыз кал!» деп, кудай каргап
салгандай,
Сенсиз күнүм бир тирилип, бир өлүп...

Келатамын. Кайгы менен муң-зардын
Арасынан сууруп чыгып жанымды.
Күйүп, күйүп. Күйүт ырын көп жаздым, -

Ырым менен дарылайм деп кайгымды.

Эл дүрбөгөн шооктордо, майрамда,
Эчен ирет шордоп түрдү бул жаным.
Эм болбоду дос сөзү да андайда
Өксүп, өксүп. Өксүгөндөн ырдадым...

Өксүгөндөн ырдадым да, ыйладым,
Маңдайыма тийип турган Күн өлүп.
Мага өзүңдү өмүрлүккө кыйбадың,
Мен да сага буйрубапмын түбөлүк...

САГА

Мен көргөндө жайнаган көркүң кана?
Илебиңе күйдүргөн өртүң кана?

Арыстандай айбатың, сүрүң кана?
Сүлөөсүндөй сүзүлгөн түрүң кана?

Көчөлөрдү дүрбүткөн шаңың кана?
Күлүп ийсең, кашкайган таңың кана?

Басып өтсөң, жолуңдан гүл ачылып,
Жетпей калчу кыз-келин кулач уруп.

Бийлеп чыксаң кетчү эле сахна толуп,
Нур төгүлүп көзүңдөн жылдыз болуп.

Улутума бир келген сыймык элең,
Тирүүлүктө берилген сыйлык элең.

Анын баары айтсаңчы, кайда кеткен?
* * *

Кирпигимден соктум алтын көпүрө,
Өтөйүн деп сендей бийик сепилге.

Көздөрүмдүн нурларынан кечтелеп,
Жолдоруна гүлдөр эктим энтелеп.

Жалгыздыктан жабыр тарткан
кургурдун,
Көңүлүн алдың, оюнуңа тундурдуң.

Анын баары менин гана кыялым,
Ал кыялды эми кантип тыямын?...

Эстебейт эми эч бир жан,
Почточу бурбайт же атын.
Эм болбой калды ал турмак
Сагыныч толгон сан катың.

Оолуккан жүрөк күтүүдөн,
Дабышың укпай үлгайган.
Көрүшүп туруп унчукпас
Адатты таптык бул кайдан?

Өтөлбөй калган бир тилек,
Сенде же менде тумчугат.
Ааламга сыйбас махаббат
Алдынан даалап ким чыгат?

Эстелбей калдык достордун
Эскерип айткан сөзүндө.
Думугуп чыгат үнүм да,
Уюлгуйт булут көзүмдө.

Андыктан бир ыр баштачы,
Укпаган адам армандуу.
Үндөргө бөлө, кымбатым,
Унчукпай өткөн жылдарды...

НАДЫРБЕК АЛЫМБЕКОВ

ЭЖЕМЕ

Таалайыма дал ушуну туш кылып,
Тагдыр сени жигит кылбай кыз кылып.
Күлүк минип, күндү боёп жүзүңө,
Күтүрөтүп жылкы айдадың ышкырып.

Жүрсө керек уландардын көзү өтүп,
Жүүнү боштун жетпегендир сөзү өтүп.
Ал дегенче асыл курак кыз кезиң,
Ат үстүндө учуп өттү тыз этип.

Үйдөн кеттиң, конок сындуу туралбай,
Кудалашкан ата көөнүн кыя албай.
Коштошоордо кучактадың боорум деп,
Салаалаган көз жашыңды тыя албай.

Атчан кеттиң, алыс эмес кыр ашып,
Ар-намыстуу келин болдуң жыл ашып.
Келбейт белең, тагдыр бизди кордоду,
Жамандыкты албасаң да суратып.

Кырсык бизди жута албады, чайнады,
Жетим кылып кетиргенде айланы.
Эне болдуң кызыл чие балдарга,
Мээнет басып, калды жаштык сайраны.

Адам болуп, сенин ысык мээриңден,
Алпештедиң ата-энемдей мени сен.
Ажал келди, ажыратты өзүңдөн,
Андан бери анык жетим эми мен.

Кирсиз таза, аруу кетти ыйманың,
Мөлтүр тунук, булагындай жылганын.

Элесимде күлүк минип, жылкы айдап,
Жүргөнсүйсүң артып тоонун кырларын.

ДЕН СӨӨЛУК ЖӨНҮНДӨ СӨЗ

Ооруганда сыздайт денем чыдатпай,
Ой бөлүнөт бытыраган сыматпай.
Күндө тийген күн экен го ден соолук,
Күйүт экен кетип калса суратпай.

Дарт оросо дарманым жок кымындай,
Далбас урам отко түшкөн чымындай.
Адам жаны ажал үчүн канчалык,
Жок турбайбы чегирткенин кунундай.

Керемет гүл — соо жүргөнүн бүтүндөй,
Кейитебиз гүл экенин түшүнбөй.
Кайсы күнү күйүп бүтсө ысык жан,
Бур дей түшөт көккө сиңген түтүндөй.

БҮТПӨС КУМАР

Жолдорум кайчыланып, каршы-терши,
Жоргомун оокат үчүн аркы-терки.
Саанамда сансыз ойлор, үмүт арбап,
Кең экен тирүүлүктүн баркы, көркү.

Сапарым бирде бийик, бирде төмөн,
Тапканым бирде кымбат, бирде белең.
Өкүнүч, азап менен арзуу, сүйүү,
Өмүрүм аккан дайра, мүлкү менен.

Ойлорум борошолоп үйгү-түйгү,
Оңунан чыкпай калса чалды-куйду.
Таңдайга кече тагдыр уу тамызса,
Карачы бүгүн шыкап балды куйду.

Кай бирде ишим жүрбөй кыбыр-сыбыр,

Кыйры жок кыйгыл сөздөр, күбүр-
шыбыр.

Асыл ой адилеттик коштоп турса,
Ар дайым жолум шыдыр, тилим
шыдыр.

Турмушпу, күн өткөрсөк эптеп-септеп,
Дуруспу, ар намыстан кетсек четтеп.
Өмүрдү өөнөтпөстөн жамандыкка,
Өрнөктүү адам жолун беттеп кетсек.

Чыдайбыз, жашоо ушул, жакшы-жаман,

Чыры көп, чындыгы бар ташты жарган.
Чырмалып түйшүк деген бүтпөс кумар,
Чыга албай тузагына башты салган.

ТУУГАН ЖЕРДЕН БИР ЭЛЕС

Бийиктен булут ыйлап, аска жашып,
Билинбей канча элестер ташка батып.
Табият аскаларга калтырыптыр,
Тарыхын байыркынын катка жазып.

Көңүлү кылымдардан сууп калып,
Көөдөнгө кусалыкты бууп салып.
Көк зоолор үй тиккендей тирелишет,
Түндүгү көк асманга уук салып.

Үстүнөн обо чалкып кут төгүлбөй,
Үзүгү ак булуттун куш жемиңдей.
Боордо топ карагай азем күтүп,
Бой тиреп тойго келген кыз-келиндей.

Түшүмдө аскадагы гүлдү жыттап,
Жамынып уктап кетем түндү жумшак.
Эркелеп тоолорумдан угуп жүрөм,
Энемден укпай калган үндү тыңшап.

Булуттар шолоктосо дартка батып,
Бушайман болот экен аска жашып.
Мен кетсем аман болсун тууган жерим,
Арманым калса керек ташка батып.

СЕН ЫРДАГЫН

Кубулжуп терметкенде ыргактарың,
Кулакты төшөп угам жыргап дайым.
Көрк кошуп гүл өмүрдүн ажарына,
Көңүлдү көтөрө бер ырдап дайым.

Уксам мен обонуңду көкөлөгөн,
Учурам көңүл кушун бөпөлөгөн.
Кыялым коштоп кетет ырларыңды,
Керемет кең дүйнөгө жетелеген.

Угайын обонуңду таң сүргөндө
Уктаган улуу тоого шаң киргенде.
Түгөтүп убайымдын көрөңгөсүн,
Түгөнбөс ыракат бер жан дүйнөмө.

Кумардын отун чачсаң сезимдерге,
Кумсарган чөл кулпунат көз ирмемде.
Үнүңдү укпай калам, айла барбы,
Күн бүтүп, үмүт шамын өчүргөндө.

ЫРДАЛЫП БҮТПӨЙТ МАХАБАТ

Ыймандан дилим тазарат,
Ырлардан көңүл жашарат.
Ыр менен жашап түбөлүк,
Ырдалып бүтпөйт махабат.

Арзуудан жүрөк тазарат,
Арзуудан өмүр наз алат.
Армандуу дүйнө кимде жок,
Айтылып бүтпөйт махабат.

Күн өтүп турса сапар бат,
Гүлгүн жаш келбейт катарлап.
Гүлазык болуп өмүргө,
Гүл бойдон калат махабат.

АЙЫЛГА КАТ

Эски там ээн турат кыштагымда,
Эбактан ээси жок деп бузбагыла.
Түбү бир тууган болом силерге мен,
Түңүлүп тизмеңерден сызбагыла.

Бозоргон боз там турса жол боюнда,
Боордош бирөө бар деп ойлогула.

Ата-энем ак тилектен салган эле,
Арбагын унут кылып койбогула.

Аз болсо да көз салып бак-шагына,
Алакандай жеримди сактагыла.
Барбай калсам, тагдырга айла канча,
Балдарымды тизмеге каттагыла.
Түйгүн болсо канатка чаппагыла,
Тууган элге туу бол деп таптагыла.

АНАТАЙ ӨМҮРКАНОВ

ЭЛДИК ЫРЛАР

Элдин сактап элдигин эчен кылым,
Эчен кылым эскирбей алтын мисал —
дайым турар...

Учарга канат болгон,
Чабарга жарак болгон элдик ырлар...

Кереметиң үрөндөй өнүп чыгар,
Келген муун таңыркап болуп кумар
сапар улар...

Басарга жолум болгон
Сунарга колум болгон элдик ырлар.

Жаркыраган көктөгү жылдыз сымал,

Жайдыр-кыштыр кыярбай

жашайсыңар

жашайсыңар...

Силерде тагдырым бар,

Табылбас тарыхым бар элдик ырлар.
Дайра башы таптаза булак сыңар,
Ырдын башы — ыңаалап ар ким угар
элдик ырлар,

Эл күнү канча болсо,
Ошончо өмүрү бар ыйык тумар элдик
ырлар.

Комуз

Кылымдан келген жол ушу;
Кыргыздын үч кыл комузу, —

Кырк кылым кырсык жолотпойт
Кыңгырап койгон добушу.

Тапатак сүйлөп кылдары,
Тарыхты сайрап турганы,
Өксүүнүн ордун толтурган
Өмүрдөй бүтпөс жыргалы.

Күүңдү уккан келберсийт,
Күн көздөп канат кергенсийт,
Керемет, сыйкыр кайрыгың,
Кеткенди кайра бергенсийт.

Өзүмдү ушул жалганда,
Бактылуу сезем андан да —
Атадан кыргыз төрөлүп
Күүлөрүң угуп калганга

Улама жазар барагым,
Урпакка айтар саламым,
Өлүмдөн өлүм келсе да
Өзүңсүң сактап каларым.

ЖАЛБЫРАКТАР

Коңур күздүн формуласы, фамилиясы
жамыраган жалбырактар —
Жазгандай жүрөктүн
кардиограммасын
жазып алып беттерине:

күндүн сырын,
сүйүү ырын,
убакыттын

ылдамдыгын
шамалга дирилдешет —
абышканын эң акыркы тишиндей...

Жалбырактар — куштар

жазган пластинкалар
куш артынан кулайт
баары

дарактардын көз жашындай...

Ушунча көп —
акындардын күзгө арнаган
ырларындай

жаайт тынбай,
жаайт тынбай
түбөлүккө сыр болуп
жазгандары калчудай...

ЖЕҢИЖОК

Аркырап суудай аккан,
бүркүттөй канат каккан —
ааламдын жүрөгүндөй
туйлаган бул акынды
жылаан эмес заман чаккан.

Ата берген ысмын танган,
жазмыш берген тагдыр танган,
кайрык сурап жылдыздардан
уйкаш алып чагылгандан,
шаркыратма сыяктантып
кылымдарга ыр агызган.

Ырлары — жетим-жесир жалынычы,
жакшылыктын жамандыкка кабылышы
—
жоктон бардын табылышы,
махабат — сагынычы.

Ар бир чөптөн жыт чыккандай
ар бир сөздөн обон чыгып —
карап турган Жеңижокко
өмүр тилеп түбөлүктүү.
Кайран акын кара түндү

каалгадай ургулаган,
Күнгө чапчу күлүктөрдөй
эртеңкиге күн сууткан.

Жалгыз талдын муңун уккун
зилдей тамган жалбырактан —
от алып аккан суудан
онтоодон ок жараткан
Акын ыры жерге тамбай
тамчыга окшоп тамган канга
ырлары эмес көлөкөсү
алтындан да барктуу мага.

...Эски убакта камыгандай Мединага
камынып өмүр бою
келдим сага.
Кара-Сууң жүз чайыган
айырмасыз мурункудан турат агып,

абаның эл аңыз кылган
жер менен жер талкаланып —
мүрзөңдү көрсөтөлбай
койду абышка

атайы көрүстөнгө алып барып.

Багыңдагы жүзүмдөрүң
өрүктөрүң, эсепсиз мөмөлөрүң —
дүмүрүн да мен көрбөдүм.
— Чарбабыз багат эчки,
эчки жеп кетти дешти...
эчкидей амалы күч
шимеңдеген чарба башчы.
Жеңижок ким
аны билбей
чарбанын кирешесин
чакылдата чотко какты...

...Зор бакыттын көз ирмеми,
мына акындын жүргөн жери
айтып берчи ал жөнүндө
билесиңер эмнелерди?!

Акындын жан жолдошу
Күн, жел жана
Шаркырап аккан дайра —
Камынып өмүр бою
келдим сага.

ГААЛЕЙ КОМЕТАСЫ

Капилет кайдан, жайдан
калтардын куйругундай
кубултуп куйрук жайган —
сырын катып кылымдардан
сапар кайып келе жаткан
оо, комета, комуз үндүү
кай жылдыздын перзентисиң,
кай шамалдын тамырысың?!

Токсон тогуз түйүмдүүсүң
туюлуп сен тири укмуштай
титиретип дүйнө жүзүн
жылдардын бир жылдарында

азайтпастан аян-күчүң
тооруласың эмне үчүн?!
Алтымыш миң ааламдагы
элчисисиң кайсы күндүн,
кайсы мээнин мөмөсүсүң?!

Адресиң айтпайсың же...
келесиң, уулу кээде
келгендей чачы куудай энесине.

Тилексиңби?

Каргышсыңбы?

Максатың не?!

Сызасың дагы кайсы
кыял жетпес

Мейкиндикке?!

Көлдөгү балыктардан

көктөгү жылдыздар көп,

жылдыз арбын —

ким жандырат

табышмактын

жандырмагын?

...Өзүн жарып жок кылууга
жете турган окту камдап
бу Жер байкуш
бир кылт этсе күм-жам болор
элесин берип шардын
тургандыгын —

туйгандырсың...

Оо, комета комуз үндүү
кезесиң дагы канча

керемет күндү, түндү?!
Сырларыбыз бар үчүн

биздер барбыз,
буйрусун көрүшүүнү...

САГА

Аккуунун канатынын арасында
өскөндөй өңүң аруу, өңүң жылма,
өмүрдүн өкүнүчүн өрттөчүдөй
өпкөнүң жан жыргатат миң кылымга

Сен үндөн жаралганга ишенемин,
бир укмуш күү чыгарат чыккан демиң,
канымда калып калат кайрык болуп
кандай деп кабарымды алган кебиң.

Дүйнөнүн көркү сенсиң, шаңы сенсиң,
ырларымдын ырдап турган жаны
сенсиң.

Түн көккө жылдыз кылып кадап алат
ботодой көздөрүңдүн ар ирмемин.

Жеткенде кубангандай көлгө булак,
кубанамын кучагында жыргап-куунап,
жүрөгүң Адам Ата жаралгандан
берки сүйүү ырларын ырдап турат.

Ай-аалам желаргысы, шамалында,
болбогон бир жытың бар жамалыңда.
Арманым болбос эле ошол бойдон
ошол жытың калып калса ырларымда..

АМАН ТОКТОГУЛОВ

ДИДАКТИКА

Жакшы адамдар кор болуп жамандарга
иши түшүп алдына келип турса,
Кем акылдар өздөрүн «гений» сезип
Кем акыл деп башканы сөгүп турса

Эң татыктуу адамдар иштешү ишти,
эбин таап эпчилдер ээлеп турса,
Алакандай бир жердин адамдары
бирин-бири көрөлбай көөлөп турса.

Бул көрүнүш төрөйт кейиш.

Бирок ал дайым жүрсө көкүрөктө
кейигенден эч нерсе өзгөрбөсө,
Андан туулат коркунучтуу
сезим өлүк — баарына кол шилтеген
кайдыгерлик.

Алдыңбы аялыңды, алгандай бак,
Көгүчкөндөй кулпунтуп, көңүлүн тап.
Өмүр бою сыйынып өткөндөй кыл,
Жакпаса да ал сага, сен ага жак.

Ырас, иним, жакшы аял — ордолуу
шаар,

Бирдей эмес бирок да бардык аял.
Өз койнуңдан суурулуп чыга келип,
Маңдайыңда ышкырып тургандар бар.

Андай аял бир алса мурунтуктап,
Алыс качат дос-курбу, урук-тууган.
Токмок болот ал аял сен күтулгүс
Күндө бир маал төбөңө уруп турган.

Эл бар жерде момундун кейпин киет,
Эл жок жерде атылып октой тиет.
Жылдар өтөт, акыры жеңилесиң
Сен билбейсиң — бүт баарын ошол
билет.

Колуктуңду көргөздүң. Болсун, баатыр.
Колтугуңа жармашып бара жатыр.
Кыз кезинде кишинин баары жакшы
Кылдай кайгың жок жүргөн чагың азыр.

Аял жакшы — эр жакшы. Бакыт конот,
Чачылганың жыйналат, бөксөң толот.
Калк айткандай алган жар — ордолуу
шаар,

Картайганда өзүңө эне болот.

Ырас аны жараткан антип кудай,
Бирок кеп бар айтылчу буган улай:
Келин жакшы, келген жер жаман болсо

Ажаан болот аргасыз момун жубай.

Колуктуңду көргөздүң. Болсун, баатыр.
Колтугуңа жармашып бара жатыр.
Жаман аял билбеймин кайдан чыгат,
Жакшы зайып табылгыс бир кен азыр.

КӨЗ ЖАШ

Өткөн келбейт,
Өлгөн тирилбейт.

Өлүм ак. Кимге келбейт ал эрте-кеч,
Өлүмдөн өткөн кайгы болбостур эч.
Бирок мен бала кезде ким өлсө да
Таптакыр көздөрүмдөн жаш чыкчу
эмес.

Бой жеттик. Жармага мас, көпкөн
мезгил,

Өмүрдө бул бир ар жок жүргөн кездир.
Киши өлөт, элге аралаш мен да барам
Бирок да көзүмөн жаш чыкпайт эч бир.

Себеби: «Жаны артык жок эч пенде
көп болсо өлүм эмне, жок, ач эмне
екенин, мен сыңары көрөт бул да»
деген ой турса керек дайым менде.

Бар экен философия деген илим,
Ал мага мындай бир ой кошту кийин:
«Туулган өлөт, эски улам жаңыланат
Бул өзү — Улуу заңы өнүгүүнүн».

Алган соң бул ой менен куралданып
Өлүмгө мен бир мерес болдум анык:
Киши өлсө кейийм ичтен, жетимди
аяйм,

Ыйлабайм, бирок көздөн жаш чыгарып.

Аңгыча үй-бүлөлүү болдум өзүм,
Кубандым, жакшылыкты көрдү көзүм.
Агам менен иним да балдар күтүп,
Токтогулдун оңдодук жармач көчүн.

Балдарымдын болсо дейм курсагы ток,
Токтолду кескин мүнөз, сөздөрүм шок.
«Э, кудай...» деп, үшкүрүп тобо кылам
Жакшылыктан бөлөк эч тилегим жок.

Жаш да өйдөлөп билинбей жылып
барат

Мен өлүмгө башкача барам карап.

Көр үстүндө өксүгөн жесир көрсөм
Көңүл сыздап, көзүмдөн жаштар агат...

Жалын пастап, жаш жылып кетип барат,

Мен өлүмгө башкача турам карап.
Көр үстүндө өксүгөн жетим көрсөм
Жүрөк зыр деп, көзүмдөн жаштар агат...

Ар бир адам өлүмгө көз каранды,
Ал чалса да бул ирет өзгө жанды,
Бул жесирден көрөмбү өз жарымды,
Бул жетимден көрөмбү өз баламды...

Айтор аяым өлгөндүн алган жарын,
Эл ыйласа элтейген жаш балдарын.
Кор болбосо экен дейм ушул бүлө
Байкабаймын көзүмдөн жаш тамганын..

Бактысы үчүн мындайдын тилейм
тилек,

Кайгысы үчүн мындайдын күйөт жүрөк.

Мерестиктен сактасын бизди кудай,
Жакшылыкты чакырган — ыйлай билет.

КЕЙҮҮ

Тирүү жан жаңылышат

Кээде бир ойго келбес ишти жасайт.

Кызарып уят болот эл алдында

Өкүнөт, ичтен күйөт, түкүрүнөт.

А түгүл галстукчан бир кызматкер

Мас болуп милицияга түшүп калып

Күбөлүгүн көрсөтүп жанталашып

Анысын эч ким карап койбогон соң

Уңулдап ыйлап ийген башын салып.

Эми көрсөң анысы эсинде жок

Салам айтсаң зоргодон алик алып...

Боло берет турмушта. Кеп анда эмес.

Бирок да отуз жаштан өткөн кезде

Бирөөнүн бийлигинен жапырылуу,

Кез келип турган жерде күңк-мыңк этип

Керектүү сөздү өлтүрүп, айтпай коюу,

Анан да алсыздардын арасында

Эрсинип, мыктысынып сүйлөп туруу,

Араак барып жылжытып ушак айтып

Катындарча бежиреп сөз таратуу,

Аялдардан талашып өчүрөттү Ажылдап

пастык кылуу,

Жөндөп ачып бере албай шампанды да

түркөйлүктү көрсөтүп жан кашайтуу,

Анан да киши өңдөнүп чачты сылап

Акылдуудай

Салабаттуудай

жүргөн болуу —

О кандай жинге тиет!

Неге адамга берилет кайран жаштык
Көккө шаңшып бир ирет учпаган соң?
Неге ичесиң тамакты лапылдатып
Турмушунда бир мөөрөй утпаган соң?
Намыс күтүп, ар күтүп не кыласың
Катарыңдан суурулуп чыкпаган соң?
Бирөөлөргө кыйынсып не сүйлөйсүң
Өз катының сөзүңдү укпаган соң?

Дос, бул ыр
мен жөнүндө.

Бирок ойлонуп көр
менден сенин
эмнең өйдө?!
Сен деле мендей пенде
болуп жүрбө?

Экөөбүз тең

окшошкон бир пендебиз
бир-бирине тыңсынган
бул дүйнөдө.

* * *

Ар бир адам колдон келер,
өз жумушун кылган болсо,

ар бир адам бул жашоодо,
өз ордунда турган болсо.

Алдуга кур атаандашпай,
өз чамасын ар ким билсе,
Акылдуудай өзүн сезбей
Акмактыгын эстей жүрсө.

Ичи тарлык, кыянаттык
куру калбас бул дүйнөдө
жана кейиш, нааразылык

канча азайган болор эле.

* * *

Жалкоолук, билимсиздик, кенебестик
Жармашып келе жатат мага дайым.
Уялбай шылтоо кылып кыргыз канын
Ушуга күнөөлүү дейм бабаларым.

Калса да нечен кыйын, оор күндө
Жок болуп сиңип кетпей алда кимге.
Атамдын акысы не бабаларда
Апкелди кыргыз кылып ушул күнгө.

Аманбы алты саның — өзүңдө кеп,
Быкшыбай, колдон келсе, жалындап өт.
Агымдан суурула албас чабалдарга
Ар качан себеп даяр, шылтоосу көп.

Өмүрдө бир иш кылбай ойго аларлык,
Эрте-кеч иштен келип, ишке барып,
Кыдындап жүрө бериш колдон келер
Кыбырап баланча сом айлык алып.

Кимдин жок бирден арман көңүлүндө,
Оюңдай боло бербейт баары мүлдө.
Бирок да ар бир адам байге көксөп,
Бир чуркап көрүш керек өмүрүндө.

БЕГАНАС САРТОВ

* * *

Өмүр деген — кайталанбас экинчи
Жашыл доордун жалт-жулт эткен
жалыны.

Бакыт деген — өмүр бою ыр жазып
Сезимдерде алоолонуп жагылуу!
Достук деген — тозулганча кыл өмүр
Токсон ирет күүгө келип жаңыруу.
Бойго жетүү — качандыр бир
кездешпей
Буудай өңдүү жамалдарды сагынуу...

ЖАҢЫ-АРЫКТА — АЙЛУУ ТҮН...

Жылдыздуу көпкөк асман фонунда —
Ай

(негедир мен өзүмө канааттанбай)
Жер бети төгүп койгон аппак жуурат,
Баратам, кечип аны батыналбай...

Тоо жели өөп-жыттап маңдайымды
(эс-масмын биле албай кандайымды)
Табият музыкасы ээлендирип,
Бир элес эске түшөт капкайдагы...

Боз улан бозой элем он жетиде,
(көөнүмдү махабаттын өртү чалган)
Түнкү Ай, Жылдыздарды маанек кылып

Кызыл-Эмгек жактагы кызга барган...

Бир элес эске түшөт капкайдагы:
(табият музыкасы ээлендирип)

Негедир мен өзүмө канааттанбай,
Көзүмө чолок жашты мөлт эттирип...

Жылдыздуу ачык асман... төбөдө — Ай,
(Адамды аздектеген тоо жели ай!)
Жер бети төшөп койгон аппак кебез,

Баратам кечип аны батыналбай...

* * *

Ай чыгаар кечигип бүгүн түнү
Алгачкы биз өбүшкөн кездегидей.
Соң-Көлдүн түбөлүктүү түнкү шорпу
Кан кызытып дир-дир этер
Шамалга

Желбиреген сенин кызыл
көйнөгүңдөй...

Көлдүн аркы бетинен от жылт этип
Кыр-Жолдон үргөн иттин үнү угулар.
Азанап аргымактар көк өрүштөн
Түнкү бул бейкуттукка шоокум берип
Жылдыздар көл бетине самсып турар.

Түнкү жел эркин-эмин желип жортор.
Бардыгы болор ошол калыбынча
Бүгүн түнү

Бир гана сен экөөбүз ал жерде жок
Соң-Көлдүн шорпун тыңша айкалышар

Жылдыз жааган укмуш түн
маанайында...

Биз эми эч болбойбуз Соң-Көлдө бир
А балким болгон дагы эместирбиз.

Мен сени тапкам жана жоготкомун
Капилет түшкө кирген пери сымал —
Ак сүйүүдө түк өлбөс элестирсиң...

Элестирсиң түк өлбөс Соң-Көл өңдүү
Аңыздалчу махабат айдыңында
Кеч чыккан Ай сыңары издеп сени
Таппастан кайтам эртең Фрунземе.

Сен каласың, тоолор калат...
а балким эстеп мени...

АЙГҮЛДҮН ЫРЫ

Аппак жүз, ойноо мүнөз, ажарлуу кыз
Окудум мага арнаган ырларыңды —
Түшүндүм махабаттуу ыргагыңды...

Арманың башбактаган кеч калдым деп
Билинбей жүрөгүмдү тилип өттү...
Көөнүмдөн да бир ыйык сезим өчтү...

Ойлосом керек сени... Түш көрүпмүн
Сен учуп кетиптирсиң чоң топ менен,
Мен болсо кеч калган ак күү болуп
Артыңардан азап чегип учуп келем.

Канатым талыйт менин... алсыздыктан
Көзүмдөн жаш куюлат — жалгыздыктан
Мелтилдейт алды-артымда көпкөк
деңиз...

Аңгыча каяктандыр бир аппак куш
Зыпылдап бет алдымдан келип маа
туш,

Мээр чөптү тиштетет кубаттан деп...

Ойгонсом... терим аарчып келинчегим
Күлөт да, сурап коёт: «Ах, берекем —
Бир кызга датың айтып, муңга баттың!
Түшүңдө да кыйнаганы эмнеси экен?..»

АЛЫМКАН ТЫНАЛИЕВА

* * *

Отурат ак келинчек сайма сайып,
Оюнда анын:
кечээги алып келген
кең далылуу бийик жигит.
Апакай кездемеге
кызыл, көк түрлөр кирип.
Оюнда анын кара кашы...
оюнда анын жүрөгү дүк-дүк соккон.
Жымыят ак келинчек
Оюнда ал жигиттин жалын көзү.
Отурат ак келинчек
көшөгөсү... көгүлтүр.

ЧЫНАР ТЕРЕК

Чынар терек,
алдыңда башымды ийем.
Оо, качан бир бала чакта,
катуу ооруп жатканымда...
биздин үйдүн бурч жагында
Там-туң баскан бөбөгүм,
эшикти кыйч ачып салып,
жөнөгөндө сырт жакка.
Мени издеп
саргыч жалын жалбырагың кирип
келген.
Ала келген өзү менен
асмандын көгүлжүм түс айдыңдарын.
Чырк-чырк эткен чымчык үнүн,
угулар бир угулмаксан,

миң суу шарын.

Суу дабышын тыңшай калып,
ойноп жүргөн жерлерге жетсемби деп.
Кандайдыр бир зор күч мени өйдө
жөлөп,
жаныңа жеткен элем чынар терек!
Шуу-шуу этип шамалга моюн бербей,
сен турупсуң.
Кучак жетпес келбетиңе,
ыпысык, алаканым, эринимди
тийгизип,
турдум аста кучактап.
жалбырагың жаап жаткан
көз жаш болуп тамчылап...!

АРАБА

Дөңгөлөктөр чимирилген
алып жөнөп эки адамды!
Төрт аяктар тыбыраган,
айланчудай ай-ааламды.
Соорусуна чып-чып этип,
ойной түшүп шапалак,
жел жеткирбес жээрде ат.
Бара жаткан алып учуп,
шуулдаган араба,
жаңыртып бүт талааны,
келин анда олтурган
бөз көйнөгү жапжаңы!
Ошол үйдүн жанында
абышка жана араба.
Кайда, кайда ал келин,
кайда калган жээрде ат,
дөңгөлөктөр айланбайт,
айгай салбайт жаш курак!

Эки кайгы экөөндө,
эки айрылыш жол күтөт.
Бир ат чабым бар эле,

жаштык кайтпайт. Бүлбүлдөйт!
* * *

Созоюн уккун келсе обонумду,
сен үчүн арнап жалгыз өзүң үчүн!
Күтөйүн алыс жолдон сагынч менен,
Атаганат, калтырсаң күтүү үчүн!

Ортобузда үн салаар балтыр бешик,
эңсесең наристенин уурттарын!
Мен деле боло аламын татынакай,
суктансаң чырайына сулуулардын!

Айтмакчы, андан бери акты суулар,
андан бери зымырап өттү убакыт!

Ачкан жокмун эшигин ошол үйдүн,
алыс калды жеткирбес ыроо бакыт!

Мен эмесе, ырдайын жаштык ырын,
мен эмесе, чертейин жаштык күүсүн.
Жүгүрөйүн жолдордон Күн төшөлгөн,
Таңдар уксун, таңданып, күндөр уксун!

Энеке, Жер, үстүндөн басып жүрөм,
Бак тиктим, үй да курдум, бала бактым.
Күзүндө күтүрөгөн түшүм алып,
кучагында олтурдум жашыл жаздын.

Бейпил түндөр өзүндө болсо экен дейм,
бетинди октор кезеп, жыртылбасын.
Өзүндөн мен төрөлгөм, тизе бүгөм,
балдарым бакыт көрсүн, ыйлабасын!

ЭРКИН ТАЗАБЕКОВ

ЖЫЙЫРМА ТОГУЗ КЫЗГАЛДАК

Алар отуз жигит эле...

Отузу тең отузга али чыга элек,
Отузун тең баккан отуз ата-эне,

Отузу тең али мурут кыра элек...
Отузунун отуз кызы бар эле.

Кетти алар коргош үчүн Мекенди,
Коргош үчүн махабатты, энени.
Коргош үчүн наристенин эртеңин
Окко тосуп жаздай жапжаш денени.
Калды үмүт, калды сүйүү кыйкырып:
«Келеби ал, келеби ал, келеби?!»

Кандай жаман, кандай кыйын согушта,
Кан жыттанып, өрткө толуп ар мүнөт,
Теңдеши жок кармашууда журт үчүн,
Тык токтоду жыйырма тогуз жаш
жүрөк...

Калды сүйүү үз бойдон өбүлбөй,
Калды эне көйнөк кийип карарган.
Калды бирөө, калды жалгыз жарадар,
Калган өңдүү эстеликке алардан.

Ар жыл сайын тогузунчу май келет,
Кыздар өтөт, балдар өтөт гүл кармап.
Дайым коёт эстеликке ал адам,
Татынакай жыйырма тогуз кызгалдак.

Көпкө турат көзгө элестеп алаамат,
Кычыратып жыгач бутун жасалма.
Карегинен жыйырма тогуз талаалап,
Жаш куюлат үйүн көздөй басаарда.

Алар отуз жигит эле...

Отузу тең отузга али чыга элек,
Отузун тең баккан отуз ата-эне,
Отузу тең али мурут кыра элек...
Отузунун отуз кызы бар эле...

ЖООКЕРДИН КАТЫ

Түн кур койбой түш көрүп жүргөндүрсүң
Уулуңду эстеп алыста кызмат кылган.
Мен да сени сагындым, апакебай,
Баргым келет зымырап учкан куштай.

Отурасың кечкурун там түбүндө,
Анаранын кундуздай чачын тарап.
Эңсөө толгон энелик карек менен,
Почточунун келүүчү жолун карап.

Өткөн жолку катыңда жазыптырсың
Тургуздук деп атаңдын күмбөзүн бүт.
Анда дагы кейипсиң жалгыздыкка,
Барам, апа, жакында чыдагын, күт.

Унутпагын, мен сенин уулуң болсом,
Ата Журттун жигити экенимди.
Көз жашыңды неберең көрбөсүн деп,
Коргоп турам жаттардан Мекенимди.

ЖАЗГЫ ТҮН ЭТЮДДАРЫ

1

Жылдыздар жыбырайт эсепсиз,
Кырманда жайнаган кызылдай.
Ай сүзөт магдырап асманда

Ааламдын сүйүктүү кызындай.
Кыз үнү сүйүүнү көксөгөн
Кыдырып тоолорду учат бат.
Кызга окшош ак балтыр кайыңдар,
Бийлешет кооздук кучактап.
Жазгы суу эңишке жулунган,
Жарылат таштарга урулуп.
Шарынан кулакты тундурган
Жаштыктын кайрыгы угулуп...

2

Кең асман тойдогу дасторкон,
Жылдыздар боорсоктой чачылып...
Ай — келин, а булут көшөгө,
Шаң менен жабылып, ачылып...
Шоолалар жыңайлак тентектер
Дикилдеп сүйүнчү сурашкан.
Дарактар түндөгү — кемпир, чал,
Келинди көрүүгө чубашкан.
Айдыңда сүйүшкөн эки жаш
Мекендеп Махабат—Аралды,

Жаркырайт жаштыктын чөйрөсү,
Туруштук бере албай караңгы...

ЖОЛДО

Дөңгөлөктөр чимирилип чоң жолдо
Каз катарлай кире кайтып баратат.
Дирижердун таягындай сермелет,
Кирекечтин колундагы шапалак.

Музыканын күчөшүндөй ээлигип,
Аттар улам кызыгандай жулунат.
Дөңгөлөктөр бирде чаңды кечишсе,
Тарс-турс эте бирде ташка урулат.

А кирекеч эски обонун кайырып,
Диркиреген үнүн созот талаага
Эстеп барат өткөндөрдү аз-аздан,
Андан башка эрмеги жок талаада.

Эски араба тынчсыз жолдо экчелип
Жыгачтары кулакты жеп калдырайт.
Узаткансып аны улуу сапарга,
Жол боюнда сулуу кайың жалдырайт.

Аттар эстеп акыр толгон чөптөрдү,
Демигише туяк таштайт шака-шак.
А кирекеч сагынганбы балдарын,
Бат шилтенет жылан боор шапалак!

КАЙЫК

Сен экөөбүз түшкөн кайык,
Толкундарды топтой жарып.
Токтобостон алдыга,
Келе берди сызып, кайып.

Бүтүн өмүр болуп бир күн,
Ылдамдыкта чыгып күлкүң.
Көралбадык ошол көлдүн,
Тереңдигин, өңү-түсүн.

Ал кайыкты шамал айдап,
Көз ирмемге койбой жайлап.
Келе бердик токтобостон,
Күндөп, түндөп, кыштап, жайлап...

Сезбедик биз суук, ысыкты,
Туйган жокпуз урмат, сыйды.
Келе бердик билбестен эч,
Кайгы, мээрим, күлкү, ыйды.

Ылдамдыктан калды унут,
Балалыктын бейиштиги.
Өмүр бою ырчы кылган,
Махабаттын кейиштиги.

Байкабадык күздү, жазды,
Байкабадык ырды, үндү.
Байкабадык көптү, азды,
Жээкке чыгып калган күндү.

Аңдабадык бул турмуштун,
Агылаарын толуп, толбой.
Эми мына ээн талаада,
Биз экөөбүз Робинзондой.

Максаты жок алып учкан,
Мас өмүрдөн эмне пайда?
Марасы эч көрүнбөгөн,
Баратканбыз кандай жайга?

Текке кеткен өмүрлөрдү,
Баштоо керек эми кайра!

ПЕНСИЯДАГЫ КАРЫ

Почточу келээр күнү.
Пенсия берээр күнү.
Карыя бир башкача
Жайдары чыгып үнү.

Короодо кою, ую,
Үй толо айран, сүзмө.
Кичине огороду,
Түшүмдүү ар бир күздө.

Үстүндө бастырманын,
Үймөктүү чөбү дайын.
Үзүлбөй жума сайын,
Үйүндө конок дайым.

Уул үйлөп, кызын бөлүп,
Баарына көрсөтүп жол.
Эрмеги каргандагы,
Эскирген тогуз коргол.

Балдары алыс жакта,
Жылына келишет бир.
Аларды сагынганда,
Көңүлдү тебелейт кир.

Таң атпай, кеч да кирбей,
Ашатып алсыздыкты.
Көтөрөт эң зор пилдей,
Зилдей оор жалгыздыкты.

Ошондо чыдай албай,
Акчасын, этин салып.
Баягы жаштык бардай,
Жол тартат, сапар алып.

Карынын кайратына,
Дегеле не бересиң...
Издөөгө жөнөйт шаарга,
Студент небересин.

Сагыныч жан ооруткан,
Карыны алсыз кылган.
Коркот ал таш боордуктан,
Коркот ал жалгыздыктан.

ТАБЫЛДЫ МУКАНОВ

* * *

Кош бол, байкуш мандолинам,
таштап кеттим күн нурундай

кылдарыңды чарт үзүп...
Көөдөнүңдү тарс жарып...
Калдың чоочун адамдардын арасында
рак менен ооруган аял сындуу
колго алынбай.

Аман калган жалгыз кылың желаргыга
зар какшайт

үйгө кирген кумурсканын зыркыратып
сайсөөгүн,
кран суусу ээ-жаа бербей шолоктоп...
...Мен таш боормун,

мупмуздак таш жолдомун!
Тайгалак таш кечүүлөрдү шарт аттап:
бийиктен таштар кулайт мени көздөй —
мен таш боормун андыктан,

мандолинам — дүйнөдө жок
периштем,

ыраазы бол — мыкчып ичке

мойнуңдан
чаппаганга ошол катаал таштарга
Сен неликтен таштан бүткөн бооруңду
балкылдатып эритпедиң,
айлантпадың элжиреген жемишке?..
...Издеймин мандолинди
Сенденчи кубулжуган миң бир эсе!

* * *

Сен сулуу, таксидейсиң:
бир көргөн адамыңа
шарт ачып кучагыңды

«Айда!» дейсиң.

«Кайда?»

«Каалаган жайга!» дейсиң.
Тилегим тилегиңе бир да коошпойт:
таксиге кимдер түшпөйт,
таксини кимдер тоспойт...

БИР ЧЫНЫ ӨРҮК

Мен сенден сатып алдым бир чыны
өрүк,

жолдорумда шагын ийип турса да
Байкабадың, көздөрүмдөн чачырады
нур сага

Сымбатыңа кош карегим жандооч
болуп жаркырап,
тунжураган сезимиңе тунук ой
жүрөгүмдөн куюларда шаркырап,
улутундуң...
Ойго чөктүм...
Жалп дей түшүп каректер.
А бош калган чакаңа
мөндүр өңдүү жаап жатты данектер.
Чанак жардың —
Күлкүң жүрөк жаңыртты.
Көрүп турдум күндөрүңдү алыскы:
Кан базарда шакылдаган бир аял
сатып жатты жемиштерин кымбат баа
Сызгырылган азиялык күн менен
чыккыс болуп батып кеткен сымбат да!
Ал элестен силкип алып башымды:
— Бул өнөрдү ташта — дедим,
чагылгандай үн менен.
Чының сынды...
Анар сымак албырып...
Тоо артына кирип кеттиң Күн менен!

Жыл жаңырды.

Күн күркүрөп алма, өрүгүн жаадырды.

Кыш да түшөт,

Күн аптабы таарылды.

Сен уялба күн артына жашынып,

Кел жаз болуп...

Сагындырдың шаарыңды!

* * *

Будильник баш жагында дайым кечте,

анткени жок ойготору,

узатары таңда ишке.

Кечте келип кулпу менен алп урушат,

таңда дагы алпурушат кулпу менен.

Ачылбаса ачууланып,

ачат тарс жулкуу менен,

анткени иштен тосуп алары жок —

чукак ал өзгө акылга, өзгө мээге...

Дүнүйөсү үй толо жайнап турат,

бирок андан кыпынча албайт кубат.

* * *

Кетем мен кеткенде да келгис болуп
жаш чайган көздөрүмдү жакама катып
алып —

көргөзбөй адамдарга, маңыроо Айга..

бир гана мени жоктойт акын—арык

соолууга күчү жетпей,

ташууга алы келбей.

Эх, анан бир стакан басып алып

кетем мен келгис болуп,

жаш чайган көздөрүмдү жакама катып

алып.

Ал кезде сен үйкүнүн кулу болуп,

дүйнөгө тынчтык бербей коңуругуң,

түшүңө сүйгөнүң чал болуп кирет
жакындап...

чечип бүтпөй колу курун...

Саа калат:

бөлмө-бөлмө аба калат,

түтүнү, күлү калат чылымымдын,

бир тамчы жашым калат от жүзүңдө,

айрылып теңи калат ысык ырдын.

Ый калат...

күлкү калат...

Баары калат!

Аларды сен байлык деп баалабастан,
издейсиң жумшап мага кыйкырыгың
күз тоноп, кыш онтокон кара бактан.
(Мен тургай баатыр алек өзү менен,
каап, силкип таштай албай кышкы
чакты...)

Туу кылып жүрөм, жаным, таарынычты,

Жерди бир чарк айланып чыккычакты,

Жерди бир чарк айланып чыккычакты.

СҮЙҮҮНҮН АСТРОНАВТЫ

Жүзүнө кал жарашып

Маңкайган... толукшуган айдан бетер

азгырдың мени талбай.

Чылк эле алтын болуп көрүндүң маа!

Ошентип сүйдүм.

Жеттим! Эми кандай?

Капыстан даярдыксыз түшкөндөй чын
эле Айга

кысылып демим — такыр аба жетпей
калкылдап калды жүрөк кейиптенип
уясы — конор жери кыйраган
чабалекей.

Өпкө бүт, жүлүнүм бүт куушурулуп
так эттим ак эткенден
бир тамчы сууга жетпей...
Оп тартып алып мени, о айпери,
абасыз, көл-дайрасыз,
жылаңач калган жансыз планеттей,
кагылып мүнөтүнө кан тамыр токсон
алты,
күчүңө сенин тартуу өткөргөн тажрыйба
болдум мен эң алгачкы
Сүйүүнүн Астронавты!
Акактайм...
Куйкаланам...

Билбейм батыш, чыгыш, түндүк, түштүк
жагыңды!

Буйтап араң

өтөмүн суук сөзүңдөн — урчугуй
таштарыңдан,
туңгуюк жаракалар — көз карашың,

баратам, сактай көр деп саат-
сабырдан...
..Жерге окшош абасы мол, суусу мол
бир периште

кутказып кетти сендей
кырсыктан күч колдонбой...
Ылайым сенин тартуу күчүңө кез
келбесин
да бирөө мен байкабастан туш
болгондой!

* * *

Белгилүү болуу тозок:
чыгышып ар жагыңа,
чыгышып бер жагыңа,
калтырбай чолоо жериң
карашат шыкаалашып эл жабыла
Аңтарып дүйнөңдү бүт...

Өткөрөт миң электен
укумуң-тукумуңду,
жарыңды да
жандырып чарык жиптей түрүлгөн
тагдырыңды...
алышат изилдөөгө каныңды да!

Чын

Өзүмдүн көз карашым
өзүңдөн жылуу түнөк тапмайынча
биздеги мамилелер көктөбөй калары
чын

акыры суу тийбеген ак кайыңча;

өзүмдүн ички дүйнөм

өзүңө оомайынча

сен мени эч тоотпой коёруң чын

бейтааныш чо-оң айылча;

ойлорум, кыялым бүт
өзүңө жукмайынча, о сулуу
күлмүңдөгөн
сен мага түк түшүнбөй кетериң чын
туристтей тил билбеген!..

Чок

Сен дегенде ичтен кайнап самоордой
жүрөм сыздап...

калп эле элге жаркырап...

Өзөгүмө салган чокту утуру

үйлөй берип тутандырдың менде өчүң
барчылап.

«Кайнап өл» деп, «Күйүп өл!» деп
каргадыңбы ичиңден,
ал чок эми шыркыраган ак жалынга
айланып

жылдызымды куйкалоодо. Кичиргем.
Өзөгүмө түшүп жатат дагы эле
чок тутанып сенин ар бир сөзүңөн,
жүрөм кайнап бир да жанга
билгизбей...
Ал чок өчсө мен да өччүдөй көрүнөм.

РОЗА КАРАГУЛОВА

* * *

Көңүл кайткан достордон да, кастан да
Жаным үнсүз тиктеп калган дүйнөгө.
Жалаң гана акчаны айткан кажылдак,
Адам жөнүн үгузбаган дүйнөдө.
Жалгыз бастым.
Узак, узак жол бастым.
Жайбы, кышпы бирдей тиктеп баарына.

Жакшына бир дүйнө турат кыялда.
Суусу тунук, таң башкача нур элеп.
Бейкут жайда шоолаланат чөп-гүлү.
Ыйман жүздүү караандаган адамдар.
Ар биринин жүрөгүндө карал бар.
Коога туйбайт, ок мээленбейт,
оорубайт.
Асманында желбиреген бүт куштар.
Сатпайт мени жол караган тиги адам,
Өз үйүмдөй элкин сезем дүйнөнү.
Алкайм анан ишенчимдин шоокумун,
Аяр багып алып жүргөн күндөрдү.
Жолду жууйт шоолдогон желаргы
Чертип берем мөмөлөрү төгүлгөн,
Даркан күздө алтын түстүү күүлөрдү.
Атак үчүн жанды деле сабабайм.
Бакыт жөнүн баяндаймын жайынча.
Мен аркылуу өтүп турат тек гана,
Жараткандын «Сүйүү» деген сүйлөмү.

Базар болуп кайнай берсин тирүүлүк,
Үнсүз жаркын элестерин аламын.
Кым-куутка байланбаган куш окшош,
Бийиктикте бир тагдырды самадым.

Айлым жакта майда тунук көлмө көп,
Таң шоокуму анда өзгөчө үлбүрөк.
Ойгоно элек азыр анда желаргы,
Камыш үнсүз, ойгоно элек каз-өрдөк.
Таарынч айтып тазартамын көңүлдү,
Тагдыр анда мага жалгыз кезигет.
Эстүү күлүп жооткотот ал мени
Бардык жолдор коогасы жок беймарал,
Ырлар жалаң көөр-көркөм сезилет.

АЙЫЛДА

Жеттим мына, турат жанга сезилип,
Айлым түгүл коңшу айылдар жол карап,

Караанымды сүйүп тиктей калганы.
Келгенимди сүйүнчүлөп жүгүрөт,
Туйлап аккан ыкчам арык суулары.
Оропара түшө калат эсиме,
Мага болбой деле эч кимдин дооматы,
Санаам соо да, элкин болуп турганы.
Илбериңки желаргынын кыймылы,
Эрий түшүп закымдарга кошулуп.
Бир таман жол айылыма алпарчу,
Күтүп жатат жылуу-жумшак болгонсуп,
Өмүрдө бир чоң жаңылык болгонсуп,
Үзүлүп түшүп чапкан чөптүн жытына,
Ак тикендер, чырмоок гүлү, аткулак,
Чөп-гүлдөрдүн бардык түрү жердешим.
О жараткан мээримиче миң тооба!
Гүлдөрү арбын, суусу тунук жерденмин.
Талаасында калың буудай шуудурап,

Пейил-көөнү чалкып турат бул өрөөн.
Тыңшайм мында канаттуулар үндөрүн,
Айлым аны асем кылып койгонун.
Жоюлат да, калат көңүл оорутпай,
Узак жылдар жанга тийген ойлорум.
Бошот тагдыр, ой-санаанын тазасын!
Душманымдын Кудай берээр жазасын.
...Бу турмушта жүрөгү кара адам жок,
Жок дегенде тилеги адал баарынын.
Жууп-чайган бүт адамдын көңүлүн,

Кадырлайлы ободо күн жарыгын.
Айлым жакка жалгыз басып баратып,
Жараткандын назарына кабылам.
Үмүттөнөм жакшылыктан кайрадан,
Улгайганым унутула калат да

Бойго жетип келаткансыйм жаңыдан.

* * *

Маңдайымдан сылады Нур,
Тереземден төгүлгөн.
Азгырды анан бир көрүүгө,
Аппак талаа керилген.
Асман көпкөк, аяз тунук жалтылдап,
Кербездене чыгат түтүн морлордон.
Кар жамынып, нур жамынып чалкыган,
Айдың талаа аруу жаңы ойгонгон.
Ой-санаага үз деген, жуурат деген ой
салып.

Улуу тоолор жомоктогу элесте.
Даяр турат жеңил учуп кетүүгө,
Кокту сайда конуп турган көлөкө.
Күндөлүккө көңүлдөнүп түшүрдүм,
Көрүнүшүн окуясыз бул күндүн.

КУДАЙГА ЖОЛ АЛУУ

Мына жаз, маңдайымдан күн сылаган.
Мен бүгүн кызгалдакмын өзүм сүйгөн.
Сүйлөшкөн жылдыздардай какум
менен,

Шамалмын жеңил-желпи көйнөк
кийген.

Булакмын күндүн нуру себелеген.
Кемемин кызыл парус чатыраган,
Деңиздин толкунунан кебелбеген.

Кептермин ак кыймылы «дир-дир»
эткен,

Кеңдикте аалам деген сүзө билген.
Душманым жек көрүүгө жооп айтпайм,

Тиктешпейм мындан ары сени менен.
Түшүнсөң жек көрүшүү мүмкүн эмес
Санаасы азат болгон мени менен...

Демейдеги нерселердин бардыгы,
Сүйүп турат багы ачылган жанымды.
Маа жолуккан бардык адам,
Машиналар агымы.

Радиодон уккан ырлар,
Жашыл бак-шак жагымы.
Баары издеген бакыт кушун таптым да,
Жаркын дүйнө сени үшүнчө түшүндүм.

Айдын нуру арбап алган өмүрүн,
Басенун басып өткөн жолуна,
Караанына мезгил жарык түшүрдүң.
Айттым ага: «Сендей сүйө алам мен,
Сапарыңа кош да, мени түшүнгүн».

Ай нурунан агарат да акырын,
Ичке жолдор алып жөнөп акынды,
Туташтырат бүт дүйнөлүк жол менен.
Жаратканга кошуп турат кыймылын,
Акын баскан жалгызаяк жол деген.

Көрөм анан учурашат Басё,
Тагор менен, Бах менен.

Саякбайга башын ийкейт алыстан...
Бирин-бири түшүнүшөт унчукпай,
Тагдыр тандап жолугушуп калышкан,
Бах жылмаят агын сууга жаба берип күн
нуру,

Учат желге үлбүрчөгү какумдун.

Тагдырыма тике карап,
Адилет ой ойлонсом,
Жапан гүлгө окшой калат сезимим...
Музыканын ак жааны ойготкон.

Алоолонтот анан көңүл жанымды,
Күйүп жанган Саякбайдын жалыны.
Колдой жүргүн мүлдө Кыргыз элимди,
Айланайын айкөл Манас жарыгы!
Эркиндикке чыга берип акырын,
Бийлейт жаным желаргыга урунуп,
Түбөлүктүү түшүнүктөр тирилип,

Ким бирөөгө ак ишенсең — сулуулук!
Тагор турат талмоорсуган абалда,
Лотоско окшош асем сулуу жанында,
«Эриндериң жылмаюудан түзүлгөн,
Гүл өңдөнөт өбүү менен үзүлгөн».
Сезет акын жараткандын мээримин,
Эстүү жана сүйкүм сулуу жүзүнөн.
Тагор ошол парасаттуу турпаты,
Жүрөгүнө кудай жарык түшүргөн.
Ал талаада шалбааларды аралап,
Жапан гүлдөр ырын угуп баратат.
Толгон айдан күүгүм жарык болгондо,
Тоо дайрасы шоолдогон доошуна,
Капчыгайды салтанаттап койгондо

Эстейм дагы арча жытын,
Анан бүркүт көздөрүн...
О жараткан, Сага чексиз рахмат!
Түткун элем майданында турмуштун,
Көөнү булбул эркин болдум, өзгөрдүм.
Анан дагы азап жөнүн тоготпой,
Минтип жүрөк кайра уга баштады.
Дүйнө келип тура калды тушума,
Абалкыдай, бала күндөй баштагы.
Турмуш дагы, табият да жылмайып,
Тиктеди да, абалымды түшүндү.
Багымды ачып бара жатты эбилип,
Жалгыздыктан «жарк» деп жүрөк
бүтүмү.

БЕРГЕНАЛЫ БАЗАРБАЕВ

АЧЫК БОЛСУН ТУУГАН ЖЕРДИН АСМАНЫ

Жана эле ачык турган,
Асманды булут каптап.
Жамгырдын тамчысынан,
Жалп өчүп жайкы аптап.

Көрүнбөйт күндүн жүзү,
Айлана мунарыктап.
Тунжурап турам мен да
Тургандай жаңы уктап.

Кебетем бир башкача,
Баш айланып, тунуп кулак.
Келаткан сыяктанат,
Үстүмө асман кулап.

Салыңкы кабагым да,
Түнөргөн булуттардай.
Чөгүңкү көңүлүм да,
Эртеңин унуткандай.

Түш оой булут тарап,
Көрүп мен күндүн көзүн.
Ошондо бир башкача
Сездим-ов өзүмдү-өзүм.

Андан соң көр тириликке,
Чуркадым жан талашып.
Ойлодум бүркөлбөстөн,
Турса деп асман ачык.
Тиледим тууган жердин,
Болсун деп асманы ачык.

ЖАША, ЖАША ТИРҮҮЛҮК

Таңдан туруп эртелеп,
Тыным албай энтелеп.
Бүтүрсөм деп бүгүнкү,
Жумушумду эртерээк.

Жүрүп кечке жүгүрүп,
Бүлүнбөй да, бүлүнүп.

Бири бүтсө, а бири
Бүтпөй калат... тирилик.

Кечте кайра алдыма,
Коём башка максатты.
Үйдөн чыгам күнүгө,
Үмүт менен таптаттуу.

Баскан сайын алдыга,
Баркы өмүрдүн билинип.
Жанга тынчтык бербеген,
Жаша, жаша тирүүлүк!

ПАТЕФОН

Алгач секин калкылдап,
Анан көзгө илинбей
Тегеренип табагың,
Шаңшып булбул үнүндөй.

Ырдап кирсең карылар,
Тобоо дешсе таң калып.
Жалгыз койбой өзүңдү,
Жаштар кетчү шаңданып.

Черттип кирсең өзүндөй,
Акын Током кербезин.

Алкап калчу чал, кемпир:
«Бали, азамат, өлбөсүн».

Алымканды ырдасаң,
Ар бир келин өздөрүн
Алымкандай сезишип,
Сүзүп калчу көздөрүн.

«Күйдүм чокту» ырдасаң,
Күйүтү бар жигиттер
Баратышып чүчкүрүп
Жиберишчү үшкүрүп.

Атай менен Мусаны,
Кайра-кайра суранып,
Чакыргандай сахнага,
Ырдатчу элек — бул анык.

Карамолдо, Ыбырай,
Толгоп комуз кулагын.
Алдыбызда олтурчу,
Агызып күү булагын.

Өнөгүнө бергендей,
Өткөрүп ыр кесени.
Алгоолошуп туруучу,
Ыр менен күү кезеги.

Күүнүн бүтүп кезеги,
Ыр келгенде Мыскалга.
Кары, жашты мындай кой,
Кайрылып укчу куштар да.

Кары дебей, жаш дебей,
Бир айыл бүт топтолуп.
Калбай шаарда бир артист,
Келген өңдүү топтолук.

Өнөрүңө өзүңдүн,
Таңданып да, суктанып.
Канча бурап кулагың
Канча ирет укпадык.

...Айлангандай табагың,
Айланып көп жыл өттү.
Антсе деле ырларың,
Али ысытат жүрөктү.

Ошондуктан кээ үйдөн,
Көзүм чалып калганда,
Жашап бир күн болсо да,
Кетпесе деп арманда.
Тилейм сага өмүрдү,
Тилегендей чалдарга

АЛМАШ ЧОЙБЕКОВА

ОЙ-АЛМА СҮРӨТТӨРҮ

Теңдеш жер жоктур өзүңө
Тескейи — жемиш төгүлгөн.

Алманын түркүн түрлөрү,
Ажайып токой көрүнгөн.

Туурасы алыс созулуп,
Бийиктиги көк тирейт.
Жашынмак ойноп аюулар
Жапайы дары чөп жирейт.

Тулпардай туйлап элирип,
Түбүндө агат кашка суу.
Баардыгы мындан табылат
Жанынан адам башкасы.

Алмурут бышса эзилип,
Жаңгагы турат дан байлап.
Булагын чаңкап ичкенде,
Таңдайда татыйт бал каймак.

Жүзүм да өскөн өзү эле,
Тыт даракка оролуп.
Мөмөсүн татып, гүл жыттап,
Өскөнмүн анда торолуп.

Алчасы, өрүк, мистеси
Шактарын ийет Дос-Сайда
Кайыңдыдан суу келип,
Кошулуп агат кош дайра.

Суусунда күмүш балыктар
Кубулуп нурга чагылат.

Берметин чачса шарлары,
Жүрөктүн оту жагылат.

Катыреңкинин мөмөсү
Канттан да таттуу даамы бар.
Кожогат, чыны карагат,
Бүлдүркөнү дагы бар.

Кымыздык, ышкын, чүкүрү,
Сарымсак чыгып жазында
Керемет көркүн жар салып,
Акыны, анда жаз ырга

Кайкышса, бербей асманды, —
Канаттуунун көптүгүн.
«Мен кимге күйөө» сайраса,
Куштардын уккам көп тилин.

Арчанын жытын жактырып,
Аарылар «алтын» уюткан.
Дүйнөдө турган биринчи
Таза бал агат уюткан.

Ак чечек, кайың, четиндер
Ансайын ажар арттырат.
Кырдагы арча жоокердей,
Кайтарып жерин сак турат.

Тоолору толо кийиктер,
Белесин оттойт эликтер.
Каманы чубайт капталда
Илбирсин төрдөн келип көр.

Суусары жүрсө суу бойлоп,
Кылактайт кызыл түлкүсү.
Булбулдар азга тынч алса,
Сүтак куш сайрайт түнкүсүн.

Башайы макмал түрүндөй,
Жер дагы — гүл, дарак — гүл.
Күлмүңдөп кайтып мээнети,
Жаз, жайы муну көрөт Күн.

Чачылтып жылдыз көөхарын,
Тизе албай кайра жаткандай.
Тегерек, анан иймейип,
Убара болот асманда Ай.

Узартып канча өмүрдү,
Узатып нечен кылымды.
Таалайым, бактым зор экен,
Эгерде айтсам чынымды.

Ушундай жерде төрөлгөм,
Мээримге чексиз бөлөнгөм.
Коштошпойм, барып көрөм да
Ыр кылып жаза берем мен.

МАНАС БААТЫР УЛУУ ТОЙГО КЕЛАТАТ

Аккуланын кишенеген үнүнөн
Жаңыргандай чексиз аалам катмары.
Ала-Тоосун, урпактарын көрүүгө
Ал Манастын бизге келе жатканы.

Кырк чоросун, Каныкейин ээрчитип,
Чагылгандан кылыч жасап байланган.
Көк асмаңдан көйнөк кийип ханышасы,
Көп жылдыздар шурусунан айланган.

«Мейли» дешип, Күндү коюп жайына,
Айды болсо күйгөн шамдай кармаган.
Бул миң жылдык улуу тойго таңданып,
Бүт улутка алкыш сөзүн камдаган.

Сагынбайы, Саякбайы жанында,
Кошой, Бакай — аксакалдуу
даанышман.

Алмамбети, Чубак, Сыргак баш болуп,
Кылкылдаган кошун келет алыстан.

Айчыгы алтын кызыл туусун көтөрүп,
Добулбасын уруп, ураан чакырат.
Дүңгүрөткөн баатырлардын айбаты
Көккө жете жалын болот чатырап.

Жергесинин инсандарын караса:
Билим менен миңди жыккан
чыгаандар.

Урматташып салым кошкон бул тойго
Жер шарынан чогулушту кыраандар.

Өз доорунда түптөп кеткен өз журту
Жер үстүндө көп өлкөнүн бириңдей.
Жок болбогон басса да оор жылдарды,
Канча кылым өткөн менен билинбей.

Эл көп болуп толкуп турса күүлдөп,
Көрүнүп да, көрүнбөстөй кылаасы.
Салтанатын кең дүйнөгө билгизген
Жетишкендик, эрдиктерге ыраазы.

ЧӨЛ КАЙРЫКТАРЫ

Оо, ысык чөл, сени шамал каптаса,
Сапырылып учат көккө кумдарың.
Ошол кезде түшөөр бекен эсиңе
Кербен өткөн тээ илгерки жылдарың.

Чиркелишкен нечен нардын издерин
Сан кылымдар койгон аны жашырып.
Махтумкули ырын сага төккөндүр,
Махабаттын зор күчүнө баш уруп.

Түркмөн чөлү — мелтиреген
мейкиндик,
Кара-Кончар качанкы эрдин өлкөсү.
Гүлжамалы — кыз бүткөндүн сырттаны,
Эрк, кайраты майтарылбас өрт өзү.

Ашык жарлар Гарип менен Шахсенем
Агызышкан жетпестиктин көз жашын.
Оо, Теңир ай, каалабадың сен неге
Эки өмүрдүн бир тагдырдан кездешин.

Кыргын, согуш, уламыштар кайгылуу,
Жаңыргансыйт укмуштардын баардыгы.
Баатырларын беришпеген душманга,
Жоокерчилик замандын ал тардыгы.

Канча найза таамайланып сунулуп,
Жашоо сүйгөн жүрөктөргө малынган.
Жаркылдаган кылычтардын мизинен
Акыл толгон асыл баштар алынган.

Кыраандардын диркиреген канына
Ушул кумуң турган батып чыланып.
Ырайымсыз зулумдукка багынбай,
Өлбөс турмуш келе берген уланып.

Тарп талашып картаң кузгун, жорудан,
Аалам көргөн нурдуу көздү чукуган.

Күткөн жардын боздогону угулган
Алыс жердин кыйырынан, учунан.

Адамдардын баш сөөгүндө сойлошкон
Каалашынча кескелдирик, жылааның.
Бул дүйнөнүн опаасызын айткандыр
Жүргүнчүнүн тарткан чоору жылаажын.

Философуң дербиш делип аталып,
Сени кезип кетип бара жатканда.
Кол салгандыр жойлогон ач
жырткычың,
Күүгүм кирип, күн уяга батканда.

Же болбосо, байыркы бир доордун
Убагында деңиз белең чалкыган.
Жейрендерин жээгинден суу ичишип,
А үстүндө канаттуулар калкыган.

Акырындап аптабыңа жеңилип,
Көлүң соолуп, болдуңбу чөл какшыган.
Тегирменин тегереткен убакыт
Күкүмдөнтүп тарта берип ташты улам.

Жердегендер кудук казып түбүңөн,
Жан сакташкан тиричилик өтөшүп.
Жалын сымак лавылдатып табыңды,
Жаратылыш калган өңдүү өчөшүп.

Албуут шамал эрмектеген эсепсиз,
Түзүңдөгү кумдарыңан дөң жасап.
Бир чачылып, бир жыйылып өзгөрүп,
Келатасың мезгил менен тең жашап.

ӨМҮРБЕК ДӨЛӨЕВ

АК-ТАЛАА

Бактысы баштан байкала,
Баатыр эл, түмөн мал бага.
Өнөрү жылдыз, өркүндөп,
Өскүлөң, жаздай Ак-Талаа.

Дайрасы көркүн жар сала,
Бүркүтү шаңшып аскада
Асманга чыккан чабыттап,
Ак туйгун сымал Ак-Талаа.

Тоюту тоодой жыйылган.
Төрт түлүк кумдай куюлган.
Күн түндүк, тоосу кереге,
Боз үйдөй жерге туюлган.

Каарман, баатыр эли бар,
Тоолордун анда деми бар.
Маанайы жылдыз жайнаган,
Анткени, даңктуу жери бар.

Учууга мейкин асманы,
Тарыхын жыйып жаштары.
Улуулар жолун жолдошот
Аталар нуска, аскарды.

Көрктөнүп айыл-кыштагы,
Көрк улап уул-кыздары.
Көрүнөт улам жергесин,
Көтөрүп бийик учканы.

Ааламды тоосу бүт аяп,
Соң-Көлү — Мөөр, суйкаят.

Кыз Жаңыл жери керемет
Тулпардай жүргөн учкайк.

Шырдакбек, Тайлак өткөн жер,
Байымбет, Муса өскөн жер.
Молдобасан, Калмурат,
Мусооке залкар көчкөн жер.

Ааламга чабыт көч салган,
Шүкүрбек, Калый көз жарган.
Ак-Талаа талант жергеси,
Эзелтен эрдик, көрк калган.

Чатырап мээрбан энедей,
Куттуу жер, тегиз телегей.
Күргүштөп Ала-Букасы,
Тоолорго тарткан желедей.

Кулпунат улам жер гүлдөп,
Бийиктик турат желде үндөп.
Суулары тынбай күн-түнү,
Зоолорго курган селкинчек.

Тоолору окшош капкага
Тең келбес ага канча баа
Чаптары коргон байыркы
Чалкайып жатат Ак-Талаа!

ТООГО КЕТКЕН ЖОЛ

Төрөлгөндөн киндик каным тамчылап
Жашоо үчүн «өмүр» деген бар чырак.
Тоону карай бир жол кетет суналып,
Көз алдыңа нур — дайрадай тартылат.

Ошол жолдо келген бабам, чоң атам,
Атам дагы басты, мен да жарашам.
Көчү келет байыркынын, эмкинин,
Улуу жолдун шартын кимден талашам.

Тоонун жолу бычак миз таш, тик кыя,
Түбөлүккө калган анда ким сыя?
Эч ким! Эч ким! Тагдыр жолу ошондой,
Мүдүрүлүп жан бересиң зыңкыя.

Ошол жолдо миллиондоп адамзат,
Мүрт кетишти бара жатып кадамдап.
Күтүп турат тоонун кылдай жолунан,
Шум ажалдын курч кылычы жалаңдап.

Кимдер өттү ошол тоонун жолунан?
Эли үчүн эмгек келген колунан!

Генийлердин ашты экинчи өмүрү,
Өмүр жасап өмүрүнүн доорунан.

Тоо жолу узак, бүтпөйт, учу, чеги жок,
Кетет баары, кайра артына келүү жок.
Улуу адамдар жол карытат түбөлүк,
Андайларда өлсө дагы өлүү жок.

Кылым өтөт, доор өтөт саналып,
Баарысына кан тамырдай таралып.
Тарыхтарын мезгилдердин жаратып,
Кийинки муун менен жаңы каралып.

Элде калган эң түйшүктүү өмүрлөр,
Жаркыраган жылдыз тоодо көрүнгөн.
Тоого кеткен жол ушундай керемет,
Сапарда өмүр жыйналган да, төгүлгөн.

Жашоо — мейкин. Бирок оңой жок
даңгыр,

Жашыл турмуш, чалгычыдай сол
калтыр.

Өчүп кетүү, жанып калуу табышмак,
Мага, сага тоого кеткен жол тагдыр.

ЭГЕРДЕ СЕН КӨҢҮЛ ТАМЫН ТУРГУЗСАҢ

Туткан байлык туу болбостон өмүргө,
Хандай жашооң баары чыгып төгүнгө.
Күмүш, алтын, каухарың, баардыгы,
Жүкпайт тура, чөкпөйт тура көңүлгө.

Калчу нерсе жүрөгүңдөй туюлуп,
Ак дил жолдош тура, тагдыр буюруп.
Күтөлүкчү курбулукту өмүрдөй,
Ансыз дагы баратабыз суюлуп...

Бир күн өмүр сүрсөк дагы «курдаш»
деп,

Көңүлдөрдө жүрсүн сыйлоо, бурбас
кеп.

Биз күн карап кетчү күндөр кантсе да,
Жолдоштуктай түбөлүккө турбас көп.

Биз күтөлү достук баасын достордой,
Бир дайрага бир дайраны кошкондой.
Ынтымактуу, уюшуп да жашайлы,
Көчтү узатып, көчтү шаңдап тоскондой.

Көңүл көчү өмүргө да ошондой,
Жашыл болсун, жашыл турсун
тосорбой.
Кайда жүрсөк түз көңүлдө карайлы,
«Доспус» деген ыйык сөздөн
бошонбой.

Сен күрөшчү майданына турмуштун,
Курал жарак болсун достор, бир уккун.
Эгерде сен көңүл тамын тургузсаң,
Ар бир досуң болсун ага бир устун!

АЛЫМ ТОКТОМУШЕВ

ТИЛЕК

Кайгы, шатты катар тутуп жүрүү үчүн,
О Жараткан, бер махабат күйүтүн.

Карегимди калбас үчүн дат басып,
Кирпигимди түрсүн кээде жаш басып.

Муштум жүрөк эт болбосун бир үзүм,
Бер, Жараткан, сокурлардын үмүтүн.

Дудуктардын карт кайгысын кеч дагы,
Кайгы канча картаң болсо — сөз жаңы.

Жашаш үчүн душманыма эзилбей,
О Жараткан, эсен койгун эсимди!

КОРОЛЬ ЛИР

Карга каак деп, кузгун куук деп
көрүнбөй,
Качантадан тирлик изи жок өңдүү,
Какыраган Арабия чөлүндө
Каңгып жүрдү карталялек Король Лир.

Кайда баары? Кана баары? Каякта?..
Таажымды бер мен падыша кездеги.
Булут жылат жараланган канаттай,
Аны сатып жибергенин эстеди.

Какырайт чөл... кайда башы, аягы?
Кайда батат карталялек Король Лир?

Ата журтун, араб элин, аялын
Алмаштырган сыйлыгына Нобелдин.

Караан да жок, адам да жок бир дагы,
Кудай да жок! Болсо, кимди унутту?
Ардактаган досун, жакын тууганын
Алмаштырган сыйлыгына клубдун.

Кең дүйнөлөр келип улам эсине,
Чөл дүйнөгө айланганын түшүнүп.
Ыйлап ийди... ыйлаганда көзүнөн
Көз жаш эмес агып жатты түкүрүк.

АКЫНДЫН БЕЙИТИНДЕ

Керексиз кейүү мында, аёо мында,
Керексиз кермек көз жаш аягында.
Жетеси акын эле... Тагдыр аны
Жетелеп кудум сокур таягындай
Бастырды талаа, түздү, ойду, дөңдү,
Так ушул жерге келип, болду деди.
Болдубу? Кайрылыш жок, айрылыш
бар,

Боздомуш болгон түрптү койгула эми.
Ал кетти аян күтүп жашылданып,
Ай тийген арабызга батырбадык.
Айдадык ушул жерге — акырга аны
Бир кезде жем жеш үчүн жерге түшкөн

Бийикте бийлик жетпес акын жаны:
Далайга бузуп биздин уйкубузду,
Далайга алар биздин тынчыбызды!

ӨЧҮП-ТАМЫП...

Түшүп жатат дарактан жалбырактар,
А дарактын түшүндө жашыл жаз бар.

Соолуп барат аккан суу биротоло,
Миң жалбырак көгөртүп бир атому.

Жылдыз учат жылтырак коңуз сыңар:
«Добуш чыгар! Добуш чыгар!»

Добуш чыгат — тымызын күйүп,
боздоп:
«О, Жараткан, бизге эмес, өзүңө окшот,

Өзүңө окшот, биз билбес жаңы
ысымды»
Ойлор күйөт сокурдун шамы сыңдуу.

Дүйнө түшүп керемет алакетке,
Бир чоң мээнин чиймеси жанат көктө.

Кыш

Жел жүрөт — жол ойгонот,
Жымжырттык эчкиргени

камданат. Кар алдында
калгандай эч ким мени

жоктобойт. О, сен аны
ойлобо, эстен чыгар!
Жылтырайт терезелер
жаш толгон көздөр сыңар.

Кар басып чуңкур, түздү,
короону шамал тинтет,
түнт түтүн түрмөктөлүп
алыстайт бу тирликтен.

Көөдөндө тилсиз булбул —
өрөпкүп жүрөк кагат.
Дүйнөдө жол бүткөндөр
күрткүдө сыяктанат.

Керексиз качанкы бир
карт баскан жараны ачыш...
...Кайдандыр башка бирөө
башка итти авалатат...

ЛЕРМОНТОВДОН

Чыгамын жалгыз... Жылтырап
Туманга чөгөт жол учу.
Түн жыңсыз. Куу чөл тумчугат:
Угулат жылдыз шобурту.

Асманда сайран... Көгүш түн
Асырап уктап жатат жер.
О турмуш сенден не күттүм?!
О неге болдум азапкер?!

Күтпөгөм. Күтпөйм эч нерсе,
Өткөндөр өтсүн кайрылбай.
Башты азат кылган кечтерге
Басылып уктап калгым бар!

Калбаса, бирок түбөлүк,
Кай кеткеним билинбей.
Толкуса тыптынч жүрөгүм.
Жаңырса жашоо дилимде.

Сүйүүнүн жайкын авазы,
Аңкытып турса жанымды.
Шооладай шоокум таратып,
Шуулдап турса калың дуб.

УБАЙЫМ

Төрт аттам — быяк жагым, тыяк жагым,
Шырт эткен шыбырт келсе туют баарын.

Өзүмдүн калп, чынымды табалбасам,
Жараткан, неге адам сыяктандың...

Эшиктен тешик тиктейт чакчыгайдай,
Кайтарат жылдар, күндөр сакчылардай.
Кайдандыр шамал жортот... андан озуп
Каңгырап кетким келет капчыгайга

Жан бирге, биз жабышкан кеме бирге
—

Чырмалам чыргоок ойдун келебине...
Дүйнөгө батпай турган күндөр болгон...
О, азыр анын мага кереги не?..

КУБАНЫЧБЕК АДАМАЛИЕВ

КЫРГЫЗ ПЕЙЛИ

Тагдыр жолу кайда гана алпарбайт,
Тоодо, түздө, ысык-суукка оңдуруп...
Карайласаң карандай жооп кайтарбайт,
Кабыла алат мейли качан кондуруп...

Кыргызымдын кай чегинде болбогун,
Бир куттуу үй дайым чырак багында..
Киргин ага жаят колдо болгонун,
Сурай, сурай тууган чыгат дайыма

Бир топ жолу ойдо-тоодо өмүрдө,
Жазмыш буйруп мен да ал үйгө
жолуктум...

Кыргыз пейли — кенендиги көңүлдө,
Ал бар үчүн мен да тоодой тоолукмун.

О, бир ирет эстеп жүрөк жылынат,
Жолдо калып барсам үйгө тоодогу...
Жалгыз кемпир эшик ачып кыбырап,
Болгон даамын койду даяр колдогу.

Аздап сурап жерим, ата-тегимди,
Чечип сүйлөп, сүрүп унут түпкүрдү...
Көп окуя аркылуу эстеп элимди,
Бир оокумда ташты жара үшкүрдү.

— Менин дагын жалгыз уулум алыста,
Окуп бүтүп шаарда иштейт борбордук...
Жаман арам кат да жазбайт намыска,
Эл көзүнө... — Анан көпкө ойлонуп...

— Аман болсун, — деди дагы кыбырап,
Төшөк салып кетти чыракты өчүрүп...
Уктай албай тоонун жели шыбырап,
Кемпирди аяп жаттым уулуна өкүнүп...

Эртесинде кеттим жолумду улантып,
Ал түн алыс мээри жылдап күн өтсө...
Жалгыз билем турам кемпир кубантып,
Мен өлгөнчө медер болуп жүрөктө.

Уулу калаар катуу бир күн өкүнүп,
Жашай берер бая шаарды жай кыла..
Көзү өткөндө чын дилинен өкүрүп,
Мүмкүн келээр андан эрте айлына

Тагдыр жолу кандай гана жазбасын,
Эртели-кеч ар ким болот куш конок.
Дал ошондо айтпасам да башкасын,
Кыргызымдын пейилине туш болот.

Кагылайын, улуу кыргыз пейили,
Тоодой кутуң толсун кетпей бөксөрүп...
Унутпасын түбөлүккө демини,
Улам келген муунуңа өткөрүп.

Кыргыз пейили окшош мээрман энеге,
Жакшыларга каалайм күндө жолуксун...
Капаны алып, кубат сунуп денеге,
Таңда шайдоот узашкандай болушсун.

ӨЛБӨСТҮ ТЕРМЕТҮҮ

Туюнчу сезимдин тереңин,
Карачы тирликтин ак таңын.
Эркелеп балага эненин,
Мээр төгүп жалынып жатканын.
Каяктан сүйүүнү жыят бу,
Билсекпи ыйыгын, парызын.
Ал — эне, энеси сыяктуу,
Өтөөрүн жашоодо карызын.
Биз аны сезебиз чоң токуп,
Мүшкүл иш өз башка келгенде.
Жан досуң ийниңе кол коюп,
Энелер батасын бергенде.
А, баса түйбайт деп эч кепти,
Жылмаят жүрөктү кубантып.
Ал жашайт бул ыйык милдетти,
Уулунун уулуна улантып.
Каякта керемет түйүнү,
Наристе төрөлсө жан жыргайт.
Турмушта балага сүйүүнү,
Энелер эч качан жандырбайт.
Ымыркай көңүлдү кубантып,
Сезсечи мезгилд^и акканын.

Энелер өздөрүн улантып,
Өлбөстү терметип жатканын.

КАРЫЗМЫН...

Өмүрдө көптөргө карызбыз,
Не керек чөктүрүп көңүлдү-
Жакынбыз, бирөөгө алыспыз,
Жашайбыз бар да жок өмүрдү.
Мырзалар, мезгилге жашынба,
Кайталайт, доочулар бир кепти.
Карзың көп үйүлгөн башыңда,
Аткаргын жүрөктө милдетти.
Карзың көп, бул өмүр шат кимде,
Адамда ар кандай ала бар.
Парзыңдан кутулуу кай бирде,
Сендеги өмүргө барабар.
Карызды кайырып жүрөлүк,
Бул ыйык ортодо келишим.
Ан үчүн кай бирде тирүү өлүп,
Же керек өмүрдү беришиң!
Убакыт ар кимди кошо элеп,
Жыйынтык чыгарат карасаң.
А менде өмүрү байкасам
Такыр жок бирөөдөн аласам.
Ким билет тагдырды дайыма
Аз бердим, өтө көп алыштым.
Билемин жашоодо дайыма,
Көбүңө түбөлүк карызмын.

ТУРГУНБАЙ ЭРГЕШОВ

КҮКҮК — МЕН

Агызып көз жашымды ак чыныга,
Аламын чаңкаганда өзүм жутуп.
Зар болом көрмөк турсун, сени угууга,
Же калбай көз ирмемге унутулуп.

Абага сиңип кетип какшаганым,
Акыры так каттым деп, ташка коном.
Оо, гана... жылуу жытын жыттаганым,
Оо, кантип өз балама башка болом.

Сайраган бойдон эле сайда калам,
Мөңкүгөн суулар түшөт башка нукка.
Оо, кантип жоготконду кайрып алам,
Оо, качан жоолук салам сулуулукка.

Тагдырда таш боор кылып эрибеген,
Жүрөккө зейнеп кеткен муң калтырып.
Өрттөнүп өз баласын жерийт экен,
Дүйнөдөн өзүн-өзү муңкандырып.

Күкүктө — качан болсун жокту ырдаган,
Угулат бир гана үн мындан ары.
Бактыма же балама жолукпаган,
Бир себеп болсо керек менде дагы.

КЕЛДИМ УШУЛ ЧЕЧИМГЕ

Анда эмесе, келдим ушул чечимге,
Сүйүү үчүн жемиш болуп эзилме.

Жашаган соң сүйдүрбөсөң, сүйбөсөң,
Бул жашоонун кереги жок эч кимге.

Сүйүү үчүн жаз болгула назданган,
Жашоо менен сүйүү экөө жаш калган.
Өмүр дагы дайым жаңы башталат,
Күндөй болуп чыгаарына аз калган.

Сүйүү үчүн жаз болгула толукшуп,
Ак сүйүүлөр агып чыксын оргушуп.
Кокустукту сезбей жашайт баардыгы,
Сүйүүлөрүн жакшылыкка жорушуп...

Сүйүү үчүн күз болгула саргарып,
Жаштыгыңар кайра келсин жазды алып.

Жашылдантып жарыктыктын жалынын,
Жашагыла жүрөктөргө от жагып.

Сүйүү үчүн кыш болгула кычырап,
Учуруңар дайым турсун жазды улап.
Айдан, күндөн айырмасы жок болуп,
Чиркин өмүр кетет экен чачырап...

Анда эмесе, сүйбөгүлө кыскача,
Ойготкула, таштай катып уктаса
Жамгыр болуп ырын ырдап
жаштыктын,
Кулагына жаңыргыла, укпаса.

Ошон үчүн адам өзүң жарыксың,
Жетпей калган жүрөгүңөр айыксын...

Да бир жолу кол көтөрүп койгула,
Бул дүйнөдө болсун үчүн сүйүү чын.

АК ЭМЧЕК

Канча гана эмчек көрсөң ийиген,
Өмүр менен дүйнө деп бил — эриген.
Эң алгачкы сен оозанган ууз сүт,
Агып чыгат энелердин деминен.

Эмчектердин кымбаттыгы баарынан,
Күн сыяктуу жаралышат жаңыдан.
Анан сага азык болгон аппак сүт,
Агып чыгат апалардын канынан.

Болгон үчүн аппак сүттүн түнөгү,
Эмчек дайым аппак болуп күйөбү?
Наристеге не шооласын тамызып,
Билик болот энелердин жүрөгү.

Дүйнөдөгү эң бир бийик нерсени,
Десек болот энелердин эмчеги.
Жамандыкта жерден мурун «дүрт»
этип,
Чочуп кетет энелердин эмчеги...

Мен эмчекке кайра келем жүрөк таап,
Жаткан экен жашыл күйүп жалындап.
Ийип турган ыйык эмчек болбосо,
Турмак экен өмүр муздап — бүт муздап.

Билбейт элек бул дүйнөгө келбесек,
Ырыс болгон эне сүтүн эмбесек.

Бала кезде тиштеп, тээп ойносок,
Бой жеткенде ашык кылат ак эмчек.

ЖАКШЫ КАЛ

Учуктан ооруп жатам айлап-жылдап,
Үшүтүп жүрөгүмдө ажал кыштап.
Өкүнөм өмүр кыска болгонуна,
Обдулам өлбөстүктүн ырын ырдап.

Ыйласам ысык жашты тамчылатып,
Ырдасам дарактарды кыймылдатып.
Жылдыздар алысына жылбай жанат,
Өздөрүн мага окшотуп жалдыратып.

Же кечпи жылдыз болуп жанышыма,
Жетемби, жолдон кайткан алысыма?
Өзүмдөн ашкан күчтү издебедим,
Өмүрдү жыгып алып тургузуума

Ал тура дарыгерден керек жардам.
Үлүңдөп бара жатып кайра жанган.
Өзүмө кайрылалбас учур келсе,
Жакшы кал, жарык берген жарык
аалам.

Жакшы кал жашоо берген жарык аалам,

Жашагым келген эмес сенде жалган.
Ыр менен ыйласа — ыйлап, күлсө —
күлдүм,

Айырмам ошол эле башкалардан...

САГЫН АКМАТБЕКОВА

ЭСКИ КҮНДӨР

...Жалгыз-жарым караан болуп
жакындап,
Эски күндөр, эшигимди какпагын.
Жапырт оңгон силер билген жашыл бак,
Жаап жатат жаңы күндүн ак кары.
Силер болмуш — болгон дагы, жок
дагы.

Силер китеп он кайталап окулган.
Жалындатып темир мешке от жагып,
Жаш кеч менен маңдай-тескей олтурам.

Анын сөзү таттуу дагы, кызык да..
Ачыла элек ааламдарга чакырат.
Үй ысыта, темир мешти кызыта,
Как кургаган жыгач күйөт чатырап.

Айтат, айтат, тамшанткан көп сөздөрдү
Бир ишенип, бир ишенбей угамын,
Таңы сүрүп келе жаткан кездердин
Такыр батпас бак-таалайы тууралуу.

А мен ичтен... аны кантип жашырам,
Кечип барып кечки жааган бу карды,
Ырайдагы кат-кат бырыш жазыла,
Ырдашсам дейм биз ырдашкан
ырларды.

Айтат, айтат... а мен тышта кар уруп
Кайнап жаткан караңгыга обдула,

Таштап кеткен буюмдардын чаңын
күүп,

Тапкым келет ар бирин өз ордунан...

...Өтөт, өтөт. Бул күндөр да эскирет.
Өчөт, өчөт жалындаган оту да.
Жүгүргөн саат, жүрөктөштүк кечки кеп
Жүрө-жүрө өзүңөргө кошулат...

Тобу менен токтоп калган сааттары
Толкуп-ташып кайта да бир келишет.
Көңүл чери, көздө толгон жаштары
Келишет да, мени менен өлүшөт...

Элес-булас элестериң көрүнүп,
Эски күндөр, тереземди чертпегин.
Оту жанып, караңгыга төгүлүп,

Өтүп жатат жаңы күндүн кечтери.
* * *

Жалгыз жатам. Балам кеткен айылга.
Жалгыз жатам. Поезд өтөт шарактап.
Поезд өтөт бир катуулап, бир пастап,
Поезд өтөт жакындап да, алыстап.

...Не көз талып, не бир уйку келсечи!
Ары кайра, бери кайра түйшөлөм.
Ойго түшөм, тилсиз, үнсүз сүйлөгөн
Бет келишем сырдуу, сүрдүү дүйнөгө...

Кеткен элем мен да түшүп жаш чакта
Ушундай бир поезд менен бир күнү.
Куш сайраса — жалаң торгой үндөрү,
Жалаң жашыл түстөн турган дүйнө бул.

Күндөр жаткан күнгөй-тескей сан
гүлдүү.

Түндөр жаткан тынч айдыңдай айлуу
бир.

Көрсө жашоо — дүңгүр-шаңгыр дүйнө
экен,

Дүйнө экен бир кайрымдуу да,
кайгылуу.

Кеткем мен да.. Жол чырагын көтөрүп
Жол боюнда тоскон далай жолчу адам.
Балким, карып көз жумгандыр эчени,
Балким, тирүү жүргөндөрү бар чыгар.

Жүрүп, токтоп, жүрүп, токтоп,
зыпылдап,

Алып-учуп арылдаган дүйнө бул.
Мен укпаган үндөр менен чайпалды,
Мен билбеген тилдер менен сүйлөдү.

Турмуш эмне? Эмне көрдүм, не
билдим? —
Күр деп чыгып, шар деп акты дүйнө бул.

Балким, анык жек көрчүсүн жек көрүп,
Балким, анык сүйчүлөрүн сүйбөдүм.

..Жалгыз жатам. Балам кеткен айылга
Жалгыз жатам. Поезд өтөт шарактап.
Поезд өтөт бир катуулап, бир пастап,
Поезд өтөт жакындап да, алыстап...

Вокзал жакын. Түн бир оокум...
Чыккандар
Бүгүн жолго, болсун шыдыр жолуңар!
Жолдор болор: не учкан гүл, түшкөн
кар,

Жолдор болор: не бир сөксөөл, не
чынар.

Не силерге, — сөксөөл, чынар, учкан
кар,

Не учкан гүл — гүлзар менен бактардан,
Курдаш менен кызык маек курушуп,

Жолдош менен жолдо бара
жаткандар...

Жол чырактар калар далай, от күйөр,
Кызыл күйөр, сары күйөр, көк күйөр.
Аалам ушул — алты миң оор
тоскоолдон
Ар биринен аман, аруу өткүлө.

Жолдо

Тумандары туш-тушумдан тирелүү,
Обондору оң-солумдан оролуу.
Үнүн угуп, тумандарын жиреймин,
Урат, урат, урат кыштын бороону.

Он сегиз миң аалам кээде кең батып,
Кээде дүйнө темене өткүс тешиктей.
Тынса тынып, бассак талбай бир басып,
Жетчү жерге жетсек экен кечикпей.

Урат, урат... бир башкача шойкому,
Урат, урат, бирде албуут, бирде жоош.
Ошол түркүн шойкомунан коркомун.
Неге корком? Өзүм билбей корком,
дос!

Кездер кайда биз ал-күчтүү кездердей,
Жолдор кайда учун катпай суналган?
Он кадамча аралыкты көз көрбөй,
Ойдон урат, урат чаңдап кыраңдан.

Урат күчөп, урат жаңсап эмнени?
Урат жоошуп, үндөсөм үн бербеди.
Жамандыкты жалгыз жеңип көнгөмүн.
Жакшылыкта көрсөң экен сен мени...

...Эт жүрөктү от менен суу бир калап
Эч аябай жакканыбыз ким үчүн?
Күткөн күтүп, жол караган жол карап,

Үзбөгөндөр үзбөсө экен үмүтүн.
* * *

...Барсың, барсың, баарың эсте, жазың
жаз,

Күздөрүң күз, улууң улуу, жашың жаш.

Мен сүйгөндөр, кумар-кусам басылбай,
Мен сүйгөндөй мени сүйгөн асылдар!

Жалындаттың жаш жүрөктү от сымал,
Бириң өчсөң, бириң жанып тостуңар.
Ордо болсоң бир мен үчүн орун жок,
Чатыр болсоң, дубал болсоң жоксуңар.

Ыраак тоодон шамал сокту, эң бир бош
Ылдыйкы боз толкун кылып түрлүү
кооз.

Түбөлүктүү бирөөң түгөй болбодуң,
Түбөлүккө болбогондой бирөөң дос.

Ак булуттуу бириң көккө арбадың,
Адыр-кырлуу бириң жерде кармадың.
Күү-күдөрү, күлгүндөй жаш күндөрдүн,
Бир жамгыры, бир жаап өткөн карлары!

Суртумандап суум бойлой кондуңар,
Сурабастан ойлорума толдуңар.
Сүрөгөн күч, сүйрөлткөн сар оору да,
Ар бир жолу сүйүү гана болдуңар-

Ар бириңе арылганча көө-күнөөм,
Күйсө күйдүм, сүйсө сүйдүм бериле...
«Эми жеңил өмүрүңдүн өрүнө,
Эми жолуң шыдыр болот» — дегиле.

Жүргөн сайын мен алгалап... бир даана
Жүрөктө изи болдуң ачуу муң гана.

Кал, калгыла, кайра келбес жылдарда,
Кал ырдалып, мен ырдаган ырларда...

КААЛОО

Эч жүгүм жок, эч ким да жок жанымда,
Жөө-жалаңдап чыгып кетсем жер
кезип.

Кээде карда, кээде калып жамгырда,
Келсем түркүн мезгилдерге кездешип.

Жон шыбакка, гүлгө толуп ойдундар,
Жолдош болуп ай коштосо асмаңдан.
Жолдон алган бир үзүм нан койнумда,
Суу болсо шар суусап келе жатканда.

Арыбасам, сезим менен эсимди
Ала келсем эч бир чаңга бастырбай.
Кайраты мол, кайгысы жок кезиндей
Какса жүрөк кабыргамдын астында.

Каңтарылып деңиз чыкса жолдо шол,
Калтаарбастан мен кайыгын айдасам.

Түк өлбөсөм! Өлсөм бейит болбосом,
Өксөп ыйлап балам жалгыз калбаса.

Өлсөм, акса сан түрлүү доор, сан
кылым...

Өзгөрбөгөн бир дем калса ырымда.
Чаңдууну жууп, чаңкаганды кандырып,
Жалгызга жар, жарык болсо муңдууга.

АСАН ЖАКШЫЛЫКОВ

ЭҢСЕТКЕН ЖАЗ

I

Кебинин аягына чыга албады...
Жаз кабарын угузган жашаң күнгө
кыш кычырап кеч кире кыярланды.
Кантсе да арга барбы
алай-дүлөй түшкөн менен
арканы, кабы дагы
эртеси эрип калды.
Салтанатка келгендей жайраңдаган,
тартынбай эч нерседен сайрандаган
жаз, мына келип калды!

II

Кайкып-ойкуп канаттарын кагышып,
кабар айтып, топ-топ болуп жарышып
кетти дешип кыштын эми бийлиги,
козгол дешип кара жердин тирлиги
кубанычты куштар салып жарыя,
кудуңдашып «ЖАЗ ПАДЫША КЕЛДИ»
деп
канат күүлөп кабар айтты жабыла!

III

«Эмне дейт» деп жер алдында
жаткан тамыр болк этти!
«Жаз келди!» деп кулагына
жака белден суу жетти.
Көктөм — бала мойнун созуп
көктү артыла карады.
Эки элидей өсө түштү
эңсеп турган сабагы!
Каакым сулуу, деле койгун

бажырайып, тазарып,
жол боюна эрте чыкты
калктан мурун жасанып.

IV

Тайлак эрке тайралаңдап, тайралаңдап
жүгүрдү

«кой десең» да угаар эмес, угаар эмес
тилиңди,

колу-буту сынбаса экен! —
коопсунуп төө боздойт,
тайралаңдап тайлак кетсе
эмчеги ийип, эмитеден
энекеси көп жоктойт.

V

Аары койгон балын жайып
сыйлап жаткан коногун,
учуп сыртка чыкты дешет
угуп жаздын обонун!
Сүйүнчүнү алайын деп
кара коңуз оёнуң
кумурскага кетти дешет
коётуруп, коётуруп
аңгемесин, жомогун.
Кумурскалар угуп алып
сыртка жайнап чыкты дешет,
кечке дейре жолду түзөп
жаз жардыгын тутту дешет!
Кескелдирик төшүн кактап
ысык ташка жатты дешет,
бакалар го бажакташып
көрдүңбү деп келген жазды
тамашага батты дешет.

VI

Элди тоого көчүрөм деп
эл кайда көчөт убара!
Бүчүрлөрдүн жабалактап
бүрдөгөнүн сураба!
Көпөлөк го ак канатын
желпип желге кубана
өттү дешет ойкуп-кайкып
көлөкөсүн кубалап.

VII

Кулпурду дүйнө шаттанып
кубаныч жазы башталып,
төгүлүп турса асмандан
төмөндү карай ак жарык.

Жер менен көктүн арасы
жиктешип кетти, карачы!
Шоокуму жаздын туюлат
шилтенсе куштун канаты.

Нур түшсө көктөн агылып,
жыргалга дүйнө багынып,
кеткени келип түптүгөл
кеңирсийт дүйнө жаңырып.

VIII

Ыйынбай жазылган,
ыйманы ачылган
ырлардай;

Жүрөккө угулган,
көңүлгө туюлган,
сырлардай;

Кубанткан, зилдеткен
бир келип, бир кеткен
жыргалдай —

агымды туйдуңбу,
аракет кылдыңбы
кур калбай?

Өтпөстөн ай-жылын,
өлбөстүк барлыгың
туйгандай —

жадырап-жайнап кел,
жазыңды кармап кал
буйдалбай!

IX

Теребелди тиктеп турсам
арылгансып санаадан,
трактордун үнү жерди
айдап жатат талаада!

X

Жаз кайрылып келген чакта
жан дүйнөңдө ойгонуу,
көз алдыңда тирлик аста
жаңыланып болгону
бир карасаң кандай жетик
турмуш турса тазарып,
бири калбай бирдей өсүп
бүт теребел жашарып.
Төрт мезгилдин ыраат менен
алмашылып жылганы,
каркыранын канатынын
кайтып келген ыргагы,
бүчүрлөрдүн ачылганы,
гүл курактын жайнашы,
куш даракка конуп алып
кумар жаза сайрашы:

«Адам, жаңыр, көңүлүңдө
кайгың калган өңдөнбөй
биздей эрги! — өмүрүңдө
жазды жаңы көргөндөй!»
бүт айланам, бүт айланам
сайран куруп аткансыйт.
Баары текши жаңыланып,
баары черин жазгансыйт!

XI

Көгөөн жүрөт зыңылдап,
чымчыктар го чырылдап,
миң бир түркүн жаңырып
токой турду ыр ырдап.

Демди жутуп ичиңе
тыңшап турсаң кичине,

жан жыргаткан бейпилдик
келет экен кишиге.

Көндүм болгон адатпы
жел ийгеди канатты!
Токой ичи салкындап
күн төмөндөп баратты.

Түнөрүп да карарып,
нур тамган жер агарып,

карагайдын бетинде
күн-көлөкө жаралып.

Аба жеңил, таптаза!
Дүйнө көшүй баштаса
кыйгач тийген күн нуру
куса кылат башкача

РОЗА МУКАШЕВА

* * *

Асман асты, жердин үстү — мейкиндик.
Аалам мелжийт. Ар жагында көп булут.

Тоодон тоого уланганын үнсүз ыр
Миң кайталайт унчукпаган жаңырык.

Асман асты, көпкөк жердин үстүндө
Кыял эргип, ырдап алда-нелерди.

Адам турат, арман оюн агытып,
Адам турат, искеп жашыл шиберди.

Адам кырда, ар жагында ак дайра
Арман ырдай созолонгон ак булут.
Кыялындай уюлгуган көк булут.
Адам үнсүз. Аба жымжырт. Туптунук.

Кыялында көз жетпеген кыйырбы?
Кармалбай да улуу ырдай алыстап.
Бир канаты — аңсап жетпес кумардай,
Бир канаты — жалтылдаган табышмак.

Ошол бойдон тунуп калат Табышмак
Терең тиктеп тунук көзү Теңирдин.
Эрип кетет туңгуюкка ак дайра

Төнүп калат Асман жерге эңилген...

* * *

Эң аяр көңүлдөрдүн
Туптунук шапатасы.

Абасы бийик төрдүн
Соккондой жаркыратат.

Сергиди азган көңүл
Сезимим тунук шамдай.
Арчанын буруксуган
Албырып турушундай.

Чөлдөгү кербен өңдүү
Жоголбой жолго көчүп,
Ышкырып көзгө үйлөгөн
Кумдардан буйтап өтүп,

Көңүлдүн учугун таап
Көйкөлүп келди мага.
Тынардын канатындай
Кубаттуу, шуулдак, таза.

Бир адам бир адамга
Дил сунган бир керемет.
Өсүүнүн жолундагы
Кулпунган кундуу себеп.

А дилим таң атканда
Дем алган өсүмдүктөй
Бой түзөп, шүүдүрүм кууп

Эми күн көзүн күттү.

* * *

Күмбөздөрү күңүрт Чыгыштын
Кылымдардын басат санаасы.
Турпагында зындан ыйы бар
Добулбастан үркөт абасы.

Алты катар асман алыс армандай
Акыл талып, көз май короп жетпеген.
Түн тулкунан канаттуу Күн жалт чыгып
Жашоо мына, суудай агып бүтпөгөн.

Акыл-эстин бийик мунары.
Китептердин көзү даанышман.
Алтын дарбазалуу өлкөлөр
Күңгүрөнөт ал доор алыстан.

Узун кербен келет талыкшып
Сууруп келет өзүн закымдан.
Аба илээшет коюу чайырдай
Кербенбашы башын катырган.

Жарым айдай жалгыз терезе.
Медресе, мечит, мунара
Чулу соккон чукул дубалдар
Оймо каалгалар курама

Чаар жолборс жуурган чоподон
Эшиктерди катуу кайтарат.

Бешенеге бекем ишенип,
Жазмышына кылбай акаарат.

Жашап өткөн калкы күн асты
Эмгек менен эрдик күтүнүп.
Аалымдары акыл калчаган
Даанышманы берип түшүнүк.

Жылдыз бурчун таптак эсептеп
Курч көкүрөк даана байкаган
ЭВМдер бүгүн таңданып
Европалык башын чайкаган.

О Чыгыштын табышмак күчү!
Жандырмаксыз жанган көрк экен.
Гүлбактары өмүр лаззаты
Сулуулары — мөмө мөлт эткен.

Айкүр боёк сүйгөн жаның бар
Айга жете күлгөн кездемең.
Жибек жиптей жолдор үзүлбөс
Жибек жолу деңиз көздөгөн.

Баа-баркыңды, баатыр даңкыңды
Каар, караңгы, залым теңдеген.
Айдоолоруң миң ат тепсеген,
Аштык өңдүү сүйүүң өлбөгөн.

Көшөгөдөй мезгил артында
Ачылалек ойдун кенчи бар.
Ороп айдын сырдуу парчасы
Рух бийиги — үнсүз элчи бар.

Шарактап шамал келет,
Толкунду дуу көчүрөт.
Жалбырттап чекенделер
Көк жалын көтөрүлөт.

Зыр кагып чекенделер
Үлбүлдөп жанып-өчөт
Кызыл чок бышкан ашы.
... Камгактар каалгып көчөт.

Чагылган чарт эткенде
Бадана-соот кийген

Балбал таш жалт тирилет...
Жармашат жарык чийге.

Кум шилеп жел катуулайт.
Көк аска жара бөлүп
Шаркырайт шамал суудай
Шар-р этет кууш капчыгай.

Чарчаган бүркүт конуп
Комдонот таш үстүндө.
Жогору үлп-үлп эте
Жүткүнө жел жүгүрөт.

Боз адыр, таштак боз жол
Жүлүндөй созолонот.
Боз чымчык уя коргоп
Жүз жолу учуп конот.

Шамалдын артында бир
Шамалдын шары агат
Булуттун артындагы
Сары күн туталанат.

Бүркүттөй кубаттуу доош
Жаңырат абаны тээп
Күркүрөк асман ылдый
Күүлдөп кала берет.

* * *

Үшүп турган дарактын үңүлдөгү
Кар апкелген шамалга каршылашкан.
Аялдама. Троллейбус зымдарынан
Конгон карга зыр-р этип уча качкан.

Каяктадыр жер чети байлагандай
Троллейбустар келген жок көп күттүрүп.
Бар бир коога абанын муздагында
Тунуп калган тымызын үшкүрүктөй.

Айланада айтылбас аян жүрөт
Кар үстүндө кармалбас ак жакуттай.
Короп барган акырын өмүрүңдөй.
Кетип жаткан агылып убакыттай.

Бакчадагы балдардын үнү гана
Коогалар да, кар дагы кемите албас,
Жаркыраган алыста коңгуроодой
Жалбырактай жаздагы бөрткөн алгач.

Улуу кардын бийлиги жүрдү быйыл
Ак муңундай ааламдын үнүт калган.
Аванындай суунун жер астында
Үндөй жымжырт жүрөктө тымып
калган.

Мен сыяктуу издейт го бүт адамдар
Кардан дагы кубатын ак жарыктын.
Сыйпалайбы курчуган туюм менен
Суу доошундай суусаткан чакырыкты?

Кардай, суудай, абадай таза күчтүн
Бойдо жалт деп жүгүрдү таза илеби —
Музыкасы Моцарттын эсимдеги
Канатындай лаачындын дүркүрөдү.

Ак автобус айнеги жалтылдаган
Түгөтүптүр — жүгү оор келди үшкүрүп.
Чаалыгыптыр адамдар кууп жүрүп
Байыркы да баарынан күчтүү үмүт.

ШЕРБЕТ КЕЛДИБЕКОВА

ЫР

Сен, жарыгым, аппак элең, таза элең,
Сен, жарыгым, наз элең да, жаз элең.
Көктөм күткөн көчкү-карлуу көңүлүм
Кезинде үнсүз келбетиңе мас элем.

Сен, жарыгым, көрдүң анан серпилип,
Келдиң анан кербез болуп чертилип.
Тарттың анан такыялуу кезимди
Такыр чоочун тагдырлардын өртүнө.

О, жан курбум, кошто эми, ырдайлы,
Бир жоголгон, бир табылган жылдарды.
О, жан курбум, төгүл эми, толкүйлү,
Бир учурду бар кылдың да, жок
кылдың.

Кайык — менмин, сен деңиз бол,
ынагым,

Мен угайын, сен шоокум сал. Ылайым
Толку, ташы, көтөрүл да, сапырыл! —
Ал кербезиң далай өмүр сурады.

Сен, жарыгым, жаш элең да, таза элең,
Көлөкөлүү, аёлуу бир наз элең.
Көчкү-карлуу көктөмдүн шол көңүлү

Кезинде үнсүз келбетиңе мас элем.
* * *

Жерби десем, деңиз өңдүү ушул жак,
Жетелешти толкундардын дабышы.
Толгонду да, дал төбөмдөн топ жылдыз
Токсон түстүү чырак болуп жанышты.

Көкпү десем, көл өңдөндү ушул жак,
Улап турдум урган шамал багытын.
Чырак болуп жанган бойдон зор асман
Тогуз кырлуу толкундарга барышты.

Чарчагансып, шамал тынды бир азга,
Көл бетинде түпсүз көктүн элеси.

...Биздин өмүр өзөк болгон бу тирлик
Түбөлүккө бир көз ирмем эмеспи.

Бул тынымда созулган үн дирилдеп,
Суу мелтирейт, учу-кыйры билинбейт,
Көл үстүнө сүрөт болгон көк гана,
Толкуп турду токсон түстө үлүңдөп.

Кылы сыңдуу бек чыңалган комуздун,
Үнү сыңдуу хордо турган он кыздын,
Тоолуу жергем токтоду да тушума,

Толгоп жатты тогуз түрлүү добушун.
* * *

... Жаштык оту жаркыратып каректи,
Канча жолу жалын толгон, наз толгон,
Кең дүйнөгө калкып чыгып кайыкча,
Көп күүлөрү сыйып жалгыз башыма,
Көздөрүмө кубанч толгон, жаш толгон.
Жүрүптүрмүн жүрөгүңдө дагы эле,
Үлбүрөгөн дили чоочун жаз бойдон.

Биз бойлогон булактарды өзгөртүп,
Канча жолу бубак тоңгон, муз тоңгон,
Ажайыптуу аппак нечен таң атып,
Көп мезгилдин узаганы — чын, курбум,

Көрктү сүйгөн көздөрүмдү ой басып,
Гүл сагынган жаз көңүлүм күз болгон.

Көп тумандар көңүл өрүн аралап,
Көп элестер калат экен түш бойдон.
Күйүт болуп өтүп күткөн дүйнөңдөн,
Күлгүн болуп кыялыңда жүрөм мен
Кырчын бойдон, кылактаган кыз
бойдон.

Жалгыз ирет биз жаралган жалганда
Тагдыр ушул — биз түбөлүк башка жан!

Сүйүнөрмүн күн бүткүчө эскерип —
Жүрөгүңө... элесимди сактаган.

ДҮЙНӨ

Сан шоокумга толуп турду. Делбиреп
Кактым бир кез ыр-шаарынын эшигин,

Абайсыз да, капарсыз да, сезбестен
Бу дүйнөнүн таңыбы же кечиби.

Сан шоокумга толуп турду. Бир гана
Кызылына түштү көзүм, түпкүрүн
Аңдабастан шоодураган ал түскө
Бүткүл нээтим, дилим менен
жүткүндүм.

Сан шоокумдар толкуп атты. Эч нерсе
Көрүнбөй да, үгүлбай да, добуш бир
Кетти ээрчитип алыс, алыс. А сыртта
Булак өзөн, өзөн дайра болушту.

Күүлдөп жатты тирүү дүйнө! Чак түшү
Келген өңдүү өмүрдүн да бу күндө.
Алыс-жакын, ак-карасы айрылып
Турду астымда туш тарабың көргүн деп.

...Ишенгемин күү тыңшайт деп
дүйнөнүн

Түпсүз сырга толуп турган кези бир
Капарсыз да, абайсыз да качандыр
Каккан кезде ыр-шаарынын эшигин.

СҮЙҮҮ ЫРЫ

Сүйүү эмне, сүйбөө эмне аны эч ким
Жоруй албайт: жүрөк көзү көрөт бир,
Буйруй албайт: жүрөк оту жанат бир,
Сурабастан керексизби, керекпи.

Агарат не... Арча сындуу чатырап,
Аска туштан желбирейт не?! Азыраак
Абай салса, канча албуут болсо да,
Жазгы дайра толкуп бүтүп, басылат.

Тагдыр кайдан, таалай кандай, аны ар
ким

Талдай албайт, алар түркүн элестүү.
Кайып мезгил сызат, анын мизинде
Жанып калган кээ Мажнундар эмеспи.

Умтулуу оор, унутулуу керектир...
Өмүр сындуу сүйүүнүн да сереси
Улам катаал, ырайымсыз. Сезилет
Кайстай жанып — калуу туура эмеспи.

Өчүү кайда? Жануу кайдан? Аны да
Айтпайсыңар — билбейсиңер
баарыңар,

Ошон үчүн аргасыздан кай бирлер
Кайска айланып, суз дүйнөдө калууда.

...Сүйбөдүң не, же сүйдүң не дебессиң,
Ошол өкүм мезгил менен келет бир,
Ал өкүмдү тагдыр көзү көрөт бир,
Сурабастан: керексизби, керекпи.

Кең базардан сан жылда бир табылчу,
Күүгүм түсү күн тутулткан шайыдай.
Кээ учур бар капыс жерден кабылчу,
Бир өмүрлүк аптабы да, каары да.

Аялдабай кыйгап өтүп биз аны,
Алыс барып абай салсак... узаган,
Аңгыраган журтта сындуу сен гана
Турасың суз, толуп не бир кусага

Моюн толгоп ага деле биз анан,
Алды жакка серп салабыз. Жоголбой

Атластын шол түсү толкуп чыгат да,
Акыркы жай шаңы мисал оболот!

Аттигиниң, аптап өтпөй, жел тийбей,
Кездешкениң, ак төө мисал күзүнө
Бу дүйнөнүн... Тунжурайсың көз салып,
Ал жарыкка, келе жаткан үзүлбөй

Үл-бүл этип таңкы жалгыз жылдыздай,
Бу өмүрдү термеп сүрдүү шаңына,
Келе жаткан... Кыйгасаң да кезинде,
Беттеше албай — аптабына, каарына..

Арып-азып, чаалыккансың. Ошол күз
Ак төө мисал чыкты алдыңан, жалгыз
бир

Жылдыз жанып асманьнда. Оо, ырас,
Туман түштү, кыроо чалды жол үстүн.

...Кең базардан тааныр жанга табылчу,
Күүгүм түсү күн тутулткан шайыдай,
Кээ учур бар капыс жерден кабылчу,
Бир өмүрлүк аптабы да, каары да!

Кайдагы бир сөздөрдү айттык,
кайрылбас

Каркыралар жана куса тууралуу.
Тумандуу бир кечтин тушу, а балким
Турдуң ойлоп: «Орунсуз го муңаюу?»

Туура, бирок кусалыктын кереги
Болбосо да, болууга бар себеби:
Кайрылбоочу каркыралар сапарын
Кадалган түнт карегинден көрөмүн.

Билгиң келсе акыйкатты, ырас чын,
Шамдай күйүп көкүрөктө турасың.
Шаркырайсың дайра мисал жаздагы,
Ташкыныңа не туш келсе уратып.

Бирок билем, сүйүү сага таң мисал
Жарык гана, бакыт гана! А силер
Күүгүм түсүн көрбөйсүңөр, кайгысы
Кайдагы бир ыксыз түйшүк сезилет.

А сүйүүнүн бир бети күн, бирөө түн,
Кубанычы кайгысына барабар.
Жок, жердеги жүрөктөрдү жаралап,
Каркыралар өтөт көктү аралап.

Тургунбек Бекболотов

* * *

Ысыгына күйүп Ата-Конуштун,
Кереги ырас суугуна тоңуштун.
Бирок кандай зарылдыгы бар эле,
Мансап үчүн маскарапоз болуштун.

Атаганат, бышкан ашка орток көп,
Сөз атасы болуп алат чоркок кеп.
Калпак менен галстукка жашынган,
Арабызда жоргобуздан жорток көп.

Катаал турмуш каалашынча өкчөйбү,
Көр оокатың мейли жетип-жетпейби.
Тирүүлүктүн баркын билбей кумарлуу,
Дүнүйөнүн кулу болуп кетпейби.

КҮРӨШ ЖАЗДА КАЙРА БАШТАЛАТ

Кышта келгем, ана, сыртта күз,
Каркыралар көчү каректе.
Кала берген окшоп журтта биз,
Карбаластап түшөм алекке.

Шамал салып бакка дүрбөлөң,
Сампарлап жаайт жалбырак.
Иштер болуп түшкө кирбеген,
Тагдырыма турдум жалдырап.

Кеч эмеспи? Барбы убакыт?
Калган өмүр кантип үлгүрөт?
Же өзүмдү өзүм жубатып,
Жүрө берсем бекен үргүлөп.

Антсем деле өтөт бир күнүм,
Утуп кээде кайра утулуп.
Бирок түшкөн жоктур түндүгүм,
Кеткен жоктур шамал учуруп.

Кыргый кайтып, ана, куш келип,
Кыш кылтыйып тоодон баш багат.
Чыдайлычы жаным, тиштенип,
Күрөш жазда кайра башталат.

КАЙЫШЫП ТУРАТ КАБЫРГАМ

Капылет тайып сабырдан бүгүн,
Кайышып турат кабыргам бүгүн.
Канчабыз укпай кайдыгер жүрбүз,
Замандын боздоп чаңырган үнүн.

Дөшүгө балка урулбай калды,
Отон-жай неге курулбай калды?
Ычкырдай ылдый ыр-жомок болуп,
Ыйманга көңүл бурулбай калды.

Устунга балта чабылбай калды,
Улуу от тоодо жагылбай калды.
Уютку болор уландар көчкө,
Учкашып кетип табылбай калды.

Алтынды кумдан чайкадың беле?
Баркыңды сынап байкадың беле?
Калкыңа караан — бел болуу үчүн,
Сапарга чыгып, кайтамын дебе.

Күмүштү кумдан иргедиң беле?
Көңүлүм чөгүп, кирдедим неге?

Күлүстөн эрлер күйдүм чок болуп,
Күйүттө жүрсө билбедиң неге?

Күлүктүн жонун жоорутту кимдер?
Булактын көзүн соолутту кимдер?
Эшиктен кирип төрүңдү бийлеп,
Ата-Журт сени оорутту кимдер?

Аргымак жону тешилди бүгүн,
Сыр аяк сыры жешилди бүгүн.
Журтуңа жугум боло албай жүрүп,
Ургулай бербө төшүңдү бүгүн.

Каруу-күч кетсе белиңдин шору,
Кадырды билбес келиңдин шору.
Калкына айтар чындыктан качкан,
Кадырсыз бийлик элимдин шору.

Бөксөргөн идиш толбоочу беле?
Күн көзүн көргөн тоңбоочу эле.

Журтуна баш-көз болуучу уул,
Өз элин өзү кордоочу беле.

ОШЕНТЧИ, САДАГАСЫ

Мен олтурган турмуштун арабасы,
Эптеп жылып жатканда, садагасы,
Каптал жактан төгүлгөн шоола болуп,
Карегинди кайталап кадабачы.

Биздин көчө тараптан өтпөй жүрчү,
Уулум чыкса алдыңан өппөй жүрчү.
Араң турган сезимге жалын түшүп,
Капылеттен өрттөнүп кетпейличи.

Элеңдетип эсимди чыгарбачы,
Эшигимдин алдынан суу албачы.
Өзгөрүүсүз жазыла бергени оң,
Өмүрүмдүн жөнөкөй чыгармасы.

Тазагүл Закирова

КУРМАНБЕКТИН МҮРЗӨСҮНДӨ ЖАЗЫЛГАН ЫР

Биздин көөдөн көкөлөгөн эл бийлеп,
Келди кезек, башын ийет эр жүрөк.
Торгой сайрайт көк каданган топчудай
Бүгүн бизге жаз, саратан келди деп.

Жаз, саратан ысылаган сүйүүдөн,
Барат недир күздүн желин сагынып.
Курманбектин мүрзөсүнө гүл өнгөн,
Жаштык өзү өмүр үчүн жаңылык!

Эч ким билбейт бул дүйнөнү ким ачты,
Эскерүү да, мемуар да сурашты.
Кара-Алманын боорундагы бабалар
Көк бөрүгө тартып кетти улакты.

Ат жалында өттү өмүр канаттуу,
Телтору ат да аалам жүгүн көтөрөт.
Сейтек болуп Курманбектин кулуну
Асабасын кыргызымдын көтөрөт.

Курманбектин Кош-Аңында Кой-Күрөң,

Гүлазыкты камдай келген Аккан дос!
Тейитбек хан, ата эмес бир кургур —
Өткөн кылым, теңсиз заман кайыр
кош!..

* * *

Жылдыздын ыры угулбас,
Шыбыргак жаандын түнү эле.

Жат сезим бутка жыгылбас...
Жүрөгүң күйбөйт тим эле?!

Унутуп тааныш обонду
Түн ичи сүтак сайраган.
Бейтааныш сага боломбу?
Жолукпай жашап кайрадан...

Угулбас ырдай көктөгү,
Убакыт бүтүн чектеген.
Үмүттүү чырак өчпөдү

Узакка учуп көк менен.
* * *

Мактабаймын көзүңдү же кашыңды,
Кара дебейм буурул баскан чачыңды.
Элесиңди көз алдыма келтирип,
Арга таппай катырам өз башымды.

Сулуулардан, сылыктардан бөлүнүп,
Сен жүрөсүң мага өзгөчө көрүнүп.
Бул бакытты этиеттейм, бир күнү
Сымап болуп чачылчудай төгүлүп.

Чачтарымды жалтылдата таранып,
Издеп келем туш-тарабым каранып.
Элестетет эртели-кеч өзүңдү
Сен тараптан мен тарапка жел агып.

А балким, сен гүл издебей, ыр издеп,
Дүйүм гүлдөн тааныш назик үн издеп,
Жүргөндүрсүң, чакмаксыз дүрт
жаналбай
Жүрөгүңө ыйык кадыр түн издеп.

* * *

Башталды бекер бу оюн,
Жагымсыз жаан түнүндө,
Кызыксыз менин жомогум,
Кыялкеч жан деп түшүнбө.

Бузулду достук көпүрө,
Басылбай жааган жамгырдан!
Жашаарсың эми өкүнө
Ишенич сокур азгырган.

Дүлөй түн болчу тумандуу,
Жылдыздын ыры угулбас.
Жазбайсың эми кумарды
Санаанын тору бузулбас...

Жаңырбайт күлкү түн жарып,
Ойготот ыкшоо сезимди,
Ураган дубал — кызганыч,
Жаштабайт бермет көзүңдү.

Сүйүү да эми өрттөбөйт
Тутантып эрин күнөкөр.

Жашооңду кубанч көрктөбөйт
Жаз менен кыш деп күн өтөр.

Тумандуу түндө бу оюн,

Башталды бекер, башталды!
* * *

Ырдан көрөм үүз сезим шооласын,
Тунгуч перзент ак маманы эмгендей.
Арып-чарчап улам айтып тообасын,
Чөлдөн тоолук тоосун эңсеп келгендей.

Ырдан көрөм булут челген бийикти,
Жапыстыкты тереңдикке чумкуган.
Махабатты, маанайы пас күйүттү
Санаа торойт, шайырлыкка умтулам.

Ырдан көрөм жылуу, назик сезимди,
Сүйүү отун күйкалачу аптабы.
Ырдап айтам сага арнаган сөзүмдү,
Түндө түрө ырлар жазып жапжаңы!

Азада Бегимкулова

ТИРҮҮЛҮКТӨ ЖАКШЫ СӨЗДҮ АЯНБА

Олдо тагдыр, мынча оор сынагың,
Сынагыңа канча ирет чыдадым.
Кайрат урап, карылыкка бой сунуп
Күндөн күнгө карт сөөктөй сынамын.

Билген билээр, билбегенге не чара,
Бейкапарга болормун бир бечара.
Топуракка жашынганда турпатым
Топурашып сөз айтышаар ич-ара.

Билген айтаар: өжөр эле сөзү шар,
Бир келди да, бир кетти деп айтышаар.
Капарга албай кандай жашап өткөнүм,
Канчалары мүрзөмдөн тек кайтышар.

Катар жүргөн — жылуу сөзүн айтканда.

Кайрат болмок, кубат бермек дарманга.
Сөз кылды не, сөз кылбады не пайда
Сөөгүм куруп жер алдында калганда, —
О адамдар,

Тирүүлүктө жакшы сөздү аянба!

КОРКОМУН

Таш келсе чайна дептир тишиң барда,
Тиштен соң чайнаганга айла кайда?
Тагдырдын суусу келсе шимир деген
Челектеп суу жутсам да чаңкап келем,
—
А тиштер ушаланды майда-майда.

Кыйналам жадап такыр таппай айла,
Ыйлаган дурус окшойт анда-санда
Көзүмдөн жаш ордуна от чачырайт
Шашкансыйм түбөлүктүү барчу жайга

Коркпоймун качан келсе өлүмүңдөн,
Коркпоймун жашоо — камчы
өрүмүңдөн.

Коркомун бөксө кеткен күндөрүмөн
Коркомун бекер өткөн өмүрүмдөн.

ТУРМУШТАН КАНТИП ЖАШЫНАМ

Элесин дагы эсиме ыраа көрбөстөн,
Энемден мени эрте тагдыр айырган.
Карманам сени каниет кылып ичимен
Калысым сенсиң калпыс кадамдан
кайырган.

Боорукер инсан болсо да болор
сенчелик.

Бош келбес өжөр болсо да болор
менчелик.

Бозоруп өңүң, жүрөгүң мыкчый
кармайсың,

Сапардан келсем саргайып өңүм
теңселип.

Кубанчым уксаң, менден да озуп
сүйүнгөн,

Кайгыма кейип, менден да мурда
күйүнгөн.

Калчаса тагдыр кайратым кетип
карайлап

Кайгырып келип, кубанып чыгам
үйүңдөн!

Колумдан келсе коргосом деймин
желден да,

Кантейин, тагдыр өзүмө түйшүк берген
да!

Жалгызым, боорум, жаныма болгон
аралжым

Жашырам кээде жан сыздоосун сенден
да

Мээримин төгүп сыласаң кээде
чачымдан,

Мээнетим эстейм мен көрүп келген
жашымдан.

Сөзүңдөн чыкпай түз жолдон басып
өткүм бар,

Түбүң түшпөгүр турмуштан кантип
жашынам?!

ӨРҮКЗАР

Өтө сүйкүм бажырайып ачылган,
Өрүк гүлү мага тааныш жашымдан.
Айылдагы өрүкзарды эш тутуп
Арасында далай ирет жашынгам.

Суук сөздөн, суук көздөн калкалап,
Канча жолу нөшөрлөрдөн далдалап.
Аппак жоолук салып алган башыңа
Ал өрүкзар апакемдей байкалат.

Жылда келем өрүкзарды сагынып,
Жоодурашат аппак бапик тагынып.
Өзүм барам элүү жашка жакындап
Өрүкзарым турат дале жаңырып.

Өрүкзарым, кыйыры узун созулган,
Өрүгүнүн даамы кетпейт оозумдан.
Өмүр тилейм ширесиндей өрүктүн
Өрүкзарды коруктаган Боз улан!

ТАЛАНТТАРДЫ СҮЙГӨНДӨРДҮН ЭСИНДЕМИН

Толгонуп толкундаба сезимдерим,
Тагдырга башымды ийген кезим менин.

Таалайсыз махабаттан өксүнбөгүн
Талантты сүйгөндөрдүн эсиндемин.

Буркурап боздой бербе, сезимдерим,
Базардан кайтып калган кезим менин.
Баалабаса баалабас башка бирөө
Баркымды билгендердин эсиндемин.

Кайгырып капаланба, сезимдерим,
Карайлап жүдөп турган кезим менин.
Каалабас каалабаса башка бирөө
Кадырым билгендердин эсиндемин.

Чарпылып чыркыраба, сезимдерим,
Чарчоодон безип турган кезим менин.

Чаң салып чебеленип, эзилбегин
Чамамды билгендердин эсиндемин.

Санаадан саргарбачы, сезимдерим,
Сыноого түшүп анча эзилбегин.
Сан миң эл кайратымды ширеп турат
Сырымды билгендердин эсиндемин.

Чыйралгыч «чарт» үзүлбөй
сезимдерим,
Чыныгы күйөрмандын эсиндемин!

АТА-ЖУРТТУН ТОПУРАГЫ

Айылым, аздектеген ыйык жерим,
Алыста жүрсөм дагы сен медерим.
Алсырап, чарчап, чаңкап келгенимде
Ардактап тосуп алып дем берерим.

Бабамдын сенде жатат денелери,
Баламдын барктаган чоң энелери.
Күн бүтүп ичээр суум түгөнгөндө
Кастарлап топурагың жапсын мени.

Бир жакка алыс сапар жөнөөрүмдө
Балдарың топурагын түйүп кеткен.

Эсен-соо кайра кайтып келгендери
Эң обол топурагын көзгө сүрткөн.

Бекиткен мага камдап бар белегин,
Бейити сенде жатат чоң энемдин.
Сагынам алыс жакта жүргөнүмдө
Сиз деген сылык сөзүн жеңелердин.

Көчөдө уулум басып бара жатса,
Кары-жаш боор тартып салам айтса.
Апаке, ким бул эле деп сураса,
Шыр жооп айталбайм ошол тапта.

Мойнумда парзым барын, карызым
барын.

Ойлонуп жүрөм дайым анын баарын.
Жакшылык, жамандыкта көз көрсөтүп

Жумуш деп шашып кетем,
туралбаймын.

Кыдырып кетсем дагы бүт жер шарын,
Керээзим, сага балам калтырамын.
Унутсаң унут мени, о жан балам,
Унутпа Ата-Журттун топурагын!

Шайлообек Дүйшеев

ТУУГАНЫНАН АЙРЫЛГАН ЖЕТИМ ЭМЕС

Акын иним Дүйшөн Жапаровго

Көгүш жашыл көздөрү бакырайган,
көөнө чачы, көөнө өңү атырайган.
Дүйшеевдин иниси Дүйшөн акын
дүмбүлүндөй маканын жапырайган.

Чылбыры жок бараткан басышынан,
чыга калсам көчөдөн капысынан.
Колдолоңдоп байкушум токтой калат
колго көнгөн колхоздун аты сымал.

Ырың кандай, сураймын, жайың
кандай,
ыдыраган заманда шайың кандай?
Дүйшөн иним «жакшы» деп көзүн
бардайт

дүкөнү бар аялга кабылгандай.

Билем, иним, үйүң жок экендигин,
Үйсүз жазган ырлардын бекемдигин.
Балдарыңды жетелеп батир издеп
баш-аяксыз түгөнүп эчен күнүң.

Арчып терин жаагынан аккан чубап,
анткен менен өзүнө батпай турат.
Акчасы жок, болбосо азыр эле
арак алып берем деп айткан турат.

Аман болсом ичермин арагыңды,
андан көрө айта жүр саламыңды.
Сары-Коонун талаасы күтүп жатат
сагынычтуу сап толгон барагыңды.

Дүйшеевдей мас жүрдүң, ката жүрдүң,
дүйнөң түгүл, антсе да таза жүрдүң.
Мен унуткан кездерде Чеч-Дөбөнүн
Дүйшөн иним бир жагын жаза жүргүн.

Күнөө болот, жазам деп жазбашыбыз,
күндөй ысык, жолдой курч максатыбыз.

Сен сарбагыш, мен черик болгон менен
Ат-Башыбыз, Дүйшөн, биз — Ат-
Башыбыз.

Туяк сынса турпагы кепин болот,
туйлап аккан суулары кепил болот.
Тууганынан айрылган жетим эмес
тууган жерден айрылган жетим болот.

ӨРТ

Көңүл канап, өң-алеттен азабыз,
күндө бөлөк жолго түшүп басабыз.
Күндө бөлөк ыйман күтүп дүйнөдөн
биз акырын өлүп бара жатабыз.

Бекзадалар гүлдөп шапар тебишет,
бейитиңдин так үстүндө жеп-ичет.
Акыйкаттык өлгөн жерде дайыма
арзыматтар ырдаганга келишет.

Койбуз, уйбуз, балким кыйган терекпиз,
биз байларды шайлаганда керекпиз.
«Эл» деген — биз, макулук да, маймыл
да,

эч нерсе да, эч ким дагы эмеспиз.

Ата Журтта ач жылаңач, араң жан,
аялга окшоп зордукталган, таланган.
Өрттү көздөй жылып бара жатабыз

өзүбүздүн сөөгүбүздөн каланган.

* * *

Аңызды бойлоп түздөгү,
ак чаңгыл кечтин сүзгөнү.
Талаалар, алтын талаалар,
мен чуркап өткөн күздөгү.

Бададан чыккан үн кайып,
бакалуу сазды түн жанып.
Балбылдап чуркап баратам
батканы калган Күндү алып.

Күн болсо күйбөй түбөлүк,
күнсүнгөн жолдор түгөнүп.
Күүгүмдөп качып баратам
күкүктөй отко сүйөнүп.

Айылга жакындаганда,
Жүрөгүм лакылдаганда.
Карагай чийлер, бейиттер
кар болуп лапылдаганда.

Капкара боёк сүйкөгөн,
караңгы басып чүмкөгөн.
Чымылдап чуркап баратам
мүрзөдөн качып, мүрзөдөн.

...Балалык ырын бакыттын,
мен кайда ырдап ашыктым.
Качам деп көрсө мүрзөдөн
мүрзөмө келе жатыпмын...

КӨЛӨКӨЛӨР

Көлөкөлөр карааны калдаңдаган,
көлөкөлөр айланган, айланбаган.
Түшүп турат көлөкө түндөн дагы,
түшүп турат көлөкө айбандардан.

Жалгыз чайыр... Аяздын аптабында,
жалын «дүрт» деп алдымда, арт
жагымда

Төбөм көккө жетчү эле ошол кызга
көлөкөмдү тийгизип басканымда.

Күн батарда булуттар кызаруучу,
күн батыштан чыгышка куш агуучу.
Көлөкөбүз ошондо күүгүм кечип
күндү кармап келчүдөй узаруучу.

Кездер болот достор да каттабаган,
кездер болот тууган да кас да саган.
Баары жалган ошондо жалгыз гана
жаныңдагы көлөкөң таштабаган;

Мен кичирсем кичирип кичинеден,
мен өрттөнсөм өрттөнүп титиреген.

Көлөкөдөй жакынды таппай келем
көргө дейре бир кеткен киши менен.

Көлөкөлүү сөксөөл бар чөлдөрүмдө,
көлөкөлүү мүрзө бар дөңдөрүмдө.
Көөдөнүмдү таш менен жанчып чыгам
көлөкөсүз жандарды көргөнүмдө.

«Көлөкөм» деп күн сайын
жалбарынган,
түшүп турсун көлөкө балдарыңдан.
Адамдарды сактай көр кудай, кудай
көлөкөсүз куу жондо калганынан.

Суранамын силерден бөлгөн кезде,
кайран башты кара жер көмгөн кезде.
Жөн койгула жайына көлөкөмдү
мени менен бир жатат өлгөн кезде!

КАРАГАН-ЖАЙЫК

Караган-Жайык, Караган...
кайран кеч чөптөн тараган.
Каракөз түнүн кучактап
кайтчу эле тоого таң араң.

Эх күндөр, күндөр эзилген,
эриндер күйүп кесилген.
Кесилген менен ошол жер
бейиштин төрү сезилген.

Чаңкоосун жандын кандырып,
чалгыны сууга малдырып,
Кымыздык жыттуу биз өпкөн
кыздардын эрди албырып.

Из жатчу изге учкашып,
из түшкөн жолдор бутташып.
Кош сызык бойдон канчабыз
кошулбай кеттик жупташып.

Жан бирге достор, жаш достор
жаштыктан башка чак жоктой.
Адашып кеттик канчабыз
алтындай кызга баш кошпой.

Мөндүрдөй бир жаап көрүнгөн,
мөлтүр кез өттү өмүрдөн.
Мөлтүрөп түштүк ар кайда
мөмөдөй шактан төгүлгөн.

Беде аңыз басып ой-түздү,
чөп бүттү. Чөңөр сол түштү.
Агарган кардай максатка
агарган таза жол түштү.

Келинге салган жоолуктай
кечкирди. Кеттик жолукпай.
Сагыныч зары жүрөктө
саргайды сары конуштай.

Кайран кез, кайран кечең күз,
кадыр түн тосуп эчен биз.
Бактылуу болсок дечү элек
бактылуу болдук бекенбиз?

ЖАЛГЫЗДЫК

Жар көчкөн өңдүү бүт жерде,
жан кишиң калбай күткөнгө.
Жаралбай койбой не дедим,
жалгыздык башка түшкөндө.

Баркымды баскан эл көрөр,
батырып кара жер көмөр.

Башымды жөлөр жакын жок
басынып турсам тең бөлөр.

Кабарым калың эл көрөр,
карайтып кара жер көмөр.
Канымдан чыккан иним жок.
кайгымды какшап тең бөлөр.

Сөзүмдү калың эл көрөр,
сөксөйтүп кара жер көмөр.
Сөөгүмдөн чыккан агам жок
сөгүлүп турсам тең бөлөр.

Тулпарсыз өчүп көңүлдөн,
тулпарлуу калбас өлүмдөн.

Тууган жер мени кечиргин
туугансыз өтсөм өмүрдөн.

Чыккан Күн, баткан Ай калар,
чыңырып байкуш ал калар.
Бекембиз деген достор да
бейтааныш жанга айланаар.

Кыздарым сынып, жыгылып,
кыйналып турса кыйылып.
Жардамга колум суналбай
жатармын көрдө тыгылып.

Ыр деген эмне, ыр деген,
ыргагы оңуп жыл менен
топурак өңү тос болор
Толубай өткөн кыр менен.

Шаанисин күндүн коштобой
шарт этип өмүр токтолор.
Шам жанган күүгүм кечтерде
Шайлообек гана жок болор.

Жан биргем эки баламын
жарасын козгоп аялуу.
Боз шыбак баскан мүрзөмдүн
боздотуп турар карааны.

КАЛБУБУ САРИЕВА

ЗАМАНДАШКА

Ааламдын чектери акыл аралайлек,
Дүйнөнүн чечиле элек түйүндөрү,
Мен сага кантип жетип, таап, тактайм
Ачылып, чечилчүүдөй бу күндөрү.

Мен сага кантип жетип, кантип ачам?
Баратып жогумду издеп, барды чачам.
Сени деп катып-сенип чаңкаймын да
Сен деген сезимдерден ашып-ташам.

Жаралган турпат, туюм, акыл-эстин
Дүйнөлүк түбөлүктүү түйүнүсүң.
Сен күчсүң тирүүлүгүм тиреп турган
Ачышы керек таанып, түшүнүшүм.

Барк-бааңа кантип жетем татаал, кызык
Таануунун жолу сенсиң айдың, кысык.
Ал жолдо ажырагыс кошулганбыз
Айрылгам бириге алгыс багыт тутуп.

Ааламды ачалбаймын сени ачалбай
Өзүмдү табалбаймын сени таппай.
Адамдын Ааламдан кең мүмкүндүгүн
Ачпасак биздин тагдыр калат актай.

Мен сени кантип таап, кантип ачам?
Таанылган өз чегимден кантип ашам?
Өзүмдү өзүм жасап бүтөлөкмүн
Өзүңдөн өзүмдү издеп бара жатам.

ДЕҢИЗ

Көгүлтүр деңиз, күңүрт үн деңиз, көк
деңиз,

Мелмилде, укта, сапырыл, толку, жан
курдаш.

Жүрөгүм тыңда, шарпылдап шуулда,
сергилен

Көөнүмдү тазарт, солкулдап ыйла, кел,
муңдаш.

Кеңдигиң үчүн, серүүнүң үчүн сүйөмбү
Көк деңиз сени көөлгүгөн, учсуз
чалкыган.

Өзүнөн өзү жарылып, кайра бүтөлгөн
Же сенде бүтпөс тирүүлүк үчүн
тартылам.

Же тарткан менде ээликме эңсөө, шок
ойлор

Белгисиз дүйнө, белгисиз сезим
артынан.

Калкылдап алыс мейкинге, чексиз
мейкинге

Сырыңа канып, курбаган үчүн бир
сайран,

Төгүлүп бүтпөй, чачылып бүтпөй
буйланган
Жакынсыым сени көңүлгө окшоп
тургандан.

* * *

Чачылды кайда гана оюм-санаам,
Чарпылдым иштер менен кандай гана?
Шашылдым эмнелерге жетүү үчүн
Өмүрдө солгундама, солгундама

Ааламды канча жолу эскиртпедик
Түшүндүк кайра аруулап канча ирет.
Ачпадык акыркыдай канча сырды
Көрбөдүк канча жолу көңүлдү үрөп.

Талбадым таянганды сүйөгөндөн
Танбадым кимди болсо түшүнгөндү.

Өзүмдү өзүм гана ачалбадым

Таппадым бир ганаке өзүмдү өзүм.

* * *

Көз таят, горизонттон горизонт кууп,
Асман, жер бүтүн өңдүү! Туташ өңдүү!

Арасы жалгыз сызык, жалгыз чийин
Арал жок, турак чек жок алар өргүү.

Көз талант бүт чөлкөм көк, бейтыным
суу,

Ширелген күн жебеси — күндүн нуру.
Коюлган бөгөт, чек жок. Уч, чумку, сүз!
Өз көөнүң толкуп жирөө, толкунга ыгуу.

Ааламдын бөлүгүнүн кыпындай бир,
А аалам менин денем, бүтүн денем.
Шимирген жер маңызын бүт чөлкөм
суу,
Ширешкен тыгыз аба, күндүн нуру.

Кошулат бир мунарык мунарыкка,
Түпкүрдөн түпкүрлөрдү карап келем.
Башталып түгөнүүдөн туюп, аңдап,
Ийгерип аман-сообу аалам денем.

Термелип ак толкундар бешигинде
Бой жазсам ээн-эркин болоор эле.
Көнбөймүн, чачкын толкун эч ыгыңа
Таймаш, же күч жый, мага кошул, кана!
Келемин горизонттон горизонт кууп
Көшүлүү гана керек эмес гана.

Келемин горизонттон горизонт кууп,
Асман жер туташ бүтүн! Туташ бүтүн!
Келатып аалам деген алп денемди

Ийгерип, туюу үчүн жетет күчүм.

* * *

Өчүүгө болбойт... жанууга?

Жанууга жаңы кечиктик.

Тапканды тандап жокту издеп,

Талпынган кезде кезиктик

Бурулуп башты тартсак да

Башатка өмүр түшүрбөйт.

Жебедей жерип чыксак да

Өткөндөн тамыр үзүлбөйт.

Жоготкум келбейт барымды

Табардан күдөр да үзбөйм.

Өзүмчө эки бөлүнүп,

Өзүмдү бүтүн деп издейм.

Кечүүгө болбойт. Кезинде

Түптунук туюм керексиң.

Ойкуган ойдун жемиши —

Акылдын бышар кези ушу.

Жаңыдан эмес, жангандан

Бер жакта калган жан кубат.

Өткөнгө кайра кайтуу жок

Учурдун отун жандырат.

ТУУЛГАН ЖЕРГЕ

Айдыңы айдын агылжын,

Ай тийген күнүң сагындым.

Ата-энем жыттуу Алайкум

Башысың ырыс-багымдын.

Жылдызы көккө сыйбаган,

Жылгаңда булак туйлаган.

Түнүңдү ойлоп сергиймин

Түнт ойдон кээде кыйнаган.

Чөп десем дүйүм гүл өскөн,

Көркөмүм, элкин күнөсчөм.

Колмо-кол коштоп узатып,

Тоолорум булут сүрөшкөн.

Күрпүлдөк, бүтпөс күүсү бар,

Күчкө күч кошкон суусу шар.

Буралган четин, тал, кайың

Жаш курак жайган туусуңар.

Жубар нур төгүп агылжын

Күн тийген чагың сагындым.

Булутту сага кондурбай

Кагылгым келет, кагылгым.

Бир талын чөбүң таштабай,

Тумардай келет тагынгым.

РАНАТ АЙТАЛИЕВА

АРАЛДАГЫ ЖАПЫЗ ТАМ

Кылымдын соңу кыйчалыш,
Будуң-чаң түшкөн күндөрдөн,
Кеттикпи элсиз аралга,
Жылдыздар гана сүйлөгөн?

Жарыгын чачып акыркы,
Эсепсиз жылдыз ичинен,
Белгисиз жакка агылат,
Белгидей бизге берилген.

Дүйнөдөн кабар жетпеген,
Өзүнчө өлкө ал арал,
Табият менен үндөшүп,
Болобуз анда беймарал.

Мөлтүрөк башат өзөңдүн,
Боюнда биздин жапыс там.
Жапайы учкан каз, өрдөк,
Жылына аны жайлаган.

Эл сейрек каттайт, ээн жер,
Үналгы, гезит ойдо жок.
Келээрки жылдын маанайын,
Жылдыздар менен боолгоп.

Наристе ойноо күндөрүм,
Дагы эле ошол аралда
Сергитип жанды кайтабыз,
Тынчы жок калаа чуусуна.

... Көз айнек тартып алабыз,
Чыгаарда элдүү көчөгө.

Чарчатып иет жүрөктү,
Чарчаган адам көздөрү.

КҮЗ ЫРЛАРЫ

Эшикте туман, күн суук —
Акыркы күздүн күндөрү.
Көңүл да шайкеш ошого,
Сапарың бүгүн түштүбү?

Күүгүмдүү кечте бурганак,
Түн ооган, ак кар сапырык.
Дилиңден келет гөзөл шаа,
Керемет дүйнө ажайып.

Желпинген кыял, учкул ой,
Көп менен көргөн той улук.
Көңүлдөр назик — гүл бурак,
Жөн гана үнсүз олтурдук.

..Жымжырттык төнгөн табышмак,
Каректе үнсүз улуулук.
Бөлмөдө мезгил илеби,
Ободо жеңил тунуктук.

Качан да болсо өзгөрбөс,
Өзүндөй кексе дүйнөнүн.
Бизден көп сүйлөп тургансыйт,
Вазада күздүн гүлдөрү!

II

Буюккан алыс жолдордун,
Бороону катуу добулу.
Булкунуп аккан суулардын,
Кечүүсүн тапкын, о досум!

Баш ийбес эч бир күчтөргө,
Шамалдай сызган эркиндик.
Кармалдык дуулап кай жерде,
Турмуштан неге кечиктик?!

Чайпалат дүйнө, төгүлөт
Доордун чайкап илеби.
Урматтап сүйүп өзүңдү,
Оорутпа бирок өзгөнү.

...Көркөмдүү кыял бир элес,
Кайрылуу...? Мүмкүн эмес эч!
Көкөлөйт көктө жалгыз куш —
Музыка, китеп, эдельвейс...!

III

Ар жылы күздө жолугуу,
Эбактан болгон бизге шарт.
Аземдеп кымбат учурду,
Гүлдөрү күздүн чачырайт.

Бутактан учкан жалбырак,
Түшкүчө жерге куюндайт.

Түйшүктү азга унуткан,
Эң эле кымбат ушул саат.

Сырттагы шамал дуусуна,
Термелет терек бешиктей.
Музасы сөздүн ширелткен,
Үчөөбүз бирге, күзгү кеч.

Айткандын баарын кабылдап,
Өмүрдүн көбүн короттук.
Оорутуп башты Фрейд менен,
Ницшени неге окудук?...

Алгачкы жааган сары кар,
Дарактан кулайт суу болуп.
Сайраса Булбул¹ муңканып,
Дабасыз дартка жорудук.

Жаңырып келген жылдардын,
Бардыгы бизге акыркы.
Жалындап түрчү гүлдөрдүн,
Маанайы неге басыңкы?

¹ Булбул — Сакатай Саак Шок Булбул.

АЙГҮЛ УЗАКОВА

* * *

Өрттөдүм дебе, жаз менен келип
жалынга,
Жаныңда турсам жайдары мүнөз
көрүнүп.

Сен ала келген көлүмдүн ысык
демидир,
Сан ойго бүгүн ээ бербей турсам
төгүлүп.

Мезгилди күткөм маанайы күздөй
кыялкеч,

Муңайым жанган үмүттөн түзүп бир
элес.

Убайым жеген күндөрдү тапсам бир
паска,

Мендеги шоктук анчейин жаштык деле
эмес.

Келгиндер өтсө көк ирим жээкке таң
менен,

Сагынчың төгүп, толкунга бол дейм жан
жолдош.

Түйшүктүү өмүр, түндүгүм алыс
болбосо,

Мен деле көлдү сагынган жанмын сага
окшош.

БИР МАЙРАМДА ОКУЛБАЙ КАЛГАН ЫР

Актанбайм, алдырдым албуут сезимге,
Армандын баратып мелт-калт чегинде.
Ал күндү акылга эми сала албайм,

Эсиңде аземдүү жандай кала албайм.
Карааның көрүнбөйт эми мени издеп,
Карегинң төгүлбөйт эми кезиксек...

Арылбайм илээшкен айың сөздөрдөн,
Уулаган коркомун суук көздөрдөн.
Кезинде жалбырак болуп дирилдеп,
Кемидим санаалар кетип бириндеп.
Карааның көрүнбөйт эми мени издеп,

Карегинң төгүлбөйт эми кезиксек.

* * *

Өмүр бою өзүңдү ырдап келатсам,
Өктөм тагдыр өз жолунан тайган жок.
Сары оорудай саргайганым сезбестен,
Кимдер гана кеп кылышпай калган жок.

Сени мага ыраа көрбөс буйруктун,
Табышмагын жандыралбай калышты.
Карегимде өзүң турсаң тартылып,
Башка менен алмаштырып алышты.

Мейли тагдыр өз жолунан тайбасын,
Мезгил иргеит мендеги чын-жалганды.
Өзүмдөгү бир утуш деп билемин,

Өзүңө арнап ырлар жазып алганды.

* * *

Тосуп ал мени, баратам толкун аралап,
Томуктай кезде кеткенсиң жүрөк
жаралап.

Турмуштун ушул тушунан чыккан
шамалга,

Туруштук бербей, чарчатып күндөр
баратат.

Өксүгөн көңүл өрүшүн бербей
ыраактап,

Өргүйүн десем өмүрүм улам кыр ашат.
Ушунча көзөп, ушунча безеп сүйлөткөн,
Ушул күн үчүн улуу сөз сага ыраакмат.

Өкүнгөн жокмун, өзүңсүң ката кетирген,
Өксүгөн менен өнөрлүү болуп мен
келем.

Өзүңдөн башка өзүңдөй болбой койгон
соң,

Өзгөнү эми өз кыла турган мен бекем...
* * *

Эмнесин айтмак элем эми сага,
Эрдимди кесе тиштеп узатайын.
Жаз беле, жаштык беле дейин десем,
Көзүңдө бир токтоолук турат дайым.

Кез келген күндөр менен тагдырыңды
Күлкүгө салып берүү кыйын дебе.
Өмүргө өкүнүчтүү из калтырып,
Өттү го сүйүү деген кызыл жебе.

Муңайым көздөр менен жазды кароо,
Өмүрдү өксүтөрүн жакшы билем.
Сен көргөн бул турмуштун гүлдүү жагы,
Көрө элек күндөрүңө болбойт ченем.

Сага жат, мага болсо үйүр алган,
Бул сезим жамгыр төккөн түндөн эмес

Булуттуу көчтүн алдын кайрый албас,
Чайыттай күнгө куштар күзгү белес.

Эмнесин айтмак элем эми сага,
Эрдимди кесе тиштеп узатайын.
Талыган үмүттөрдүн канатында

Көзүңдө бир токтоолук турат дайым.
* * *

Мен баарын өрттөп, тытып, өчүргөн
соң,

Муңканып чертпей деле койсоң болмок

Кебелбес мезгил шары менен кеткен
Кейиштүү бир сезимдин эски күүсүн.

Кечкурун санаа менен алпурушсам,
Келгиндер кетип жатат жылуу жакка.

Саргайган жалбырактар себеп болбойт
Жан таштап жалынууга ушу тапта.

Көңүлгө көк үшкүрүк түнөк салып,
Өткөндү өгөйлөөгө жетпес күчүм.
Өмүрдүн таттуулугун сезип туруп,
Мен сени сагынбашым деле мүмкүн.

Баарына кайыл болгон күндөрүмөн,
Өзүңө майрам куруп кызыл-тазыл.
Дуулаган күндөр менен кете бердиң,
Бир келген бакыт болуп үзүл-кесил.

Жек көрбөйм, жалын чачып сүйбөйм
деле,

Көңүлдүн өксүгү эми кайдан толмок.
Кейиштүү бир сезимдин эски күүсүн
Жаңыртып чертпей деле койсоң
болмок.

УРНИСА МАМАТОВА

КАРГАШАЛУУ ОШ ОКУЯСЫНА КАБЫЛГАН АЙЫЛЫМА

Жакшы атыңды чыгарсам деп жүрчү элем,

Жакшы тилек ишке аша албай созулду-
«Өктөбүрүм» өзөгүнөн өрт кетип,
Жаман атың чыгарчулар озунду.

Не бир коңур, кой оозунан чөп албас,
Бир жупуну, момун моңол журт элең.
Бейпил күндүн берекеси төгүлүп,
Бешенеси ачык жашап түрчү элең.

Жакшы уулдар чыкса чыгаар, чыкпаса,
Жалаң кызым бар деп жүрсөң мейли эле,

Тууруңдан бир шумкарың учпаса,
Туюксыздай туюк жүрсөң мейли эле.

Ээликкенди эрдик санап топ бейбаш
Элдин атын, жердин атын булгаптыр.
Жакшыларың, мыктыларың бар туруп
Ушуларга эч ким көңүл бурбаптыр.

Аш-тойлордо бышык сүйлөп, тың сүйлөп
Жүрүшчү эле эстүүлүгүн билгизип,
Алааматта акыл-эсти токтотоор
Бир айылдан табылбаптыр бир киши.

Боорукердик, адилеттик, токтоолук —
Ар жигиттин эр белгиси деп айтпай,
Кайда жүрдүм, эмне кылдым, ушунча
Өмүрүмдө айтчу бир ак кеп айтпай?

Оңой менен жуга бербейт акыл-эс,
Бузукунун күчтүү болот таасири,
Эл заарына маашырланат эл бузаар
Арам оюн алды ишке ашырып.

Наадан урпак өсүп жатса артымдан
Чечендигим, акындыгым курусун.

Жети катар жерге кирип турамын,
Бир суу ичкен жакындыгым курусун.

Мейли өлүмдү, мейли узак түрмөнү,
Кай жазаны алсаңар да кайгырам.
Кайышамын, бирок да эч бирөөңү
Арачалап кала албаймын айбыңан.

Капилеттен каргашага кабылып,
Канга забын болуп канжар калтырайт.
Камырдан кыл суургандай иш кылып
Жылма кайрак карап турат жалтырап.

АРЫК МЕНЕН ДАРЫЯ

— Ала кет мени, дарыя,
Шарыңа кошуп алкынган.

— Тура албайм токтоп көз ирмем
Жүгүм бар албан артыңан.

Кошулсаң болмок тээ тоодон,
Дарыя боло электе.
Дарыя атым ааламга
Жарыя боло электе.

Кол арык менен бар дагы,
Сиңе бер эгин талаага

Армандуу карап шарыма
Алыскы жолду самаба.

Баарыга милдет бир гана
Сен үчүн дагы, мен үчүн —
Алыста, мейли жакында
Кызматта жүрүш эл үчүн.

ГҮЛДӨРДҮН АРМАНЫ

Коё тур, дыйкан, коё тур,
Биз турган жерди айдабай?
Жан киши үзүп жыттабай
Калабы бизде арман ай!

Коё тур, дыйкан, коё тур,
Кыз-жигит мында келе элек.

Боз улан бизди дестелеп
Селкиге арнап бере элек.

Коё тур, дыйкан, коё тур,
Жаңыдан гүлдөй баштадык.
Билбедик эле кетерин
Кош айдоо эрте башталып.

ИТ

Каңгыйсың ачка, ток болуп,
Ток күнү катуу шоктонуп,
Үрөсүң өткөн-кеткенге.
Ач калып, алың кеткенде,
Көңүлүң келбей үргөнгө,
Көрүнгөн чоочун үйлөргө,
Үмтөтүп, шимшип барасың,
Буюрса шыбага аласың.
Бир киши билбейт жашыңы,
Атүгүл билбейт атыңы,

Күчүгү элең кайсы иттин,
Эскерип аны айтат ким?!
Мойнуңа таккан тогооң жок,
Кайтарган же бир корооң жок.
Айып жок сенде, арман бар.
Үйрөткөн эмес адамдар,
Ууруну таап келгенди,
Же ээрчип алып мергенди,
Ууга түк чыккан эмессиң.
Санабайт итке сени эч ким.
Байлоодо багууң жарашса,
Тагдырың гана бак ачса,
Адамдар жайың билишсе,
Болмоксуң сен да бир итче.

АТ

Атмын дейсиң, арабага чегилген,
А божусу мага эмне үчүн берилген?
Кеч киргенде арабадан чыгарган,
Агын сууга алып барып сугарган,
Адам кайда арабаны айдаган,
Арабаны, атты тейлеп, жайлаган?
Такаң кайда, ташыркаптыр туягың,

Мен саяпкер, — тулпарлыгың туямын.
Түйшүгүң оор, ооздугуң бек чайнап,
Дүбүрт уксаң, көздөрүңдө от жайнап,
Жер чапчыйсың, желдей сызып кеткиң
бар,

Каран калган каамытыңды чечким бар.
Болсоң деймин, бул дүйнөнүн дарканы,
Аргымактын көккө ыргыса ай, даңканы.
Арабага тулпар чексе кээ болот,
Каамытыңды чечип салсам не болот...
Атмын дейсиң, арабага чегилген,
А божусу мага эмне үчүн берилген?!

АБДЫЖАПАР ЭГЕМБЕРДИЕВ

КАРАГАЙ ЫРЫ

Эрке желге боюм термеп,
шуудур кагып түрчү элем.

Тоонун жапан ырын угуп,
сырга канып тунчу элем.

Түздөр, суулар, кокту-колот,
алаканга салгандай.

Анын баары өттү-кетти,
бир өкүнүч армандай.

Бутактарым шыпшап кыйып,
өскөнүмдү көп көрүп.

Жол боюна орнотушту,
зымды тартып өткөрүп.

Үч жыл бою кирпич какпай,
зың-зың этип турамын.
Баштагыдай көзүм көрбөй,
керең болду кулагым.

Серүүндөткөн тоонун жели,
сылап өтпөйт чачымды.
Карагай деп эч ким айтпай,
өзгөртүштү атымды.

...Эрке желге боюм термеп,
шуудур кагып түрчү элем.
Тоонун жапан ырын угуп,
сырга канып тунчу элем.

Көкүрөгүм толуп турар

Ысык илеп жүрөктү өрөпкүтүп,
Сезим ташып биле албай болжолумду.

Жамалыңдан сүйүүгө батынбастан,
Жаным эрип кармагам колдорунду.

Булут минген Ай аста уяң карап,
Алтын нурун айнекке сепкен эле.
Чакан бөлмө көөшүгөн түнгө аралаш,
Аалам болуп жайылып кеткен эле.

Ак жүзүңдөн албырган аяр сылап,
Жүзүн буруп тагдырга бу байоо-күн.
Периштем деп өзүңдөн көзүмдү албай,
Унуткамын бар-жогун бу дүйнөнүн.

Бороз салып өмүрдүн айдыңына,
Аруу сезим үрөнүн септик дагы.
Жаздын алгач көктөмүн күтө албастан,
Алыс жайга адашып кеттик, жаным.

Көңүлүңдүн бөксөсүн сезип турам,
Сабыр тутуп, санаага каттабачы.
Ансыз деле дүйнөнүн көйгөйү көп,
Жаның кыйнап, көзүңдү жаштабачы.

Кайрып алгыс күндөрдүн баасын
билгем,

Көздөн учуп карааның бөлүнгөндө.
Көкүрөгүм көксөөгө толуп турар,

Айдын нуру айнекке төгүлгөндө.

* * *

Жалооруй карап: «унуткун» дейсиң,
алтыным,

эркимди билүү сыйынан эбак кечиккем.

Күнөөгө баткан жандарды жазмыш
билсе да,
жабыккан көңүл көйгөйүн карап
кечирер.

Буюккан санаам сан бөлүп ойду
мыжыгат,
кусалуу жаным тумандуу кечтей
түнөрүп.

Бир улуу сезим адашкан менен
жылдарга,

таалайым кылып өзүңдү берди түбөлүк.

Сагыныч кыйнап көз жеткис алыс
жайдабыз,

кайылмын ага сагынтыкан күнүң
өңүмбү?!
Күн кечкен менен ар башка түнөк
астында,
тагдырдын жолу ыйгарды жалгыз
өмүрдү.

Эзилип жаның сүйөрүң билем
билгендей,
баткан күн эртең күлүңдөп кайра
чыгарын.
Эзилип жаным сүйөрүм билем
билгендей,
чыккан күн карып, батарын кайра
кыярып.

Антсе да турмуш агымын кимдер тосо
алмак,

удургуп турган шамалдуу булут
көчүндөй.
Аруулук күчү жайнаган жаркын
жүзүңдүн,
жарыгын сактап, жылдызын турсун
өчүрбөй.

* * *

Тымызын көңүл эңсеп,
Өзүңдү дүйнөм көрүп.

Издештик — табыштык да,
Үйлөндүк — үйлөнбөдүк.

Жалында калган менен,
Жалгыздык матап алып.
Жаштыгың арман беле?!
Жар болуп жашабадык.

Издесем, жалбарсам да,
Жан биргем, колуктумдай.

Тагдырым жолум кыйды,
Көргөзбөй, жолуктурбай.

Алыста адашсам да,
Жакындан табылайын.
Карааның карегимде,
Периштем кагылайын.

* * *

Муздак шамал чыйрыктырып денемди,
Муздак ойлор кармаса да кишенде.
Мени сүйгөн өңдүү сүйүп бирөөнү
жана мендей көрөрүңө ишенбейм.

Көк деңиздин кеңдигинде бүлбүлдөп,
Горизонтко кирген өңдүү жел кеме.
Карааныңды карегимден жашырып,
Кайтып кеттиң кут төгүлгөн жергеңе.

Акыл-эсти укпас кездин соңунда,
Бул дүйнөгө келген менен жакындап.
Бузбаш үчүн бир «өлкөнүн» тынчтыгын,
Калдың менин жана сенин жатыңда.

Көнбөсөк да жазганына тагдырдын,
Кирдүү көңүл бирде түнт да, бирде шок.

«Аман бол, деп, айланайын алыстык!»

—

сагынуудан бөлөк бизде айла жок.

ЗУЛАЙКА МУРЗАТАЕВА

МӨЛТҮР СЕЗИМ

Сен оюмда. Кетип барам,
Менин сырым жол билет.
Жол боюнда жалгыз дарак,
Ойго батып термелет.

Жолум узак. Жол келемин,
Жолго жолдош болуп мен.
Сени эстесем, жылдыз жанат,
Жоодураган көзүмдөн.

Ойлодуңбу өзүң мени,
Эстедиңби назымды?
Жаш кайыңдын жалбырагы,
Козгодубу сезимди?

Ырларымды сага арнадым,
Ыроолодум көңүлдү-
Карагаттын тамчысындай,
Мөлтүр сезим төгүлдү-

ЭСТЕБЕЙ ЭЛЕ КОЙБОСОМ

Көшүлтөт нурун күн чубак,
Көрбөсөм көңүл тынчыбайт.
Сагынып сага жете албай,
Сагыныч ичте тумчугат.

Күтүндүм. Сүйгөн үчүнбү?
Күн канча, эстейм жүзүңдү.
Күймөлтүп коюп сен мени,
Күйгүлтүк салып бүтүрдүң.

Күткөндө билем баркыңды
Күлгөнүң балбы, алтынбы?
Күн жетип барып турмакмын,
Көзгө илбей, тоскоол салтыңды.

Эстебей эле койбосом,
Сен мени эрмек ойлосоң.
Эркиңди бийлеп мен дагы
Эсиңден кеткис болбосом.

Көзүң сенин коюуланган,
Түндү эске салууда.
Көңүл куса, бирок сага,
Жол бурулбайт барууга.

Көңүлүмдө сүйүү калды,
Калды куса энчимде.
Көңүлүңө бүлүк салып,
Калдым бекен эсиңде?

СЕН КЕЛЕСИҢ

Мен өзүңдү кайрыйм-кайрыйм акыры,
Калбай сенден, акмалабайм артыңдан.
Кылык күтпөйм, сулуулабайм чачымды,
Сезимимдин баасы ыйык алтыңдан.

Сен келесиң, келгениңди байкабай,
Күйгөн жалын өчөөрүнө калганда.

Жансыз сапка сүйүү табын калтырам,
Ырымды окуп, батарың чын арманга.

Кечигесиң, көп нерсеге умтулуп,
Жүргөнүңдө кымбат нерсең жоголот.
Күндөр өтсө, өмүр турбайт кулпуруп,
Табуу кыйын, оңой экен коромок.

ДҮЙНӨ-ӨМҮР

Дүйнө-өмүр бүгүн эмес төрөлүшүң,
Төбөңдө жанып турат апталуу күн.
Жашоодо болуп келген жөрөлгөнү
Жаңыртып улай келет адам күнү.

Дүйнө-өмүр тоодо өскөн жаш ыргайым,
Жалындуу жаштык барда жакшы
ырдайым.

Көңүлдү өрөпкүтсө жалын оту,
Өзүңдү жандай көрүп жакындаймын.

Дүйнө-өмүр уламадай уланышып,
Эзелтен жашап келген кыналышып.
Бейкапар толуп-ташкан күндөрүң көп
Өмүр өрү сезилгенсийт улам ысык.

Дүйнө-өмүр дайрасыңбы мелмилдеген,
Жашоонун кадыр-баркын ким
билбеген.

Дүйнө-өмүр өчө көрбө карегимден,
Чырагдан болуп мага бүлбүлдөгөн.

Дүйнө-өмүр кызыгыңдан түңүлбөймүн,
Маңдайда жанып турсаң күлүңдөймүн.
Көз жумсам, карегиме катып алам
А, сенин капарыңа илинбеймин.

ТОЛКУН АЛЫП КЕТТИ ДЕШТИ

Толкун алып кетти дешти
Сыр билгизбей эч кимге...
Күүгүм кирген көлдө кечте
Көлгө түштүң сен неге?

Көлдүн үстүн сылап өтүп,
Жорткон шамал ыйлады.
Кайран өмүр күүгүмдө өчүп,
Денең сууга кулады.

Арзып барып, ай калкыган,
Айлуу түндү көрбөдүң.
Издебедим мен артыңдан,
Изиң кайтып келбеди.

«Сууну көрсөң, эгер түштө,
Өмүрүң узун болот», — деп,
Айткандарын эстейм эсте...
Карылардан келет кеп.

Суудан өмүр, элес өлүм,
Саа келерин билбедим.
Тилегимдин баары төгүп,
Төгүндөлгөн күндөмүн.

Шам чырактай көзүң жанбай,
Ажал шайың алдыбы?
Жан күйөрүң жанда болбой,
Сен жаңылып калдыңбы?

Акыркы ирет көз ирмемде,
Агыш нурлар калгандыр.

Жетпей-жетпей калуу таңга,
Бир түйүлгөн арман — бул.

Күүгүм күтүп, келдиң көлгө,
Күндүк өмүр үчүнбү?..
Күндө издеп таппай келем,
Күдүк көргөн түшүмдөй.

Ала салып жээкке урунган,
Ак толкундан сурабайм.
Ал анткени кайгы сунган,
Көлдөн бактым ураган.

ЭГЕМБЕРДИ ЭРМАТОВ

ӨМҮР

Өмүр сенден бир жакшылык күтөмүн,
татаал дебей жолдоруңа түшөмүн.
Өрдөп бара жатсам кайра артыма
кетиресиң, алга жылам көшөрүп...

Өчүп-жанат үмүт деген түгөнгүр,
кайра себем кыртышыңа үрөндү.
Кайра сенин этегиңден чап кармап
талашамын тизгин менен үзөңгү.

Сыр бербестен мөңкүп алга келесиң,
артта калып кечмелериң, белесиң.
Түш көргөндөй боор салып кээ бирде,
капысынан кабыргама тебесиң.

Сени андай, мындай десем жаңылам,
жолугасың мүнөз күтүп жаңыдан.
Жеңиш колго тийип туруп, катыгүн,
түмөн-түркүн амалыңдан чабылам.

Таппай койдум сенин сырың эмнеде,
түбөлүктүү толкуп жаткан көл белең?
Күндө жаңы табышмагың бересиң,
айлам кетип сестенемин, сүрдөнөм...

Өмүр эмне? Билбей келем баш катып
улам жаңы табышмакка түш болом.
Кээде көздөн алсыз, чолок жаш тамып,
кээде катуу түйүлгөн бир муш болом.

Майрамынан азабы көп балакет,
шүкшүңдөтүп айдап алат алдына.

Кызыл камчы ойнотот да, демитет
жан соогалап мейли ыйла, жалдыра...

Анын кандай ак сандыкта сыры бар,
жер каймактап адамзаттан жашырган?
Кандай күүнү салса болот кылына,
маңдайына кандай белги басылган?

Бүт дүйнөнү кыймылдатып, ойнотуп,
жарып-бузуп, түзөп турат кайрадан,
Уруктарды туңгуюктан ойготуп
үмүт менен жүрөк кошо сайраган.

Өмүр эмне? Билбей келем баш катып,
оюн-чынын ажыратып албадым.

Кээде эгизге, кээде жерге пастатып,

миң кубулуп жан-дүйнөмдү арбады.

* * *

Өйдө-төмөн турмуш жолу тепселип,
жай өйдөлөп баш-аягым тескелип,
эми гана ийге, ыккан көнүүчү
мезгил жетсе, барат өмүр тескери...
Токто, токто! Мант бербегин, качпагың!
Ансыз деле, өмүр, сенин чачпагың
колго бекем чиелешкен, байланган.
Менсиз сенин шылдың болот таскагың.
Анан неге түп көтөрүп булкунуп,
токтоо тартпай, кол жетпеске умтулуп
өзүңдү өзүң каргашага саласың,
жатып албай мамыр-жумур туйтунуп?

Кызуу кандык кыялыңды таштагың,
салабаттуу каада күтө баштагың.
Кайдан сенин өзөгүңө жабышкан
барган сайын чатыраган жаш жалын?
Жок, баш ийбей, ыкка көнбөй келесиң,
турмушумдун ыдыратып желесин.
Дагы канча алка-шалка тердеймин,
бешенеме нени жазып бересиң?
Жаш өйдөлөп жаным тынар дечү элем.
Адашыпмын.

Шайтан күүлөп ичимен
айдап кетти баш айланган агымга...

Кечир мени, бейпил өмүр! Кечиргин!
* * *

Жаалданып жылдыздарга жол алган,
өктөм кылым, көз ирмемге токтогун!

Табиятым талаа-түздө жаралган
үрөйү учуп шамалыңдан жок болду...
Токто, кылым! Кайтар мага жүрөктүн
сезимдерин, сырга толгон шыбырын.

Сенин үнүң өмүрүмдү жүдөттү,
кайда шаштың, кагылайын кылымым!
Кайтар мага башатымды жапайы,
жан-дүйнөмдү бирден үзүп кемитпе.
Адам деген атымдан мен кашайып
жоголбоюн темир болуп эритме.
Жазгы жашыл талаалардан айрыба,
торгойлордун ырларынан таңдагы.
Токто, кылым! Балык уулап дайрадан
күү угайын күкүктөгөн кандагы...
Өзүмө өзүм үңүлүүгө мүнөт бер,
айланкөчөк алып кетпей башымды.
сенек болуп орнобосун жүрөккө,
өнөкөткө айланган бул ашыгуу...

БҮРКҮТ

Аскалардын арасында уялап,
бороон, шамал, куюндарды тоготпой
эркин сызат падышасы бийиктин,
катарына башка күштү жолотпой.

Алла-таала кудуретин чектебей
күн менен жер арасында шаңшыды.

Бир энеден төрөлгөнбү көк менен,
өлбөй тирүү учуп калган тамчыбы?

Шукшурулган канаттарын табигат
жалаң гана эргүү үчүн бергенби?
Жазып-тайып билбесе экен тордогу
уялашын, мүнүшкөрдү, мергенди...

Колго түшсө канат-куйрук кесилип,
зым тор болот таңдан кечке көргөнү.
Тырмактары темир чапчып жешилип,
унутулат көк асманы, түнөгү.

Шаңшып барат өз аймагын кайтарып,
күүлөнгөнү не деген бир керемет!

Дүйнө анын карегинде чайпалып,
дүйнө — сулуу, дүйнө — таза, кеңирээк.

...Менин тентек, жаш жүрөгүм канаттуу,
Көк асманга бүркүт сымал талпынат.
Кайдан алган ушунчалык дымакты?!
Чекем тердеп, басат бойду калтырак...

ПИСКАРЕВ МҮРЗӨСҮНДӨ ЖАЗЫЛГАН ЫР

Моцарттын «Реквиеми» ойнойт мында
Түбөлүк от алоолоп күйүп турат.
Алакандай Пискарев майданына
жети жүз кырк миң адам кантип сыят?

Кантип адам белгисиз калсын жерде?
Мүмкүн эмес. Бүт менин табигатым
каршы чыгып, жек көрүү көздөрүмө
толду дагы булкунуп жатты жаным.

Кызыл таштар үстүндө жазуусу жок,
гүлбакчалар... килемдей жашыл
майдан...

Мага келип тийгендей атылган ок,
мөгдөй түштүм алдыга жылбай кадам.

Тогуз жүз күн — күн чыкпай
караңгылык,
тогуз жүз күн — өлүмдүн көлөкөсү.

Жүз грамм нан — миң тонна эрк туулуп,
акыл жетпес кайраттын төрөлүшү...

Дүйнөлүк чоң азаны баян кылып
«Реквиеми» Моцарттын ойнойт муңдуу.

...Мен билбеген, сезбеген бир нерсени
ак чач кемпир таш болуп ойлоп турду.

АТА ЖУРТ

Шыңгыр этет терек тийген көк асман,
мына, мына жерге сынып түшчүдөй.

Аппак тоолор көзөп кире баштаган
жерди унуткан кудайлардын үстүнө.

Жолдо ойногон шок балдардын
көзүнөн

алыс сапар, көпкөк мейкин туямын.
Алар бир күн сала турган жол менен
сезип турам кылым кырга чыгарын.

Сергек мында чөп, дарак да, адам да,
таң алардын шыбыртынан ойгонуп
кулун сымак оонап жатат тулаңда...
... бир ыр келип жинди кылды

торгойду...

ЭСЕНТУР КЫЛЫЧЕВ

* * *

Көпкөк көлдөн терең,
Талаалардан деңиздей мелмилдеген,
Жерлерден мен көрбөгөн, мен
билбеген,
Сулуулардын көздөрүнөн,
Алтын күздөн,
Дайралардан таш агызып күргүштөгөн,
Карылардын насыят сөздөрүнөн...
Шамдардай бой керишкен
кайыңдардан,
Балпайта жаап салган калың кардан,
Кыздардын күлкүсүнөн,
Алтындай адамдардан айылдагы...
...таап алдым ушул ырды.

* * *

Булуттары деңиздеги кемелердей,
Бийикте удургушуп көчүп жүрөт.
Ойноок шамал аймалап бетти, колду,
Кыздардын көйнөктөрүн дирилдетет.
Кайыңдар, жүздөрү аппак ак кайыңдар,
Кызганып сүйүүлөрүн жоготчудай,
Боз улан, сен арыраак кетчи дешет.

Мен жүрөм махабат жоготуп,
Бийиктен булутча көрө албайм.

Шамалча өбө албайм, өбө албайм.
Кайыңча ак сүйүү бере албайм.
Сен да изде жүрөккө ишенич толтурбай,

Мен ансыз таба албайм, таба албайм.

* * *

Ээндикке кусаланып,

Жүрөгүм тең жарылат көтөрө албай:

Сүйүүнү, сагынычты, сүйүүнү,
сагынычты.

Көргүм келип токойлордун ак шамын ак

кайыңын,
Таралам түгүн болуп шамал менен.
Жылаңач аскаларда жылдыз уктайт
Түшүндө селт этип Күндү көрүп.
Мен барам кызыл атка камчы шыбап,
Тоолордо, кыпкызыл аскаларда
Жүрөгүмдө буурул чач апам турат,
Жыттаган алкымымдан аттанаарда
Күндө кирет түшүмө тоолук кыз ак
периште,
Ак шайы — ак жоолугун желбиретип...
Талааларда тулпарлар оюн салат,
Жер чапчып, ай-асманга түйүлүшүп.
Көз алдымда бир саамга токой
жымжырт,
Чарк урган далбасалуу бийи бүтүп.
Кайыңдар бирден чубайт жоолук
булгап,

Жай гана ийилишип.

Жүрөгүмдө чоң толкун улуу толкун,
Сүйүүдөн, сагынычтан сүйүүдөн,
сагынычтан.

* * *

Экөөбүз бөлүнүштүк:

Сен алыска, мен алыска
Жаркыным, кайда жүрдүң, кайда
болдуң?..

Кусалык дан байлады жүрөгүмдө.
Ал түнү деңиз да сууп,
Олтурдум муздак деңиз боюнда күтүп
сени.

Тиктеп толкун чыбырын ай ойногон,
Сезимиме карлар жаап боройлогон.

Түшүнөм түштөй болуп,
Гүл ачат мандалактар бажырайып.
Балыкчы ууга чыгат чакан торун жайып
алып.

А анан сен дагы кайрыласың
Өзүң сүйгөн жоолугуңду салып алып.

...Жаркыным, сүйүүчү элем деги
кандай.

* * *

Ак кар жааган алгачкы түн.
Биринчи кыш,
Чогуу тоскон экөөбүз,
Ак кептердей учуп түшкөн ак карлар.

Ак пейилдер,
Татынакай ак ойлор,
Карлар өңдүү жүрөктөргө жаап кетти.
Ак сүйүүлөр,
Көтөрүлгөн асманга..
Урмат сага, алгачкы кар
Биз олтурган ал түнкү.

Акбар Рыскулов

НАСЫЙКАТ

Бул насыйкат мага калган,
бул насыйкат сага калган,
калган керээз бабалардан,
өттү насыйкат
тоолордон талаалардан.

Ай кашканы азанатып,
ат жалына казан асып,
келген элдин тилеги бул,
улуу тарыхтын
чоктон ысык илеби бул.

...О, мезгилдин өктөмдүгү, ылдамдыгы!
Кандай кезде жаралды экен «Сынган
бугу»?

Комуз кылын бириндетип,
дирилдетип насаат ыр калдыбы.

Аппак марал ыры жаңырдыңбы сен,
аппак марал, кайра табылдыңбы сен,
аппак марал түяк кагат,
журт которгон сыяктанат,
каран күнгө, марал, кабылдыңбы сен?

Каран күнгө, марал, кабылдыңбы сен,
конушундан үркүп жаңылдыңбы сен,
мөлтүлдөп аккан булак кайда,
моюндаш өскөн улак кайда,
кадырлуу журтту сагындыңбы сен?
Эй, аппак марал, эй!

Артыңдан сая түшүп жебе келет,
көзүңдө жер айланат, тегеренет,
жебе келет, жөнө демек!
Чуркачы, ак марал, жүгүрүп сен,
турбачы, ак марал, түңүлүп турба,
жебе жетпейт, чурка түйүлүп сен.

Аппак ак марал, аппак марал
жеңилбечи,

батат, батабы, батып барат өмүр кечи?

Жебе келет, жөнө демек,

чуркачы ак марал

жетти жебе...

чурка түйүлүп сен.

Эй!

Жанып өтөбү, жебе жетеби,
тагдыр чыркырайт, тамыр зыркырайт,
марал кубулуп,
кайып болуп кет эми!

Аппак марал, марал түяк кагат,
жебе жетпейт, жетет сыяктанат.
Үмүт өчөт, үмүт кайра жанат.

Бул насыйкат мага калган,
бул насыйкат сага калган,
калган керээз бабалардан:
канат байлап өмүргө,
каршы турган өлүмгө,
карылардан санжыра
аппак марал жөнүндө.

Талыбайт элдик үмүт,
карыбайт элдик ырлар.
Аппак марал неге күлүңдөдүң,
жакшылыктан асты түңүлбөдүң!

ЛЕЙЛЕКТИН ТУРНАЛАРЫ

Калемдешим Курбаналы Сабыровдун
элесине
Күчөп турса тоолордун бурганагы,
каякка учат Лейлектин турналары,
билесиңби табият табышмагын,
билсең айтчы, жашырбай Курбаналы?

Жаңы көчтү чакырып адабият
жаткан кезде жашынсак — жаман уят

экөөбүздүн ырларды катар басып
турбайт беле «Ала-Тоо», «Маданият».

Кычап-кычап тоолордун бурганагы,
күчөп-күчөп жарааттын ырбаганы,
түтөп-түтөп кеттиби каңырыгың...
каякка учту Лейлектин турналары?

Биз өзүбүз жаштарга акыл улап,
акыл сөзгө болсок да бышы кулак,
кыйын кезде эмне үчүн боло албадык
бекемирээк, токтоороок, бышыгыраак?

Күчөп турса тоолордун бурганагы
каякка учат Лейлектин турналары,
айтсаңчы, Курбаналы?..

АЛГАЧКЫ ОБОН

Эң алгачкы, эң биринчи обонум —
эл алдында айтыла элек жомогум.
Эгер сенин кайрыктарың эстесем
эрип-эрип бараткандай боломун.

Жүрөгүмдө тунук сезим жатпаса,
жүрөгүмдөн тунук булак акпаса,
жаралмакпы эң биринчи обонум
жаш бөбөктүн ниетиндей таптаза?!

Эң биринчи, эң сыйкырдуу, башкача,
эгер менде тунук сезим жатпаса,
эң алгачкы жаралмакпы обонум,
эң алгачкы махабаттай таптаза?!

Эл алдында айтылууда жомогум,
эргип-эргип бараткандай боломун.

Эй, көкөлө, эй, көтөрүл бийикке,
эң алгачкы, эң биринчи обонум!

КОЛДО МЕНИ

Аркы жээкте — Алыкулдун кайыгы,
аркы жээкте — Алыкулдун айылы
Алыкулдун Ата-Журту өңдөнүп,
алыс кеткен Кой-Сарынын дайыны.

Аркы жээкте алтын кумдан токуган
Алыкулдун көп ырларын окугам,
Кой-Сарыга Сары-Көлдөн көз салып,
акын менен маңдай-тескей отурам.

Аркы өйүздөн жан жыргаткан жел
келет,
акын ойлуу басып жүргөн өңдөнөт.
Амандашып, алын сурап кайтсамчы,
арабызды толкун бөлөт, Көл бөлөт.

Адда нечен айбат менен, сүр менен
албууттанган толкундардан сүрдөгөм.
Анда Алыкул колун жаңсап чакырат:
«Сүзүп өткүн Ысык-Көлдөн ыр менен!»

Алга шилеп кыялымдын кайыгын
ал өйүзгө — Алыкулга кайыдым...
Кой-Сарысы колдогондой акынды,
колдо мени, күнгөйдөгү айылым!

ЖАҢЫЛЫК

Жалгыз тамда жалгыз каалга жабылып,
жаздыгыма баш койгондо жабыгып,
жалбырагы тереземе чертилген
жалгыз дарак — жаңылык.

Сары-Көлдө сар-санаага кабылып,
санаалашты күткөнүмдө зарыгып,
сайрап ийген тереземдин тушунан
сары чымчык — жаңылык.

Дүйнө мага түйүнчөктөй тарылып,
дербиш болуп тышка чыгам ак уруп,
дабышы жок, добушу жок, үнү жок
дүлөй тынчтык — жаңылык.

Жатам кумда ак булутту жамынып,
жан жагыма жылдыз түшөт жабылып,
жаратылыш, табиятка жуурулуп,
жалгыз калуу — жаңылык.

ОШОЛ ҮЙДӨ

Ошол үйдө, ошол тамда жатамын,
ойлоп-ойлоп ар кыялга батамын:

ошол жигит оолугуптур деп коём,
ошол жигит жаңылганга капамын.

Келем мында, келем жылда, жайында,
Көл боюнда чолок көчө айылга,
кичүүсүнөн улуусуна чейинки
көп кишилер, көп окуя дайын маа.

Ушул үйгө чакырышып кыйла адам,
ушул үйдө меймандашып сыйлаган
жубайларга бата тилеп, бак тилеп,
узаганбыз түн оогондо кыйладан.

Ошол жигит берекеси төгүлгөн,
ошол келин ыманы ысык көрүнгөн...

Ошол тамдын ээсиз калган эрбейип,
эки-үч күнгө ээлеп жатам төрүн мен.

Ал келиндин эстегенде жамалын,
ал жигитти келет тилдеп, сабагым.
Ажырашып кеткенине ал экөө
ак дилимден, жүрөгүмдөн канадым.

Ошол төрдө ооналактап жатамын...
Былтыр күлүп, укпаганмын чатагын,
быйыл неге бөбөк үнү жаңырбай,
чардаганын угам жалгыз баканын?

Балким келин ичи күйүп жалындайт,
балким жигит отко түшүп лаулдайт.
Мыкты жөн кой керегеге кагылган
мыктын ордун экөө кантип сагынбайт?!

Ошол бөлмө, ошол тамда жатамын,
ошол тамдын тагдырына капамын.
Эс албаймын! Эртең кайтам үйүмө,
чардаганын уккум келбейт баканын!

Маркабай Ааматов

ТУВА КЫЗЫНЫН ЫРЛАРЫ

Кыргыз жигит, сулуу жигит, гүл жигит,
Тамашалуу сүйлөгөнүң күлдүрүп,
Түндө менин ай жүзүмдөн аймалап.
Өпкүлөтүп тереземден нур кирип
Сенби десем, сулуу жигит, гүл жигит.

Кыргыз жигит, сулуу жигит, гүл жигит,
Катардагы сан азаптуу түн кирип
Саамайымдан сылагылайт эң назик
Бет алдымдан сөккөн эрке жел жүрүп,
Сенби десем, сулуу жигит, гүл жигит.

Таттуу уйкудан бошоно албай ах, бүгүн.
Жан отумду дилдиретет жаштыгым.
Түшүмдө мен бекем кысым боорума,
Сага айланып кеткен экен жаздыгым,
Кыргыз жигит, сулуу жигит, гүл жигит.

Кыргыз жигит, сулуу жигит, гүл жигит,
Келдиң, келдиң жан дүйнөмдү
бүлдүрүп.
Перизаттай алган жарың бар чыгар,
Эркелеген акак жүзүн сүйдүрүп.

Ичим тарыйт... сулуу жигит, гүл жигит.
* * *

Сезсең боло оттон ысык жаш демин,
Он сегизде курагым да ах, менин.
Болсом деймин сенин өмүр шеригиң,
Ак тилектүү, ак кийинген ак келин,
Сезсең боло, оттон ысык жаш демин.

Энчи мага ичтен сызуу, жабыгуу,
Кыздын сыры болот тура жабылуу.
Эрким жетпейт: «Жакшы көрөм!»
дегенге

Сезсең боло жан дүйнөмдүн жарыгы,
Энчи мага ичтен сызуу, жабыгуу.

Эрким жетпейт: «Сүйүп калдым!»
дегенге,

Ушунчалык мокок белем, мен эмне.
Каласыңбы, басылып да унтулуп
О бактыбыз улуу сезим тереңде
Эрким жетпейт: «Сүйүп калдым!»
дегенге.

Кыз бактысын таппайт кээде уялып,
Таш боор тагдыр тартуусуна ынанып.
Жан дүйнөсүн ууз сүйүүсү бүт ээлеп
Миң-миллион киловаттай чыңалып.

Кыз бактысын таппай кээде уялып...
* * *

Жүргүн жигит, мингин күлүк аргымак,
Жарышууну эңсеп жүзүм албырат...
Эмнегедир мейкин талаа тарсынып,
Көңүлүм мени алыстыкка азгырат.
Жүргүн жигит, мингин күлүк аргымак.

Ат тизгинин жыйба жигит, сызалы,
Айтчы неге маанайың пас, ызалуу
Сенин дагы көөдөнүңдө улуу сыр
Кантип билбей коймок эле кыз аны
Ат тизгинин жыйба жигит, сызалы.

Ырдап берем тоо, токойду жаңыртып.
Булбул үнүм аземинен жаңылтып.
Бир сулуунун муңун сезбей бир жигит,
Байкамаксан жүргөндүгүн сагынтып.
Ырдап берем тоо, токойду жаңыртып...

Ырын тыңша гүлдөй тува кызынын
Артар бекен кыргыз жигит кызыгың.
Анын ар бир кайрыгында махабат
Жүрөгүмө катып берген Кызылым!

Ырын тыңша гүлдөй тува кызынын.
* * *

Бүгүн майрам, бий аянтка чакырам,
Кыраңдагы кызгалдактай ачылам.

Карегимден көз жаш болуп төгүлгөн
Мен сүйүүнү кайда катып, жашырам.
Бүгүн майрам, бий аянтка чакырам...

Дүйнөм түгөл сыяктанам, чачылам.
Сылагым бар көөдөй кара чачыңан.
Сүйгөн кызың бар бекен деп сураймын
Он сегиз жаш, махабаттын атынан.
Дүйнөм түгөл сыяктанам, чачылам...

Аруу жигит, аптабыңа кумармын,
Келет бүгүн көөдөн сырын чыгаргым.
Анар жүзүм ансыз дагы албырып
Алган жарың бар бекен деп сураймын,
Аруу жигит, аптабыңа кумармын...

Салтанаттайт же кубанычым, же
кайгым,

Капилеттен сүйүп калган не айбым?
Жан дүйнөмдү жаркыт бүгүн, ай нуру,
Беттен сыла күндөгүңдөй, желаргым.
Салтанаттайт же кубанчым, же
кайгым...

«ЖАЗГЫ ЫРЛАР» ЦИКЛИНЕН

Көз жашыңдай мөлтүр, түнүк
жамгырым
Өзүң сыңар төккүм келет жан сырын!

Баян этчи,

Сүйүү толгон жазгы ырым

Бул өмүрдүн кыскалыгын, аздыгын?..

Жаш баладай жаз мүнөзү ачылбай,
Жамгыр төгөт күнү-түнү басылбай...
Чөгүп турган коюу туман өңдөнүп
Көкүрөктө...
Уюйт куса, аттиң ай!

Экилентип сезимиңди азгырдың,
Жаңы сабы жаралчудай жазгы ырдын.

Чагылгандай булуттарга кол койгон
Кана, шилтен!

Калем сабым — жан курбум!..

Болбойт тура сагынычка эч ченем,
Улуу тойдун толкунунда экчелем...
Мезгил жибин
Өткөн жазга ыргытып

Бир ажайып күндөрүмө кез келем!..
* * *

...Толуп-ташып кубанычка көөнүбүз,
Күбө болуп асман, тообуз, көлүбүз,
«Той өткөрүп» марттык менен табийгат
«Нике кыйдык» өзүбүзгө өзүбүз!

Гүлдөр бийлеп, желаргыга ыргалат,
Булактардын улуу хору ырдалат.
Зор табийгат кайталангыс багытты
Ушул жазда бизге гана ыйгарат!

Эч ким бизге тартуу кылып аргымак
Алыс, кыйын жол дебеди алды жак.
Кол кармашып бир максаттын соңунан
Сапар алдык күндү күнгө, айга улап...

Торгой болуп!..

Атаганат, мактаса!

«Той сапары» болду бизде башкача

Учур келди бир өмүрдө унуткум

Ууз таңдай жадыраган таптаза!

Турсуналы Бостонкулов

* * *

Өмүр бою бүркүт салып, аң уулап,
жүргөн кары каза болду бир күнү.
Кала берди кош канатын каккылап,
туурундагы үйрөтүлгөн бүркүтү.

Жарыктыкка бирге болуп бул экөө,
бул өмүрдүн ысык-суугун тойлошту.
Акырында өлүм деген көшөгө,
экөөн минтип ажыратып койбоспу...

Жөпжөнөкөй өмүр сүрүп карыя,
атак-даңка кызыкпады таш жарган.
Күндөр болгон кызып алып шарапка,
очогуна казан аспай ач калган.

Өттү мезгил кекелөтө кармап Туу.
Өттү мезгил тездик менен ыр ырдап —
качканындай карышкырдын айбаттуу,
кууганындай бүркүт аны шуулдап.

Эми, мына, ал кез болуп келгисиз,
картайгансып көзүндөгү жаш Аалам,
калды бүркүт атагы жок, белгисиз,

өмүргө окшоп ээси кечээ жашаган.
* * *

Аскаларда желбирттеген булутту
Апакемдин жоолугуна окшотуп.
Бала чакта капарга албай турмушту,
Сезбептирмин коёрлугун жоктотуп.

Өттү жылдар карегимден тартылып,
Каркырадай учуп өткөн жаздагы,

Эски, муңдуу жомок сымал айтылып,
Күбөсүндөй жаштыгымдын андагы.

Ошол күнүм жыргал беле бир күндүк,
Мындай таттуу, мындай кыска
болбосу...

Көз жетпеген мелмилдеген мейкиндик,
Бул кез менен бала чактын ортосу.

Жашайм бүгүн кооз шаар койнунда,
Мен өзүмдү шаарлыкмын деп атап.
А чынында өзүм шаарлык болдум да,
Бала чагым тоодо жашап келатат.

Таң алдында чыгып алып балконго,
Карап турсам тоолор күмүш, жалтырак
Мээрим төгүп мен кусалуу болгондо,
Бала чагым өткөн жактан күн чыгат.

Тунук жарык көздөрүмдөн башталып,
Аппак буурул таңдын көркү тартылат.
Жумшак нурлар бийиктиктен ташталып,
Күн да тоого балалыгын калтырат.

Өмүр, бакыт, ырыскыга бөлөнүп,
Көк асмандын жарык ойноп бетинде,
Эртең менен күн тоолордо төрөлүп,
Тоо койнуна барып батат кечинде.

Билем азыр жигитчилик жашымы,
Билбейм бирок канча менин
жашаарым.

Өмүр бүтсө тагдырымда акыры,
Мен да күндөй тоого барып батамын...

Жаштык

Токойдон чыгабыз да темир жолго,
поездге олтурабыз вагону көп.
Калышат карагайлар терең ойдо,
телмирген жашыл жоолук, кызыл
көйнөк.

Зуулдап, чимирилип дөңгөлөгү,
алыска поезд бизди алып кетет.
Капыстан өтүп кетип өмүр көбү,
күндөрдү эсептесек жетпейт эсеп.

Сагынат жашыл токой бизди дайым.
Эңсейбиз булбул үнүн тыңшаганды.
Сүйгөнүм өзгөрүлүп жоолуктарың,
Көйнөгүң нечен ирет алмашылды.

Ал эми карагайлар биздей болуп,
поездге түшүшпөдү вагону көп.

...Башында баягы эле жашыл жоолук.
Үстүндө баягы эле кызыл көйнөк.

Тоолор

Жамынып жайы-кышы аппак чепкен,
Аскаңар көз талытат көккө жеткен.
Түбөлүк комузчуңар мөлтүр булак,
Түгөнбөс жылаажындай күүсүн черткен.

Жетчүдөй эңсегенге кубатыңар,
Жылдызга колуңарды сунасыңар.
Асманды түшүрбөстөн бийигинен,
Алптардай тиреп, кармап турасыңар.

Бир-бирин колтукташкан караандардай,
Бой керип бардык жерге таралгандай,

Олтурбай жашайсыңар өжөрлөнүп,
Өмүрдө тик турууга жаралгандай.

Оо, тоолор, мекендешим, айылдашым.
Картайткан түмөн-түрмөк кылып
жашын.

Көтөрүп денеңерди туруп турган,
Бутуңар тик туруудан талыбасын.

Апама кат

Айылдаш эл ичинде оорубай тың,
апаке алдуу-күчтүү жүрөсүңбү?
Сүрөтүн салсын деп кат жаздырыпсың,
алдыңбы? Салган элем сүрөтүмдү-

Жалбарып жаздырыпсың дагы минтип:
«—Сыйлачуу болсо мени чындап эгер,
жүрбөсүн ачка калып, арак ичип,
акчага тамак ичсин ага келээр!»

Аракты көп болду> апа, ичпегенге,
сүт ичем сен айткандай ордуна анын.
Бирок да, ошентсе да ушул кезде,
ыр жазып, ырларга мас болуудамын.

Масмын мен — кармагым бар Күндү
колго,

карабай экенине анын ысык.
Түшүнсөң, апакебай, миң эсе соо,
соолордун соолорунан ушул мастык.

Көп эле ойлой бербей мен жөнүндө,
Мен жүрөм эл катары аман-эсен.
Абайлап ден соолугуң андан көрө,
апаке, оорубай жүр мени десең.

Карбалас Бакиров

БАЛДАР

Тайлардай булуттарды айдайсыңар,
Талаанын чагылганын кармайсыңар.
Чырылдап мен жетпеген жылдыздарга,
чымчыктай бирден конуп алгансыңар.
Көкөлөйт күнөөсүздөр жеңил гана,
Тайгада канаты бар кардайсыңар.
Балдар эй, ошон үчүн балдарсыңар.
Кудайга жыңайлак, түз баргансыңар
Икардай мен асмандан кулаганда,
Илинп силер көктө калгансыңар.
Балдар эй, ошон үчүн балдарсыңар.
Эстүүлөр тааныганды тангансыңар,
Өтүнөм, жерге шашып түшпөгүлө,

А жерде жашайт жалаң жалганчылар!

* * *

Олтурбагам чаңын жутуп бөлмөнүн,
Көрдүм көлчүк толкуну жок өлгөнүн.
Чартылдаган чагылгандар жоголгон,
Чокулардан, түнт токойдон келгемин.
Олтурбагам эки беттен май тамып,
Терезеден булуттарды кайтарып.
Ташкындаган суулар менен аккамын,
Ташка тийип, таштын мизин майтарып.
Олтурбагам далдаасында коргондун,
Мага бакыт азаптары жолдордун.
Үйдөн эмес, шыбыраган бүт дүйнө,
Келет дайым талаалардан ойгонгум!

Вавилондун, кыйраган Вавилондун
Дал түбүнөн кылтыйып, жабалактап,

Өсүп чыккан жаш чөптөр адырлардан,
ашып түшүп, талааны барат каптап.
Барат каптап талааны жоокерлердей,
Кулпуларын талкалап аралдардын.
Жар, үңкүргө жармашып, тоону чачып,
Жарып чыгып таштардын тамандарын.
Келаткандай дүйнөлүк салтанатка,
Ээ-жаа бербей сүрүлүп чар тарапка
Өчүрүп көр, эми сен жер үстүнөн,

Тебелеп да, таптап да, балталап да
Болгон менен эң назик — так
көшөрлөгөн,

Ашкан өжөр таппадым, көк чөптөрдөн.
Урандылар, мүрзөлөр арасынан,
Таазим сага, тирүүлүк баш көтөргөн!

УЖУР ШААРЫ

Үй күчүк тумандарың мени жөөлөп,
Жамгырың кежирленет, өжөрлөнөт.
Жадесе, саламымды кабыл албай
бурулбай, темир жолуң көйрөңдөнөт.
Бирөөдөй өз ою жок жетеленген,
Жадагам сызгычтардай көчөңөрдөн.
Жашасын трафарет үйгө кирбей,
Жапжалгыз карышкырлар кете берген.
Туйгансып келгендигин бөтөн, башка,
Каркылдайт каргаларың үч жүз жашта
Аз менин түз жактарым, Ужур шаары,
Сындырам эрежеңди чаап ташка!

Кезип тайга, тундра кыйырларын
Арасында чуркадым куюндардын.

Аман калган Троя согушунда,
Бир баласы өңдөнөм Приамдын.
Жолуктуруп өкүлүн түмөн элдин,
Мейкиндиктин бир четин түрө келдим.

Учурашып кайткан Нух пайгамбарга,
Бир баласы өңдөнөм шумерлердин.
Урап, кулап, кыйраган, талкаланган,
Келаткансыйм бир туруп Карфагенден.
Миллион жыл жашаган сыяктанам,
Кудай сакта, жашоодон чарчагандан.
Мен жолдомун, дөмөк парз
жаңылгамын,
Изимди жаап артыма кайрылбаймын.
Кылым үчүн маанисиз бир кишимин,
Кыпкызыл бир үнүмүн ай-жылдардын.

ТУУЛГАН КҮНДӨГҮҮР

Ысымың сан жылкы дүрбөгөн,

Аламан,

Тополоң,

Дүрбөлөң.

Атындай жолдоруң чатышкан,
Адашпай, чалынбай жүрбөгөн.
Бирөөлөр кол созбойт жардан саа,
Өтүкчөн тайгада кар малта.
Ызы-чуу менен бар эртеңге,
Жымжырттык көтөрүп барганча.
КАРБАЛАС деген сөз өзүндө,

Карама-каршылык бар канча?

А бирок уят иш артыңдан

Чаң калса,

Чаң калса,

Чаң калса!

* * *

Тыюу салган жактарга ташта кадам,
Түптүз кеткен жолго мен батпаган жан
Күндөр келсин кенгуру, кентаврдай,
Баш тартамын жадатма сентябрдан.
Уктай берип жармыңар өлүп калган,
Бурчуңардан чыккыла көнүп калган.
Толкундарын жөнөтөм жүрөгүмдүн
Коркпогула, деңизге жолуккандан.
Не жаңылык бейтааныш тараптарда?
Канатыңды кайрыба камап тамга
Короочулар, аяймын силерди мен,

Булут көчүп, кайдадыр баратканда

* * *

Төрөлгөн экем шар аккан,
Шаң аккан суунун боюнда
Ошондон окшойт, шар айткам,
Эмине болсо оюмда
Төрөлгөн экем тоолордун
Чыйыр жол жеткен койнунда
Ошондон окшойт, дөөлөрдүн
Жүгү бар менин мойнумда.

Мая Осмонкулова

АТА ЖУРТКА АЛГАЧКЫ ЫР

Сага деген эң алгачкы ырымдын
Эң алгачкы сабын чийип олтурам.
Эс тартканы тереңинде сезимдин
Сага деген сүйүү жатат толтура.

Толуп-ташып дайра болуп чамынбай
Өсүп келет бүчүр байлап тымызын.
Качандыр бир милдет алып өзүңдөн
Узак сапар жолго чыгам бир узун.

Ошол жолдо. ошол ыйык сапарда
Ошол сүйүү биротоло жетилет.
Тизе бүгүп айтпай кеткен антымдын
Бийиктиги ошол жолдо сезилет.

Өмүрүмдүн аягына чыккыча
Бир тагдырым алда-нени кечирет.
Ошондо да арка тутуп өзүңдү
Ар кадамым өзүң менен чечилет.

Колдой көргүн урпагыңды, Ата Журт,
Намызыңа кир жүгүзбай өтөмүн.
Кайрат алып, кубат алып өзүңдөн
Кайра өзүңө бир чоң кызмат өтөйүн.

Калсын душман эсин жыйып-жыялбай,
Кала берсин зор сүйүүгө таң калып.
Олку-солку болуп жүргөн оюнда
А досторум жолго чыксын арданып.

Турпагыңды жарсын дүбүрт жеңиштүү,
Сенин күнүң майрам болуп бүтпөгөн.

Зор иштерге түтпөй жалаң жүрөгүң,
Солк-солк этип согуп турсун бүт денең.

ӨЗҮМ ЖӨНҮНДӨ

Мүнөзүм бар бир аз, бир аз текебер,
Болгум келбейт майда-барат айыңчыл.
Доо коёсуң таарынчаксың өтө деп,
Жумшак, жука көңүлүм бар, аның чын.

Тийип кетсе кокус эпкин катуураак,
Күнү бою ооруп калат жүрөгүм.

Эл жүзүнө тике багып карабай,
Мактоо сөздүн көтөрө албайм илебин.

Кыялым да сеникинен башкараак,
Чарт жарылып кетем түтпөй жалганга
Ардангандан кайып болуп кетким бар
Чындык ишти актай албай калганда.

Мүнөзүм бар бир аз, бир аз текебер,
Болгум келбейт майда-барат айыңчыл.
Таң каласың жашыксың деп өтө эле,
Таш боордукка келише албайм, аның
Чын.

* * *

Чагылган жарк-журк этет, биздин айыл
Жай алган тескей тоонун этегинде.
Аскалар жаңырыкты улап кетет,
Аз калып тең жарылып кетээрине.

Чоң эне элге тилеп токчулукту
«Тамбыр таш» айтып үйдү тегеренет.

Дүрбөлөң көрүнүшкө түшүнө албай
Жаш музоо энесине имерилет.

Көбүктөр жел кайыктай жай калкышат,
Көлчүктүн беттеринде тамчы ойноп.
Курбулар кыналышат — жаан шылтоо,
Кол чатырдын алдында көчө бойлоп.

Эңсеп күткөм жамгырлуу ушул жазды,
А мага кереги жок кол чатырдын.
Сезимди дале кыял бийлеп барат

Бийлигин танып коюп эс-акылдын.

* * *

Кайдан келди мага бул ойлор,
Кайда эле анын башаты,
Мен түйшүксүз жүргөн күндөрдө
Кайда түнөп, кайда жашады?

Агымынан мынча тездетип
Кимдер бузду анын тынчтыгын.

Каптап кетти мени ой сели
Таппай калып башта өз нугун.

Өгөйлөбөй мен да негедир
Жашап калдым бөтөн ойлордо.
Кылмыш болмок балким кечиргис
Ойгоо жүрүп такыр ойлонбоо.

Кайдан келди бирок бул ойлор,
Кайда эле анын башаты,
Мен түйшүксүз жүргөн кездерде
Кайда түнөп, кайда жашады?

КИЧИНЕКЕЙ МЕРГЕНЧИ

Капыстан рогатка ташы тийип
Тал башында олтурган чымчык өлдү
Кичинекей мергенчи чуркап келип
Канатынан абайлап чымчып көрдү.

Көрдү да улутунуп туруп калды,
Колундагы олжосу кетти түшүп.

А чымчык акыркы ирет «чыйп» деди да
Заматта уктап кетти көзүн сүзүп.

Оозунан каны чыгып мала кызыл
Канат серппей, бут серппей жатып
калды.

Анын али ыпысык денесине
Мергенчинин ыпысык жашы тамды.

Бөбөктүн сезиминен таш боордукту
Ал көз жаш балким жууп кеткен чыгаар.

Аянычтуу чымчыктын өлүмүнөн
Өмүрдүн эмне экенин сезген чыгаар...

Аёонун ысык жашын төккөн чыгаар.

* * *

Жалгандыктан жабыр тартып олтуруп,
Адамдарга даңктап жаздым чындыкты.
Ар бирине бергим келген ишеним,
Же ошентип иш кылдымбы кылмыштуу.

Жаңылыктар анан кайдан жаралмак
Жаңылуулар, адашуулар болбосо.
Мен жашоону жашай билбейт
окшоймун

Дүйнө жылып, көңүл ачып элге окшоп.

Тагдырыма жат сезилип өзүмдүн
Көз карашым калыптанган башкараак.
Мен анчейин фанатик да эмесмин,
Кээде сезим, кээде акылым башкарат.

Көздөрүндө жылуулугу жок дебе,
Көрсөткүм бар мен өзүмдү салмактуу.
Көңүлүмдө алоолонгон от күйөт
Куру намыс тиштеттирип бармакты.

Биз, адамдар, бул турмушка көнгөнбүз,
Шылтап коюп буйрукка же тагдырга.
Сенин гана келген болсо колуңдан
Тагдыр, мени андай күнгө калтырба.

Бактыгүл Чотурова

СҮЙҮҮ ТОЛО КӨЛ ЖАТАТ

Кандай атат билбейм эртең таңымын,
Сени эстедим... мынча кымбат
белемсиң?!
«Көңүлүңдүн көрсөң боло жарыгын,
бул өмүрдөн кимдер өтпөйт», —
дегенсиң.

Өлүмдөн го качалбасмын, аның чын,
Сүйүүдөн да качып кайда кутулам.
Ошондуктан сага агылып сагынчым,
Үзө албадым ойлорумдун учунан.

Жаман окшойт жалгыздыкта эзилмей,
Тигинде көп түгөйлөштөр бир басат.
Мени тиктеп турган сенин көзүңдөй,
Мелт-калт этип сүйүү толо көл жатат.

ТААРЫНГАН ЖОКСУҢ...

Ай, сенин кирпичиңдин төгүлгөнүн,
Сүзүлөт бир өкүтүн билдиргендей.
Жол билет кабыргамдын сөгүлгөнүн...
Жок досум, жоктур сага дилгир мендей.

Ай, сенин кабагыңдын бүркөлгөнү ай,
Мөңгүнү кыялбаган булуттардай.
Бир ачса ачуучудай бир келген жай,
Аптабын ала келип унуткарбай.

Көшөргөн көңүлүңдү мендей билбес,
Мейли эми жөн таарынган жоксуң,
демек...

Калалбай сенсиз өткөн бир да күнгө эч,
Баары бир көргүм келет, көргүм келет.

КӨЗҮҢДҮ АЛЧЫ

Ток ургандай денемди көз ирмемим,
Токтоп туйдум бир нерсе сезилгенин.
Мээлеп турган экен оов, жалт карасам,
Мергенчинин көзүңдөй көзүң сенин.

Көңүлүмдү табышмак сезим басат,
Көздөрүңдөн аткан ок көзүмдү ачат...

Мени сенден кызганган жолдон өтүп,
Мергенчинин көзүңдөй көзүң катат.

Адат кылба, жанымды бөлүп жарты,
Айланбасын нөшөргө күндүн арты.
Кайып болуп кетпейин кайберендей,
Мергенчинин көзүңдөй көзүңдү алчы.

КАРМАП АЛЫП ЧЕКИТТИ...

Күндөр бизден күлгүндөй кезди жулуп,
Калганына караткан жолдор мына...
Бирок келсең ала кел көздү жумуп,
Кармап алып чекитти колдоруңа.

Сурабагын неге деп, баарын кечтим,
Жадап бүкүр бүтпөгөн үтүрлөрдөн.
Бүтүмүнө чекиттин таазим эттим,
Улуулуктун сездирип күчүн жеңген.

Мыйзамына мезгилдин күмөн дешпей,
Жаз жамгыры эзгендей жанчылып кар.

Сен экөөбүз турганда түгөнбөстөй,
Себеби көп карама-каршылыктар.

КУСАЛЫК

Жымжырттык... жыргап бир тыным,
Билбедим ким жок, ким барын.
Чыкканын тосуп күн нурун,
Чынбы дейм кырда турганым.

Сагынгам ушул убакты,
Сагынгам, тоолор, силерди!

Түшүмдө көргөн булакпы,
Түшүмдө көргөн шиберби?!

Кыйкуулап куштар келүүдө,
Кыйкырсам неге угулбайт?
Ойгондум... кайра көрүүгө,
Кирпигим неге жумулбайт?

Аруу бир сырга батынып,
Алыскы жолго буугам бел.
Шамалың бүгүн чакырып,
Кусалык сунат тууган жер!

САЛТАНАТ ОРОЗОБЕКОВА

ААЛАМГА БАТПАЙ КАЛАЙЫН

Сенин көзүң менен караганга үйрөндүм.
чөктүм сен чөккөн дайрага,
сенин дүйнөң тилинде эркин сүйлөдүм,
сен талпынган асманга
канатымды каккыладым күүлөдүм.
Жер тамырындай көрүнбөй
айландың асыл арманга,
ишеничтин көз жашындай
түү туттум сени жалганда..

Бу ааламга батпачудай сагынычты

кусалыкты сага деген,

дилим менен жылуулаймын, үйрүлөм

азабың менен асылың

жоголбойт менен дүйнөмөн.

Сени ойлоо мага гүлазык

ойлобой койсом дин бузам.

Таалай болсо ушудур

тагдыр болсо дагы ушул,

сен талпынган асманга

көк жиреп кетип бараткан,

каркыра болуп кыйкуулайм

карекке карек тепчип кой,

ааламга батпай калайын.

* * *

Убакыттын мейкининде күн, түнүм

Көөдөнүмө батпай кетти өз үнүм.

Далбастатат заман үнү бир жактан

Ачылабы он гүлүмдөн бир гүлүм

Бул жалганга бир ишенип, ишенбейм.

Ишеничтин куну учту асманга

Ал жапайы өрдөк эмес атканга

Кудайга да ишенип, ишенбейм

Жападан жалгыз айлам куруп калганда

Аалам сага тетир карап турганда

Тозоктун тозогу экен билгенимен

Кишиге киши ылым санап ишенбеген.

Чак түштө ээндеп жалгыз басалбасаң

Коркуу бар кол-жолуңду кишендеген

Коркуу бар адамдарга ишенбеген.

Ал коркуу пайда болгон качан билбейм

Арылбай сарсанаадан дайым зилдейм.

Билинбей келген кырсыктан корком

Үйүмөн чыгып келбей калгандан корком

Айбандан эмес, адамдан кирдейм.

Жоголгондордун тизмесин окуйм

Балапан балдарым кечиксе чочуым,

Чокубайт дешет, карга көзүн карга да,

Болалбадык ошол каркылдаган каргача

Качан болсо кыянаттык каргаша —

Ишеничтин куну качты асманга

Ал жапайы өрдөк эмес атканга

МЕН ТАЛПЫНСАМ СЕН ТАЛПЫНГАН ТУРАСЫҢ

Баштан сылап аяп турам өзүмдү

өзүм эмес, өзүм жалгыз эмесмин,

көөдөнүмдө көрүнбөгөн сен барсың

көктөм сымал көктөөр күндөр

барсыңбы!

Колдон алып жетеледим өзүмдү

өзүм болгон сени жолго ээрчиттим,

мен алыстан шаар көрдүм агарган

зымырык куштай зымырасак биз аган.

Байыркынын балбал ташы

балбылдайт...

ошол шаардын пайдубалын түптөсөк,

ал бир укмуш мээр колдон бүткөндөй

Оо Ата журт, сен экөөбүз бүткөрсөк.

Сан кылымдын балбал ташы койнуңда,

саяпкердей сан күлүктөр жолуңда,

Көк асабаң көктү тирейт дайыма

кел Ата журт, чарчоо билбей чуркайлы.

Карай берип ак мунарлуу шаарыма

канат бүтүп бараткансыйт өзүмө.

өзүм деген өзөк сенсиң Ата журт
өрттү кечем, сууну кечем өзүңдө.

Ошол шаардын ак мунарлуу элеси
көз алдыма тартылганы тартылган,
көздү жаштап алдым күбат сүрүнөн
мен талпынсам, сен талпынган турасың.

Баштан сылап аяп турам өзүмдү,
мен бозорсом, сен бозоргон турасың.
жылаңайлак, жөө-жалаңдап болсо да
сен экөөбүз шаар болуп турабыз.

Оо Ата журт, өзүң жалгыз эмессиң...

ПЕРИШТЕЛЕР УЧУП ЖҮРДҮ КӨРҮНБӨЙ

Кирпигимен тартып өйдө тургузган,
периштелер учуп жүрдү көрүнбөй...
пешенесин көрүп, туйду көкүрөк
көзүм уктап, көкүрөгүм уктабай.

Коюу түнгө тереземди кең ачып,
чакыргандай балким өзү үйрүнө...
периштелер учуп жүрдү көрүнбөй
көлөкөсү коно калып ийниме...

Жетким келип менин дагы аларга,
шыбырларын уккум келген үгузган...
периштесин качырган бу дүйнөнүн
шайтандарын шапалактап учурган.

Жүрөгүмө канат бүтүп мен азыр,
периштедей мына учуп кетээрде...
чукуранды, колдорумду бошотпой
ойготкондой периштеси баламдын.

Жүрөгүмө башын коюп уктаган...
балам экен койбербеген колуман,
кирпигимен тартып өйдө тургузган
периштелер учуп жүрдү көрүнбөй...

БИР ГАНА СҮРӨТҮҢ БАР

Жымжырттык жылып кирип жүрөгүмө
деңиздей дүйнөм азыр мелмилдеди,
Көз албай карап туруп өзүмдү мен
эстеги сүрөтүңү кайтарып бергим келди

Эстеги эстен чыкпас кеч күүгүмгө...
телмирип карай берип карек талды.
Оо канча тытайын деп тыталбадым...
жымжырттык жымжырт эмес ырын
жазды.

Дүйнөмө кирген бойдон чыкпай койгон
уяңы бузгум келген таш ыргытып...
Таш эмес, жаш ыргыган көздөрүмөн
таң калып тааныш көздөр тиктеп калган.

Ал дүйнө кайтпайт мага каркырадай
жымжырттын жымжыртына калдым
көнүп...

Бир гана сүрөтүң бар, эсти кудай,
эсти кудай койсо экен ыраа көрүп.

Жымжырттык жылып кирип жүрөгүмө
деңиздей мелтиреген дүйнөм акын...

Сел болуп сени көздөй аккан сайын,
суурулуп сүрөтүңөн куткар дайым...

Бир гана сүрөтүң бар, эсти кудай,
эсти кудай койсо экен ыраа көрүп.

ЖАРАТКАНДАН СУРАДЫМ

Жараткандан жар берчи деп сурадым
Жоктон барды, бардан баарын
курадым.

Күз күбүгөн чоктой кызыл алмадай
Топ дей түшүп мен да шактан куладым.

Жараткандан бала бер деп сурадым
Денем балкып зор бактыдан дууладым.

Жүзүм жарык кете аламын өмүрдөн
Мен адамдык парызымды уладым.

Жараткандан ыр берчи деп сурадым
Балыкчыдай ыр деңизде турамын.
Илинген ыр айтты алтын балыкча
Бүт өмүрүм акындыктан турарын.

Жылдыз болуп көңүлгө куп толбосмун
Учуп түшкөн жалбыракча болбосмун.

Эгер болсо бул өмүргө кайрылуу
Жакшы ырларды бал аарыча шимирип
Мен акындын калемине конмокмун.

Жараткандан мен ушуну сурадым.

ГҮЛЖАМИЛА ШАКИРОВА

АДАМДЫК

Капилеттен карап алып сыртынан,
Кап, адамдар бирин-бири иргейт ээ.
Канааттанбай бул дүйнөнүн көркүнө,
Канча адамдар камгак сөздөн кирдейт
ээ.

Кайратына канат бүткөн адамды,
Кайра ошончо турмуш бүктөп, ийлейт
ээ.

Анткен менен акыр келээр чындык бар,

Ак ийилип жалганга баш ийбейт ээ.

Бул турмуштун ырахатын бир сезип,
Күлчү жерде жан жыргатып күлбөйт ээ.

Бут тосушуп, бири-бирине адамдар,
Бул өмүрдүн аз экенин билбейт ээ.

Айбандардын алпымын деп мактанаар,
Пилиң деле тоону беттеп жүрбөйт ээ.
Аба-ырайы акыйкатсыз күндө да,
Арча өңүнөн жазбай туруп бүрдөйт ээ.

Ыгын таап ылымтага жакпасаң,
Шамал кайра отту өзүнө үйлөйт ээ.
Эмнегедир эртеңине жаңылып,
Эстүү жигит, эстүү жарды сүйбөйт ээ.

Аттиң десең табияттын теңсизи ай,
Ай жарыгы жакшыга эле тийбейт ээ.

Анткен менен кордойм деген кор
болоор,

Аргымак эч качыр кейпин кийбейт ээ.

УУЛУМ БАКЫТКА НАСААТ

Өчүп турган үмүтүмдөн жол издеп,
Быркыранып сынып турам, каралдым.
Мезгил менен жол талаша албадым,
Мен эмнеге бул турмушка жаралдым?
Ушуну ойлоп кейип турам, каралдым...

Тыным албай тышты тиктейм айнектен,
Оор туман басып турат калааны.
Күнөөкөрүн тааный албай тумандан,
Күнөөсүзгө оодарышат жалааны,
Оор туман басып турат калааны.

Азап-муңдан арачалап калчудай,
Эси жоктор бөтөлкөгө корголойт.
Бардык жүктү башы менен көтөрүп,
Энелердин көздөн жашы шорголойт...
Эстүү жандар энелерин кордобойт.

Ата-баба баскан жолдон адаштык,
Акыл калчап шек келтирбес баркына.
Кароосуздай каңгып калган талаада,
Карап туруп кейип кетем калкыма,
Карабаган Ата-Мурас салтына.

Мээнеттенсе баары болот деп ойлоп,
Мен да сендей чындык издеп келгемин.

Бирок мендей жашык болбой, бышык
бол,

Жаралгандан жалгыз уулум, эрмегим,
Жараатына чок таштаба пенденин.

Бул турмушка ачыла элек кезинде,
Буюкпагын бороон-чапкын сезимге.
Алды жакта ачыла элек күндөр бар,
Азыртадан айланбагын кечилге,
Өз акылың өөрчүп түрсүн өзүңдө.

Буга чейин болуп келсе ойдогуң,
Бул турмушту гүл экен деп ойлодуң.
Сезимталдык курчтугуңа алдырып,
Сен өзүңдү мертиндирип койбогун,
Акыл калчап алды жакты ойлогун.

Кыянатсыз сенин бала жүрөгүң,
Көп нерсени кабылдабайт, билемин.
Арам менен адал эмне билалбай,
Арзуусунан жазбаса экен тилегиң.
Аяй берип азат улам гүл өңүм.

Көктөм мекен кылган сымал кар алдын,
Көңүлүңө көптү түйүп жаралгын.
Көөлөп коёт көр адамдар дүйнөңдү
Көп ичинде көпшөк болбо, каралдым.

Билимге умтул, бири болбо чабалдын,
Адамдыктын салт-санаасын таба алгын.
Туман жолдо тепсендиде калбагын,
Туулгандан баёо мүнөз каралдым.
Туурасын бил адал менен арамдын.

Акырындан сырын билгин замандын,
Азуусундай челип турат камандын.
Антсе дагы аруулугуң жоготпой,
Аалам кеңин тую билгин каралдым.
Айкын болоор акыры жолу адалдын.

Улуулукту көрө билгин турмуштан,
Улуу жолго кадам таштаар кезиңде.
Тамырына балта чаппай апаңдын,
Таза кара нак адамдык сезимге.

Улуу жолго кадам таштаар кезиңде,

Ушул сөзүм болсун дайым эсиңде.
* * *

Көрүүгө кусаланып,
Көзүмдөн зарың учту.
Эңсеймин сөздөрүңдү,
Эзилген жалынычтуу.

Мендеги сагынычты,
Сездиңби сезбедиңби?
Өткөндүн ырахатын,
Өкүнүп эстедиңби?

Ан сайын камчыланам,
Күндөрдүн аргымагын.
Өзүңө эңсөөм күчөйт,
Өтсө да балкурагым.

Санаамды санга бөлүп,
Сагынып жалдырадым.
Кармалайм улам күздүн,
Саргарган жалбырагын.

Атадан алтоо болгун,
Жалгыздык коштоп жүрөт.
Жан-дүйнөм жай алалбай,
Жан сырым боздоп жүрөт.
Күч кез келип жалгыз келем,
Арман, арман түтөп...

Серпүүгө дарманым жок,
Сезимим муздайт неге?
Үшкүрүп улам-улам,
Үмүтүм сыздайт кээде.
Тунжурап тербел да,
Бүркөк, бүркөк неге?

Буулуккан кусалыгым,
Булутка бергим келет.
Төгүлсө ал жамгыр болуп,
Төшөлүп көргүм келет.
Ошентип жалгыздыкты,
Жеңгим, жеңгим келет.

Жашоодо жолоочумун,
Ишенген кадамыма,
Жолугам дейм ичимден,
Жоодур көз адамыма.
Ансайын ашыгамын,
Сапар, сапар, сапарыма..

Бийлигине болуп корстон,
Адамдын адамдыгын баалабаган
наадандан корком.
Байлыкка башы малынгандан корком,
Бактыга буту чалынгандан корком.
Итке окшош адамга каптыргандан
корком,
Итере сүйлөп курулай каткыргандан
корком.
Бийликке жеткен адамдын
кубулганынан корком,
Душманымдын алдында жыгылгандан
корком.

